

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ОПРЕДЕЛЯМ:

ЮЛИЯН ПОПОВ

Министър на околната среда и водите

Дата:

29/09/2023

Специфични и подробни цели на опазване на защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“, съгласно Решение по т. I от Протокол № 30 от заседание на Националния съвет по биологично разнообразие, проведено на 27.06.2023 г.

Автори: Невена Иванова, Боян Мичев, Виктор Василев, Ивайло Димчев, Кирил Бедев

Contents

Специфични цели за A402 <i>Accipiter brevipes</i> (късопръст ястреб)	7
Специфични цели за A898 <i>Accipiter nisus</i> (малък ястреб)	9
Специфични цели за A168 <i>Actitis hypoleucos</i> (късокрил кюкавец)	13
Специфични цели за A229 <i>Alcedo atthis</i> (земеродно рибарче)	16
Специфични цели за A054 <i>Anas acuta</i> (шилоопашата патица)	19
Специфични цели за A056 <i>Anas clypeata</i> (клопач), A857 <i>Spatula clypeata</i>	23
Специфични цели за A052 <i>Anas crecca</i> (зимно бърне)	26
Специфични цели за A050 <i>Anas penelope</i> (фиш), A55 <i>Mareca penelope</i>	29
Специфични цели за A053 <i>Anas platyrhynchos</i> (зеленоглава патица)	32
Специфични цели за A051 <i>Anas strepera</i> (сива патица), A889 <i>Mareca strepera</i>	36
Специфични цели за A041 <i>Anser albifrons albifrons</i> (голяма белочела гъска)	40
Специфични цели за A255 <i>Anthus campestris</i> (полска бърбрия)	43
Специфични цели за A091 <i>Aquila chrysaetos</i> (скален орел)	45
Специфични цели за A090 <i>Aquila clanga</i> , A859 <i>Clanga clanga</i> (голям креслив орел)	49
Специфични цели за A404 <i>Aquila heliaca</i> (царски орел)	52
Специфични цели за A089 <i>Aquila pomarina</i> , A858 <i>Clanga pomarina</i> (малък креслив орел)	56
Специфични цели за A028 <i>Ardea cinerea</i> (сива чапла)	59
Специфични цели за A059 <i>Aythya ferina</i> (кафявоглава потапница)	63
Специфични цели за A061 <i>Aythya fuligula</i> (качулата потапница)	66
Специфични цели за A060 <i>Aythya nyroca</i> (белоока потапница)	69
Специфични цели за A396 <i>Branta ruficollis</i> (червеногуша гъска)	72
Специфични цели за A215 <i>Bubo bubo</i> (бухал)	76
Специфични цели за A067 <i>Vucsepala clangula</i> (обикновена звънарка)	79
Специфични цели за A087 <i>Buteo buteo</i> (обикновен мишелов)	81
Специфични цели за A403 <i>Buteo rufinus</i> (белоопашат мишелов)	85
Специфични цели за A149 <i>Calidris alpina</i> (тъмногръд брегобегач)	89
Специфични цели за A224 <i>Caprimulgus europaeus</i> (козодой)	92
Специфични цели за A136 <i>Charadrius dubius</i> (речен дъждосвирец)	95
Специфични цели за A031 <i>Ciconia ciconia</i> (бял щъркел)	98
Специфични цели за A030 <i>Ciconia nigra</i> (черен щъркел)	103

Специфични цели за A080 <i>Circaetus gallicus</i> (орел змияр).....	107
Специфични цели за A081 <i>Circus aeruginosus</i> (тръстиков блатар).....	111
Специфични цели за A082 <i>Circus cyaneus</i> (полски блатар)	114
Специфични цели за A083 <i>Circus macrourus</i> (степен блатар).....	117
Специфични цели за A084 <i>Circus pygargus</i> (ливаден блатар).....	120
Специфични цели за A231 <i>Coracias garrulus</i> (синявица)	123
Специфични цели за A122 <i>Crex crex</i> (ливаден дърдавец).....	127
Специфични цели за A037 <i>Cygnus columbianus bewickii</i> (тундров лебед)	129
Специфични цели за A038 <i>Cygnus cygnus</i> (поен лебед)	132
Специфични цели за A036 <i>Cygnus olor</i> (ням лебед)	135
Специфични цели за A239 <i>Dendrocopos leucotos</i> (белогръб кълвач)	139
Специфични цели за A238 <i>Dendrocopos medius</i> , A868 <i>Leiorpicus medius</i> (среден пъстър кълвач) ..	142
Специфични цели за A429 <i>Dendrocopos syriacus</i> (сирийски пъстър кълвач)	145
Специфични цели за A236 <i>Dryocopus martius</i> (черен кълвач)	148
Специфични цели за A027 <i>Egretta alba</i> , A773 <i>Ardea alba</i> (голяма бяла чапла).....	151
Специфични цели за A379 <i>Emberiza hortulana</i> (градинска овесарка).....	154
Специфични цели за A511 <i>Falco cherrug</i> (ловен сокол).....	157
Специфични цели за A095 <i>Falco naumanni</i> (белошипа ветрушка)	162
Специфични цели за A103 <i>Falco peregrinus</i> (сокол скитник).....	165
Специфични цели за A099 <i>Falco subbuteo</i> (сокол орко).....	168
Специфични цели за A096 <i>Falco tinnunculus</i> (черношипа ветрушка)	172
Специфични цели за A097 <i>Falco vespertinus</i> (вечерна ветрушка).....	175
Специфични цели за A442 <i>Ficedula semitorquata</i> (полубеловрата мухоловка).....	178
Специфични цели за A125 <i>Fulica atra</i> (лиска).....	182
Специфични цели за A123 <i>Gallinula chloropus</i> (зеленоножка).....	185
Специфични цели за A002 <i>Gavia arctica</i> (черногуш гмуркач)	188
Специфични цели за A001 <i>Gavia stellata</i> (червеногуш гмуркач)	190
Специфични цели за A127 <i>Grus grus</i> (сив жерав).....	192
Специфични цели за A078 <i>Gyps fulvus</i> (белоглав лешояд)	195
Специфични цели за A075 <i>Haliaeetus albicilla</i> (морски орел)	198
Специфични цели за A092 <i>Hieraetus pennatus</i> (мальк орел)	202
Специфични цели за A022 <i>Ixobrychus minutus</i> (мальк воден бик)	205
Специфични цели за A338 <i>Lanius collurio</i> (червеногърба сврачка)	208

Специфични цели за A339 <i>Lanius minor</i> (черночела сврачка)	210
Специфични цели за A459 <i>Larus cachinans</i> (каспийска чайка)	213
Специфични цели за A179 <i>Larus ridibundus</i> (речна чайка)	216
Специфични цели за A246 <i>Lullula arborea</i> (горска чучулига)	219
Специфични цели за A242 <i>Melanocorypha calandra</i> (дебелоклюна чучулига)	223
Специфични цели за A068 <i>Mergus albellus</i> (малък нирец), A767 <i>Mergellus albellus</i>	225
Специфични цели за A069 <i>Mergus serrator</i> (среден нирец).....	228
Специфични цели за A230 <i>Merops apiaster</i> (обикновен пчелояд)	231
Специфични цели за A073 <i>Milvus migrans</i> (черна каня)	234
Специфични цели за A074 <i>Milvus milvus</i> (червена каня).....	237
Специфични цели за A077 <i>Neophron percnopterus</i> (египетски лешояд)	240
Специфични цели за A058 <i>Netta rufina</i> (червеноклюна потапница).....	243
Специфични цели за A533 <i>Oenanthe pleschanka</i> (черногърбо каменарче)	247
Специфични цели за A094 <i>Pandion haliaetus</i> (орел рибар).....	250
Специфични цели за A020 <i>Pelecanus crispus</i> (къдроглав пеликан)	253
Специфични цели за A019 <i>Pelecanus onocrotalus</i> (розов пеликан)	256
Специфични цели за A072 <i>Pernis apivorus</i> (осояд).....	258
Специфични цели за A391 <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> (голям корморан).....	262
Специфични цели за A393 <i>Phalacrocorax pygmaeus</i> , A875 <i>Microcarbo pygmaeus</i> (малък корморан).....	265
Специфични цели за A234 <i>Picus canus</i> (сив кълвач)	268
Специфични цели за A005 <i>Podiceps cristatus</i> (голям гмурец)	272
Специфични цели за A008 <i>Podiceps nigricollis</i> (черноврат гмурец)	276
Специфични цели за A307 <i>Sylvia nisoria</i> (ястребогушо коприварче).....	279
Специфични цели за A004 <i>Tachybaptus ruficollis</i> (малък гмурец).....	281
Специфични цели за A397 <i>Tadorna ferruginea</i> (червен ангъч).....	285
Специфични цели за A048 <i>Tadorna tadorna</i> (бял ангъч).....	288
Специфични цели за A166 <i>Tringa glareola</i> (малък горски водобегач)	291
Специфични цели за A165 <i>Tringa ochropus</i> (голям горски водобегач)	294
Цитирана литература	297

Защитена зона **BG0002044 Камчийска планина** е обявена по Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици и заема площ от 88 897,231 ха. Попада в Черноморски и Континентален биогеографски регион и Морски черноморски регион. Обявена е като защитена зона със Заповед № РД-132 от 10.02.2012 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 23 от 2012 г.) и изменена със Заповед № РД-77 от 28.01.2013 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 10 от 2013 г.). Съгласно Стандартния формуляр на зоната, в нея обект на опазване са 91 вида птици.

Камчийска планина формира северната част на крайморския дял на Стара планина. На изток граничи с Черно море, на север достига до долината на река Камчия, на запад и северозапад границата ѝ е река Луда Камчия, а на юг достига до река Двойница и седловината, отделяща я от Еминската планина. Основните местообитания са горските, представени от чисти дъбови и букови гори и смесени широколистни гори с преобладаване на цер (*Quercus cerris*), благун (*Quercus frainetto*), горун (*Quercus dalechampii*), източен бук (*Fagus orientalis*), мизийски бук (*Fagus sylvatica*), сребролистна липа (*Tilia tomentosa*). Около 40% от горите са издънкови. Сред горските масиви, главно около селищата са разпръснати обработваеми земи и ливади с ксеротермни тревни съобщества с преобладаване на белизма (*Dichantium ischaemum*), луковична ливадина (*Poa bulbosa*) и др. (Бондев, 1991). Разпръснато разположени скални масиви се намират главно в западната част на планината. По-големите реки в района са Луда Камчия, Двойница и Елешница. На р. Луда Камчия е построен язовир „Цонево“ с водна площ около 300 ha, а на р. Елешница - едноименен язовир с водна площ около 100 ha. Камчийска планина е едно от най-значимите места в страната за осояда (*Pernis apivorus*), малкия креслив орел (*Aquila pomarina*), малкия орел (*Hieraaetus pennatus*), горската чучулига (*Lullula arborea*), козодоя (*Caprimulgus europaeus*), полубеловратата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), както и за четири вида кълвачи - средния пъстър (*Dendrocopos medius*), сирийския (*Dendrocopos syriacus*), черния (*Dryocopus martius*) и сивия (*Picus canus*).

Настоящият документ включва следните раздели с важна информация:

- ✓ Код и наименование на типа местообитание/вида
- ✓ Кратка характеристика на целевия обект
- ✓ Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата
- ✓ Състояние на ниво защитена зона
- ✓ Анализ на наличната информация
- ✓ Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието/вида в зоната
- ✓ Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
- ✓ Използвана литература

Природозащитните цели са представени в текста по-долу в табличен вид, като са изведени на преден план основни параметри с техните целеви стойности, към които да се насочат природозащитните цели така, че да се постигне стабилна/нарастваща тенденция на популацията на видовете. Не се разработват специфични за опазване цели за видовете

с оценка D. В случаите на налични данни, че даден целеви обект може да бъде оценен с оценка различна от D, то тогава са предложени цели за опазване.

В случаите, когато е регистриран нов вид, направени са предложения за включване в Стандартния формуляр.

В случаите, когато са наблюдавани промени в популациите на целевите видове, това е отразено в аналитичната част на разработката и са направени съответни предложения за промени в Стандартния формуляр.

В СФД на тази зона няма видове птици с оценка D (незначителна популация) по отношение на показателя „Популация“.

Не се предлагат видове птици за отпадане или включване на нови в СФД на зоната.

В зоната не се срещат видове птици, които са определени от BUNARCO (2014) като вагранти за страната.

Постигането на заложените специфични и подробни цели за опазване на ниво защитена зона ще се извършва въз основа на стриктното спазване на българското законодателство, в т.ч. Закона за горите и подзаконовата нормативна база. При евентуално наличие на несъответствия, същите следва да бъдат отразени при актуализиране и повторно приемане на заложените цели.

Специфични цели за A402 *Accipiter brevipes* (късопръст ястреб)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 35-37 cm, размах на крилата: 70-75 cm. Мъжки: Горната страна на тялото синьо-сива, по главата по-светла, отстрани на шията с ръждиво-червени петна. Опашните пера сивокафяви с напречни ръждиво-червени препаски, средната двойка с едва забележими препаски или изцяло едноцветна. Гушата, гърдите и корема с напречни ръждиво-червени препаски. Женски: Горната страна на тялото сиво-кафява, гърлото с кафяви надлъжни ивици и неясна средна линия, а останалата част с напречни червено-кафяви препаски. И при двата пола клюнът е сиво-черен, краката и восковицата жълти, върховете на крилата черни (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Мигрира на малки групи или на ята. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Гнезди по дървета. Гнездото е рехаво, разположено близо до ствола на височина 6-12 m. Според изследвания направени в Русия късопръстия ястреб използва за гнездене и стари гнезда на сврака (*Pica pica*) като ги преправя (Бородин и Смирнова, 2004). Пълното мътило е 2-5 яйца.

Характерно местообитание

Обитава разредени широколистни гори, залесени речни долини, групи дървета сред открити пространства. С ясно изразена привързаност към речни долини. Гнезди в ивици от дървета храсти и мозайки от тях, особено по бреговете на реки със запазена дървесна растителност, широколистни листопадни гори (често по склоновете на долини), алувиални и много влажни гори и храсталаци, градски паркове и градини (Янков, ред., 2007). На места отделните двойки гнездят на разстояние 1,5-6 km една от друга (С. Стойчев, Б. Николов, непубликувани данни). Ловува и в открити терени, и в селскостопански площи. Изследване направено в Русия (Федосов, 2013) показва, че дървесната растителност на гнездовите участъци, непременно са в съседство с открити пространства, тъй като основната храна на късопръстия ястреб – гущери, предпочита слънчеви, добре затоплени зони. По време на миграции и през зимата се среща в хълмисти райони, открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Храни се с дребни пойни птици (основно врабчета), мишевидни гризачи, гущери и насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението в България е в равнини и предпланини до около 700 m надморска височина (Симеонов и др., 1990). Видът е с ясно изразена привързаност към речни долини, която определя цялостното му разпространение в страната (Янков отг. ред., 2007). Предпочита речни долини, порядко гнезди в полета и ниски планини. У нас се среща основно по поречията на големите реки Арда, Марица, Тунджа, Струма, Дунав, техните притоци, Добруджа (предимно по суходолията) и по Северното Черноморие (Янков, ред. 2007).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на късопръстият ястреб според IUCN е LC - Least Concern както за света, така и за Европа. Видът е включен в SPEC 2, като тенденцията е неизвестна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (Стойчев и Николов, 2015) в категория „Уязвим“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 190 – 470 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 популацията на

вида е стабилна и е оценена със същата численост. Мигриращата национална популация е оценена на 1100 – 1200 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Стойчев и Николов, 2015) са посочени следните заплахи: загуба и деградация на местообитания вследствие на едромасшно залесяване, гола сеч (B01, B02, B03, B05, B09); строене на язовири (D02) и пожари (B13); смъртност, причинена от сблъскване с електрически стълбове и сгради, транспортни средства и електропроводи (D06); браконьерство (G10) и безпокойство (H08).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, B02, F03, D02, A08. Смятаме, че заплахата A08 няма отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, B02, F03, D02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 62 зони от мрежата Натура 2000. Единствено в една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната, видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 34 индивида, което представлява 2,8-3,1% от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена мигрираща численост 34 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г не са наблюдавани индивиди от вида в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 34 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 34 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитания е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N15- Други обработваеми земи, N08- Равнини, шубраци, N21- Негорски площи, N10- Влажни	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 25780 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			ливади, пасища, N12-Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 25780 ha.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на пляквата на вида.	Поддържани и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на BG0002044 „Камчийска планина“

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A898 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 35-37 cm, размах на крилата: 60-65 cm. Мъжки. Горната страна на тялото тъмносива, по тила бели основи на перата, ушите и страните на гушата ръждиви. Гърдите, корема и гащите изпъстрени с ръждиви напречни препаски. Женски. Горната страна на тялото сивокафява. Тилът тъмнокафяв с бели петна, над очите бяла „вежда“. Долната страна на тялото бяла, по гушата с тъмни надлъжни резки, а останалата част с тъмнокафяви напречни препаски. И при двата пола клюна е тъмносив с черен връх. Восковицата и краката светложълти. Ирисът е тъмножълт (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен и преминаващ. Гнездовия период започва в края на април и началото на май. Гнездото си прави по единични дървета в открити пространства, покрайнини на гори, групи дървета в сухи дерета и край обработваеми площи (Симеонов и др., 1990). Моногамен вид. Женската снася 2-6 яйца, които мъти 32-34 дни. Мигрира през България от началото на март до началото на април и от средата на септември до края на октомври (Матеева и Янков, 2013).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава основно широколистни, смесени и иглолистни гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, по-рядко – ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации, а също в градски паркове и градини или други гористи части на градове, села. По време на миграции и през зимата се среща в хълмисти райони,

открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990; Янков, отг. ред., 2007). Според изследване направено в Полша малкият ястреб изгражда гнездата си най-вече върху иглолистни дървета (81%). Лиственицата, *Larix* spp. и белият бор, *Pinus sylvestris* доминират като гнездящи дървета. Средната възраст на гнездящите дървета е 31 години и гнездата са построени на средна височина 11,7 m (Gryz and Krauze-Gryz, 2018). В Унгария, гнездата са построени главно върху *Pinus* spp., понякога върху тополи *Populus* spp. и ясен, *Fraxinus excelsior* като средната височина на гнездене е 16,3 m (Papp, 2011). Изследване, направено в Полша показва, че размножителната територия на малкия ястреб е около 2,8 km². Гнездата се намират в гори на 0,31 до 1,61 km от най-близката открита площ (Zawadzka and Zawadzki, 2001).

Хранене

Предимно орнитофаг. Ловува дребни птици до 120 g., обикновено до 7 km от гнездото. Малкия ястреб не извършва селекция при ловуване, преобладават жертвите, които имат най-висока плътност (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово на почти цялата територия на страната с изключение на някои земеделски райони. По-плътно в гористите части, особено в планините, полупланинските и хълмисти райони, но и в Лудогорието и дори в Добруджа (където гнезди в полезащитните пояси и суходолията). Относително ограничено е разпространен по Дунавското крайбрежие и поречието на някои от големите реки, където вероятно е заместен от *Accipiter brevipes*. Като цяло плътността е по-висока в планинските и полупланинските райони на Рила, Пирин, Родопите, Стара планина и Предбалкана (Янков отг. ред., 2007). През 80-те години на 20 в. популацията на вида е била под 1000 двойки и постепенно се наблюдава нарастване (Боев и Стоянов, 2015).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа, а и за целия свят видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма СПЕС категория, популацията му в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между 1000 и 2300 двойки. Мигриращата популация на вида е с численост 1000-2200 индивида. Съгласно докладването за периода 2008-2012 г. вида е със стабилна популация и същата гнездова численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Боев и Стоянов, 2015) са посочени като заплахи безпокойство (H08), отстрел (G10), обезлесяване на обширни райони в равнините (B05, B09), строителство и спортна дейност в планините (F03, F05), намаляване на хранителната база в резултат на отравяне с родентициди (A23, G13).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация не са посочени заплахи и влияния. За мигриращата популация при докладването са посочени следните заплахи: A02, B02, F03, D02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 87 зони от мрежата Natura 2000. В осем зони е с оценка D на популацията - BG0002114, BG0002094, BG0002070, BG0002052, BG0002046, BG0002030, BG0002027, BG0000242.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр на зоната вида е **гнездящ**, като популацията е оценена на 9 - 18 двойки, което представлява 0,8-0,9% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 560 индивиди, което представлява 25-56 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ са посочени 559 мигриращи индивида (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 и 16 мигриращи индивиди (24 - общо за периода) и по време на зимуване 0 - 1 индивиди (9- общо за периода) в зоната. По данни на eBird (2015-2022) през периода юни-юли в зоната – западно от Бяла е наблюдаван 1 индивид, като не е ясно дали става въпрос за гнездене.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Наблюдаваните числености варират между 1 и 2 инд. в зоната за 2012, 2013, 2017 и 2020 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 9 дв.	Определена е на база на СФД.	Поддържане на гнездящата популация в зоната в размер от най-малко 9 дв. чрез поддържане на площта на подходящите местообитания в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 560 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди е различно през отделните години.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 560 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 0-2 инд.	Предлагаме в стандартния формуляр на зоната, видът да бъде включен като зимуващ по данни от ИАОС и числеността да е 0-2 инд. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 2 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: площ на подходящите места за гнездене	ha	Най-малко 56005 ha	Обитава основно широколистни, смесени и иглолистни гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N16 Широколистни листопадни гори, N19 Смесени гори и N17-иглолистни гори от СФД на зоната.	Запазване и поддържане на местообитания в защитената зона в размер на най-малко 56005 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 27558	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N15- Други обработваеми земи, N08- Равнини, шубраци, N23-други земи, N21- Негорски площи, N12- Обширни зърнени култури, N10- Влажни ливади, пасища. Тяхната обща площ е 27558 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 27558 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранително то местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване и поддържане на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на кода на вида, следва да се промени от A086 на A898.

Предлагаме в стандартния формуляр на зоната, видът да бъде включен като зимуващ по данни от ИАОС и числеността да е 0-2 инд.

Species			Population in the site					Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.

B	A898	Accipiter nisus		p	9	18	p		G	C	A	C	C
B	A898	Accipiter nisus		c	560	560	i		G	A	A	C	A
B	A898	Accipiter nisus		w	0	2	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A168 *Actitis hypoleucos* (късокрил кюкавец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 19,5-22 cm. Размах на крилата: 29,5-37 cm. Най-лесно се разпознава по поведението и по положението на тялото: често движи опашката си нагоре-надолу и тялото му е разположено хоризонтално. Възрастните през размножителния период отгоре са тъмнокафяви; гърдите и шията отстрани са светлокафяви, а останалата долна част на тялото е бяла. С характерен полет – съчетания на махания на крилето и планиране. Лети ниско над водата. При полет се забелязва бялата ивица върху крилето (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Постоянна, гнездяща, мигрираща и рядко зимуваща птица за страната. Има едно поколение годишно през периода април-юли. Пролетната миграция е през март-април, а есенната – през август-септември. Обикновено се среща на двойки, а при миграция поединично, на двойки или малки ята (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди покрай пясъчни и каменисти брегове на реки и потоци, течащи води, обикновено в средните и горните им течения и в участъци с богата и гъста крайбрежна растителност, близка до алувиални и много влажни гори и храсталаци или сред широколистни листопадни гори, по-рядко сред смесени гори и иглолистни гори, понякога се среща около сладководни басейни, стоящи пресни води с растителност по периферията на водоеми. Среща се предимно по поречията на големите реки в равнините, но на места и в планините от 0 до 600 m. надморска височина, включително в по-високите им части – до 2000 m надморска височина (Янков, ред., 2007).

Видът предпочита да гнезди далече от селища и е по-изобилен в средните участъци на реките, където бреговете се характеризират със смесица от крайбрежни горички и отворени чакълести или пясъчливи брегове. Гнездовата плътност на вида е от 1,77 двойки/1 km речно течение (Lengyel, 1998). Някои от индивидите търсят храна в съседни на речните участъци тревисти местообитания, но не се отдалечават на повече от 100 m. (Yalden, 1986). Изследване проведено в Англия (Yalden, 1986) разкрива плътност от 4,7 двойки/ 1 km речен участък, като дължината на териториите е между 100 и 300 m. за една двойка. Авторите смятат, че това е висока плътност и привеждат пример от друга река, където плътността била 2,3 двойки/1 km. Авторите също забелязват, че някои от индивидите търсят храна в съседни на речните участъци тревисти местообитания, но не се отдалечават на повече от 100 m. Според Diez (2001) по-широките речни брегове поддържат повече гнездящи и неразмножаващи се птици. Възможно е по-широките реки да предоставят по-голямо разнообразие от местообитания, хранителни ресурси и повече пясъчливи брегове като места за гнездене. Също така по-широката река може да бъде по-устойчива на непредсказуеми наводнения по време на гнездовия сезон. Според друго изследване в Унгария (Hammer et al., 2013) броят на индивидите всяка година е различен като числеността се увеличава с увеличаването площта на чакълестите и пясъчливи участъци в речното течение, където те търсят основната си храна – речен макрозообентос. Авторите установяват, че вида предпочита по-отворени местообитания, т.е по речните брегове не трябва да има храстова или дървесна растителност. Средното разстояние между гнездата е 131,4 m. (Elas & Meissner, 2019). Подходящи местообитания вероятно са 3260 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Събира храна по земята, в тинята, под камъните и във водата. Различни видове насекоми и техните ларви (бръмбари, мухи), червеи, охлюви, миди, рачета, части от растения и изключително рядко дребна риба (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се повсеместно из цялата страна, по-рядко в източната ѝ част (Черноморското крайбрежие и прилежащите му райони, Добруджа и Югоизточна България). Среща се предимно по поречията на големите реки в равнините, но на места и в планините, включително в по-високите им части до 2000 м. надморска височина. През гнездовия период отбелязан край р. Дунав, в Стара планина, Подбалканските полета, Добруджа, по Черноморското крайбрежие, в Софийско, Горнотракийската низина, по долините на реките Струма и Места, в Рила, Пирин и Родопите (Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Включен в SPEC 3. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория слабо засегнат (LC).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **120-220** двойки. Няма проучвания на вида в страната. В Атласа на гнездящите птици в България (Янков отг. ред., 2007) е посочена численост от 100-250 двойки, на база на броя на обитаваните квадрати. Във Фауната на България (Нанкинов и др., 1997) няма оценка на гнездовата популация.

Мигриращата национална популация е оценена на 200-400 индивида (експертна оценка). Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в числеността на преминаващите индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Unknown
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

На национално ниво заплахите и натиските не са анализирани подробно, тъй като видът е в категория слабо засегнат (LC) в Националната Червена книга. Заплахите за кюкавеца в страната най-вероятно са свързани със замърсяване на речните течения от земеделието, от промишлеността и др. (A25, A26, B23, C10, C11, F11, F12, F14, J01, J02) и изменение на речните брегове и хидрологичните характеристики на речните течения в резултат на различни човешки дейности (B27, F08, F31, F32, K04). В резултат на докладването от 2019 г. е отразена само една заплаха – J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 53 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048 и BG0002073.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ и размножаващ се**. Зимуващата популация се оценява на до 1 индивид, като не може да се изчисли процент от национална зимуваща популация, защото такава не е докладвана (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Гнездовата популация се оценява на 1 двойка, което е 0,5-0,8% от националната гнездова популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Видът не е установен в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021). Според данните от eBird 2015-2022г. вида не е отбелязван по време на зимуване в зоната. Няма друга публична информация за зимуването на вида в зоната за последните 15 г.

Гнездова популация

В Атласът на гнездящите птици в България в района на Камчийска планина е отбелязан един квадрат, в който видът гнезди, но без да е посочена конкретна численост (Янков, отг. ред., 2007). В базата с данни на Ebird има отбелязано едно наблюдение през размножителния период с един индивид наблюдаван на 31.05.2015 г. без да е посочена никаква степен на вероятност за гнездене. Няма друга публична информация за гнездене на вида в Камчийска планина.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на броя на гнездящите двойки в зоната в размер от най-малко 1 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене и търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни и гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 2667	Видът се среща се среща около водни басейни, стоящи пресни води с растителност по периферията на водоеми. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: Включва всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 2667 ха.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос <table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за *A229 Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 16-17 cm. Размах на крилата 24-26 cm. Дребна, компактна птица, с голяма глава, дълъг, остър клюн и къса опашка. Оперението ярко с метален блясък. Горната страна на главата зелена с напречни сини и синьозелени препаски. Гърбът и надопашката сини до лазурно сини със слаб метален блясък. Плещите тъмнозелени, а надкрилията със светлосини петна. Опашка тъмносиня. Отстрани на шията по едно белезникаво петно. Гърло бяло. Гърдите и коремът ръждиви до ръждивокафяви. Клюнът черен. Крака коралово червени. Женските с по-бледо оперение, матово, без метален блясък по гърба, кръста и надопашката. Основата на подклюнието светлочервено (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен и скитащ. През зимата напускат водоемите, които обитава през размножителния период, и се среща по не замръзващи части на реки, язовири, рибарници и топлици. Широко разпространен, но не многоброен по брегове, водоеми до около 1200 m надморска височина. Гнездото си прави в отвесни стени - най-ниско на 1-2 m от нивото на водата. Някои гнезда са отдалечени от водата до около 50 m, като съседните обитаеми гнезда отстоят най-близо на 200-300 m едно от друго. Гнездото изкопава с клюн, а пръстта изхвърля с краката. Входните отвори на обитаемите гнезда и стените под тях напръскани с бели екскременти. И в най-благоприятните местообитания числеността е сравнително ниска (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди по отвесни глинести, пясъчливи и чакълести брегове на реки, блатата, езера, язовири, рибарници и други водоеми. Обитава и подходящи участъци по морското крайбрежие, като устройва гнездата си както по бреговете на вливащи се в морето реки, така и в стръмни земни стени по самото крайбрежие, като птиците ловуват в по-тихите заливи (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Изследване по поречието на р. Дунав в Словакия (Tursova et al., 2016) установява гнездова плътност от 23-27 двойки/ 55 km речен участък и разстояние между гнездата около 816 m. Следователно може да кажем, че на една двойка и трябва около 1-2 km речно течение. Друго изследване (Vilches et al., 2012) установява, че за гнезденето на земеродното рибарче е важно водата в речните течения да е богата на кислород и да не е дълбока, тъй като максималната дълбочина, на която се гмурка рибарчето е около 30 cm. Размерът на почвените частици са от изключителна важност при избора на място за гнездене при земеродното рибарче. То предпочита места със среден размер на почвените частици между 991 и 1747 µm. Предпочитат предимно глинести брегове по течението на реките (Heneberg, 2004).

Хранене

Храни се като се гмурка и улавя предимно дребни риби (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и линейно разпространение, свързано с речната мрежа (средните и долните течения) и с други водоеми в равнинните и хълмистите части на цялата страна. По-ясно групирано покрай р. Дунав, Черноморското крайбрежие, Източните Родопи и значителни части от Дунавската равнина, Тракийската низина, Софийското поле и др. Разпространението се колебае силно на места според динамиката на речните брегове (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3 – Изтощен, популацията в Европа е намаляваща. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата (постоянна) популация е **от 900–3 600 двойки**. Съгласно докладването за периода 2008-2012 г. вида е със стабилна популация и същата гнездова численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Вида не е включен в Червена книга на България, поради което не е правен анализ на заплахите.

При докладването по чл.12 е посочена само една заплаха – К4 (Изменение на хидродинамичните характеристики). Като други заплахи може да се посочат замърсяването на реките, блатата и езерата от различни източници, където земеродното рибарче се храни (J01, A25, A26, C10, C11, F13).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 82 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка „С“ или „В“ на популацията.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 29 двойки, което представлява 0,8-3,2% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на

разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е и **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на 1 индивид. Процент от националната популация не може да се изчисли, защото вида е постоянен и скитащ и не се докладва като зимуващ. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ вида е посочен с гнездова популация 6-51 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По време на проучванията през 2012 г. вида е отчетен в зоната, но не е посочена численост за цялата зона (Матеева и др., 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида е наблюдаван в зоната по време на гнездовия период с численост 1 инд. при Бяла, при Аспарухово и при Рудник.

За периода 2012-2021 г. вида не е установен по морското крайбрежие в рамките на 33 Камчийска планина (по данни на ИАОС).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 4 дв.	Определена на база на данни за наблюдения на вида в зоната посочени в платформата eBird.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 4 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база на данните в СФД.	Поддържане на зимуващата популация на вида в зоната в размер от най-малко 1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Гнезди по отвесни глинести, пясъчливи и чакълести брегове на различни влажни зони. Не е известна площта на този тип местообитания в зоната, поради което сме поставили междинна цел.	Междинна цел: Определяне площта на подходящите гнездови местообитания – отвесни брегове в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 2667	Видът се храни предимно с дребни риби, които улавя във различни влажни зони – реки, езера, блата. Определена на база на % участие на местообитание в зоната: N06 – Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода).Тяхната обща площ е 2667 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 2667 ha.
Местообитание на вида: Качество на	5 степенна скала	По-висока или равна на 2 – Добро	Видът се храни предимно с дребни риби.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
хранителните и гнездовите местообитания на вида	за екологично състояние, съгласно РДВ	състояние. Няма влошаване на морфологията на речните брегове в гнездовите местообитания	Наличието на плячка е важен фактор за доброто качество на хранителното му местообитание. Това е пряко свързано с екологично състояние на водните тела, с подходящи	на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad				
			местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби). Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

6. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се посочи минимална численост от 4 дв. на база на данни за наблюдения на вида в зоната посочени в платформата eBird. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A229	<i>Alcedo atthis</i>			r	4	29	p		G	C	B	C	C
B	A229	<i>Alcedo atthis</i>			w	1	1	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A054 *Anas acuta* (шилоопашата патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 51-66 cm (без опашката), тегло 550 - 1300 g, размах на крилата: 79-95 cm (Stamp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Мъжкият се отличава лесно по кафявите глава и горна част на шията, бялата клиновидна ивица по страните и, светлите горна и долна страна на тялото, дългата шиловидна черна опашка и черното подопашие с кремаво петно пред него. Женската подобна на женските от другите видове, но се отличава от тях по общо по-светлото си оперение, по-дългата грациозна шия, кафявото крилно огледало, по-дългата заострена опашка и синьо кафявите крака и клюн. Крилното огледало е синьозелено с широк бял заден ръб. Обикновено мигрира и зимува на ята. Най-големите зимни концентрации са в Средиземноморието. Ятата често са смесени с други видове патици (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

У нас шилоопашатата патица е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездят у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения доказващи със сигурност гнездене. В миналото, преди 1990 г., видът макар и много рядко, е гнездил със сигурност в страната (Янков ред., 2007). Като най-редовно гнездилище се посочва Атанасовското езеро. Обособяването на гнездовите двойки започва в началото на февруари и приключва към средата на март. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, недалеч от водата, винаги на открити, с добра видимост места; понякога в ниви, но също недалеч от водата. Представлява ямка, постлана с по-груби, а отвътре с по-нежни стъбла на треви и пух. У нас женската снася яйцата вероятно в началото на май. Намерените в Атанасовското езеро мътила (2) са с 6 и 8, а в други части на ареала - 6-11 жълтеникави яйца. През зимата и прелета е сравнително чест и локално многочислен вид. Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През гнездовия период сладководни или солени езера с открити, обрасли с трева участъци във или около тях. По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав (пясъчни коси, устия на реки). Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях (Нанкинов и др., 1997). В Западна Евразия се размножава край плитки сладководни блата, езера и реки, обикновено с гъста растителност, но почти винаги в открити местообитания. Местообитанията включват плитки влажни зони, характеризирани се с ниска растителност, блата и еутрофни езера в бореалната и умерената зона. В районите с умерен климат видът се размножава и в басейни в крайбрежните ливади и солници. В южната част на ареала си заема влажни зони в открити тревни и степни местообитания. Много от местообитанията са ефимерни по природа, уязвими на суша или наводнения, като и двата фактора правят размножаването непредвидимо във времето и пространството, въпреки че птиците са верни на предпочитаните места. Поради това броят на размножаващите се птици изглежда доста нестабилен и този фактор може да е част от обяснението за големите колебания в успеха на размножаването (Европейски общности, 2007 г.). През гнездовия период обитава сладководни блата, в солени и сладководни езера, в рибарници. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се както с растителна така и с животинска храна. От водната растителност се храни с водорасли и висши водни растения - както със семена така и със зелените им части. Животинската храна включва миди, ларви на двукрили, например хирономиди, бръмбари, ларви на ручейници, ларви на водни кончета, скакалци, миди, червеи, ракообразни /вкл. артемия/, ларви и яйца на земноводни, дребни жабки и рядко-дребни рибки (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny and Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечното минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато, в язовир „Пет могили“, Сливенско (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков отг. ред., 2007). В последните 20 години двойки са наблюдавани през лятото на различни места в страната, но гнездене не е доказано (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al., 2007). Според Атласа на гнездящите птици в България у нас гнездят 0-5 двойки шилоопашати патици (Янков отг. ред., 2007). **Вида не се докладва като гнездящ за страната.**

Шилоопашатата патица **зимува** в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици, а понякога и хиляди индивиди. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, м. Пода, Узунгерен, понякога и в другите крайморски езера в Бургаско. Далеч по-малки ята, рядко надхвърлящи 10 индивиди, зимуват и във вътрешността на страната – по р. Дунав, в ез. Сребърна, в по-големите язовири в Южна България (Пясъчник, Жребчево, Батак, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица и др.). Числеността на зимуващите у нас шилоопашати патици според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **300-1000 индивиди**. Тенденциите – както краткосрочната, така и дългосрочна са флукутиращи. Всъщност в дългосрочен план, от 1980 г. досега, се наблюдава значително намаление на зимуващите у нас шилоопашати патици. Това се потвърждава и от някои дългосрочни проучвания като се посочва, че в миналото зимната численост на вида у нас е надхвърляла 6600 индивиди, а само в Софийско е имало концентрации от над 1000 индивиди (Нанкинов и др., 2004; Michev, Profirov, 2003).

По време на **миграция** шилоопашатите патици достигат дори и по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, отколкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **300 до 1800 индивида**. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. Мигриращите шилоопашати патици спиращи у нас също намаляват през последните 20-30 години.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Видът е ловен обект. Включен е в приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложение 2А и 3В на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019), а за територията на континентална Европа е „уязвим“-VU (2021). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. заплахи за зимуващата популация на шилоопашатата патица са: C03, J02, F03. За мигриращата популация са посочени същите заплахи и влияния. Добивът на петрол и газ (C03) у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Към заплахите за вида през зимата трябва да бъдат добавени: лов и отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25), осушаването на влажни зони (K02, L01) и паленето на масивите с висша водна растителност (A11). Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 37 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0000240.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 1 индивид, което представлява 0,1% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана

в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. вида не е установен в крайбрежието между Камчия и Обзор, което попада в рамките на 33 Камчийска планина (Michev and Profirov, 2003). Вида не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида не е установен по морското крайбрежие в рамките на 33 Камчийска планина (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на стандартния формуляр. Данните от ИАОС показват, че вида не е отчетен в зоната през периода 2012-2021 г.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор в защитената зона.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
лов и риболов в зоната	(декември-март)			увеличаване на индивидите в зоната.

6. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A056 *Anas clypeata* (клопач), A857 *Spatula clypeata*

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-52 cm, тегло 300 - 1000 g, размах на крилата: 70-84 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е тъмнозелена, гърдите-бели. Шията е доста къса. Страните на тялото и корема са ръждивокафяви, гърбът-черен. Предната част на крилата отгоре е светлосиня. Крилното огледало е зелено-бяло. Женската е със защитно светло сивокафяво оперение. Клюнът е лопатовидно разширен и при двата пола. Обикновено мигрира и зимува на ята (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

У нас клопачът е малочислен и нередовно гнездящ вид, а също така зимуващ и мигриращ. Местните двойки не остават да зимуват в гнездовищата. Случаите на доказано гнездене както в миналото така и в по-ново време са единични. Вероятно част от наблюдаваните през лятото индивиди не се размножават. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, добре скрито сред тревата, недалеч от брега на водоема. Отделните двойки гнездят понякога на разстояние 100 m една от друга. Женската снася яйцата в началото на април до средата на май. Мътилото (6) съдържа 8 -11 овални кремави яйца (Нанкинов и др., 1997). По време на миграция е сравнително чест и локално многочислен вид. Пролетната миграция е от втората половина на март до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната. През зимата е малоброен, остава да зимува в по-големи ята само в Бургаските езера.

Характерно местообитание

През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, рибарници, малки обрасли с растителност язовири. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2005). Богатата потопена водна растителност, която приютава изобилие от планктонни безгръбначни, е ценна характеристика на местообитанието. Подходящите местообитания включват езера и блата с богата растителност и с кални брегове и субстрати в открити местности (напр. ливади), както и езера, канали и блата (<http://datazone.birdlife.org/>). По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав, по-рядко и във вътрешните реки и в микроязовири. Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях.

Хранене

Храни се и с растителна и с животинска храна. Предпочита планктонни ракообразни, малки мекотели, насекоми и техните ларви, семена и растителни части. Обича ларви на ручейници, водни дървеници, водни кончета, двукрили насекоми, бръмбари, семена на водни растения, особено камъш и острица, потамогетон и др. По-рядко яде прешленести червеи, паяци, яйца и попови лъжички на жаби, малки рибки и вегетативни части на водни растения (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny, Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида след 1990 г. са предимно по р. Дунав: на о. Персин, ез. Сребърна, рибарници Хаджидимитрово и др., в Драгоманското блато, където сигурно гнездене е доказано през 2003 г., и потвърдено през 2005 г., в Атанасовското езеро, ез. Вая и м. Пода край Бургас (Нанкинов и др., 1997; Янков ред., 2007; Nikolov 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al., 2019). Според Атласа на гнездящите птици в България у нас гнездят 12-25 двойки клопачи (Янков ред. 2007). Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. гнездовата популация на вида у нас е в рамките на **20-50 двойки**. Много от гнездилищата на вида нямат постоянен характер и зависят силно от водните нива. При предходният период на докладване, 2008-2012 г., е съобщена същата гнездова численост и тенденции.

Клопачът зимува в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици птици от този вид. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, ез. Вая, м. Пода. Далеч по-малки ята, рядко надхвърлящи 10 индивиди, зимуват и във вътрешността на страната – главно в Южна България – язовирите Пясъчник, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица, както и в езерата по Северното Черноморие. Числеността на зимуващите у нас клопачи според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **700-3000 индивиди**.

По време на миграция клопачите достигат значително по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, отколкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. числеността на вида по време на миграция е в рамките на **2000 до 7000 индивида**.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Fluctuating (F)
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Включен в приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Видът е ловен обект.

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. заплахи за зимуващата популация на клопача са: C03, F06. За мигриращата популация са посочени следните три заплахи и влияния: F03, F05, F26. Добивът на петрол и газ (C03) у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Заплахите за вида през зимата са: лов и незаконен отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства и в защитени територии, безпокойството от ловци, рибари и рибовъди (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25), осушаването на влажни зони (F26) и паленето на масивите с висша водна растителност (A11). Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида. За гнездовата популация на вида при докладването по чл. 12 е посочена само една заплаха (F03). Всъщност заплахи за вида са също осушаването на влажни зони (F26), главно рибарници и малки язовири през гнездовия период, подпалването на масивите от тръстика и папур (A11), незаконния отстрел (G07, G10), сечта на крайречна дървесна растителност (B09, B10), замърсяването на водите с опасни химически вещества (A25, A26).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 41 зони от мрежата Natura 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0000240.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 2 индивид, което представлява 0,06% от максималната национална зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. вида не е установен по крайбрежието между Камчия и Обзор, което попада в рамките на 33 Камчийска планина (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида е установен веднъж по крайбрежието между Камчия и Иракли (в рамките на 33 Камчийска планина) – 5 инд. през 2021 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-5 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от ИАОС за периода 2012-2021 г. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 5 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			година в определени точки за мониторинг.	
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор в защитената зона.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна на числеността на 0-5 индивиди, на база на данните от средно зимните числености на вида в зоната предоставени от ИАОС. Според нас е необходимо да се промени общата оценка на зимуващата популация, тъй като 0-5 инд. представляват до 0,2% от националната зимуваща популация.

Необходимо е да се промени кода и латинското наименование на вида в СФД с новите такива - A857 *Spatula clypeata*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A857	<i>Spatula clypeata</i>			w		S	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A052 *Anas crecca* (зимно бърне)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 34-38 cm, тегло: 163 - 500 g, размах на крилата: 53-64 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със зелена ивица отстрани. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са светли с тъмнокафяви петънца. Подопашието е жълтеникаво. Крилното огледало е зелено. Женската със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив, който представлява късо подсвиркване. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Ятата често са смесени с други видове патици-най-често зеленоглавки и фишове (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

У нас зимното бърне е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездят у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения доказващи със сигурност гнездене. Двойките се образуват по време на прелет. Гнезди единично или на групи от по няколко двойки на земята, недалеч от брега на водоема. Гнездото е изградено от сухи треви и пострано с пух, добре скрито сред тревата. През зимата е многочислен вид. Големи ята долитат от северните части на Европа, зимуват по р. Дунав, по Черноморските езера и блата, в големи и малки вътрешни водоеми, а значителна част (особено при по-студено време) и във вътрешните реки. Пролетната миграция е от средата на февруари до края на април. Есенната миграция е от края на август до ноември (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав (пясъчни коси, устия на реки). Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите, като много често се храни в тинята. През гнездовия период обитава сладководни и полусолени блата и езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се както с растителна храна - главно семена, така и с животинска. Животинският компонент на храната преобладава през лятото. От водната растителност предпочита семена на водни растения, а по-рядко яде и самите водорасли. Яде също миди, ларви на двукрили –например хириномиди, водни бръмбари и дървеници, ракообразни и прешленести червеи (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато и бившето Стралджанско блато (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков отг. ред., 2007). В последните 20 години двойки или малки групички от възрастни птици са наблюдавани през лятото също в крайдунавските влажни зони, на места в Дунавската равнина, в Драгоманското блато (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov, Tsonev 2009; Shurulinkov et al., 2013; Shurulinkov et al., 2019). При докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е съобщена численост на гнездовата популация у нас от **10-25 двойки**, с флукутации, макар реално да няма доказано гнездене напоследък.

Зимното бърне зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са в крайморските езера и големите вътрешни язовири в Южна България (Пясъчник, Копринка, Батак и др.). В тези водоеми зимуващите концентрации често надхвърлят 1000-1500 индивиди. Числеността на зимуващите у нас зимни бърнета според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **1500-7300 индивиди**. Тази цифра е в известна степен занижена поради недоброто отчитане на реките при средно зимните преброявания, а там често зимуват немалко зимни бърнета. Тенденциите –като краткосрочна така и дългосрочна са флукутиращи.

По време на миграция зимните бърнета са също така многочислени. Образуват концентрации от стотици индивиди дори в микроязовири. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **3000 до 10 000 индивиди**. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Видът е ловен обект. Включен е в приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2020) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 през 2019 г. като заплахи за гнездовата популация на зимното бърне е посочена модификацията на хидрологичния режим на водоемите (K04). За вида през зимата са посочени като заплахи C03, J02, F03. Добивът на петрол и газ (C03) у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел (G07,

G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството (H08) през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25), осушаването на влажни зони (F26) и паленето на масивите с висша водна растителност (A11).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000. В три зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0000240 и BG0000209.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 11 индивиди, което представлява 0,1% от максималната национална зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. вида е установен пет пъти (числеността варира между 1 инд. през 1999 г. и 35 инд. през 1997 г.) по крайбрежието между Камчия и Обзор, което попада в рамките на 33 Камчийска планина (Michev and Profirov, 2003). Вида не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида не е установен по крайбрежието между Камчия и Иракли, което попада в рамките на 33 Камчийска планина (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 - 11 инд.	Целевата стойност е определена на база на стандартния формуляр. За периода 2012-2021 г. вида не е установен по крайбрежието между Камчия и Иракли, което попада в рамките на 33 Камчийска планина (по данни на ИАОС).	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 11 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01- морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1- Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
(Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)			<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор в защитената зона.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.						

7. Необходимост от промени в СФД на ЗЗ BG0002044 „Камчийска планина“

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A050 *Anas penelope* (фиш), A55 *Mareca penelope*

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-51 cm, тегло: 400 - 1090 g, размах на крилата: 71-86 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със златисто чело. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са розови. Подопашието - черно-бяло. Крилното огледало е с голямо бяло петно, а в основата зелено с черни кантове. Женската е със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Фишовете редовно излизат в нивите и в тинята покрай водоемите и търсят храна там през деня и през нощта (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

У нас фишът е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята долитат от северните части на Европа и се концентрират главно по големите вътрешни язовири, крайморските езера, в морето и по-големите реки, включително в р. Дунав. Пролетната миграция е от средата на февруари до първите дни на май. Есенната миграция е през октомври-декември. В по-голямата част от страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща и в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав, както и в морето. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Среща се редовно и

в планински язовири като яз. Батак. По време на пролетната миграция каца във всякакъв тип водоеми, дори в микроязовири. През размножителния период обитава езера с богата водна растителност и неголеми открити водни площи (Cramp & Simmons eds., 1977; Нанкинов и др., 1997).

Хранене

Храни се с водна растителност – водорасли и др., със зелени части на висша водна растителност, с рапица и поници на пшеница, листа на други култури, живовляк и семена. Животинска храна поглъща само случайно (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny, Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Фишът **зимува** в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море: в районите на езерата Шабленско и Дуранкулашко, в Атанасовското езеро, в Поморийското езеро, яз. Мандра, Варненското и Белославското езеро. Големи концентрации от няколкостотин екземпляра, а понякога и над 1000 се наблюдават и в яз. Пясъчник, яз. Жребчево, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец, яз. Батак, яз. Искър и в река Дунав (Нанкинов и др., 2004; Michev, Profirov, 2003). Числеността на зимуващите у нас фишове според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **1000-7500 индивиди**. Тенденциите – както краткосрочна така и дългосрочна са флукутиращи. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., са посочени зимни числености между 660 и 2900 индивиди.

По време на **миграция** фишът е многочислен. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **1000 до 3000 индивиди**. Тази численост е подценена дори ако се касаеше само за един единствен водоем – Атанасовското езеро край Бургас. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. Тази численост едва ли би била по-малка от 5000 -15 000 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Видът е ловен обект. Включен е в приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2017) и за територията на континентална Европа (2021).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 като заплахи за фиша са посочени С03, J02. За мигриращата популация е посочена само една заплаха – F26. Други заплахи за вида, които могат да се добавят са: лов и отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25). Сред естествените лимитиращи фактори са резките промени във времето през зимата – застудяване и валежи, водещи до поледици и бързо замръзване на водоемите и околните земи, при което немалко фишове загиват.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 51 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0000240.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 21 индивиди, което представлява 0,3% от максималната национална зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. вида е установен пет пъти (числеността варира между 3 инд. през 1999 г. и 29 инд. през 1997 г.) по крайбрежието между Камчия и Обзор, което попада в рамките на 33 Камчийска планина (Michev and Profirov, 2003). Вида не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида е установен два пъти по крайбрежието между к.к. Камчия и Иракли (1 инд. през 2017 г. и 432 инд. през 2021 г.), което попада в рамките на 33 Камчийска планина (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-21 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Данните за средно зимните преброявания в страната за 432 инд. за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС са единичен случай и не смятаме, че трябва да се вземе предвид на този етап. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 21 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор в защитената зона.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Необходимо е да се промени кода и латинското наименование на вида в СФД с новите такива - A855 *Mareca penelope*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A855	<i>Mareca penelope</i>			w		21	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-65 cm, размах на крилата: 81-98 cm. *Мъжки*: глава и шия тъмнозелени с метален блясък. В долната част на шията непълен бял пръстен. Гърдите тъмнокафяви, коремната страна сиво-бяла. Задната част на гърба и кръста чернокафяви. Надопашието черно с метален блясък. Едно или две от опашните пера черни, завити нагоре във вид на пръстен. Крила сивокафяви с виолетово огледало, оградено отпред и отзад с по една черна и една бяла ивица. Клюнът маслинозелен до жълт. Краката коралово-червени. *Женски*: Кафяво напетнено тяло. Горната страна на главата, тилът и презочна ивица по-тъмни. Светла надочна ивица. Крила като при мъжкия, но с по-тъмни надкрилия. Клюнът зеленикаво-кафяв с оранжеви ръбове и тъмен нокът. Краката оранжеви (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Зеленоглавата патица у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Двойките се оформят в местата за зимуване (декември-януари). Гнезди единично, рядко в съседство с друга двойка. Гнездото е построено в разклонение на стара върба, или на земята – под храсти, в трева и тръстикови масиви, винаги до вода, но понякога и далеч от нея (до 2 km). След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. През есента и зимата големи, хилядни ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. През

зимата въпреки замръзването на водоемите голяма част от зеленоглавите патици остават у нас и прекарват тук до пролетта (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Зеленоглавата патица е много пластичен вид по отношение на гнездовото си местообитание. Гнезди в и около всякакъв тип водоеми, често и доста далеч от тях – на няколко метра. Най-често гнезди сред водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, реки, обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и равнинни дъбови, ясенкови или брястови гори покрай реките. Обича и стари речни корита обрасли с тръстика или папур. Среща се дори около напоителни канали. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в сладководни езера, блата, мочурища, всякакви по размер язовири, реки, в бракични и солени езера (Нанкинов и др., 1997). Според изследване, изборът на местообитание обикновено е повлиян от промяната му през всички сезони и включва близост до ниви, възникващи влажни зони, открити води и дървесни влажни зони (Beatty et al., 2014).

Хранене

Зеленоглавата патица има твърде широк хранителен спектър включващ голямо разнообразие от растителни и животински храни. Семена и зелени части на околводни и сухоземни растения яде главно в есенно-зимния период и ранна пролет. Яде и различни видове висши водни растения. Понякога се храни и в житните и други (рапица, ориз) посеви, особено нощем. Животински храни яде повече през пролетта и лятото. Животинската храна включва двукрили (главно хирономиди) и техните ларви, едnodневки, ракообразни, бръмбари, водни кончета, ручейници, правокрили, миди (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в цялата страна, докъм 1500 m н. в. Като гнездящ вид е многочислен и повсеместно разпространен из влажните зони (Янков ред., 2007). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на около 84-148 двойки, като това не включва гнездящите двойки в крайречните гори и в затоните по островите (Shurulinkov et al., 2019). Посочена е положителна тенденция в числеността. Зеленоглавата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации често надхвърлят 2000-3000 индивиди във водоеми като Атанасовското езеро, Шабленското езеро, ез. Дуранкулак, яз. Жребчево, яз. Огоста, яз. Горни Дъбник, ез. Сребърна, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец и др. По време на миграция зеленоглавите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав.

Видът е ловен обект в страната и е включен само в Приложения 4 и 6 на ЗБР. Включен е в Приложение 2 и 3 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория, популацията е стабилна. Не е включен в Червената книга на България.

Според докладването по чл.12 от 2019 г. **гнездовата** популация в страната се оценява на **2500-4500 двойки**. Числеността на **зимуващите** у нас зеленоглави патици е между **30 000 и 80 000 индивиди**, а преминаващите е **5000-10000 индивиди**. Тази численост е твърде занижена, особено на фона на зимната численост, която нерядко не е максималната сезонна численост за страната. Специални проучвания по този въпроса за броя на мигриращите зеленоглави патици у нас не са провеждани. При предходното докладване (за периода 2008-2013) са съобщени същите гнездови числености и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
--	--	---

Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	-	-
Winter	Stable (S)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 не са посочени заплахи за вида по време на гнездовия период. Всъщност за вида отрицателно действащи фактори са отводняването на влажни зони (F26, F27, A31), черпенето на водни ресурси за напояване (A30, F34, G20), речните корекции и дигирането на реките (F28, F32), резките промени в нивото на язовири, вътрешни реки и р. Дунав в резултат на работата на хидротехнически съоръжения, безпокойството в местата за гнездене (H08) и браконьерския отстрел (G10). Хабитатите на вида са застрашени и от палене на пожари.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. единствените посочени заплахи за вида по време на миграция и зимуване са C03 и F03. Първата от тези заплахи не съществува на наша територия. Втората е свързана със загубата на разливи, рибарници и някои земи на Черноморието като хабитати на вида. Освен това следва да се отбележат прекомерният отстрел, браконьерството (G10), безпокойството в местата за хранене и почивка от страна на ловци (H08).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 82 зони от мрежата Natura 2000. В девет зони е с оценка D на популацията - BG0000209, BG0000332, BG0002003, BG0002038, BG0002048, BG0002053, BG0002062, BG0002073, BG0002074.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен) и зимуващ**. Гнездящата популация се оценява на 2-16 двойки, което представлява 0,1 – 0,3% от националната гнездящата популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Зимуващата популация се оценява на 130-1289 индивиди, което представлява 0,4 – 1,6% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

В ОВМ „Камчийска планина“ вида не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Няма други публикации, които да посочват гнездящата численост на вида в защитената зона. Най-вероятно вида гнезди в устието на р. Камчия.

Зимуваща популация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. числеността на вида по крайбрежието между Камчия и Обзор варира между 5 инд. през 1993 г. и 2260 инд. през 1996 г.). Това крайбрежие попада в рамките на 33 Камчийска планина (Michev and Profirov, 2003). Вида не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. числеността на вида по крайбрежието между к.к. Камчия и Иракли (което попада в рамките на 33 Камчийска планина) варира между 6 инд. през 2012 и 2017 г. и 1257 инд. през 2016 г., (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	Целевата стойност е определена на базата на стандартния формуляр. Няма скорошни оценки на гнездовата численост на вида в защитената зона.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 2 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 6 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 6 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad				
Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.				
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на	брой проверки по време на зимуване на птиците в	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор в защитената зона.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
браконьерски лов и риболов в зоната	зоната (декември-март)			увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме числеността да бъде променена на 6-1257 индивиди, на база на данните от средно зимните числености на вида в зоната предоставени от ИАОС. Не е необходимо да се променя оценката на популацията, тъй като 6-1257 инд. представляват 0,02-1,6% от националната зимуваща популация (оценка С).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			p	2	16	p		G	C	A	C	B
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			w	6	1257	i		G	C	A	C	B

Специфични цели за A051 *Anas strepera* (сива патица), A889 *Mareca strepera*

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 46-56 cm, тегло: 470-1300 g, размах на крилата: 78-95 cm (Cramp and Simmons, 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, със сивокафява глава и черна опашка. Крилното огледало е съчетание на черно, бяло и ръждиво. Клюнът е тъмносив, а краката жълти. Женската е със защитно кафеникаво оперение.

Характер на пребиваване в страната

Сивата патица у нас е гнездящ, мигриращ и зимуващ вид. Двойките се оформят по време на миграция – до края на март – началото на април. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, добре скрито сред тревата или под храсти. Гнездовата ямка е постлана с трева и много пух. В Атанасовското езеро често гнезди сред колониите на саблеклюони, рибарки и чайки. Снасянето на яйцата започва от средата на април и продължава до края на май. Мътенето продължава 24-26 дни, а след 45-50 дни малките могат вече да летят (Нанкинов и др., 1997). След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене – например по влажните зони около р. Дунав. През есента и зимата ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Ятата на сивата патица у нас рядко надхвърлят 50 индивиди. Пролетната миграция е от края на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на сивата патица е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, бавно течащи реки с богата крайбрежна и водна растителност, язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и затони по Дунавските острови (Нанкинов и др., 1997). По р. Дунав – блата и езера с богата подводна растителност и обширни тръстикови масиви, в района на Бургаските езера – водоеми с голяма открита водна повърхност и разположена по периферията растителност (Петков в Червена книга на България, 2015). Видът обитава еутрофни сладководни блатисти или езерни местообитания в открити низинни места, като предпочита защитени, плитки, стоящи или бавно течащи води с богата крайбрежна растителност и покрити с растителност острови, осигуряващи укритие за гнездене. Може да се срещне и в

постоянни, плитки, леко алкални блата, както и в езера, канали, язовири и кариери (<http://datazone.birdlife.org/species/>). Pöysä (1984) доказва, че за видовете от род *Anas* от голямо значение е съотношението между площта на водните огледала и на растителността. Lateral cover density, understory cover height, species richness, vegetative penetrability, patch size and minimum distance to water were significant determinants of the fate of Gadwall nests (Crabtree et al., 1989). По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Подходящи местообитания са са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сивата патица се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, а понякога и трева, поници на пшеница и други култури, които намира покрай водоемите. Понякога отнема храна на други видове - лиски, червеноклюни потапници, звънарки. Животинска храна (водни безгръбначни) ядат само в някои случаи малките до 3 седмична възраст (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като **гнездящ** вида е малочислен, разпространен у нас само в крайдунавските влажни зони, по дунавските острови, в някои крайморски езера, в Драгоманското блато и в редица язовири в Горнотракийската низина (Янков отг. ред., 2007; Петков 2015; Shurulinkov et al., 2019). По-рядко, отделни двойки гнездят нередовно и в някои язовири в Дунавската равнина. В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 30-51 двойки (Shurulinkov et al., 2019). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) са установени да гнездят 15-30 двойки (Даскалова и др., 2020). Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. гнездовата популация се оценява на **80 - 120 двойки**. Тази численост според нас правилно отразява размера на популацията у нас. Според Червената книга на България у нас гнездят 30-50 двойки с тенденция за намаление (Петков, 2015), но тази численост както се вижда от представените по-нови данни вече не е актуална и е силно занижена. През предходния период на докладване (2008-2012) гнездовата численост е същата както и тенденциите в развитието на популацията.

Сивата патица **зимува** в цялата страна. Зимните концентрации дори в големите езера рядко надхвърлят 100 индивиди. Зимува редовно в Бургаските езера, Варненското и Белославското езеро, езерата Шабленско и Дуранкулашко, в много от язовирите във вътрешността на страната. Числеността на зимуващите у нас сиви патици според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е между **160 и 660 индивиди**. Числеността е флукуираща.

По време на **миграция** сивите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **40-800 индивиди**. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви патици в крайдунавски влажни зони достигат няколкокостотин екземпляра.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	-	-

Включен е в приложение 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN e LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC

категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включена в Червена книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за сивата патица са посочени унищожаването на местообитания (K02, L01, F03) и безпокойството по време на гнездовия сезон (H08). Действително много от ценните местообитания на вида покрай р. Дунав понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоя и др. Там осушаването на водоемите и липсата на връзка с р. Дунав са довели до пълна деградация на местообитанията за вида (K02, L01, L04). Друг негативен фактор е незаконния отстрел на вида (G07, G10). Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните (B09, B10) също въздейства негативно върху гнездовата популация на сивата патица.

При докладването по чл.12 единствената посочена заплаха за гнездовата популация на вида е модификацията на водния режим на влажните зони (K04). За зимуващата популация са посочени C03, J02, F03. Заплаха C03 според нас няма отношение към вида в страната. За мигриращата популация са посочени две заплахи – F03 и F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 46 зони от мрежата Natura 2000. В три зони е с оценка D на популацията - BG0000240, BG0002038, BG0002048.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 10 индивиди, което представлява 0,4% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. вида не е отчетен по крайбрежието между Камчия и Обзор (това крайбрежие попада в рамките на 33 Камчийска планина) (Michev and Profirov, 2003). Вида не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида е отчетен само веднъж по крайбрежието между к.к. Камчия и Иракли (което попада в рамките на 33 Камчийска планина) - 82 инд. през 2021 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 - 82 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 82 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитания е на вида: площ на подходящи местообитания	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
за търсене на храна			N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни и Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор в защитената зона.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на ЗЗ BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме числеността да бъде променена на 0 - 82 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. Необходимо е да се промени оценката на популацията от „С“ на „В“, тъй като 82 инд. представляват до 12% от националната зимуваща популация (оценка В).

Необходимо е да се промени кода и латинското наименование на вида в СФ с новите такива - A889 *Mareca strepera*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			w		82	i		G	B	B	C	C

Специфични цели за A041 *Anser albifrons albifrons* (голяма белочела гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65 - 78 cm, размах на крилата: 130 – 165 cm. Тегло между 1,4 и 3,3 kg. Няма изразен полов и сезонен диморфизъм. По-дребна от сивата гъска. При възрастните бялото петно на челото не достига окоето. Надопашнето и подопашнето бели. Гърдите и коремът сивокафяви със светли краища на перата. Гърбът и кръстът са тъмносиви. Клюнът е розов с жълтеникави основи на гребена и долния полуклюн. Нокътът бял. Краката жълто оранжеви. Ирисът тъмнокафяв. Издава висок, звънлив крясък (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Голямата белочела гъска е мигриращ и зимуващ вид в България. Есенната миграция е основно от втората половина на октомври и началото на ноември. При Бургас той има слабо изразен максимум именно в този период, след което следва пауза до появяването на зимуващите тук ята. Пролетният прелет започва през февруари и приключва до края на март (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

По време на размножителния период голямата белочела гъска обитава райони от лесотундрата с богата мрежа от реки и езера. По време на миграции и през зимните месеци се среща край реки, езера, блата и изкуствени водоеми, които са в близост до обработваеми площи със зимници (Нанкинов и др., 1997). Нощува в блата, езера, язовири, по-рядко в реки и крайбрежни морски води. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимници, както и с разпиляна и неприбрана от нивите царевица (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широкоразпространен вид в страната през зимните месеци. Основните зимовища на голямата белочела гъска у нас са Бургаските езера, езерата Шабла и Дуранкулак, поречието на река Дунав (и по конкретно при Специално защитените зони Свищовско-Беленската низина, Златията и Сребърна), както и някои от по-големите вътрешни язовири (Нанкинов и др., 1997). През периода 1977-1996 г. е най-многобройната зимуваща водолубива птица в България със средна численост от 138 365 инд., максимална от 316 094 инд. през 1995 г. Зимуващата популация на вида е концентрирана във влажните зони по Северното Черноморие или в близост до него, като средната численост е 94 231 инд. (или 69% от зимуващите белочели гъски в страната), а максималната - 212 102 инд. през 1987 г. (нощуващи само в две влажни зони). Значително по-малка е популацията на вида, зимуваща в Южна България (18%), по Дунав (7%) и във влажните зони по Южното Черноморие (4%). Броят на установените във вътрешността на Северна България птици е много малък (средно 2900 индивида). Най-големите редовни концентрации на вида са регистрирани в езерото Шабла: средно 66 983 инд. и максимално 177 335 инд. през 1995 г.; езерото Дуранкулак: средно 26 796 и максимално 111 665 през 1987 г.; и язовир Овчарица: средно 16 561 и максимално 34 755 инд. през 1995 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложения 2а и 4 на ЗБР и Приложение 2Б на Директивата за птиците. Природозащитният статус на голямата белочела гъска според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Ловен обект.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуващата** популация е оценена на 20 000 – 450 000 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 5400 – 400 000 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са били съобщени по-ниски зимуващи числености от 6500-400 000 индивида. Количеството на зимуващите птици в страната до голяма степен зависи от метеорологичните условия през съответните зимни месеци.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 като заплахи за зимуващата популация са посочени: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, C02, C03, D01, D05, F03, E04, G02, E01. Според нас заплахата C03 няма отношение към вида в страната. Според нас една основна заплахата за зимуващите гъски, която не е спомената, това е лов и отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов. Други заплахи за вида са: безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25). Сред естествените лимитиращи фактори са резките промени във времето през зимата – застудяване и валежи, водещи до поледици и бързо замръзване на водоемите и околните земи.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 49 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0002058.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 3210 индивида, което представлява 0,7% от максималната националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. вида е отчетен три пъти по крайбрежието между Камчия и Обзор (това крайбрежие попада в рамките на 33 Камчийска планина): 90 инд. през 1996 г., 130 инд. през 1999 г. и 280 инд. през 1998 г. (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида е отчетен четири пъти по крайбрежието между к.к. Камчия и Иракли (което попада в рамките на 33 Камчийска планина) с численост между 85 инд. през 2017 г. и 555 инд. през 2019 г. и също на яз. Цонево – 162 инд. през 2017 г. и на яз. Елешница – 9 инд. през 2015 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 9 инд.	Целевите стойности са определени на база на средно зимните преброявания за периода 2012-2022.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 9 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 18668	По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимни култури. Площта е определена на база на % участие на обработваемите земи в зоната, местообитание N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури с площ 18668 ha. Необходимо е земеделските стопани да се стимулират да засяват нивите в близост до язовирите в зоната и морето със зимна пшеница.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 18668 ha.
Местообитани е на вида: Площ на подходящите местообитания за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	Най-малко 5334	През нощта гъските обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 5334 ha.
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad водите. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор в защитената зона.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме минималната численост да е 9 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A041	<i>Anser albifrons</i>			w	9	3210	i		G	C	B	C	B		

Специфични цели за A255 *Anthus campestris* (полска бърбрица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-18 cm. Размах на крилата: 25-28 cm. Общо едноцветна, пясъчножълта до сиво-жълта, ненапетнена горна страна и светла, със слабо напетняване по страните на гушата и гърдите бърбрица. Има широка, светла, надочна и ясна тъмна ивица под нея в областта на юзджиката и зад окото. Краката са светли, а клонът е тънък и фин. Полската бърбрица често показва твърде изправена стойка. Брачната песен изпълнява от върха на някое дърво или във вълновиден полет (Иванов, 2011; Симеонов и Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ за страната вид. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през септември-октомври. Гнезди на земята. Снася 4-5 яйца, има 1-2 поколения годишно през периода април-юни. Малките остават в гнездото 13-14 дни и стават напълно самостоятелни на около 4-седмична възраст. В степни местообитания с храсти гнездовата плътност е 1,16 двойки/10 ha; в открити степи е 0,4-1,7 двойки/10 ha; в Калиакра – 0,38 двойки/10 ha; в района на Шабленското езеро – 0,8 двойки/10 ha; открити пространства на Шуменското плато – 1 двойки/10 ha. (Иванов, 2011)

Характерно местообитание

Гнезди по сухи, припечни пясъчливи и каменисти терени и пасища с рядка тревиста растителност – степни и сухолюбиви тревни съобщества по варовити и силикатни терени, по обрасли с тревна растителност крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, по-рядко по засолените терени с халофитна растителност. Среща се и около неголеми обработвани по традиционен начин земеделски площи, подобрени тревни площи (многогодишни тревни култури) или пустеещи земи. Избягва стръмни, силно каменисти или обрасли с храсти терени. Изследване на гнездовите местообитания на полската бърбрица в Западна Полша показва, че видът предпочита ниска суха растителност между която има малки непокрити с растения места (пясък, открити места, пътища, дюни и др.). Гнездото обикновено е разположено в гъста растителност, докато за хранене вида предпочита по-отворени места. Средната гнездова плътност е 0,1 дв./10 ha (Grzybek et al., 2008).

Хранене

Храни се с насекоми – *Apion* sp., Coleoptera (Curculionidae, *Amara* sp., *Opatrum sabulosus*), Orthoptera (*Gryllus campestris*) и Hymenoptera (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в равнинни, хълмисти и нископланински райони в цялата страна, по-плътно в най-източната ѝ част. Основната част от популацията заема открити сухи пасищни терени в Добруджа и по Черноморското крайбрежие, Източна Стара планина, Сакар и хълмистите райони около поречието на р. Тунджа, Източните Родопи и значителна част от Тракийската низина. Разпръснато в Дунавската равнина, Софийското поле, поречието на Струма и Места и др. (Янков отг. ред, 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 2). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2018). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на Р България (2015).

Съгласно Докладването по чл. 12, за периода 2013-2018 г., видът се опазва като **гнездящ** с популация между 4000 и 13000 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост и същите тенденции.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Заплахите за полската бърбрица в страната са свързани със замърсяване и унищожаване на земеделските площи и други подходящи за вида местообитания (A02, A04, A07, C03, A21, F03).

При докладването през 2019 г. са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, A07, C03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 65 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 8-17 двойки, което представлява 0.1-0,2% от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен с гнездяща популация от 5-12 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Проучването на птиците в зоната през 2012 г. установява 8-17 двойки (Матеева и др., 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на гнездовия период с численост на едно отчитане от 1-2 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на	Брой гнездящи двойки	Най-малко 8 дв.	Целевата стойност е определена на база на	Поддържане на броя на гнездящите индивиди в зоната в размер от най-

гнездящата популация			данните в стандартния формуляр.	малко 8 дв. чрез запазване на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 12446 ha	Определена на база на % участии на местообитания: N09 - Сухи ливади, степи, N08 - Равнини, шубраци и N15 - Други обработваеми земи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 12446 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в защитената зона	1/ % екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида 2/ % на площи без растителност	1/ 100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно 2/ Най-малко 5%	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, местообитания с редки храсти. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha) или коситба, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида. Наличието на площи без растителност (между 5 и 20%) е много важно за ловуването, за да се осигурят места за търсене на храна (видът се храни чрез събиране на насекоми от земята.	Подобряване и/или поддържане на състоянието на местообитанието на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A091 *Aquila chrysaetos* (скален орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 80-90 см., размах на крилата: 210-220 см. При възрастните главата и задната част на шията са жълтеникави със златист оттенък, перата им са заострени, копиевидни и образуват малка грива. Останалото оперение е тъмнокафяво с широка неясно очертана черна ивица на края на опашката. Може да се отличи от царския и степния орел по V-образния профил при реене. Младите до 4-та година са тъмнокафяви с големи бели петна на крилата и в основата на опашката, с широка черна ивица на края ѝ (по нея се отличава от другите видове орли) (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид. Най-много двойки (46,7%) са установени в Стара планина и Предбалкана, следват тези в Родопите (22,9%), Средно тунджанско поречие (6,6%), Средногорие и Краище, Рила и Пирин (по 4,9%), Дунавска равнина (4,1%), Осогово-Беласишка планинска група и Черноморско крайбрежие (по 2,5%) (Симеонов и др. 1990; Червена книга на Р България,

2015). Размножителният период започва през първата половина на март. Женската снася 1–2 яйца през април. Малките се излюпват към края на май, а излитат от гнездото около 15 август.

Характерно местообитание

В България гнезди преимуществено по скали и скални стени (във вътрешността на страната), рядко върху високи стари дървета в широколистни гори. Сигурните гнездови находища са от 200 до 2400 m н. в. Почти всички гнездови находища са в долини, проломи или скални комплекси в близост до открити склонове, където птиците ловуват - пасища, ливади, местообитания с редки храсти, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища (Тариа L., 2007). През есента и зимата често и далеч от скални терени (Янков, ред., 2007). Територията на една двойка се простира средно на около 100 km². През размножителния период обитава проломи, дефилета, ждрела и други райони с високи скални стени и скални комплекси в близост до открити пространства. Гнездото е разположено на скална площадка под навес или в преддверие на малка пещера по обширни, високи, недостъпни скални стени, както и по дълбоки, ерозирани или скалисти речни долини (Симеонов и др., 1990). Една двойка може да има няколко гнезда, които могат да се използват периодично през годините и да бъдат дори на няколко километра разстояние едно от друго.

Проучвания в Испания показват, че скалните орли избират скали за гнездене със специфични характеристики. Предпочитани са относително недостъпните скали, далеч от човешко присъствие – пътища, населени места. Видът предпочита скални первази, достатъчно широки за гнездата, недостъпни отгоре и отдолу и за предпочитане заслонени (Watsen, 2010). Скалните орли са големи птици и се нуждаят от открити пространства, за да могат да намират и улавят плячката си. Орлите предпочитат пресечен терен и склонове, обърнати на юг, където могат да се възползват от възходящите въздушни течения, когато се реят. Наклонът на склона също е от значение за избора на местообитания на младите орли: склонове над 5° се използват често през периода на излитане от гнездото, а най-стръмните склонове са особено предпочитани. Такива склонове осигуряват на орлите добър изглед към околния ландшафт, а също така могат да улеснят полета и да подобрят ловния успех (Sandgren, 2013). Изследване в Шотландия (Watson et al., 1992) установява гнездова плътност от 14,7-26,1 дв./1000 km² т.е. на една двойка са и необходими между 6800 и 3800 ha. В Швеция (Moss, 2015) гнездовата територия на вида варира между 70 и 580 km² (7000-58000 ha).

Хранене

Мършояден вид. Храни се предимно със сухоземни костенурки, лалугери, лисици, зайци, птици, змии и гущери (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012; Червена книга на Р България, 2015). В гнездата са намирани остатъци и от таралежи, лалугери, зайци, лисици, котки, сърни, диви свине, птици (предимно яребици, кеклици, кокошки, гълъби, врани), змии и гущери. Скалният орел разчупва корубите на костенурките, като ги пуска от 50-60 m височина върху скали – 55% от плячката (Georgiev, 2009; Kouzmanov et al., 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен петнисто предимно в по-високите части на планините (основно в Централна и Западна Стара планина, Рила, Пирин, Родопите и някои от Западните погранични планини), но и в някои по-ниски планини и хълмисти райони (Странджа, Източна Стара планина, Източните Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и др). Почти липсват гнездовища в равнинните части на страната. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Няма SPEC категория, вида е увеличаващ се в Европа (BirdLife International, 2017). Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен е в Червената книга на България (Петров и др., 2015) със статус - уязвим VU.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация се оценява на 150-180 двойки. В средата на миналия век е извънредно рядък и почти на изчезване. Няколко десетилетия по-късно популацията е оценена на 120–140 двойки. През последните 20 години числеността се стабилизира и е налице тенденция за леко покачване (Петров и др., 2015).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи за вида са безпокойството по време на мътене и изхранване на малките. Отстрелване за лични колекции (G10) и отравяне чрез примамки за вълци, чакали и лисици.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, D02, F03, G01, A07, A08, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 57 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **постоянен (гнездящ) и мигриращ**. Оценката на постоянната популация е 3 дв. минимална и максимална стойност, което е между 1,6 % и 2 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Оценката на мигриращата популация е 7 инд. минимална и максимална стойност, което е между 1,6 % и 2 %. Националната мигрираща популация не е оценена. Посочената оценка е „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Същата численост на гнездящата популация се посочва и от Костадинова и Граматиков (2007). В Матеева и др. (2013) се посочва гнездяща популация 1-2 двойки. В eBird има 5 наблюдения на вида от 3 локации (2000 г., 2014 г., 2019 г.).

Мигрираща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост 7 индивида (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2015–2022 г. вида е отчетен два пъти по време на есенната миграция в зоната – 1 инд. при с. Паницово и 1 инд. при Дюлино.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Минималната целева стойност е определена на база на публикацията на Матева и др. (2013).	Поддържане на гнездовата популация на вида в зоната в размер от най-малко 1 дв.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Минималната целева стойност е определена на база на данните посочени в платформата eBird.	Поддържане на мигриращата популация на вида в зоната в размер от най-малко 2 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Гнездото е разположено на скална площадка под навес или в преддверие на малка пещера по обширни, високи, недостъпни скални стени, както и по дълбоки, ерозирани или скалисти речни долини. Вида гнезди в скални местообитания. Тяхната площ в зоната е неизвестна и за това е поставена междинна цел.	Междинна цел: Определяне на подходящите гнездови местообитания и тяхната площ в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най – малко 25780 ha	Изчислена на база % участие на местообитания: N15 - Други обработваеми земи, N08 - Равнини, шубраци, N09 - Сухи ливади, степи, N10 - Влажни ливади, пасища N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N12- обширни зърнени култури.	Поддържане на площта на участие на подходящите местообитания за вида в зоната в размер най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, местообитания с редки храсти, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища. За да се поддържат тревните местообитания	Запазване и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			(ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0.3-1 ЖЕ/ha) на пасищата, както и редовно косене на ливади. По-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се промени минималната численост на 1 дв. на база на публикацията на Матеева и др. (2013).

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се посочи минимална численост 2 инд. на база на данните посочени в платформата eBird. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в СФД.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>			r	1	3	p		G	C	A	C	A		
B	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>			c	2	7	i		G	C	A	C	A		

Специфични цели за A090 *Aquila clanga*, A859 *Clanga clanga* (голям креслив орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 65-70 cm., размах на крилата: 175-185 cm. При възрастните окраската е тъмнокафява; рядко се срещат индивиди със светло оперение. Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“. Ирисът е тъмнокафяв. Младите са чернокафяви; по гърба, плещите и надкрилията имат светли петна, които образуват няколко реда белезникави ивици. От възрастния степен орел се отличава по бялото дъгообразно петно в основата на опашката и характерния „увиснал“ профил в реещ и планиращ полет (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и вероятно гнездящ вид. Мигрира и зимува предимно по морски крайбрежия и прилежащи влажни зони с надморска височина 200–500 m н.в. (Симеонов и др. 1990, Червена книга на Р България 2015). Заема чужди гнезда на грабливи птици или сам строи гнездо по дървета на височина от 8 до 25 m. Гнездото е изградено от клони и е застлано с вейки, кора на дървета, свежи клонки с листа. Женската снася през първата половина на май. Пълното мътило е 1-2 яйца. Мътенето продължава 42-44 дни. Малките напускат гнездото на 63-65 дневна възраст. Храни се с дребни и средно едри гръбначни животни, насекоми, мърша (Симеонов и др., 1990).

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проект: „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ на МОСВ, в Северна България през 2011 г. са установени да прелитат 4 индивида на наблюдателните точки Пленемир (1 индивид), Браничево (1 индивид) и Острово (2 индивида). Всички птици са наблюдавани в периода между 13 и 24

октомври 2011 г. По време на есенната миграция 2012 г. са установени да прелитат общо 86 индивида. От тях 9 са в Добруджа, а останалите 77 са в Южна България. Най-интензивна миграция е регистрирана при Равнец – общо 51 големи кресливи орела. По време на проучването на пролетната миграция през 2012 г. са установени да прелитат общо 17 индивида, от които 5 в Централна Добруджа, при Пленимир и Преселенци, и 12 в Южна България, на наблюдателните точки Александрово, Суходол, Равнец и Ветрен. Големият креслив орел е малочислен мигрант, като птиците летят поединично, често заедно с малките кресливи орли. Вероятно по време на есенна миграция през България прелитат поне 100 големи кресливи орли, което е около 3% от Европейската гнездова популация на вида. През есента основната част от птиците прелита през октомври, но отделни индивиди са наблюдавани и в края на август и през септември (Матеева и Янков, 2013). Вероятно между 50 и 100 птици прелитат и по време на пролетна миграция. По време на пролетна миграция големи кресливи орли са наблюдавани да прелитат през България от средата на март до втората десетдневка на май.

Характерно местообитание

На Балкански полуостров се среща в заливни, широколистни и смесени гори, изпъстрени с поляни и ливади, открити пространства с оазисни гори и групи дървета, речни долини, хълмисти склонове в близост до различни водоеми, брегове на водоеми (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015).

По време на размножителния период видът се нуждае от големи влажни гори, граничещи с влажни ливади, мочурища, блата и други влажни зони. Размножава се главно в широколистни равнинни гори, но понякога и в планински гори до 1000 m надморска височина. Предпочитанията на местообитанията на големия и малкия креслив орел са изследвани в Естония и Полша. Местата за гнездене са локализираны далеч от населените места и близо до реки и блатисти зони. Ловните терени се състоят от открити блата, речни долини, пасища и храсталаци. По време на миграцията и зимуването се използват различни местообитания - открити ландшафти, храстови съобщества и влажни зони. Изследване в Полша (Graszynski et al., *Raptors in the new Millennium*) установява, че гнездовата територия на една двойка е между 15 и 19 km² (1500-1900 ha). Няма данни за големината на ловната територия по време на миграция.

Хранене

Видът е месояден, ядат предимно малки бозайници, водни птици, жаби и змии. Бозайниците (особено *Microtus arvalis*) съставляват 53% от диетата в Русия и 58% в резервата Ока (Симеонов и др., 1990, "BirdLife International", 2006, Червена книга на Р България 2015). Птиците (предимно средни по размер) доминират в биомасата (63%), докато гризачите доминират в броя на плячката (63%). В Беларус дребните гризачи също са били най-честата плячка, но средно големи плячки като патици, дъждосвирици, дърдавци и водни плъхове доминират в биомасата. В Полша делът на птиците и бозайниците в биомасата на плячката е сходен (около 40%), докато земноводните също са доста чести (12%) (Meyburg et al., 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Мигрира редовно по Черноморието (Калиакра, Балчик, Албена, р. Камчия, Слънчев бряг, Атанасовско езеро, оз. Вая, р. Ропотамо), при Котленска планина, Бяла река в Източните Родопи и др. Зимува около Шабленското и Дуранкулашкото езеро, р. Ропотамо, яз. „Овчарица“ и др. Моногамна птица. През гнездовия период е регистриран по Черноморското крайбрежие, Странджа, Тракийската низина, Добруджа, Източните Родопи и Сакар, без доказателства за размножаване. Зимува в Камчийския лонгоз (Симеонов и др., 1990; Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Включен в SPEC 1, популацията в Европа е намаляваща (Staneva and Burfield, 2017; BirdLife International). Според IUCN е VU (Vulnerable), за света и за територията на

континентална Европа. Включен е в Червената книга на България със статус- критично застрашен CR.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът е **мигриращ** с популация 50-100 индивида. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява между 20 и 50 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	no information	no information
Winter	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Янков, 2015) основните посочени заплахи за вида са ловна преса в основните зимовища (Шабленско и Дуранкулашко езеро) (G10) и възможна конкуренция (L06) от малкия креслив орел (*Clanga pomarina*).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните три заплахи и влияния: A02, F03, D06. За зимуваща популация е посочена следната заплаха: A02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 25 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 4 индивида, което представлява 4-8 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост 4 индивида (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 4 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД.	Поддържане на мигриращата популация на вида в зоната в размер от най-малко 4 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най – малко 25780 ha	Изчислена на база % участие на местообитания: N15 - Други обработваеми земи, N08 - Равнини, шубраци, N09 - Сухи	Поддържане на площта на подходящите местообитания за вида в зоната в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			ливади, степи, N10 - Влажни ливади, пасища N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N12- обширни зърнени култури.	размер най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, местообитания с редки храсти, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0.3-1 ЖЕ/ha) на пасищата, както и редовно косене на ливади. По-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Запазване и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на родовото име, следва да се промени от *Aquila clanga* на *Clanga clanga*. По отношение на кода на вида, следва да се промени от A090 на A859.

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 4-8 % от националната мигрираща популация).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A859	<i>Clanga clanga</i>			c	4	4	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A404 *Aquila heliaca* (царски орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 75-80 cm. Размах на крилата: 200-210 cm. Един от най-едрите наши орли. Общата окраска на възрастните птици тъмнокафява, тилът и задната част на врата ясно по-светли, жълтеникави, а на плещите има големи бели петна. Опашката едноцветна кафява.

Първостепенните махови пера разтворени като пръсти. Младите са светлокафяви с неясни петна и шрихи. Крилата сравнително дълги. Опашката къса. Лети с бавни махове на крилата, често използва реещ полет. Среща се поединично или на двойки (Симеонов и др., 1990; Симеонов и Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

В България царският орел е гнездящо-прелетен, постоянен, преминаващ и зимуващ вид. До края на XIX в. видът е широко разпространен из цялата страна, докато числеността му през 2007 г. се оценява на 25–30 двойки. Благодарение на природозащитните дейности на БДЗП и СНЦ „Зелени Балкани“ популацията на царския орел през 2021 г. достигна рекордните 41 заети територии. Пролетната миграция в България започва през февруари и продължава до края на март, като са наблюдавани предимно единични възрастни, но в някои случаи – и непълно възрастни птици. През есента мигриращите по Черноморското крайбрежие царски орли са установени през периода между средата на август и края на октомври (Стойчев и др., 2012). Размножителният период настъпва през март с укрепване на старото или строеж на ново гнездо, със синхронни полети на двойката. Гнездото се разполага на дървета на височина от 7 до 22 m от земята, предимно в близост до основата на дървото и в по-малка степен на страничен клон или на върха на дървото. В повечето случаи предпочитат източното или западното изложение, избягвайки южното, северното или северозападното. Видът има ясно изразено предпочитание към гнездене в дървесната растителност на заветни долове, които често са и единствените места с дървета по целия рид. Двойките често имат повече от едно гнездо, но обикновено използват само едно от тях в продължение на няколко години. Гнездата на една двойка са отдалечени едно от друго на не повече от 5 km. Минималното разстояние (установено с GPS) между гнездата на различни двойки е 4700 m. През периода 1978–2009 г. основният субстрат, използван за гнездене, са хибридните тополи (*Populus* sp.), следвани от различни видове дъб (*Quercus frainetto*, *Quercus pubescens*, *Quercus cerris*, *Quercus petraea*). В по-редки случаи гнездата се разполагат върху бял бор (*Pinus sylvestris*), обикновен бук (*Fagus sylvatica*), салкъм (*Robinia pseudoacacia*) (Стойчев и др., 2012). През първата половина на април снася 2, рядко 1 или 3–4 яйца. Малките излитат от гнездата в края на юли и началото на август. Основен компонент в храната е лалугерът, но използва за храна 8 вида бозайници. Гнездовите двойки ловуват в район с площ около 40 km². (Симеонов и др., 1990; Червена книга, 2015).

Хранене

Най-често птицата оглежда, понякога в продължение на часове, ловната територия от подходяща наблюдателна точка (сухо дърво, сух клон, едър камък, ниска скала и др.). При забелязване на жертва я атакува със стремителен нисък полет. В места с изобилие на лалугери орлите периодично се спускат с бръснещ полет на сантиметри над участъците с най-голяма гъстота на гризачите. Основната храна на царския орел в България е таралежът (*Erinaceus roumanicus*). Следва лалугерът (*Spermophilus citellus*), заекът (*Lepus europaeus*), полевките (*Microtus* sp.), белият щъркел (*Ciconia ciconia*) и др. Като не специализиран хищник той има разнообразно меню, включващо над 150 различни вида животни. През зимата се засилва делът на врановите птици и мършата (Стойчев и др., 2012).

Характеристика на местообитанието

Царският орел предпочита хълмисти райони, където гористи места или места с ивици или групи дървета се редуват с открити сухи пространства – пасища, селскостопански площи, пустеещи земи. За гнездене използва единични високи дървета, растящи отделно или сред ивици растителност покрай реки, в плитки долове, както и групи от дървета в края на гората или близо до поляни, често в непосредствена близост до селища, пътища и обработваеми площи. Следва да се разграничава самото гнездово местообитание от ловните територии на вида, които в отделни случаи могат да бъдат на разстояние над 10 km от гнездото. Понастоящем всички известни сигурни гнездови находища са в райони, разположени между 51 и 1093 m надморска височина Но надморската височина на някои от местата с наблюдения, свидетелстващи за твърде вероятно

гнездене, стига и до 1800 m. Ловните територии включват терени с преобладаваща тревна или тревно-храстова растителност, често ниви със зърнени култури. Царският орел ловува на открити терени - пасища, ниви, голи хълмове. По време на миграция и през зимата обитава равнини с оазисни гори и единични дървета (Стойчев и др., 2012).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Основната част от популацията е съсредоточена в Югоизточна България – Сакар, най-южните части на поречието на реките Тунджа и Марица и западната част на Странджа. Обитавани гнезда има още в Средна гора и Източните Родопи. Отделни двойки вероятно гнездат и в други райони – в Източна и Западна Стара планина, Понор, Дунавската равнина, Западните Родопи (Янков, ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие в България и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за света е „уязвим“ (VU), а за територията на континентална Европа е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Има SPEC 1 категория, популацията му в Европа е нарастваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът е **гнездящ** с популация между 26-36 двойки.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът е **мигриращ** с численост 30-70 индивида. Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът е също **зимуващ** с численост между 30-60 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increase (I)	Increase (I)
Passage	no information	no information
Winter	Increase (I)	Increase (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи за вида са безпокойство, породено от пожари и залесителни дейности, изсичане на дървета с гнезда (B02, B04, B08, B09, B10, B14), натравяне от мъртви гризачи след пръскане на посевите и др. (G13, A21).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, B01, B02, C01, C03, D02, F03, D06. Според нас заплахата D02-„Производство на водноелектрическа енергия (от язовирни, бентови, руслови съоръжения), включително развитие и експлоатация на съпътстваща инфраструктура“ няма отношение към вида.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, B01, B02, D02, F03, J01, D06.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, B01, B02, C01, C03, D02, F03, J01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 42 зони от мрежата Natura 2000. В една зона е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 4 индивиди, което представлява 5,7-13,% от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост 4 индивида (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. в района на Източна Стара планина – са наблюдавани при селата Баня - 3 инд. и при Паницово - 1 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за преминалите индивиди при с. Паницово (Матеева и Янков, 2013).	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24002	Ловните територии на вида включват терени с преобладаваща тревна или тревно-храстова растителност, често ниви със зърнени култури. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08-равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури, N10-влажни ливади и пасища. Тяхната обща площ е 24002 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 24002 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ивадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 5,71-13,33% от националната мигрираща популация). Предлагаме минималната стойност да се промени на 1 инд. на база на данните за преминалите индивиди при с. Паницово през 2004 г. (Матеева и Янков, 2013).

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A404	<i>Aquila heliaca</i>			c	1	4	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A089 *Aquila pomarina*, A858 *Clanga pomarina* (малък креслив орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 60-65 cm., размах на крилата: 140-150 cm. Възрастните са с кафяво оперение, черни махови пера, бели петна на крилата и черна опашка с бяло дъгообразно петно в основата. Ирисът е жълт. Може да бъдат разграничени от възрастните на големия креслив орел по дребните размери; при полет маховите пера отдолу са черни, а подкрилията – кафяви (при големия креслив орел е обратно). Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“ (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид за България. Пролетният прелет е от средата на февруари до началото на април. Есенният прелет е от началото на август до края на октомври. Тогава се среща често по Черноморското крайбрежие. Максимална миграция е наблюдавана през последната десетдневка на септември (Симеонов и др. 1990; Профиров и Стойчев, 2015). В миналото е бил често срещан, но в периода 1950–1980 г. става все по-рядък.

Характерно местообитание

Обитава запазени горски масиви широколистни и смесени гори (бук, дъб или смесени насаждения) с поляни в близост до речни долини, пасища, ливади, блата, стари полезащитни пояси и други горски площи, в близост до просторни тревни съобщества и край селскостопански земи, които птиците използват за ловуване. Гнезди основно върху дъб (70%). Средната плътност на гнездящите двойки в пригодни местообитания за вида е 0.33 дв./100 ha. Най-честите типове местообитания, които използва за ловуване са обработваемите зими – 76% (Плачийски и др., 2018). По време на миграции се среща в открити пространства и до горната граница на гората (Симеонов и др., 1990; Профиров и Стойчев, 2015). Според Meuburg et al. (1997), 60 двойки обитават територия от около 3000 km² в Странджа планина.

Хранене

Хранят се с малки бозайници, малки птици, земноводни, влечуги, полевки и от време на време насекоми. (Симеонов и др., 1990; Профиров и Стойчев, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение. Понастоящем близо 50% от популацията му в България (350–400 гнездящи двойки) е концентрирана в Източни Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и Странджа, около 25% са концентрирани в Източна Стара планина и Източна Средна гора и около 15% са в Дунавската равнина и по крайбрежието на р. Дунав и островите. Останалите

10% се срещат по северните склонове на Родопите, Витоша и Същинска Средна гора. Отсъства или е слабо представен в Северозападна България, Западните погранични планини, южната част на Дунавската равнина и Предбалкана, долините на реките Струма и Места и др. Избягва високите планини като Рила, Пирин и Западните Родопи (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Няма СПЕС категория, популацията в Европа е стабилна. Според IUCN е слабо засегнато-LC (Least Concern) както за територията на континентална Европа така и за света. Включен е в Червената книга на България (Профиров и Стойчев, 2015) със статус - уязвим VU.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 460-600 двойки. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 30 000 – 52 000 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Профиров и Стойчев, 2015) като отрицателно действащи фактори за вида е посочено използването на буковите и смесените гори до 1000 m н. в. за дърводобив, инфраструктурното развитие за туризъм и отдих (B02, B03, B05, B09, B10, F01, F05). Конкуренцията с царския орел по отношение на храната (L06).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, B01, B02, B03, B06, C03, D02, F03, J01. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A06, B01, B01, C03, D02, D06, F03, J01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 84 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 3 – 6 двойки, което представлява 0,6-1 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 8152 индивиди, което представлява 15,7-27,2 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОБМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост 8152 индивида и 1 размножаваща се двойка (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. с численост 3-6 двойки. По данни на Бедев К., Мичев Б. (лични наблюдения) видът е установен по време на размножителен сезон на 2013 г. с численост 1 инд. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните

числености варират между 1 - 1 мигриращи индивиди (4- общо за периода) и по време на размножителен сезон 1-2 инд. (3- общо за периода) от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 3 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 3 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 8152 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 8152 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 53338 ha	Видът гнезди в стари широколистни гори. Данните са взети от СФД като % участие на местообитания N16 – Широколистни листопадни гори. Тяхната обща площ е 53338 ha.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 53338 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите гнездови местообитания на вида	Брой биотопни дървета на хектар, с височина най-малко 25 m	Най-малко 1 бр. биотопно дърво на хектар, с височина най-малко 25 m	Видът гнезди в стари широколистни гори, главно върху дървета с височина 6–25 m. Това обосновава необходимостта от такива дървета в гнездовите местообитания на вида. Броят на биотопните дървета с височина най-малко 25 m в момента е неизвестен. По тази причина е формулирана междинна цел.	Поддържане броя на биотопните дървета на хектар, с височина от най-малко 25 m. в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 28447	Ловува в обработваеми земи, пасища, ливади и влажни ливади около водни тела, където плячката му е най-обилна. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N21 – Негорски площи,	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 28447 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			N15- Други обработваеми земи, N12-обширни зърнени култури, N10- Влажни ливади, пасища, N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода) Тяхната обща площ е 28447 ha.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

6. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на кода на вида, следва да се промени от A089 на A858. По отношение на родовото име на вида (Scientific Name) следва да се промени от *Aquila pomarina* на *Clanga pomarina*.

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий С за размер и плътност на популацията на А (което е 15,68-27,17 % от националната мигрираща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A858	<i>Clanga pomarina</i>			r	3	6	p		G	C	A	C	A
B	A858	<i>Clanga pomarina</i>			c	8152	8152	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 90 – 98 cm. Размах на крилата: 175 – 195 cm. Най-разпространената и едра чапла в България. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Гърбът и крилата са синьо-сиви. Шията отпред и гърдите са с черни надлъжни ивици. Възрастните през размножителния период отгоре са сиви с черни плещи и украсяващи пера на главата, които впоследствие изчезват. Отдолу са белезникави, главата и шията са бели с черни ивици зад очите

и по предната част на шията. Клюнът жълт, краката кафеникави. При младите горната част на главата и шията отстрани са сиви (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Сивата чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ, постоянен и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на април, а есенната – от края на юли до ноември. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии от чапли, блестящи ибиси, лопатарки и малки корморани. Гнездата са разположени в тръстикови масиви, по дървета (бяла върба, бяла и хибридна топола, дъб, ясен, липа, бук) и рядко на скали. Отглежда 4-5 малки, които започват да летят от средата на юни. По време на прелета и зимуването е обикновен вид по не замръзващите водоеми в ниските части на страната, по-често по Черноморското крайбрежие. Възможно е част от българската популация да е постоянна, но преки доказателства за това липсват. Мигрира на юг при тежки зими и замръзване на водоемите. В България зимуват птици от Северна Европа (Симеонов и др., 1990; Dimitrov et al., 2005).

Характерно местообитание

Сивата чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви; равнинни и заливни гори; долни и средни течения на по-големи реки с изобилна растителност и богати на риба. По време на миграция и през зимата се среща и в язовири, микроязовири, рибарници, оризища, напоителни канали и др. Размножителният период е от началото на март до края на юли. По Дунавското крайбрежие coloniите са разположени в гори от бяла топола, бяла върба, и по-рядко хибридна топола и летен дъб. В Предбалкана coloniите се разполагат върху цер, липа, ясен и бук; в Тракийската низина – дръжкоцветен дъб, бряст и летен дъб; по Черноморското крайбрежие – тръстикови масиви и хибридна топола (Симеонов и др., 1990). Гнездата са големи, често на върха на дървото. Снася 4 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Изследване на гнезденето на сивата чапла в Полша показва, че тя предпочита да разполага coloniите си в близост до влажни зони, морски крайбрежия и вътрешни блата (Manikowska-Ślepowańska et al., 2016). Обикновено сивата чапла търси храна на разстояние 2-8 km от колонията, максимум – 20 km (Jakubas, 2005). Предпочитаните местообитания според Директивата за хабитатите са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 5 стомаха са установени: *Arvicola terrestris*, *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Carassius auratus*, *Carassius sp.*, *Gobio gobio*, *Cobites taenia*, *Leuciscus cephalus*, *Libellula sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Neucoris sp.*, *Notonecta glauca*, *Dytiscus sp.*, Hydrophilidae, Curculionidae, *Donacia sp.* (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Понастоящем са регистрирани 86 гнездови находища със сигурно гнездене, предимно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Тракийската низина, Предбалкана и долините на по-големите реки и ниските части на планините (най-вече в Предбалкана). През периода 1980-1990 г. някои coloniи изчезват, на места възникват нови, като по-висока стабилност се наблюдава при гнездовищата по Дунавското и Черноморското крайбрежие (Янков, ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие. Природозащитният статус на сивата чапла според IUCN е LC (Least Concern). Не е включен в Приложение I на Директива за птиците. Включен в Няма SPEC категория, въпреки че популацията в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Уязвим“ (VU). В миналото сивата чапла е била по-многочислена е гнездила по поречието на река Дунав, по големите реки във вътрешността на страната както и в

блатата по черноморското крайбрежие. След 1940 г. започва масово пресушаване на влажни зони по поречието на Дунав за освобождаване на земи за земеделието. Това води до намаляване на числеността на вида.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **800 – 1200 двойки**. Мигриращата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **110 – 330 индивида**. Не е посочена тенденция в развитието на популацията. Зимувачата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **1000 – 2000 индивида**.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Increasing
Passage	no information	no information
Winter	Stable	Stable

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори според Червена книга на България (Мичев и др., 2015) са пресушаването и деградацията на влажните зони (F26, F27, F28, F31, F32, F03, K04), преследването в рибарници и рибовъдни стопанства, а вероятно на някои места и отстрелването ѝ (G10).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: M07, K01, J03; F01. Според нас могат да се добавят също K04-Изменение на хидродинамичните характеристики. Във връзка с това, че някои колонии на вида са разположени на дървета по острови и крайречни гори, трябва да се имат предвид и следните заплахи: B05-Изсичане без повторно залесяване или естествен подраст; B06-Изсичане на отделни дървета (без гола сеч); B09-Гола сеч, отстраняване на всички дървета; B10- Незаконна сеч.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F01, J02. При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за зимувачата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04, B06, D02. Смятаме, че заплахи K04 и B06 са свързани по скоро с размножаващата се популация.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 75 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0000240 „Студенец“ и BG0002073 „Добростан“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ и гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на до 3 двойки, което представлява 0,25% от максималната националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на 1-12 индивида, което представлява 0,1-0,6% от националната зимувача популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В ОБМ „Камчийска планина“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че не се среща в зоната по време на гнездовия период.

Зимуваща популация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. вида е отчетен пет пъти по крайбрежието между Камчия и Обзор (това крайбрежие попада в рамките на 33 Камчийска планина) с максимална численост от 4 инд. през 1998 г. и 1 инд. през 1996 и 1997 г. (Michev and Profigov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида е отчетен три пъти по крайбрежието между к.к. Камчия и Иракли (което попада в рамките на 33 Камчийска планина) - 1 инд. през 2012, 2019 и 2021 г., в яз. Цонево зимната численост през годините варира между 1 и 30 инд. през 2019 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	0-3 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Няма скоростни оценки на гнездовата численост на вида в зоната.	Поддържане на броя на гнездящите индивиди в зоната в размер до 3 дв. чрез поддържане на местообитанията.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за вида по време на средно зимното преброяване за периода 2012-2021 г. предоставени ни от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 3 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене в зоната	ha	Най-малко 2667	Площта е определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела, тъй като в това местообитание вероятно влизат и тръстиковите масиви, в които вида гнезди. Най-вероятно тяхната площ е по-малка по площ.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за гнездене на вида в зоната в размер от най-малко 2667 ha. Запазване на тръстиковите масиви в зоната.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места на вида в зоната в размер от най-малко 5334 ha.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" data-bbox="718 1680 1085 1890"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени числеността на 3-30 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			w	3	30	i		G	C	B	C	B
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			r		3	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-49 cm, размах на крилата: 67-77 cm. В брачно оперение при мъжките главата и шията са ръждиво-кафяви. Гушата и предната част на гърдите са черни. Гърбът и страните на тялото са пепелно сиви. Кръстът е по-тъмен, а надопашнето – черно. Клюнът е сиво-черен. Женските като цяло са сивокафяви. Гърди, теме и шия по-тъмни с кафеникав нюанс. Със светла ивица зад окото. През зимата мъжките са с тъмно сиво-кафяви гърди и задница и по-мръсно кафява глава. При женските оперението през зимата е като при брачното оперение, но по-тъмна по гърба (Svensson, 2013; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Есенната миграция започва в началото на септември, но се осъществява главно през октомври и ноември. Пролетния прелет е през февруари и март, когато се среща по-често по р. Дунав. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди от Средна Европа, Европейска Русия, Украйна, Беларус и Западен Сибир. Значително по-многочислена през зимата, особено по Южното Черноморско крайбрежие. По р. Дунав и вътрешните за страната водоеми зимуват незначителни числености от вида. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, недалеч от водата сред крайбрежната растителност, по-рядко върху наводнени върби, близо до повърхността на водата (резервата „Белене“) (Нанкинов и др., 1997; Петков в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава обширни, дълбоки и открити водоеми, с големи водни огледала и растителност по периферията. При миграция и зимуване обитава разнообразни влажни зони, включително големи езера и язовири (Нанкинов и др., 1997; Петков в Червена книга на България, 2015). Проучвания установяват, че кафявоглавата потапница няма строги предпочитания към избора на местообитания за размножаване, тъй като не е установена връзка със специфични характеристики на местообитанията във влажните зони, с изключение на предпочитанията към по-големи, естествени влажни зони с повече открити водни площи (повече от 60 % от гнездящите двойки са открити в блата и езера). По-голямата част от популацията на вида е концентрирана около

Бургаския езерен комплекс. Това включва четири големи езера на Черноморското крайбрежие, две от които и прилежащите им по-малки влажни зони са ключови за размножаващата се популация. Местата за гнездене на кафявоглавата потапница в България са разположени на много по-ниска надморска височина от тези на белооката потапница и доста под средната надморска височина за Европа (500-800 м) (Petkov, 2012). В това проучване е установено, че повече кафявоглави потапници се срещат в открити влажни зони и не се нуждаят от специфична структура на растителността във влажните зони, при положение, че има достатъчно гъсти тръстикови масиви, подходящи за размножаване. Данните от местата за размножаване в Европа сочат, че потапниците се нуждаят от повече от 5 хектара открити водни площи (Bauer and Glutz von Blotzheim, 1969). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храната е от водни безгръбначни (ларви на насекоми) и семена, и части на водни и водолюбиви растения (Петков в Червена книга на България, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е групово и разпръснато, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, където са основните гнездови находища: ез. Сребърна, Бургаските влажни зони и най-вече Пода и Комлушка низина. През отделни години единични двойки гнездят в Тракийската низина, Дунавската равнина, Софийското поле, на места в Западна България и по долината на р. Арда. (Янков отг. ред., 2007). В посочените основни гнездовища и във Варненско–Белославския комплекс гнездят до няколко десетки двойки (до над повече от 50 в Пода и Комлушката низина), но в повечето от останалите се размножават само единични двойки. В години с малко валежи и ниско водно ниво на водоемите числеността е по-малка и много от двойките не пристъпват към гнездене (Петков в Червена книга на България, 2015).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е уязвим VU (Vulnerable) както за света, така и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на България (2015) в категорията „Уязвим“ (VU). Има SPEC 1 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **80 – 250** двойки. Зимуващата популация е оценена на **17 000 – 31 000 индивида**. Мигриращата популация е оценена на **15 000-100 000 индивида**. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са съобщени същите гнездова численост и тенденции в развитието на популацията. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са съобщени по-ниски стойности на минималната стойност на зимуващата популация (600-56 000 индивида).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Increasing (I)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Петков, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: пресушаване на блатата, изоставянето и/или интензифицирането на рибовъдните стопанства (G12, G20, G25), безпокойство от риболовци (H08). Много от ценните местообитания на вида покрай р. Дунав, понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоя и др. (K02, L01, L04).

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, J02. За зимуващата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F03, F05, G01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 49 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на 1-39 индивида, което е 0,005 - 0,12 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „C“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ не е посочена зимуваща численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е между 5 инд. през 2018 г. и 35 инд. през 2017 г. В язовир Цонево численостите са между 1 инд. през 2012 г. и 89 инд. през 2019 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон вида не е регистриран.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Предлагаме максималната зимна численост на вида да бъде променена на 89 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в зоната за периода 2012-2020 г. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	По време на миграция и зимуване се среща в разнообразни влажни зони и по морското крайбрежие. Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Мониторинга на Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме промяна в СФД на максималната оценката на зимуващата популация от 39 инд. на 89 инд., на база на данните от средно зимните преброявания предоставени от ИАОС, което представлява 0,3 % от националната популация (оценка „С“).

Species			Population in the site						Site assessment							
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			w	1	89	i		G	C	A	C	C		

Специфични цели за A061 *Aythya fuligula* (качулата потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 40-47 cm, размах на крилата: 65-72 cm. В брачно оперение мъжките са с характерно с тъмно (почти черно) оперение с рязко очертани правоъгълни бели страни. Главата е черна със син или пурпурен метален блясък. Перата на тила са удължени като образуват добре обособена качулка. Окоето е жълто. Женските са с тъмнокафяво оперение с по-малка качулка и бяло петно в основата на надклюнието. Страните на тялото са по-бледи с размити тъмни петна. Окоето е тъмножълто. В извънбрачно оперение мъжките са с къса качулка, страните на тялото са мръсно кафяви, черните части на брачното оперение са с кафяв нюанс (Svensson, 2013; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Многочислена мигрираща и зимуваща птица за страната. Есенния прелет е от септември до ноември, а пролетния от началото на февруари до края на април. По р. Дунав прелета през есента е по-слабо изразен, от колкото през пролетта, като през есента най-висока е числеността през ноември, след което спада със замръзването на крайдунавските блата. В района на Бургас числеността ѝ от началото на миграцията се увеличава до края на януари (Нанкинов и др., 1997). Отделни птици и двойки са наблюдавани и през размножителния период в Сребърна, Шаблинското езеро, около Бургас, Дяволска река, яз. Доспат и др. Възможно е отделни двойки да се размножават нередовно в Дунавските влажни зони. У нас няма потвърдено засега гнездене на вида. Двойките се образуват още в местата за зимуване. За гнездене избира обширни езера или други водоеми. Гнездото си построява винаги в непосредствена близост до водата, често пъти на малки островчета или купчини стара тръстика (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Предимно по-дълбоки езера и блата с богата водна растителност. По време на миграции и през зимата се среща и в морски заливи по Черноморското крайбрежие и язовири. Видът се размножава в равнинни райони и предпочита еутрофни водоеми с дълбочина 3-5 m (избягва езера с дълбочина над 15 m) с открити води, острови за размножаване и богата крайбрежна растителност. През този сезон се среща често в големи сладководни езера, язовири, кариери и тихи участъци на широки бавно течащи реки. През зимата видът посещава големи сладководни езера, водоеми и тихи крайбрежия, солени лагуни, приливни заливи и устия, въпреки че избягва силното вълнение, освен ако всички вътрешни влажни зони не са замръзнали. Гнездото е изградено от растителност и се намира във водата върху плаваща растителност или островчета или на земята върху острови в тръстикови или тревни храсталаци. Обикновено гнездата са разположени на разстояние до 20 m от водата, въпреки че на островите те могат да бъдат разположени на разстояние до 150 m. (<http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/tufted-duck-aythya-fuligula/>).

Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 3130, 3150 и 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Търси храната си обикновено на дълбочина до 3–4 m, но понякога се гмурка и до 14 m. Видът е всеяден, като основната част от храната му се състои от мекотели (особено *Mytillus* и *Cardium* spp., коремоноги и миди зебра *Dreissena polymorph*, ракообразни и водни насекоми, както и зърно и семена и вегетативни части на водни растения (<http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/tufted-duck-aythya-fuligula/>).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През размножителния период разпръснати изолирани находища има по Дунавското крайбрежие и прилежащите му части на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Софийското поле и Тракийската низина. Наблюдавани отделни двойки и единични или малък брой летуващи птици (до 19 екз. през 1996 г. в Мандренското езеро), като общата численост на индивидите не надхвърля няколко десетки птици (Янков отг. ред., 2007). По време на прелет се среща по водоемите в цялата страна. Зимува предимно по Черноморското крайбрежие. През периода 1977-1996 г. е често срещан зимуващ вид в България със средна обща численост от 8167 индивида. Среща се предимно във влажни зони по черноморското крайбрежие. Най-големи концентрации се наблюдават по Южното Черноморие със средна численост от 7071 индивида и максимална от 18 643 през 1992 г. Основните места за зимуване са езерото Мандра със средна численост от 2688 индивида и максимална от 13 167 през 1990 г. В почти всички свои зимни местообитания видът образува големи ята с *Aythya ferina* (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложение 4 и 6 на ЗБР. Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN вида е слабо засегнат LC (Least Concern) в света (2016), но за континентална Европа е NT (Near Threatened) (2021). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на **1079 – 5628 индивида**. Мигриращата национална популация е оценена на 1000 – 25 000 индивида. Вида не се докладва като гнездящ за страната. През предходния период за докладване (2008-2012) за зимуващата популация е съобщена численост от 1000-16 000 индивида и краткосрочната и дългосрочната тенденции са били намаляващи. Зимната численост на този вид значително се повлиява от зимни температури през януари като при по-ниски температури броят на зимуващите птици е по-голям.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. за зимуващата популация са посочени следните заплахи: G01, F02, G05. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F03, J02. Към заплахите за вида през зимата могат да се добавят отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството (H08) през прелета и зимата от ловци, рибовъди, осушаването на влажни зони (F26).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 42 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 11 индивида, което е 0,2 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „B“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ не е посочена зимуваща численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е 1 инд. през 2017 г. еднократно. В язовир Цонево численостите са между 4 инд. през 2016 г. и 14 инд. през 2015 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон вида не е регистриран.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			оценява чрез 5 степенна	
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро – Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо – Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			скала.	
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин увеличаване на зимуващите индивиди в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на ЗЗ BG0002044 „Камчийска планина“

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е 1 инд. през 2017 г. еднократно. В язовир Цонево численостите са между 4 инд. през 2016 г. и 14 инд през 2015 г. (данни от ИАОС). На база на тези данни предлагаме в СФД максималната зимуваща численост да се промени от 11 инд. на 14 инд. и минимална численост 1 инд., което представлява 0,25 % от националната популация (оценка „С“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A061	<i>Aythya fuligula</i>			w	1	14	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A060 *Aythya nyroca* (белоока потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 38-42 cm, размах на крилата: 60-67 cm. В брачно оперение мъжките са изцяло с тъмно-кестеняво оперение, по-тъмно по гърба. С бяло подопашие и бяло око. Женските са тъмнокафяви с червеникав оттенък на главата. Бяло подопашие. Окоето е тъмно. При младите оперението е като възрастните женски, с тъмно око, но по-убито кафяв цвят на оперението. По-малко бяло подопашно петно (Svensson, 2013; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и рядко зимуващ вид за страната. Сезонни прелети извършва от септември до ноември и от началото на февруари до средата на април. Предпочита сладководни езера и блата с много тръстика, камъш и подводна растителност. По време на прелет се задържа по различни водоеми, предимно по откритите водни пространства. Някои двойки мътят и в малки заблатени участъци, стари корита и устия на реки. Гнезди сред гъсти тръстикови масиви, върху натрупани стари стебла от тръстика, върху плаващи острови, на брега на водоемите и рядко в хралупи. Гнездото е покрито със сухи растения и пух. Снася между 4 и 14 яйца, но най-често техния брой е 7-9. Снася в края на април и през май, мътенето продължава 25-27 дни. През зимата белооката потапница се среща рядко, основно във влажни зони по Черноморското крайбрежие (езера), по р. Дунав и незамръзващи язовири във вътрешността на страната (Нанкинов и др., 1997; Чешмеджиев, Петков, 2014).

Характерно местообитание

Обитава предимно по-плитки рибарници, блата и микроязовири с мозаечно разположена растителност или големи тръстикови масиви с малки водни огледала и канали, с полегати брегове и тинести плитчини и хидрофитна растителност. В България видът гнезди в различен тип еутрофни водоеми със средна дълбочина 1–1.5 м, често в напреднал етап на сукцесия, с проективно покритие на хигрофилната и хидрофитна растителност около 65% от площта на водоема. В повечето случаи в близост има друга, често по-голяма влажна зона (обикновено река), която предоставя допълнителни възможности за обитаване по време на прелета, служейки и като естествен миграционен коридор. Преобладаващите основни хигрофилни растителни видове в гнездовите местообитания са *Phragmites australis*, *Typha angustifolia*, *T. latifolia*, *Bolboschoenus sp.*, *Schoenoplectus sp.*, *Carex sp.*, *Juncus sp.*, *Butomus umbelatus* и др., като от особена важност за гнезденето са смесените съобщества на тези видове, които се заемат от вида с предпочитание поради разнообразието в микростообитанията при тях (Петков в Червена книга на България, 2015; Чешмеджиев, Петков, 2014). По време на миграции се среща в разнообразни влажни зони. При зимуване обитава езера, язовири и малки морски заливи по Черноморското крайбрежие. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Белооката потапница се счита за предимно растителнояден вид. При анализ на стомашно съдържание са установени различни растения и водорасли. Освен растения в хранителния спектър влизат и много насекоми и други безгръбначни животни, както и дребни гръбначни – безопашати земноводни (*Anura*) и риби (*Pisces*). Дълбочината, на която се храни видът варира от 0.30 м до 3.50 м (Чешмеджиев, Петков, 2014).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото белооката потапница е описвана като един от най-многобройните видове от семейство Патицови (*Anatidae*) и едва през 1994 г. е включена в списъка на световно застрашените видове. От първите десетилетия на ХХ в. местообитанията на вида са подложени на системно унищожение поради пресушаване на влажните зони и превръщането им в обработваеми земи, а по-късно – и поради замърсяване на водите. Видът е бил ловен обект и ежегодно част от птиците са били отстрелвани. Това са основните причини за намаляването му както в световен мащаб, така и у нас (Чешмеджиев, Петков, 2014). Към момента разпространението на вида е групово и разпръснато, главно покрай р. Дунав и прилежащите райони на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Тракийската низина и Софийското поле. Най-значими гнездовища са ез. Сребърна, рибарници Хаджи Димитрово, Калимок, о. Персин, Дуранкулашкото и Шабленското езеро и Драгоманското блато. Разпространението се влияе силно от водното ниво в гнездовите водоеми, някои от които през отделни години пресъхват. Често при изчезване на дадено находище се появяват нови наблизко (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN европейската популация на вида е слабо засегнат LC (Least Concern) (2021), а в световен мащаб видът е почти застрашен – NT (Near threatened) (2019). Включен в Червената книга на България (2015) в категорията „Уязвим вид“-VU. Има SPEC 1 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **120 – 400 двойки**. Зимувашката популация е оценена на **2 – 40 индивида**. Мигриращата популация в страната е оценена на **320-4000 индивида**. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. гнездовата популация е съобщена със същата численост и тенденции, но зимувашката популация е с по-висока численост (0-200 индивида).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Decreasing (D)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за белооката потапница са посочени: пресушаването на влажните зони (K02, F03), изоставянето и/или интензифицирането на рибовъдните стопанства (G05, G08, G25), безпокойство от риболовци и туристи (H08); силно променливо водно ниво в гнездовите находища (K04, L01).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, M08, M07, J02, D03, F02, H01. За зимуващата популация е посочена само една заплаха – G05, а за мигриращата популация са дадени следните заплахи и влияния: F01, F02, F05, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 45 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 7 индивида, което е 17,5 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е отлична (оценка „A“).

5. Анализ на наличната информация

Видът не е посочен в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в 33 вида не е наблюдаван (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон вида не е регистриран. Липсват други данни за вида в 33.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-7 инд.	Оценката е на база СФД за зоната. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия. Рядък зимен посетител за 33.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 7 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на местообитание: N01 и N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 5334 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A396 *Branta ruficollis* (червеногуша гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 54 - 60 cm., размах на крилето: 110 – 125 cm. Червеногушата гъска е най-дребната гъска, обитаваща Западна Палеарктика и е лесно различима от останалите видове по пъстрото си оперение, оцветено в черно, бяло и ръждиво-червено. При възрастните главата отгоре, гърбът, крилата и корема са черни, шията, гърдите и бузите - червено-кафяви, а юзичката, тясната ивица от страни на шията и подопашката - бели. Червеното бузно петно е малко (или липсващо при някои), неярко и оставящо широка бяла ивица около него. Видът има специфично разпространение в световен мащаб, характеризиращо се със значителна локализация. Гнездовищата са разположени на територията на Русия, в тундрата на полуостровите Таймир, Ямал и Гидан, намиращи се източно от планината Урал. Счита се, че основната част от популацията (около 70%) гнезди на полуостров Таймир (Нанкинов и др., 1997; Петков и Илиев, 2014).

Характер на пребиваване в страната

Червеногушата гъска е мигриращ и зимуващ вид в България (Нанкинов и др., 1997). Проучванията сочат, че България може да се счита за най-южната част от ареала на червеногушата гъска и тук популацията долита да зимува. Първите птици се появяват в края на октомври – началото на ноември. Последните екземпляри напускат страната към края на март. През целия зимен период видът е много мобилен и често извършва неперидични миграции, които до голяма степен са предопределени от метеорологичните условия и/или състоянието на хранителния ресурс и на фактора безпокойство. Основно птиците мигрират от Румъния към България и обратно. На територията на страната по-кратки или по-далечни миграции могат да бъдат наблюдавани най-вече при лоши климатични условия при рязко значително снижаване на температурите и обилен

снеговалеж, като птиците се придвижват от районите на северните крайбрежни езера край Дуранкулак и Шабла на юг по крайбрежието (Петков и Илиев, 2014; Дерелиев и Симеонов, 2015 в Червена книга на България). Миграции на юг от България са много рядко явление, но има съобщение за наблюдение на около 2000 индивиди през студената зима на 1984/1985 г. в Северна Гърция (Heredia et al., 1996). Пролетният прелет започва през февруари (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

В България се среща основно през зимата, и е свързана с не замръзващи влажни зони (за нощуване и водопой) и просторни открити места, засети най-вече с есенни посеви на житни култури, с пониците на които се храни. Червеногушата гъска у нас има специфични изисквания по отношение на местообитанията за нощуване и за хранене и тяхното съчетаване. За **нощуване** птиците се нуждаят от обширни сладководни водоеми, като предпочитат такива със стоящи води и значителни открити водни огледала, макар и с обраствания от тръстика по периферията. Задължително условие е водоемът да е не замръзнал, да е с минимално присъствие на човека и безпокойство (т.е. основното, което видът търси там, е сигурност през нощта), както и да е в близост до земеделски площи, засети през есента със зърнени култури. В някои случаи птиците могат да нощуват в отчасти бракични води, течащи води и в морето, но това най-вероятно е принудителен избор. **Хранителните местообитания** са открити площи с поникнали зърнени култури на равнинен терен, осигуряващи достатъчна видимост и възможност птиците отдалеч да забележат евентуален неприятел. В значителна степен пригодността на хранителните местообитания зависи както от състоянието на самите култури, така и от наличието, дебелината и трайността на снежната покривка (Петков и Илиев, 2014). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Червеногушата гъска е растителнояден вид. У нас основен хранителен ресурс се явяват листата на посевите от зимна пшеница (Dereliev et al., 2000) подобно на съседните райони на зимуване в Румъния (Hulea, 2002). Видът се храни и с по-калорични храни като царевични зърна, като това е най-често в началото на зимата, когато все още има останали малки количества от тях след събирането на реколтата (Петков и Илиев, 2014). Наблюдавано е червеногуши гъски да се хранят в края на зимата с листа от *Taraxacum officinale* и *Dactylis glomerata* (Dereliev et al., 2000), както и люцерна (*Medicago*) (Д. Митев – лично съобщение).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Понастоящем се среща ежегодно в страната със значителна част от общия си брой и България се явява от ключово значение за презимуването на световната популация. Понастоящем видът у нас се среща основно в Североизточна България (Добруджа), където се придържа в района на Шабленския езерен комплекс (Шабленски езеро, Езерецко езеро и лагуната Шабленска тузла) и на Дуранкулашкото езеро, както в района на Бургаските езера. В по-ниска численост и нередовно вида се среща и в района на езерото Сребърна, Свищовско-Беленската низина и други места по Черноморското ни крайбрежие, река Дунав и някои вътрешни водоеми (Kostadinova and Dereliev, 2001; Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на червеногушата гъска според IUCN е VU (Vulnerable) за света (2018) и за континентална Европа (2021). Видът е включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуващата** популация е оценена на **2500 – 50 000 индивиди**. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е посочена зимуваща численост от 700-54 000 индивиди и краткосрочната тенденция е

била флукутираща. Както беше подчертано и по-горе, количеството на зимуващите индивиди от вида зависи много от климатичните условия през отделните години.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за червеногушата гъска са посочени: Отстрел (G07, G10), отравяне (G13), безпокойство в местата за нощуване и хранене (H08); промяна на селскостопанските култури и на режима на стопанисване на обработваеми земи (A02, A06); изграждане на туристическа инфраструктура около влажните зони (F03, F05) и построяване на вятърни електроцентрали (D01). Вероятно глобалната промяна на климата и птичият грип (H5N1) (N01).

При докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05, G02 и Хе.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 30 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 16 индивиди, което представлява 0,03% от максималната националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е отчетен четири пъти по крайбрежието между Камчия и Обзор (това крайбрежие попада в рамките на 33 Камчийска планина) с максимална численост от 98 инд. през 1985 г. и 1 инд. през 1999 г. (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. е отчетен само веднъж по крайбрежието между к.к. Камчия и Иракли (което попада в рамките на 33 Камчийска планина) - 4 инд. през 2019 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 4 инд.	Минималната целева стойност е определена на база на средно зимните преброявания за периода 2012-2022. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 4 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи	ha	Най-малко 18668	По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимни култури.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
местообитания за търсене на храна			Площта е определена на база на % участие на обработваемите земи в зоната, местообитание N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури с площ 18668 ha. Необходимо е земеделските стопани да се стимулират да засяват нивите в близост до язовирите в зоната и морето със зимна пшеница.	защитената зона в размер най-малко 18668 ha.						
Местообитания на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	Най-малко 5334	През нощта гъските обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 5334 ha.						
Местообитания на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за водите. <table border="1" data-bbox="726 1018 1085 1228"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.						

7. Необходимост от промени в СФД на ЗЗ BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме минималната численост да е 4 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A396	<i>Branta ruficollis</i>			w	4	16	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A215 *Bubo bubo* (бухал)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65-70 cm. Размах на крилата: 170-180 cm. Най-едрата наша сова с голяма глава и добре забележими „уши“. Горната страна на тялото ръждиво-кафява с кафяво-черни или черни надлъжни и напречни ивици. Маховите пера ръждиви, към върха почти черни. Опащните пера са ръждиви с черни напречни препаски. Младите са с по-светло и рехаво оперение. Лети бавно с вълнообразен полет, понякога ниско над земята. Крилата са дълги и широки. Когато е кацнал тялото е изправено (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Среща се поединично или на двойки. Моногамен вид. Гнездовият сезон е от февруари до август. Женската снася 2-4 бели яйца. Мътенето продължава 34-36 дни. През това време се храни от мъжкия. Малките излитат на 7-седмична възраст. Ловният район е с радиус 1-2 km. (Симеонов и др., 1990; Боев и др., 2015). Според Янков (отг. ред., 2007) гнездовата численост на бухала е 420-490 двойки.

Характерно местообитание

Обитава слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни долини, близо до река. Гнезди в долини и други скалисти райони близо до пасища, водоими и населени места, най-често в скали и скални стени (във вътрешността на страната), вкл. до входи на пещери, по Черноморието – и по стръмни скалисти (морски) брегове. В някои райони (напр. Странджа) гнездата са в широколистни листопадни гори (Янков, ред., 2007). Разстоянието между гнездата на бухала е около 3,5 km, а в райони с висока плътност на популацията – Странджа една двойка обитава средно около 128,6 km² (12 860 ha) (Симеонов и Милчев, 1994). Гнездата, разположени на по-дълги и по-високи скални комплекси се характеризират с по-голям гнездови успех. Недостъпността на гнездото е основния фактор определящ гнездовия успех при бухала в Североизточна България. Според авторите, кариерите представляват важно гнездово местообитание за бухала в страната, но там видът е подложен на непрекъснато безпокойство (Milchev et al., 2019). Изследване в Хърватска (Barišić et al., 2016) установява, че плътността на гнездовите територии варира между 4,5 и 26,2 двойки/10 000 ha. Според статията бухалът ловува в предимно открити места или такива с разпръснати дървета и открити места между тях. Гнезди по скали и скални издатини, на недостъпни места за хищници и за човека. Бухалът гнезди в скалисти райони с разположени в близост открити местообитания, в които ловува (Dalbeck and Heg, 2006).

Хранене

Храни се предимно с дребни бозайници (лалугери, таралежи, зайци, скитащи домашни котки). Честа плячка са и птиците – домашни гълъби, гургулици, дроздове, сврачки, патици, полски яребици и др. (Симеонов и др., 1990). Изследване на хранителния спектър на вида в района на Казанлъшката долина (Milchev and Gruychev, 2015) разкрива, че основна плячка на бухала са птиците – 56,2% и бозайниците – 41,3%. Най-многочислената плячка от бозайниците са сивият плъх (*Rattus norvegicus*), обикновената сива полевка (*Microtus arvalis/levis*) и таралежът (*Erinaceus roumanicus*). От птиците най-многочислени в плячката са зеленоножката (*Gallinula chloropus*), черният кос (*Turdus merula*) и пойният дрозд (*Turdus philomelos*). Това изследване разкрива, че

важни за ловуването на бухала са не само откритите местообитания, но и влажните зони, в които се среща зеленоножката.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е разпръснато до петнисто в цялата страна, по-плътено в Източните Родопи, Странджа, Източна Стара планина и около Ломовете, Западна Стара планина и др. Числеността е равномерно ниска, най-висока в Югоизточна България, по Северното Черноморие, Ломовете, Искърския пролом, Източни Родопи и др. Най-чест в места със 100-300 m н. в., по-често в карстовия пояс на Предбалкана (Янков, ред., 2007).

Защитен вид по Закона за биологичното разнообразие (Приложения 2 и 3). Според IUCN е LC (Least Concern) както за територията на континентална Европа така и за света. Включен в SPEC 3, популацията в Европа е увеличаваща се. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно докладването за периода 2013-2018 г., националната гнездяща популация се оценява на 450-550 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 популацията на вида е стабилна и е оценена със същата численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (0)	Stable (0)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени браконьерски отстрел (G10), унищожаване и промяна на местообитанията (F01, F03), безпокойство, отравяне с жертви (мишевидни гризачи) третиран с родентициди (A21, A22).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02; A04; A07; C03; D01; E01; F03. Смятаме че заплахата C03 нямат отношение към гнездящата популация на вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 59 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **постоянен**. Постоянната популация се оценява на 3 двойки, което представлява 0.5-0.7 % от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Данните от eBird за 2010-2022 г. за района на Камчийска планина показват, че видът е отчетен с единично наблюдение на 1 инд. на 13.09.2011 г. при с. Дюлино. Матеева и др. (2013) не отчитат вида в зоната и отбелязват, че не е използван специализирана методика за вида. Няма налични конкретни данни за гнезденето на вида в защитената зона.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	На база на експертна оценка и това, че през 2011 г. при с. Дюлино е наблюдаван 1 инд. предлагаме минималната численост да се промени на 1 дв.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гн. дв. чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Минимум 53338 ha	Обитава слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни долини, близо до река. За 1 дв. са необходими 300 ha гнездова и хранителна площ. Определена на база на % участие на местообитания – N16 - Широколистни листопадни гори. Скалните местообитания в зоната са с неизвестна площ, ето защо сме поставили междинна цел.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 53338 ha. Междинна цел: Установяване на площта на скалните местообитания в зоната като подходящо местообитание за гнезденето на вида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 19558	Хранителните местообитания на вида са открити местообитания (с храсти и единични дървета), пасища, мери или места в близост до водоеми – стоящи или течащи. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N10, N08, N09, N06, N12.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 19558 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранително то местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0.3-1 ЖЕ/ha) в пасищата, както и редовно косене на ливади. По-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се промени минималната численост на 1 дв. на база на експертна оценка и това, че през 2011 г. при с. Дюлино е наблюдаван 1 инд.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A215	<i>Bubo bubo</i>			p	1	3	p		G	C	A	C	C

Специфични цели за A067 *Vuiccephala clangula* (обикновена звънарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-50 cm, тегло: 0,650 – 1,200 kg, размах на крилата: 65-80 cm. В брачно оперение мъжките са с черна глава със зелен метален блясък. В основата на клюна под юздичката има голямо бяло петно. Окоето е жълто. Гърдите и страните са снежно бели. Задницата и гърбът са черни. На плещите е с тесни черни ивици. При женските главата е кафява, окоето е бледожълто, яката и коремът са бели. Гърдите и страните са пепелно-сиви, човката е тъмна с жълтеникава ивица преди върха. В извънбрачно оперение мъжките са като женските в брачно оперение, но главата отстрани с черен оттенък и без бял пръстен на яката. Крилото е като в брачно оперение. Женските в извънбрачно оперение също са без бяло на якичката (Svensson, 2013; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е мигриращ и зимуващ вид. Есенният прелет започва през октомври, но е по-масов през ноември, когато в страната пристигат по-голяма част от звънарките. Пролетният прелет е през февруари и продължава до март. По-често се среща по морското крайбрежие и р. Дунав. Мъжки полове незрял екземпляр е наблюдаван през месец юни край н. Калиакра (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава тихи реки, езера и блата с гористи брегове. Заливни гори и водоеми край стари гори. Зимуващи или мигриращи звънарки могат да се наблюдават в езера и блата с голяма открита водна площ, морски заливи и устия на вливащи се в тях реки. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 1170, 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През зимата се храни предимно с мекотели. През останалото време с ларви на насекоми, дребни риби, ракообразни (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядко срещана по време на миграция в цялата страна. Разпространена е основно по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. През периода 1977-1996 г. е рядък зимуващ вид със средна обща численост 47 инд. и максимална 106 през 1978 г. Видът е наблюдаван във всички райони на страната, с изключение на Северна България, но е установено, че е най-широко разпространен по р. Дунав: средно 20 инд., максимално 68 през 1996 г. Основните места за зимуване са Варненският езерен комплекс със средна численост 6 инд., максимална 28 инд. през 1990 г.; Мандренският езерен комплекс със средна численост 9 инд. и максимална 56 инд. през 1994 г. След 1996 г. установената тенденция за увеличаване на числеността на вида в България се запазва и той достига средна обща численост от 110 индивида, като максималната е 258 индивида през 1997 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложение 3 и 4а на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN вида е слабо засегнат LC (Least Concern) в света (2018) и в континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на **140 – 400 индивида**. Мигриращата национална популация е оценена на **0 – 500 индивида**. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. за зимуващата популация са съобщени стойности от 30-620 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Stable (S)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02, F03, F05, а за мигриращата популация са посочени следните заплахи: C03, F02, F05. Смятаме, че заплахата C03 няма отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 34 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 4 индивида, което е 1 % от националната зимуваща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „C“).

5. Анализ на наличната информация в зоната

Вида не е посочен в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната в язовир Цонево числеността е по 1 инд. през 2012 г. и 2016 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон вида е регистриран на устието на р. Камчия с численост 1 инд. през февруари.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в ЗЗ

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-4 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните в СФД.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 4 инд. чрез поддържане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
				местообитанията на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	По време на миграция и зимуване се среща в разнообразни влажни зони и по морското крайбрежие. Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина

Не е необходимо да се правят промени за вида в СФД на този етап.

Специфични цели за A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55–58 cm. Размах на крилата: 120–130 cm. Средно голяма граблива птица с широки, къси крила и къса закръглена опашка. Оперението е кафяво, като на горната страна еднообразно, а на долната е с белезникав или ръждив оттенък и пъстрини. Лети с плавни махове на крилата. Восковицата и краката са жълти. В България се среща подвидът *Buteo buteo vulpinus* (обикновен ръждив мишелов) (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е постоянен и прелетен. Един от най-многобройните и широко разпространени видове хищни птици в страната. Размножителния период започва през април. Гнездото си строи

по широколистни и иглолистни дървета на височина 6-20 м. Видът е известен като далечен мигрант (главно подвидът *vulpinus*) и мигрант на къси разстояние, но на широк фронт. Отчасти зимува в България (подвидът *buteo*). Мишеловът е най-многобройният мигрант сред грабливите птици през периода 1979-2003 г. в Бургаския залив. Общата му численост варира между 7963 и 31 746 инд. (средно – 17 739) (Michev et al., 2018). Пролетната миграция е най-интензивна през март, а есенната през втората половина на октомври. Образува сравнително многочислени ята (300-400 индивиди), сред които може да присъстват и други единични видове (тръстиков блатар, черна каня).

Характерно местообитание

Обитава крайнини на широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни, групи дървета сред открити пространства (Симеонов и др., 1990). Според Янков (отг. ред., 2007) гнезди в широколистни, иглолистни и смесени гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, както и в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, винаги в близост до открити пространства (пасища и ливади). Изследване в Англия установява, че гнездовата плътност на мишелова се увеличава с увеличаване пропорцията на планинските пасища в териториите и с увеличаване количеството на земноводните и птиците в диетата му (Swan, 2011). В две територии в Англия (Sim et al., 2001) е установена плътност съответно 81 и 22 двойки/100 km². Високата гнездова плътност на вида (81 двойки/100 km²) се свързва с голямата площ на естествени пасища и гори в изследвания район. Също така, се установяват големи люпила и млади птици на двойка, което се дължи на голямото изобилие на зайци в района в близост до гнездата. Гнездовата територия на една двойка е между 39 и 221 ha (средно – 119 ha). В Алпите (Италия) е установена гнездова плътност между 28 и 31 двойки/100 km², като разстоянието между гнездата е средно 1108 m. По-голяма част (81%) от гнездата са разположени на скали, а останалите върху стари дървета (кестен, бял бор, дъб) (Sergio, 2002). В Апенините (Италия) е установена гнездова плътност от 8,3 двойки/100 km² и средното разстояние между гнездата е 2,5 km. Средната надморска височина, на която са разположени гнездата е 1399 m и 73% от гнездата са ориентирани в посока североизток. Видът избира горски местообитания, които са отдалечени от асфалтирани пътища (1500 m), но пък са в близост до долини в пресечени ландшафти. Също така предпочитат гнездата да са разположени в крайнините на горите, за да има поглед над заобикалящия ландшафт (Penteriani, 1997). Изследване, проведено в централна Полша установява гнездова плътност от 35 двойки/100 km². Деветдесет и три процента от гнездата са разположени на бял бор, а останалите на лиственица. Средната възраст на дърветата, на които са разположени гнездата е 71 години, височината на разположение на гнездата е средно 18 m и диаметъра на дърветата е средно 38 cm (Gryz and Krauze-Gryz, 2019).

Хранене

Основно се храни с бозайници (15 вида), като доминират дребните гризачи – обикновена полевка, лалугер, горска полевка, горска мишка и др.). От птиците (17 вида) най-често ловува обикновен скорец.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен на цялата територия на страната. Не е установен на места в равнинни безлесни райони с преобладаване на земеделски култури – локално в Дунавската равнина, Тракийската низина, Бургаската низина и др. Числеността му е относително равномерна, като е по-висока в предпланинските и хълмистите райони с по-голямо разнообразие на местообитания (комбинация от гори с ливади, пасища и обработваеми земи) (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа, също и за света. Няма SPEC категория. Не е включен в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването за периода 2013-2018 г., националната **гнездяща** популация се оценява на 2400-4200 двойки. **Миграционната** численост е оценена на 36 000-40 000 индивиди. Според докладването за периода 2008-2012 популацията на вида е стабилна и е оценена със същата численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (0)	Unknown (X)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Обикновеният мишелов е широко разпространен вид в цялата страна в подходящи местообитания. Не е включен в Червената книга, поради което не е правен и анализ на заплахите на национално ниво. Основните заплахи за вида са: употребата на родентициди и пестициди в селското стопанство (A23), случайна смъртност от далекопроводи (D06).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация не са посочени заплахи и влияния. Относно миграционната популация са посочени следните заплахи: A02, A04, F03, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 102 зони от мрежата Натура 2000. В 15 зони е с оценка D на популацията - BG0000242, BG0002006, BG0002022, BG0002028, BG0002030, BG0002031, BG0002064, BG0002065, BG0002067, BG0002070, BG0002084, BG0002094, BG0002103, BG0002107 и BG0002114.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 23-56 двойки, което представлява 0,2-0,4 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 15561 индивиди, което представлява 30-43 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен като мигриращ – 15561 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Бедев К., Мичев Б. (лични наблюдения) видът е установен по време на размножителен сезон на 2013 г. с 6 инд. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 68 мигриращи индивиди, 1 - 15 зимуващи индивиди и по време на размножителен период 1 - 2 индивиди в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Наблюдаваните числености варират между 1 - 3 инд. и общо 9 индивиди в зоната за 2012, 2013, 2015 и 2020 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 23 двойки	Определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 23 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 15561 инд.	Определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 15561 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд	Числеността на зимуващата популация е определен на база данните от средно-зимните преброявания за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 56005 ha	Гнезди в широколистни, иглолистни и смесени гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, както и в ивици от дървета. Данните са взети от СФ като % на местообитание N16 – Широколистни листопадни гори, N19- Смесени гори и N17- иглолистни гори.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 56005 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09 – Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи, N21- Негорски площи, N10- Влажни ливади, пасища, N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 25780 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
управление на пасища и ливади	местообитание на вида	екстензивно	поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме в стандартния формуляр на зоната, видът да бъде включен и като зимуващ по данни от ИАОС и числеността да е 1-3 инд.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			c	15561	15561	i		G	A	A	C	A
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			p	23	56	p		G	C	A	C	A
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			w	1	3	i		G	C	A	C	B

Специфични цели за A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 140-150 cm. Полиморфен вид, характерен със значителна индивидуална вариация на окраската. Главата от светлоръждива до белезникава, шията и гърдите от светложълти до белезникави, корем – белезникав, ръждиво-кафяв. Горната страна на тялото е светлоохриста или тъмнокафява, опашка – светлоръждива, бледокремава или сиво-кафява с тъмни напречни препаски. Срещат се екземпляри с едноцветен сив до кафяв цвят на оперението. Клюнът черен. Восковицата и краката жълти. Най-едрият мишелов. Опашката относително дълга. Лети с плавни махове, често използва и реещ полет. От другите видове мишелови се различава по по-големите размери, светлите петна в основата на маховите пера и почти едноцветната опашка (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ. Пролетният прелет е от края на март до края на април, а есенният - от края на август до края на октомври. По-често се установяват единични мигранти сред ята на други дневни грабливи птици (Боев, 1962; Дончев, 1980; Мичев и др., 1984). Гнездата си строят в ниши или малки козирки на отвесни или труднодостъпни скали. По-рядко гнезди по широколистни и иглолистни дървета. Пълното мътило най-често 3-4 яйца. Най-близкото разстояние между две обитаеми гнезда е около 1200 m.

Характеристика на местообитанието

Обитава скали в проломи и ждрела на реки, отделни скални комплекси, каменни кариери с открити пространства около тях (обработваеми земи и пасища), които птиците използват за ловуване, хълмисти терени, предпланински склонове, ниски планини (до 1000 m н.в., по изключение – и до 1800 m н.в.), низини и равнини (Ватев и др., в Големански гл.ред., 2015). Гнезди в открити

местообитания - степи, ливади, ниви с единични или групи дървета и храсти пръснати сред тях. Често пъти в хълмисти области с мозаично пръснати храсти и единични дървета. Обича степни и ливадни местообитания в близост до скалисти речни каньони, скални венци, суходолия и други скални форми, където устройва гнездата си. Избягва гъсти и компактни горски комплекси или ако се среща там е винаги в периферията им. Среща се както в низините така и в хълмисти и предпланински. По време на миграция, скитане и зимуване се среща във всякакви типове открити местообитания, често недалеч от гнездото си. Изследване показва, че при липса на естествени скали птиците предпочитат каменни кариери пред дървета. Те изграждат гнездата си върху масивни скали (минимум 15 m дължина; минимум 10 m височина), предимно с южна и западна експозиция (Milchev, 2009). Белоопашатият мишелов е доста адаптивен към антропогенното присъствие в гнездовите му местообитания, което може да се счита за предимство, което е подпомогнало разширяването на ареала на вида през последните десетилетия (Djorgova et al., 2021). Изследване в защитена зона „Бесапарски ридове“ установява, че наличието на пасища, средната температура през периода на гнездене и валежите през периода на гнездене оказват влияние върху размножаването на белоопашатия мишелов. Предположението, че други фактори като човешкото безпокойство, плътността на лалугера, разнообразието на местообитанията, междувидовата и вътревидовата конкуренция влияят върху продуктивността на мишелова, не са потвърдени в това проучване (Demerdzhiev, 2022).

Хранене

Белоопашатият мишелов има твърде широк хранителен спектър. Храни се с дребни бозайници – лалугери, хомяци, полевки, слепи кучета, къртици и др., с влечуги–змии и гущери, с различни видове врабчоподобни птици, жаби, едри насекоми (Stamp and Simmons eds., 1980). В изследвани погадки и хранителни остатъци около едно гнездо са установени следните компоненти: воден плъх, обикновена полевка, лалугер, сляпо куче, див заек, яребица, кос. Наблюдавани са случаи, когато възрастните птици носят в гнездото зелени гущери (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В България е с разпръснато и петнисто разпространение, предимно в равнините и нископланинските части. Белоопашатият мишелов гнезди в цялата страна, с изключение на високопланинските райони и на обширните компактни горски масиви в Странджа, Лудогорието и някои части на Западна България. Най-висока численост има в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, Поломието, Добруджа, Сакар, Източните Родопи (Шурулинков и др. 2005; Янков ред. 2007; Стойчев и др. 2008; Ватев и др., 2015 в Червена Книга на България; Даскалова и др., 2020).

Включен в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие в България и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за света и за територията на континентална Европа. Няма SPEC категория, популацията му в Европа е нарастваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU).

Според Червената книга на България у нас гнездят 800-1000 двойки (Ватев и др., 2015). Тази оценка е направена през 2011 г. и се отнася за периода 2005-2010 г. Според докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата** популация се оценява на 500-600 двойки, като краткосрочната тенденция (2000-2018) е на намаление. Действително през последните 10-15 години е налице тенденция на намаление на вида в редица райони, особено в Северна и Западна България. **Мигриращите** белоопашати мишелови се оценяват според докладването за периода 2013-2018 г. на 850-900 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend	Long-term population trend
--	-----------------------------	----------------------------

	2000-2018	1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Increase (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Ватев и др., 2015) е посочено като заплаха деградация на биотопите (A02, A03, A06, A07); залесяване на големи площи (B01, B02); случайна смъртност при далекопроводи (D06); употреба на препарати за растителна защита (A21, A23).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, A06, A07, A10, B01, C01, C03, D02, F03. Освен това следва да добавим и заплахи като незаконния отстрел, загиването на птици от сблъсъци с автомобили, отравянето с отрови за борба с наземни хищници и др. За мигриращата популация при докладването са посочени следните заплахи: A02, A04, C03, D02, F03, J01, J02, J03, M07. Според нас заплахите J01, J02, J03 нямат отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 81 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 2-5 двойки, което представлява 0,4-0,8 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 30-50 индивиди, което представлява 3,5-5,5 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОБМ „Камчийска планина“ е посочена мигрираща численост 40 инд. и гнездяща численост 2 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013), видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. – 2-5 двойки. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 – 1 мигриращи индивиди в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най- малко 2 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 30 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 30 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 53338 ha	Гнезди на скали и скални стени (включително ниски и леснодостъпни); стръмни скалисти (морски) брегове; на дървета в покрайнини на широколистни листопадни гори (но и в ниско разположени изкуствени борови насаждения). В зоната има скалисти местообитания, но тяхната площ не е известна, така че се поставя междинна цел. Определена на база на % участие на широколистните гори в зоната – N16. Най-вероятно подходящите за гнездене местообитания са по-малки по площ, тъй като трябва да се вземат предвид само горските покрайнини.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 53338 ha. Междинна цел: Определяне площта на характерни местообитания в зоната подходящи за гнездене на вида (скали и дървета).
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09 – Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи, N21- Негорски площи, N10- Влажни ливади, пасища, N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 25780 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигриращата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 3,53-5,55 % от националната мигрираща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			c	30	50	i		G	B	A	C	A
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			p	2	5	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A149 *Calidris alpina* (тъмногръд брегобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 16 – 22 cm. Размах на крилата: 38 – 45 cm. Брачно оперение – черен корем контрастиращ с бялото подкрилие. Има тясна бяла лента на крилото, бели страни в задната част на тялото и горната част на опашката, и сиви страни на опашката с тъмни централни пера. През зимата с по-светло оперение. Клюнът прав или леко извит. Краката относително дълги, жълти или зелено кафяви. Надопашното чернокафяво. Опашката сивокафява, по средата почти черна (Beaman and Madge 1998; Message and Taylor 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид. Арктичен вид с циркумполярно разпространение. Гнезди в тундрата и по арктическото крайбрежие на Азия (източно от п-ов Таймир) и Северна Америка (Нанкинов и др., 1997). Среща се по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро по време на миграция, пролет – от март до май, и есен – от август до ноември (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Плитки, открити водоеми с богата хранителна база: езера, блата, рибарници, язовири, устия на реки, речни разливи, морски заливи, влажни ливади, заливни мочурища (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се най-често по плитчините чрез сондиране на почвата. Предимно водни насекоми и техните ларви (бръмбари, ципокрили, двукрили, пеперуди, правокрили, полутвърдокрили), дребни ракообразни, миди и охлюви, червеи, семена и части на растения (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Многочислена по време на прелет на Черноморското крайбрежие: Бургаски езера, Поморийско езеро, Дуранкулашко езеро и Шабленска тузла (Dimitrov et al. 2005; Нанкинов и др., 1997). По време на средно зимните преброявания за периода 1977-1996 г. е сравнително често срещан зимуващ вид със средна численост от 136 инд. и максимална от 464 инд. през 1992 г. и степен на концентрация 91%. Зимуващите птици са концентрирани изключително по Южното Черноморие. По Северното Черноморие има няколко наблюдения на 1 до 5 птици. Влажните зони с максимална численост на вида са: Атанасовско езеро със средно 79 инд. и максимум 340 инд. през 1977 г.; крайбрежието на Крайморие-Черноморец със средно 41 инд. и максимум 420 инд. през 1992 г. През периода 1997-2001 г. годишната численост в страната започна да нараства непрекъснато и средната обща численост достигна 336 инд., а максималната обща численост е била 559 инд през 2001 г. (Michev and Profirov, 2003).

В Приложение I на Директивата за птиците е включен подвидът *C. a. schinzii*. Според IUCN видът е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на **900 – 2000 индивида**. Националната мигрираща популация на вида се оценява на **1000 – 2000 индивида**. При предходният период на докладване за периода 2008-2012 г. е съобщена зимуваща численост от 140-820 индивида. Като цяло може да се направи изводът, че вида зимува в България нередовно и със значително променлива численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Increasing (I)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: J02, D02. За мигриращата популация са посочени същите заплахи и влияния.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 25 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ и мигриращ**. Зимуващата популация се оценява на до 6 индивида, което е 0,3-0,7% от национална зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Мигриращата популация се оценява на налична (P) поради недостатъчност на данните (DD), като не може да се изчисли процент от националната мигрираща популация, защото не е дадена точна численост (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Видът не е установен в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021). Според данните от eBird 2015-2022г. видът не е отбелязван по

време на зимуване в зоната. Няма друга публична информация за зимуването на вида в зоната за последните 15 г.

Мигрираща популация

Според данните от eBird 2015-2022г. вида не е отбелязван по време на миграция в зоната. Няма друга публична информация за миграцията на вида в зоната за последните 15 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-6 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 6 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	неизвестна	Тъй като в СФД не е посочена мигрираща численост, а и няма друга информация за вида сме формулирали междинна цел. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Междинна цел: установяване на миграционната численост на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Включва всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06-вътрешни водни тела и N01-морски територии и морски заливи.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 5334 ха.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за *A224 Caprimulgus europaeus* (козодой)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 26-28 cm. Размах на крилата: 57-64 cm. Птица с големината на кос, активна при здрач или нощем. Окраската е защитна – сивокафява със светли и тъмни пъстрини. Крилата са дълги и заострени, а опашката – дълга и закръглена. Лети с безшумен и маневрен полет. През деня, ако е изплашен, прелита на късо разстояние и отново каца на земята, на дърво или пън (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен вид, като пролетния прелет е в началото на май, а през есента е наблюдаван до средата на октомври. Широко разпространен, но не многоброен в равнини и планини до горната граница на гората (Нанкинов и др., 1997). В България размножаването е слабо проучено. Брачен полет с характерен вик на мъжкия е регистриран от последната десетдневка на април до началото на юни. Гнездото представлява ямичка сред сухи листа, под храст до ствол на дърво или върху изгнил пън. Мътят двете птици.

Характерно местообитание

Обитава разредени гори с поляни, просеки, сечища, оазисни горички сред открити пространства, хълмисти склонове с храсти. Гнезди в разредени широколистни, смесени и иглолистни гори. Според Янков отг. ред. (2007) обитава широколистни листопадни гори – главно дъбови (*Quercus* sp.), келяв габър (*Carpinus orientalis*), особено в каменисти карстови райони. Среща се също в различни храстови формации – храсталаци в места с умерен климат и сухолюбиви храсталаци – основно от обикновена драка (*Paliurus spina-christi*), червена хвойна (*Juniperus oxycedris*), трънка (*Prunus spinose*) и др. По-рядък в гори от бук (*Fagus* sp.), в иглолистни гори и в смесени гори. Привързан е и към сечища, особено през началния етап на естественото възобновяване на горската растителност. Надморска височина – от 0 до 1900 m.

Изследване в Англия (Sharps et al., 2015) разкрива, че козодоя предпочита смесено-възрастови насаждения и когато обитава такива не ги напуска за търсене на храна, т.е. те са оптимални както за гнездене, така и за търсене на храна. Максималното разстояние за търсене на храна, на което са били отчетени отделни индивиди за една нощ е 747 m, но в друго изследване (Alexander and Cresswell, 1990), където индивидите напускат горските участъци в търсене на храна, максималното разстояние за една нощ е 3,1 km. Първото проучване установява, че най-предпочитаните иглолистни горски насаждения са с възраст между 3 и 10 години (pre-thicket forest stage). Козодоят предпочита да търси храна в пасища/ливади или в храсталачни местообитания с ниска растителност на разстояние не повече от 2 km в радиус от гнездото. Изследването на Alexander and Cresswell (1990) установява, че видът напуска горските участъци в търсене на храна, когато те са плътни и на една и съща възраст. Изследване в Белгия (Verstraeten et al., 2011) установява, че средната гнездова плътност е 2,5 територии/100 ha, а максималната е 12 територии/100 ha. Според това изследване типично местообитание за козодоя е мозайка от отворени пространства с отделни дървета или малки горички. В горите откритите пространства

осигуряват местообитание за търсене на храна. Отворените пространства може да са различни по характер, даже по-широки горски пътеки/пътища/просеки също се използват от вида.

Хранене

Ентомофаг, който лови насекомите нощем в полет. По време на хранене посещава и селища. В стомашни съдържания са установени остатъци от пеперуди (Noctuidae) и твърдокрили насекоми (Rhirotrogus) (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение на по-голямата част от територията на страната, без някои райони с оскъдна карстова и дървесна растителност. Локално е по-многочислен в нископланинските и хълмисти райони, главно в зоната на дъбовите ксеротермни гори – в Източните Родопи, Предбалкана, Ломовете, Сакар, Странджа, Източна Стара планина и др. В Добруджа е рядък, а в Източни Родопи – много обикновен (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3, популацията в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013–2018 г.), гнездящата (постоянна) популация е от 10000–20000 токуващи мъжки. Съгласно докладването за периода 2008–2013 г. вида е със стабилна популация, а гнездовата численост е оценена на 6000–20000 токуващи мъжки.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Вида не е включен в Червена книга на България и поради това не е правен подробен анализ на заплахите. Вероятни заплахи са: интензификация на горското стопанство (B02, B03, B05, B20), изсичане на равнинните и крайречните гори (B09, B12).

При докладването по чл.12 е посочена само една заплаха - B05 (Logging without replanting or natural regrowth).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 71 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Оценката на числеността на гнездящата популация е 110 – 911 двойки, което е 1,1 - 4,5 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Костадинова и Граматиков (2007) и в Матеева и др. (2013) гнездовата популация е със същата численост. В платформата eBird има 3 наблюдения от 3 локации.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 110 дв.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на популацията на вида в размер най-малко 110 дв. чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 55116 ha	Видът предпочита да гнезди в разредени гори (с възраст до 60 години) с поляни, просеки, сечища, оазисни горички сред открити пространства, хълмисти склонове с храсти. Привързан е към сечища, особено през началния етап на естественото възобновяване на горската растителност. Избягва плътните, едно възрастови и стари гори. Изчислена на база % участие на местообитания N16 - Широколистни листопадни гори и N19 - Смесени гори от общата площ на ЗЗ. Площта на подходящите местообитания най-вероятно ще е по-малка по площ, тъй като вида предпочита разредени гори.	Поддържане на площта на подходящото гнездово местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 55116 ha.
Местообитание на вида: площ на хранително местообитание на вида в ЗЗ	ha	Най-малко 62228 ha	Включва и гнездовото местообитание. Изчислена на база % участие на местообитания N16 - Широколистни листопадни гори и N19 - Смесени гори, N08 - Равнини, шубраци, N09 - Сухи ливади, степи, N10 - Влажни ливади, пасища, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения) от общата площ на ЗЗ.	Поддържане на площта на подходящите местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 62228 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват	Козодоят предпочита да търси храна в пасища/ливади или в храсталачни местообитания с ниска растителност, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат	Поддържане и подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100%

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
	е на вида	екстензивно	тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап няма нужда от промени в СФД за вида.

Специфични цели за A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15 – 18 cm. Размах на крилата: 32 - 35 cm. С черна огърлица на врата и шията. Челото е бяло, характерен жълт пръстен около окоото и изцяло черен клюн. Черното на бузата образува остър ъгъл, който е характерен за вида. Над черната челна препаска има тънка бяла ивица. Краката са червеникави. Крилете са без бяла ивица. Отличава се от морския дъждосвирец по непрекъснатата препаска върху гушата. Има бърз и маневрен полет с енергични движения на крилете. Лети ниско над земята. Среща се по чакълести участъци в близост до водоеми (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящо-прелетен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май, есенната - от втората половина на юли до края на октомври. Гнездовите двойки се формират в края на март и началото на април (Нанкинов и др., 1997; Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Гнезди по чакълести и пясъчни брегове, острови и коси в коритата на реки течащи води, по пясъчни крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, както и по чакълести морски брегове, понякога по бреговете на микроязовири, блата или други стоящи пресни води, по-рядко до стоящи бракични води и в лагуни. Заема и аналогични биотопи в пределите на градове, села и индустриални зони, а нерядко се размножава и в кариери за чакъл в близост до реки или други водоеми (Янков, отг. ред., 2007). Местообитанията на вида се характеризират с бавно течение или застой на водата, най-характерно за разливите на реки, с ширина по-голяма от 25 m. Наносите, натрупани от такива бавни течения предоставят условия за развитие на хранителната му база. Бавното течение и застой на водите са важни и от гледна точка на сигурността на гнездата – видът гнезди на самия бряг. По поречието на р. Драва (Словения) е установена линейна плътност от 1,7-1,9 двойки/1 km (Božič and Denac, 2017).

Хранене

Храни се с твърдокрили насекоми и ларвите им, ракообразни, охлюви, ларви на ручейници, червеи, дребни миди, семена и други дребни водни животни. Търси храната си по крайбрежията и в плитките разливи.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С линейно и петнисто разпространение в равнинните и нископланинските части на цялата страна, привързано към речната мрежа (средните и долните течения), Черноморското крайбрежие и отделни водоеми със стоящи води. Почти напълно отсъства от по-безводните и гористи равнинни части на страната (Добруджа, Лудогорието и др.). В Софийско гнезди покрай различни по големина язовири и водоеми. В Централна България се среща по реките Марица, Двойница, Стряма, Соколчица, Въча, Камчия и др. В Източните Родопи е установен по реките Крумовица, Елбасан дере, Арда, Буюк дере и по Бяла река. В Сакар се размножава по плитки рекички, като общо в района има поне 12 двойки. В Северна България се среща по реките Вит, Осъм и Искър, и покрай язовири и рибарници. Размножава се по брега на р. Дунав и по повечето островите. По Черноморското крайбрежие гнезди по всички плажове, в близост до сладка вода (Далакчиева и Ватев, 2015; Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие в България. Според IUCN е LC (Least Concern) за света и за територията на континентална Европа. Не е включен в SPEC категориите, но популацията му в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България като “уязвим” (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **1400 – 2400 двойки**. Националната **мигрираща** популация на вида се оценява на **2500 – 5000 индивида**. Докладването за периода 2008-2013 г. оценява популацията на вида на 1387-2433 двойки, като и краткосрочната и дългосрочната тенденции са стабилни.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (X)	Stable (S)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Далакчиева и Ватев, 2015) са посочени следните заплахи: загуба и деградация на местообитания (K04, F26, F03), безпокойство (H08), добив на инертни материали като чакъл и пясък (C01), хищници (L06), замърсяване на водите (J01, C10, C11).

Заплахи и влияния от Докладването по чл. 12 са посочени само за мигриращата популация: K04 и F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 72 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0002115 „Било“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 2-28 двойки, което представлява 0,1-1,2 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Матеева и др. (2013) не отчитат вида в зоната. В Атлас на гнездящите птици в България (Янков, отг. ред., 2007) е отбелязано, че в района на Камчийска планина има 2 квадрата, в които видът е бил установен, като гнездящ без да бъде отбелязана конкретна численост. По данни от Ebird за

периода 2015-2022 г. по време на гнездовия период речния дъждосвирец е регистриран редовно с малки групи и максимална установена численост 13 инд. на 31.05.2015 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 2 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на гнездящите двойки в зоната в размер от най-малко 2 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене и търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 2667 ha	Гнезди по чакълести и пясъчни брегове, острови и коси в коритата на реки течащи води, по пясъчни крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, както и по чакълести морски брегове, блата или други стоящи пресни води, порядко до стоящи бракични води и в лагуни. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 2667 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 2667 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 2667 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на ЗЗ BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за А031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 100 - 115 cm. Размах на крилата: 155 – 165 cm. Оперението е бяло, като само маховите пера са черни. При възрастните клонът и краката са яркочервени, докато при младите те са кафеникаво-червени. В полет шията е изпъната. Представителите на двата пола са идентични на външен вид, с тази разлика, че мъжките са по-големи от женските. Ловува поединично, порядко на малки групи. Видът е синантропен и представителите му гнездят в селища или в непосредствена близост до тях (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Белият щъркел е гнездящо-прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната – от началото на август до края на септември (Симеонов и др., 1990). Зимата прекарва в Африка, южно от Сахара. Отделни индивиди остават и през зимните месеци у нас, основно в района на Бургаските езера и по оризищата около Пловдив. Размножителният период е от началото на април до началото на август. Гнезди поединично, но понякога на едно дърво или сграда може да има до 4-5 и повече гнезда. Снася най-често 2 - 4 яйца, като има едно поколение годишно. Гнездовия успех е 2,44 брой малки. Белият щъркел е далечен мигрант. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната е от началото на август до средата на октомври. Максималната численост отчетена при Бургаския залив през 2011 г. е 384 134 индивида, като тази стойност е значително по-голяма в сравнение с максималната стойност (229 444 инд.) за периода 1979-2003 г. (Michev et al., 2018).

Характерно местообитание

Гнезди основно в населени места (без централните части на големите градове) в близост до влажни зони от естествен или изкуствен произход – влажни ливади, мочурища, блата, обработваеми земи (люцернови ниви, оризища, прясно изорани площи. Гнезди поединично, но понякога и на малки групи (Симеонов и др., 1990). В миналото предпочитан субстрат за гнездене са били дървета, а сега – електрически стълбове (46,4%), дървета (29,8%), сгради (24,1%) и др. Гнездата на белия щъркел са предимно в населени места, извън тях са открити едва 9% (Чешмеджиев и др., 2016). По време на миграция, за почивка, каца в обработваеми земи, ливади и други тревни съобщества. Отделни зимуващи птици са наблюдавани най-често край р. Марица и р. Струма. Предпочитаните местообитания според Директивата за хабитатите са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, и 7140 (Кавръкова и др., 2009).

Видът се храни в близост до влажни зони, във влажни ливади, мочурища, обработваеми земи. Научно изследване в Полша (Nowakowski, 2003) установява, че гнездовия успех е много по-голям при двойки, чийто гнезда са разположени на разстояние по-малко от 100 m от влажни ливади в речни поречия, в сравнение с двойки, които гнездят на по-далечни разстояния. Установена е също така значителна положителна корелация между броят на отгледаните малки и дела на влажните ливади, торфени блата и водни тела в гнездовата територия (тя е кръг с радиус около 1 км на

двойка). Следователно, колкото по-голяма площ от посочените местообитания има в гнездовата територия на една двойка, толкова повече малки отглежда тя.

Белият щъркел избягва местата обрасли с висока и гъста растителност (Johst et al., 2001). Пашата на домашни животни предотвратява развитието на висока растителност и храсти, които биха пречили на щъркела да намира храна. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от белия щъркел е необходима паша на домашни животни (повече от 1 крава на хектар) с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида (Baldi et al., 2005; White Stork, *Ciconia ciconia* Joint Transnational Action Plan).

Храната на **не гнездящите** индивиди се състои основно от скакалци (Orthoptera, 76.1%) и бръмбари (Coleoptera, 26.1%). Същото изследване (Milchev et al., 2013) показва, че белият щъркел улавя тази плячка главно в мезофитни тревни съобщества, които заместват изоставени полета и обрасли пасища с ниско ниво на използване. Храната на белия щъркел по време на миграция е сходна с тази по време на гнезденето, но се улавя в по-сухи типове местообитания (Antczak et al., 2002).

Хранене

Храни се със земноводни, влечуги, риби, водни насекоми, личинки, червеи, скакалци, дребни гризачи, по изключение и дребни птици и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широкоразпространен гнездящ синантропен вид. Белият щъркел гнезди почти в цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Видът е най-многочислен и с най-висока плътност (29-61 двойки на 100 km²) в Софийското и Самоковското поле, по долините на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край р. Дунав и около Бургаските езера. Най-много заети гнезда (4841, 83%) са разположени между 0 и 400 m надморска височина. Добруджа е сред местата, където видът почти отсъства, въпреки подходящата надморска височина, вероятно поради липсата на водоеми и подходяща хранителна база (Симеонов и др., 1990).

По време на VII Международно преброяване на вида (2014-2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда. От тях 5825 са заети от размножаващи се двойки. Резултатите показват увеличаване на популацията в сравнение с преброяването от 2004-2005 г. Най-много гнезда са установени в областите Пловдив, София и Хасково. Общината с най-много заети щъркелови гнезда е Самоков – с 198 гнезда, следвана от община Петрич (188 гнезда) и община Тунджа (154 гнезда). Населените места с най-много щъркелови гнезда са: село Драгушиново (община Самоков) – 51 гнезда; село Кулата (община Петрич) – 42 гнезда; село Белозем (община Раковски) – 38 гнезда; село Белчин (община Самоков) – 31 гнезда; град Съединение (област Пловдив); град Хаджидимово (област Благоевград). Средната плътност на щъркелите в страната (брой гнездящи двойки на 100 km²) е 5,25 двойки на 100 km². За сравнение по време на VI Международно преброяване (2004 – 2005 г.) плътността е била 4,3 двойки (Чешмеджиев и др., 2016).

Природозащитният статус на белия щъркел според IUCN е LC (Least Concern). Няма SPEC категория, популацията му в Европа е увеличаваща се (BirdLife International, 2017). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „Уязвим“ - VU. В края на XIX в. е широко разпространен, но в средата на 80-те години на миналия век са установени само 5422 гнездещи двойки. При преброяването 2004–2005 са регистрирани още по-малко двойки – 4818 двойки. Най-вероятно заради това вида в Червената книга е в категория „уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **5700 – 6000 двойки**. Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **250 000 – 500 000 индивида**. Не са посочени тенденции в развитието на мигриращата популация.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increase (I)	Fluctuating (F)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори според Червена книга на България (Петров и др., 2015) са електрическите стълбове, тъй като повечето гнезда са разположени на такива (46,4%). Уязвими са също гнездата, които са разположени на сухи дървета, стари и повредени комини и паметници.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A03; E01; C03; G05; A02; D06. Според нас заплахите E01, C03 и G05 нямат почти никакво отношение към популацията на белият щъркел в страната. Към отрицателните фактори може да се добавят дейности в селското стопанство свързани с използването на прекомерни количества инсектициди и други препарати, които биха унищожили или намалили плячката на белият щъркел (A21, A25, A26).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A03; E01; C03; G05; A02; D06. Според нас заплахите E01, C03 и G05 нямат почти никакво отношение към популацията на белият щъркел в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 92 зони от мрежата Natura 2000. В две зони видът е с оценка D на популацията - BG0000494 „Централен Балкан“ и BG0002115 „Било“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ и мигриращ**. Гнездящата популация се оценява на 22 двойки, което представлява 0,4% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на 274 463 индивида, което представлява 55% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен с гнездяща численост от 22 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). В пробните площи по време на изследването през 2012 г. са установени 3-7 дв. (Матеева и др., 2013). Има наблюдения на вида в eBird (2015-2022), но не е ясно каква част от наблюденията са гнездящи птици.

Мигрираща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен по време на миграция с численост 274 463 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в СФД. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. в района на Източна Стара планина – са наблюдавани при селата Баня

- 86 641 инд. за един миграционен сезон и Паницово - 101 601 инд. за един миграционен сезон. По данни от <https://ebird.org/> за периода 2015–2022 г. наблюдаваните числености варират като максимума е 500 мигриращи индивиди в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 22 дв.	Определена на базата на СФД.	Поддържане на популацията в зоната в размер от 22 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 80 000 инд.	Тъй като миграционната численост на вида в зоната е различна през отделните години и освен това се наблюдават и пикове през определен брой години, предлагаме стойностите за числеността на популацията да не са толкова точни и да бъде записано 80 000-270 000 инд. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди е различно през отделните години.	Поддържане на мигриращата популацията на вида в зоната в размер от най-малко 80 000 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 1778	Видът гнезди основно в населени места и урбанизирани територии – в населени места върху комини на къщи, електрически стълбове и др. Определена на база на площта на местообитание N23-Други земи (включително градове, села, пътища, места за отпадъци, мини, индустриални обекти) в зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер от най-малко 1778 ха.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24002	Вида се храни в влажни ливади, мочурища, блата, обработваеми земи (лоцерновни ниви, оризища, прясно изорани площи). Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12-обширни зърнени култури, N09-сухи ливади и степи, N08-равнини и шубраци, N15-други	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 24002 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			обработваеми земи, N10-влажни ливади и пасища.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранително то местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в ливади, пасища, обработваеми земи, мери и др. с невысока растителност. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от белия щъркел е необходима паша на домашни животни (1 крава на хектар), с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида по този параметър до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.
Смъртност от антропогенна инфраструктура - електрически стълбове	Да/Не	Не	Някои от гнездата на вида в защитената зона са разположени върху електрически стълбове, но не всички гнезда са върху изкуствена платформа. Не е ясно каква част от гнездата в зоната са разположени на обезопасени ел. стълбове. Гнездата, които са разположени върху електрически стълбове са застрашени от изгаряне и загиване на птици в резултат на токови удари и къси съединения. Необходимо е да бъдат повдигнати на платформи и да бъдат поставени пластмасови изолации (Чешмеджиев и др., 2016).	Подобряване на безопасността на гнездата на вида, разположени върху електрически стълбове, до достигане на целевата стойност.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на мигриращата популация предлагаме числеността да се промени на 80 000-270 000 инд., тъй като миграционната численост на вида в зоната е различна през отделните години и освен това се наблюдават и пикове през определен брой години. Необходимо е да се промени оценката на популацията в зоната от „С“ на „А“, тъй като 80000-270000 са 32-54% от националната мигрираща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			c	80000	270000	i		G	A	A	C	A

В	A03 1	<i>Ciconia ciconia</i>			г	15	15	р		G	C	A	C	A
---	----------	----------------------------	--	--	---	----	----	---	--	---	---	---	---	---

Специфични цели за A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95-100 cm., размах на крилата: 145-155 cm. Цялото оперение е черно без гърдите, корема, подмишните пера и подопашката, които са бели. Главата, шията и гърлото със зеленикав метален блясък. Клюнът, юзджиката и краката от ярко- до тъмночервени през есента и зимата кафяви. Мъжкият малко по-едър. Двата пола неотличими един от друг и без сезонни различия. Ловува поединично (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Черният щъркел е далечен мигрант. Пролетната миграция е от началото на март до началото на април. Есенната миграция е от втората половина на август до края на октомври. Късноесенните и зимните скитания са от началото на ноември до края на февруари. В оризищата северно от Пловдив няколко десетки птици редовно зимуват от 1978 г. насам (Мичев и др., в Червена книга на Р България, 2015). Максималната численост, отчетена при Бургаския залив през 2011 г. е 1998 индивида, а за периода 2012-2017 г. численостите варират между 3781 и 6293 индивида (Michev et al., 2018). Размножителният период е от средата на април до края на юли. Гнезди поединично. Познати са два типа гнезда – на дървета с височина 6-10 m (върба, клен, елша, бряст) и по скали с височина 40-50 m (вулканични и варовикови). Малките (на брой 2-4) остават в гнездото до втората половина на юли или началото на август. В мътенето и изхранването на малките участват и двамата родители. В края на 20 век, при детайлните проучвания на вида е установено, че около 48% от двойките гнездят в Родопите, в Средно тунджанското поречие - 19%, в Дунавската равнина - 10% и т.н. (Петров и др., 1991). Най-висока е числеността по поречието на р. Арда, около язовирите Студен кладенец и Ивайловград.

Характеристика на местообитанието

Обитава равнинни, полупланински и планински широколистни гори, скални комплекси, проломи на реки, ждрела, язовири, микроязовири, рибарници, оризища и др. Най-много гнездови находища (31%) са отбелязани при надморска височина от 600 до 800 m, а най-малко (0,5%): от 1200 до 1300 m (Петров и др., 1991). Изследване на гнездовите местообитания на черния щъркел в Украйна (Vokotey et al., 2017) разкрива, че вида предпочита стари гори с висока влажност; 53,3% от гнездата са разположени на летен дъб (*Quercus robur*), а 29,9% - на бял бор (*Pinus silvestris*). Проучване направено в Литва (Treinys et al., 2009) показва, че на ландшафтно ниво видът предпочита територии с по-голяма плътност на хидрографската мрежа; стари широколистни гори на възраст над 65 години, като дърветата трябва да имат силни хоризонтални клонове на височина 10-14 m от земята; предпочитаните дървета са с диаметър между 39 и 73 cm на височина 1,3 m (летен дъб, бял бор, ясен, трепетлика). Изследване на Vanaš (2019) разкрива, че черният щъркел предпочита горски територии със следните характеристики: 1) горските територии трябва да са със площ над 200 ха; 2) най-малко на 1 км разстояние от населени места и 500 m. от пътища с интензивен трафик; 3) дъбови гори на възраст над 80 години с над 10% участие на дъба или други широколистни гори с възраст над 100 г. Гнездовата територия на една двойка варира, но обикновено е с радиус между 2,5 и 3 km. Изследване направено във Франция (Jiguet and Villarubias, 2004) показва, че птиците хранещи малки търсят храна на разстояние от гнездото между 14,9 и 22,6 km. Същото изследване разкрива, че черният щъркел предпочита широколистни гори с голям площ (50 000 – 100 000 ha за една двойка) в близост до чисти и бавни речни течения, където търси храната си.

Хранене

Храни се предимно с риба (мрени, щипоци и др.), но улавя също охлюви, шурци, водни жаби (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението в България е петнисто. Масово гнезди в низинни и нископланински гори в ЮИ България – в Тунджанската хълмиста низина (70-80 дв.), Сакар и Източните Родопи (Стойчев и др., 2008; Даскалова и др. 2020). Многоброен и в Източна Стара планина, Поломието и Лудогорието. В Западна България по-малоброен, повече двойки там гнездят в Северозападна България и Предбалкана. В горите над 1000 м. е рядък и спорадично разпространен. По Дунавските острови е сравнително рядък и малоброен – установен е да гнезди на 11 острова, но в прилежащите части на Дунавската равнина е по-чест като общата численост в крайдунавския район е оценена на 80-150 дв. (Cheshmedzhiev et al., 2019).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Включен е в Приложение I на Директивата за птиците. Според IUCN в света е слабо засегнат - Least Concern, за територията на континентална Европа също е LC (Least Concern). Няма SPEC категория, популацията в Европа е увеличаваща се (BirdLife International, 2017). Включен в Червената книга на България като уязвим - VU (Големански ред., 2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата популация е между 600 и 900 двойки. При докладването от 2013 г. (за периода 2008-2012 г.) е посочена гнездова численост между 500 и 600 двойки. Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) черният щъркел също така е и **мигриращ** вид с численост **2000-11000** индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown	Increasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Мичев и др., 2015) са посочени като заплаха замърсяването на влажните зони (A25, A26, C10, C11, F11, F12, F14) преследване и убиване в рибни стопанства (G10), безпокойство в местата за гнездене и др. При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи: A25; J02; F05. Според нас заплахата J02 не е валидна, тъй като вида в страната се среща по речни течения, а не покрай морето. За мигриращата популация са отбелязани следните заплахи и влияния: F26 и D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 92 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ и мигриращ**. Гнездящата популация се оценява на 8 двойки, което представлява 0,8-1,3% от националната гнездящата популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на 3521 индивида, което представлява 32% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“),

популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен с гнездяща численост от 8 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. В пробните площи по време на изследването през 2012 г. са установени 7-8 дв. (Матеева и др., 2013). Има наблюдения на вида в eBird (2015-2022), но не е ясно каква част от наблюденията са гнездящи птици.

Мигрираща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен с мигрираща численост от 3521 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. в района на Източна Стара планина – са наблюдавани при селата Бяна 2492 инд. за един миграционен сезон и при Паницово - 1029 инд. за един миграционен сезон. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2015–2022 г. наблюдаваните числености варират като максимума е 55 мигриращи индивиди в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 8 дв.	Определена е на база на СФД.	Поддържане на гнездящата популация в зоната в размер от 8 дв. чрез поддържане на площта на подходящите местообитания в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1029	Определена е на база на СФД и данните за броят преминали индивиди при с. Паницово през 2004 г. (Матеева и Янков, 2013). Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди е различно през отделните години.	Поддържане на мигриращата популация на вида в зоната в размер от най-малко 1029 инд. чрез поддържане на местата за хранене и почивка в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене в зоната	ha	Най-малко 55116	Вида гнезди по широколистни дървета или по скали. Горските територии трябва да са със площ над 200 ха и най-малко на 1 km разстояние от населени места и 500 m от пътища с интензивен трафик. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N16-широколистни гори, N19-смесени гори. Най-вероятно подходящите	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 55116 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			местообитания са с по-малка площ.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите гнездови местообитания на вида	Брой биотопни дървета с диаметър на височина 1,3 m от земята между 40 и 70 cm	Най-малко 1 брой биотопно дърво на 10 ha	Видът гнезди основно по дървета. Дърветата трябва да имат силни хоризонтални клони на височина 10-14 m. от земята. Предпочитаните дървета са с диаметър между 39 и 73 cm на височина 1,3 m (летен дъб, бял бор, ясен, трепетлика). Към момента липсва информация за броя на биотопните дървета в защитената зона и поради тази причина е формулирана междинна цел.	Поддържане броя на биотопните дървета, подходящи за гнездене на вида в защитената зона.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 2667	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела. Вида се храни основно с риба (мрени, щипоци и др.).	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2667 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за почивка по време на миграция	ha	Най-малко 24002	По време на миграция, за почивка, каца в обработваеми земи, ливади и други тревни съобщества. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12-обширни зърнени култури, N09-сухи ливади и степи, N08-равнини и шубраци, N15-други обработваеми земи и N10.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 24002 ha.
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида по БЕК Риби	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние на водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала. Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени минималната численост на 1029 инд. на база на данни за броят преминали индивиди при с. Паницово през 2004 г. (Матеева и Янков, 2013). Необходимо е да се промени оценката на популацията в зоната от „С“ на „А“, тъй като 1029-3521 инд. са 32-51% от националната мигрираща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			c	1029	3521	i		G	A	A	C	A
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			r	8	8	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A080 *Circaetus gallicus* (орел змияр)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 62–68 cm. Размах на крилата: 185–195 cm. Едра граблива птица с дълги и широки крила и голяма глава. Опашката е дълга с няколко тъмни напречни препаски. Гръбната страна на тялото тъмна, а долната бяла с тъмни напетнявания по гушата и гърдите. При някои млади индивиди отдолу липсват напетняванията и гушата също е по-светла, поради което изглеждат изцяло бели. Среца се по единично или на двойки. При ловуване често „увисва“ във въздуха (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ. Числеността му е оценена на 50–100 двойки, което вероятно е занижена оценка предвид откритите голям брой нови находища след 1990 г. Числеността му се оценява на 300–360 двойки. Гнезди по дървета, основно широколистни (Стойчев и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). Орелът змияр е прелетен вид с разтеглена във времето миграция, но с най-голям брой прелитащи индивиди през септември и април. Пролетната миграция започва от средата на март и продължава до средата на май, а есенната – от втората половина на август до края на октомври. Като се има в предвид, че видът мигрира през територията на цялата страна, то общият брой на прелетниците по време на пролетна миграция може да се оцени на около 600 индивида. По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 1100 орли змияри (2012 г.), от които 250 – при Атанасовско езеро (Матеева, 2013).

Характерно местообитание

Гнезди в стари разредени широколистни и рядко в иглолистни гори с малки поляни в близост до сухи пустеещи терени, ерозиранни склонове, пасища, ливади. Откритите местообитания се използват за търсене на плячка, а в горите видът гнезди. По време на миграция се среща и в открити обработваеми площи с единични дървета в равнини (Симеонов и др., 1990).
Характеристики на гнездовото местообитание: широколистни, иглолистни или смесени гори с дървета на възраст по-голяма от 80 години, с южно изложени; горските участъци трябва да са с площ по-голяма от 0,1 ha и гъстотата на дърветата да не е голяма (около 146 дървета на 0,4 ha); 12,7 m средна височина на дърветата, където се разполагат гнездата; повече от 40 cm дебелина на ствола на дърветата измерена на височината на гърдите. Разстоянието между две активни гнезда е 2 km. В територията на гнездото трябва да се намират и подходящи места за търсене на храна.
Характеристики на мястото за хранене: открити местообитания – сухи тревисти места, пасища, обработваеми земи с площ повече от 0,5 ha, където видът ловува влечуги, с които се изхранва (Barrientos and Arroyo, 2014; Vlachos and Papageorgiou, 1994; Bakaloudis et al., 2001; Bakaloudis, 2009; Cauli et al., 2021; Bakaloudis et al., 1998). В редица Европейски държави е отчетена различна

гнездова плътност: в Гърция в гората Дадя е установена гнездова плътност от 5,9-7,3 двойки/100 km² (Vlachos and Papageorgiou, 1994); в Южна Македония е установена гнездова плътност от 1 двойки /20,3 km² (Velevski and Grubač, 2008); в Испания – 11,8 двойки /100 km²; в Италия – 2,1 двойки /100 km²;

Хранене

Храни се предимно със змии, гущери и жаби, по-рядко с дребни бозайници и насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово в цялата страна, по-плътно в откритите, сухи и богати на влечуги райони. Основно в хълмистите и нископланински части на страната – Източните Родопи, Сакар, Дервентски възвишения, Странджа, Средна гора, Източна Стара планина, Предбалкана, Лудогорието. Единични двойки са регистрирани и в по-високите планини и равнините – Рила, Пирин, Западните гранични планини, Тракийската низина, Дунавската равнина (Янков, отг. ред., 2007; Стойчев и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма SPEC категория, популацията му в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „уязвим“ VU (Vulnerable).

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация се оценява 300 и 450 двойки. **Мигриращата** популация се оценява на 600-1500 индивида. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била оценена на 300-350 двойки. Според Атласа на гнездящите птици (Янков отг. ред., 2007) след 1990 г. числеността и заеманата територия нараства, вероятна причина за което е увеличаването площта на пустеещите земи и свързаното с него подобряване на хранителната база на вида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increase (I)	Increase (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Стойчев и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени едромашабното залесяване (B01, B02, B03), голата сеч (B09) и пожарите (B13); добиване на птици за изготвяне на препарати (G09, G10); смъртност, причинена от сблъскване с електрически стълбове и електропроводи (D06), пряко преследване, безпокойство (H08).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02, G05. Смятаме, че заплахата G05 няма отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияние: F03, B02, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 82 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 5 двойки, което представлява 1,1-1,7 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 140 индивиди, което представлява 9,3-23,3 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена 5 размножаващи се двойки и 140 инд. миграционна численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. – 1- 3 двойки. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 1 мигриращи индивиди (2-общо за периода).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена от СФД и данни за вида посочени в Матеева и др. (2013), където е описано, че са установени най-малко 1 дв.	Поддържане на популацията в зоната в размер от 1 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 140 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 140 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на гнездовото местообитание на вида	ha	Най-малко 55116 ha	Видът гнезди в стари разредени широколистни и рядко в иглолистни гори с малки поляни, в близост до сухи пустеещи терени, ерозирани склонове, пасища, ливади. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N16-широколистни гори, N19-смесени гори.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 55116 ha.
Местообитание на вида: Качество на гнездовото местообитание на вида	Брой биотопни дървета, подходящи за гнездене на ha	Най-малко 2 броя биотопни дървета на ha	Проучвания на вида разкриват, че гнездата са на средна височина от земята 11,4 m, на дървета с височина 14,2 m и с диаметър от 35,4 cm. За осигуряване на благоприятно състояние на	Поддържане на броя на биотопните дървета, подходящи за гнездене на ha, от най-малко 2 броя на ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			гнездовите местообитания на вида в зоната е важно наличието на поне 2 биотопни дървета, подходящи за гнездене на ha, които отговарят на посочените характеристики.	
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24002	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N12- Обширни зърнени култури, N15- Други обработваеми земи, N08- Равнини, шубраци и N10. Тяхната обща площ е 24002 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24002 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плякката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий С за размер и плътност на популацията на А (което е 9,33-23,33 % от националната мигрираща популация).

Предлагаме да се промени минималната гнездяща численост на 1 дв. на база на данни за вида посочени в Матеева и др. (2013), където е описано, че са установени най-малко 1 дв. през 2012 г.

Species		Population in the site							Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			c	140	140	i		G	A	C	A	
B	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			r	1	5	p		G	C	A	A	

Специфични цели за A081 *Circus aeruginosus* (тръстиков блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-55 cm, размах на крилата: 120-130 cm. Това е най-едрият блатар. Има полов и възрастов диморфизъм. Женската и младото са едноцветни, тъмни, със светла глава, а мъжкият отгоре кафяв със сива опашка и тъмни върхове на крилата. Лети с бавен, плавен махов полет, понякога планира. В полет тръстиковият блатар има V-образен профил. През лятото рядко издава силни крясъци (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ. Среща се в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков, отг.ред., 2007). Преобладават единично гнездещи двойки, но са познати и малки гнездови колонии. Гнездото е трудно достъпно, разположено ниско сред гъста блатна растителност. Отглежда 4–5 малки, които излитат през юли (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Видът мигрира на широк фронт. Средният брой индивиди при Атанасовското езеро за периода 1979-2003 г. е бил 218 инд., през 2011 г. е бил 476 инд., през периода 2012-2017 г. варира между 492-1479 инд. Това показва увеличение на броя на преминаващите индивиди (Michev et al., 2018). Според Матеева и Янков (2013) пролетният прелет на тръстиковия блатар започва от средата на март и протича почти до края на май, като най-интензивният прелет е през април. Есенната миграция на тръстиковия блатар започва в началото на август и продължава до края на октомври, като основната част от птиците преминават през страната ни през септември. По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат около 690 тръстикови блатари в източната част на страната (2012 г.). Като се има в предвид, че тръстиковия блатар мигрира през територията на цялата страна и се концентрира основно по крайбрежието, то прелитаща популация по време на пролетна миграция може да се оцени на около 1000 индивида. По време на есенна миграция през България са установени да прелитат 3100 тръстикови блатари в източната половина на страната (2012 г.). Като се отчете фактът, че видът се концентрира по черноморското крайбрежие, но мигрира над територията на цялата страна, на базата на наличната информация може да се предположи, че през България прелитат минимум 3500 тръстикови блатари.

Хранене

Предпочитана храна са водоплаващи и блатни птици (белочела водна кокошка, зимно бърне, зеленоглава патица, калугерица, малък червеноног водобегач), бозайници (воден плъх), земноводни и влечуги (водна жаба, обикновена водна змия) (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

В България гнезди в блата, в растителност по периферията на водоеми и крайречни и приизворни мочурища, а през последните години наблюдаван и в посеви и други (едногодишни) тревни култури. Установен да гнезди както в приморски, крайречни и вътрешни естествени влажни зони, така и в изкуствени водоеми, като рибарници, микроязовири и язовири. Гнездата си разполага предимно в тръстикови масиви. Разпространен на надморска височина до 600 м. По време на миграции и зимуване обитава различни естествени и изкуствени влажни зони в ниските части на страната (Симеонов и др., 1990).

Проучване в Португалия разкрива, че важно местообитание са тръстиковите масиви, в които се случва гнезденето и изхранването. Факторите, допринасящи за качеството на местообитанието са сезонните наводнения, които предпазват гнездата от сухоземни хищници; гъстотата и височината на тръстиката, предпазваща от вятър; наличие на храна (дребни бозайници и птици). През

неразмножителния период предпочитани места за хранене са оризовите полета. Царевичните полета са избягвани от тръстиковите блатари, тъй като предлагат малко количество дребни бозайници и височината на посевите възпрепятства ловуването (Alves et al., 2014). Изследване в Испания показва че интензификацията на селското стопанство е довела до промени в състава и изобилието на плячката в земеделските земи. Тръстиковите блатари в райони с интензивно земеделие консумират основно дребни бозайници и имат по-бедна диета в сравнение с тези в райони с традиционно земеделие (Cardador et al., 2012). Най-често тръстиковия блатар ловува на разстояние около 3 km от гнездото, т.е. гнездовата територия на 1 двойка е около 2800 ha. Предпочита да ловува в обработваеми земи, в които растенията са с височина до 10 cm (Cardador and Manosa, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в ниските части на по-голямата част от страната, по-концентрирано в централната част на Тракийската низина, поречието на р. Гунджа, Бургаската низина, на места по Черноморското и Дунавското крайбрежие и прилежащите им райони и в Софийското поле. Отделни изолирани находища и на други места в страната. През периода след 1985 г. националната популация показва постепенно възстановяване (Симеонов и др., 1990).

Включен в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие в България и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма СПЕС категория, тъй като популацията му в Европа е нарастваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „застрашен“ (EN). В миналото се е срещал често, но през втората половина на ХХ в. е все по-рядък. През периода 1950–1984 г. са установени само 40–60 двойки. Настоящите оценки показват известно увеличение през последните години.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът е **гнездящ** с популация между 220 и 260 двойки. Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), видът е и **мигриращ** с численост 3300–5000 индивида. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (0)	Increasing (I)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори според Червена книга на България (Мичев и др., 2015) са пресушаване и деградация на естествените влажни зони със стоящи води (F26, F27, F28, F31, F32, F03, K04), използването на отрови за борба срещу гризачи (A21, A23), безпокойство от рибари (G10).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, C03, D02, F03, J01, J02, J03, M07. Смятаме че заплахи C03, D02, J01 и J03 нямат отношение към гнездящата популация на вида в страната.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, F03, F26, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 76 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 1-2 двойки, което представлява 0,4-0,8 % от националната гнездяща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 556 индивиди, което представлява 11-17 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена 1 гнездяща двойка и мигрираща численост от 556 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. с численост 1- 3 двойки. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености по време на миграция между 1 - 7 индивиди (10-общо за периода).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездова популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	В СФД за гнездовата популация на вида в зоната е посочена численост 1-2 дв.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 556 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 556 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: характеристика на гнездовите местообитания	ha	Най-малко 2667 ha	Определена на база на % участие на местообитание N06- Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Гнездата си разполага предимно в обширни тръстикови масиви. Важни фактори са височината и гъстотата на тръстиката. Разполагат гнездата в места, които не се заливат при сезонните наводнения.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 2667 ха. Запазване на тръстиковите масиви в рамките на защитената зона.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 28447 ha	<p>Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09-сухи ливади, степи, N12- Обширни зърнени култури, N08- Равнини, шубраци, N21- Негорски площи, N15-Други обработваеми земи, N10- Влажни ливади, пасища,- N06- Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Тяхната обща площ е 28447 ha.</p> <p>Поддържане на подходящи земеделски култури (пшеница, люцерна) в близост до обширни тръстикови масиви, тъй като в първите търси храна, а във вторите гнезди.</p>	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 28447 ha.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на С (което е 0,45-0,77 % от националната гнездяща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			c	556	556	i		G	A	A	C	A
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			p	1	2	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A082 *Circus cyaneus* (полски блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 45-50 cm, размах на крилата: 110-120 cm. Средно голяма граблива птица с дребно тяло, дълги тесни крила и дълга, права опашка. Полетът е плавен с бавни махове на крилата. Често лети ниско над земята, увисва във въздуха, като слабо размахва повдигнати нагоре крила. Мъжкият се отличава от останалите блатари по широката ивица на надопашката. Женската и младото са трудно различими от другите видове – бялата ивица на надопашката е малко по-широка и добре очертана и размерите на тялото са по-големи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и вероятно гнездящ вид. Пролетния прелет е от началото на март до средата на април, а есенният – от началото на август до края на ноември. Сега през

размножителния период има наблюдения в Горнотракийската низина, Дунавската равнина и Добруджа, но без доказателства за гнездене. Възможната гнездова популация в страната се оценява на 0–6 двойки. Броят на зимуващите в България индивиди през отделните години варира от няколко десетки до няколко стотици. Гнездото е на земята, сред гъста тревна или блатна растителност, храсталаци, житни култури (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Тревни съобщества – ливади, пасища, обработваеми земи, стоящи сладководни водоеми с постоянен или сезонен характер, широки речни долини (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). В Ирландия е установена гнездова плътност между 0,25 и 4,24 двойки/100 km² (Wilson et al., 2017). Според Madders (2003) полският блатар в Шотландия предпочита тревисто-храстови местообитания, които са богати на неговата плячка – *Microtus agrestis* и *Anthus pratensis*. Подходящи местообитания са ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През размножителния период се храни основно с дребни бозайници (полевки, мишки) и птици, в по-малка степен с насекоми (скакалци), влечуги и земноводни, през зимата и с мърша (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Установен в Тракийската низина, района на бившето Стралджанско блато, Северното Черноморско крайбрежие и Дунавската равнина. Отделни индивиди и двойка са наблюдавани неколкократно през периода 1994–1996 г. между селата Къшин, Къртожабене и Търнене, Плевенско. Брачни игри при 2 двойки са регистрирани на 09.06.1997 г. до с. Оризово, Пловдивско. На 31.05.2002 г. са наблюдавани 2 отделни птици, съответно до гр. Раковски и до с. Момино село, Пловдивско (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за света и за Европа (2021). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България (2015) със статус „критично застрашен“ CR (Critically Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 480 – 700 индивиди. **Зимуващата** популация е оценена на 250 – 400 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са посочени същите числености и тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Спасов и Николов, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: загуба на местообитанията (A01, A02, A06), неправилно използване на отрови при борбата с гризачи (A21).

При докладването по чл. 12 през 2019 г. за зимуваща популация са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, C03, D02. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, D02, F03, D06. Според нас заплахата C03 няма отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 69 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 90 индивиди, което представлява 12,8-18,7 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост от 90 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. е посочена миграционна численост от 1 инд. и зимуваща 1-2 инд. в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Наблюдаваните числености варират между 1 - 2 инд. в зоната за 2012, 2015, 2016, 2017 и 2019 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 90 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 90 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-2 инд.	Предлагаме в стандартния формуляр на зоната, видът да бъде включен и като зимуващ по данни от ИАОС и числеността да е 0-2 инд. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия и най-вече от температурните стойности през януари.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 2 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 28447	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- сухи ливади, степи, N12- Обширни зърнени култури, N08- Равнини, шубраци, N21- Негорски площи, N15- Други обработваеми земи, N10- Влажни ливади, пасища, N06- Вътрешни водни тела	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция и зимуване, в размер на най-малко 28447 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			(застояла вода, течаща вода). Тяхната обща площ е 28447 ha. Храни се в открити типове местообитания – най-често полета със зимни култури, ливади, пасища, където ловува дребни бозайници и птици в зоната.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме в стандартния формуляр на зоната, видът да бъде включен като зимуващ по данни от ИАОС и числеността да е 0-2 инд.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A082	<i>Circus cyaneus</i>			c	90	90	i		G	A	A	C	A
B	A082	Circus cyaneus			w		2	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A083 *Circus macrourus* (степен блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-46 cm, размах на крилата: 105-110 cm. Дребен, по-малък от полския блатар, със значително по-тесни и остри крила. Горната страна на тялото при мъжкия е светлосива, а долната бяла. Върховете на първостепенните махови пера са черни. Надопашката по-светла, но неясно очертана и нечисто бяла. При полет отдалеч изглежда бял и наподобява чайка. Клюнът черен. Восковицата и краката жълти. Женската подобна на женската на полския блатар, но отгоре по-светлокафява. Над опашката бяла, неясно ограничена с кафяви пера. Долната страна на тялото с ръждив оттенък. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ по време на миграции и рядко зимуващ. В миналото е гнездил в Добруджа, в околностите на Ихтиман и Пазарджик, както и при с. Дъбравино, Варненско. През територията на страната преминава южната граница на ареала му. През последните десетилетия е регистриран само по време на миграция. Резултатите от проучванията сочат, че най-вероятно **не гнезди на територията на страната** (Спасов в Червена книга на Р България, 2015). По-многобройни са миграциите по Черноморското крайбрежие. През зимата е много рядък (Симеонов и др., 1990). По време на пролетна миграция степният блатар прелита от средата на март до последната десетдневка на май, като най-масов е прелетът в края на март и началото на април. Есенната миграция започва през първата десетдневка на август и продължава до края на октомври, като най-активен прелет се наблюдава през втората половина на септември. В края на август също се наблюдава активен прелет на степни блатари. (Матеева и Янков, 2013)

Характерно местообитание

Среща се в открити местности, степи, ливади, пустеещи земи, заблатени понижения, често в близост до вода, в житни култури. Гнезди поединично или в малобройни колонии (3–5 двойки) на земята в естествени тревни съобщества (ливади, пасища), по изключение в земеделски житни култури (Спасов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания са високи тревни, ливади, пасища, открити местности в близост до вода и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Симеонов и др., 1990; Кавръкова и др., 2009).

Гнезди в полупустини, степи и горски степи до 2000 m, където предпочитаните му места за гнездене са влажни пасища в близост до малки реки и езера и блатата, видът се размножава в селскостопански райони. Една малка част от популацията гнезди в бореалните горски и горотундрови зони, гнезди в сечища и други открити площи. През зимата се използват мозайки от гори/храсти и пасища и в по-малка степен земеделски земи (<http://datazone.birdlife.org>). По време на зимуване, предпочитат да използват оризови полета и наводнени пасища. С доказателства за полови различия в използването на местообитанията при търсене на храна. Използват предимно мозайки от обработваеми земи и естествена растителност, напоявани земеделски земи по поречието на реки. Системата от пасища гори и тръни, обикновено се използват като местообитание за хранене и ношувки от зимуващите птици (Limiñana et al., 2015).

Хранене

Храни се главно с дребни гризачи, дребни видове птици, пълпъдък, сврака, малък червеноног водобегач, тръстиков дрозд, врабчоподобни птици, твърдокрили насекоми. (Симеонов и др., 1990).

2 Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През XX в. степният блатар се е размножавал в България през отделни години и кратки периоди, като след 1970 г. няма индикации дори за епизодично гнездене. Изчезнал като гнездящ от страната. Редовно преминава при миграция (Янков отг. ред., 2007). По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 112 степни блатара в Източна България (2004 г.), на база паралелно проучване по Черноморското крайбрежие. Фронтът на миграция на степния блатар обхваща по-голямата част от страната (без най-западните части), видът е съсредоточен основно по Черноморското крайбрежие, както през пролетта, така и през есента. В Световния справочник на миграционните пътища на грабливите птици като места с миграция на степни блатари, освен Атанасовско езеро, са посочени Котленска планина и нос Емине (Матеева и Янков, 2013).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN (2021) за територията на континентална Европа е Least Concern (LC), а за света видът

е „почти застрашен“ - NT (Near Threatened). Включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „изчезнал“ EX (Extinct).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 80–150 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори посочени в Червената книга на Р България (2015) са: намаляване на площта на местообитанията поради превръщането на естествените тревни съобщества в земеделски площи (A01, A02, F03), употреба на пестициди (най-вече родентициди) в селското стопанство, използване на отровни примамки за борба срещу хищни бозайници (G13, G14, A21, A22), преследване на дневните грабливи птици като вредители (G10).

При докладването по чл. 12 са посочени следните заплахи: A02, D02, F03, D06. Други установени заплахи G07, G10, G12, G13, G14.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 44 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 23 индивиди, което представлява 15,3-28,7 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен по време на миграция с численост 23 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 – 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 23 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 23 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 28447	Най-често подходящи местообитания са ливади, пасища, открити местности в близост до вода. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09-	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 28447 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			сухи ливади, степи, N12- Обширни зърнени култури, N08- Равнини, шубраци, N21- Негорски площи, N15-Други обработваеми земи, N10- Влажни ливади, пасища,- N06- Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Тяхната обща площ е 28447 ha.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигриращата популация следва да се промени критерий С за размер и плътност на популацията на А (което е 15,33-28,75 % от националната мигрираща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A083	<i>Circus macrourus</i>			c	23	23	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A084 *Circus pygargus* (ливаден блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-47 cm, размах на крилата: 110-115 cm. Мъжкият наподобява полски блатар, но горната страна на тялото е по-тъмна, коремът е с надлъжни ръждиви шарки. Крилото отгоре с черна ивица и върховете на първостепенните махови пера са черни, а отдолу изглежда раирано. Женската и младото при полет практически не се различават от степния блатар. Почива като останалите блатари на земята (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. Сега гнезденето е доказано за редица райони от Западна България (включително Софийското поле), долината на Марица и Югоизточна България.

Територии с най-висока гнездова плътност са Дервентските възвишения, районът на яз. „Малко Шарково“, Ямболското и Старозагорското поле. По време на прелет се среща из цялата страна, по-често по Черноморското крайбрежие. През зимата са наблюдавани рядко единични индивиди. Пролетния прелет е от средата на март до края на април, а есенният от средата на август до края на октомври (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Разнообразни влажни зони (включително влажни ливади, блата, торфища), към които проявява силно изразена привързаност. В България често гнезди в обработваеми площи, най-често засети с пшеница. Извън размножителния сезон връзката с влажните зони значително отслабва. Гнезди поединично или в разредени колонии. Мигрира поединично или по двойки, особено през есента, понякога формира малки ята с други ястребови птици при пресичане на големи водни площи (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015). Изследванията в Моравия (Чешка Република) установяват гнездова плътност от 0,67 до 8,69 двойки/100 km², като гнездовата плътност може да достигне до 12,8 двойки/100 km² поради полуколониалния начин на гнездене на вида. Най-предпочитаното място за гнездене е зимната пшеница, където са разположени 78% от гнездата. От наблюдаваните 222 двойки (1991-2013 г.), 34% гнездят индивидуално, а 65,7% - полуколониално. Най-често полуколониите са съставени от 2-5 двойки. Средното разстояние между гнездата в полуколониите е 221,4 m. По време на отглеждане на малките височината на растителността около гнездото е обикновено между 60 и 100 cm. Гнездата са разположени в земеделски блокове с площ между 6,1 и 97,5 ha и обикновено са разположени в покрайнините на блока (Porgsch et al., 2013). Подходящи местообитания за гнездене са обработваеми земи със зимна пшеница, а по време на миграция също селскостопански площи с житни култури и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с яйца и малки на наземно гнездящи птици, гризачи, малки зайци, гущери, едри насекоми (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в цялата страна. По-плътно заета почти цялата територия на Югоизточна България между Сакар и Източна Стара планина, с изключение на гористия район на Странджа. Разпръснато в Добруджа, Софийското поле и други места. Равномерно ниска е плътността на по-голямата част от заетата територия (по-малко от 10 двойки/квадрат). С най-висока плътност в района между р. Тунджа и Бургаската низина, където в някои квадрати гнездят повече от 10–15 двойки. Там се размножава в рехави колонии (Ангелов и др., в Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (2021). Включен в Червената книга на Р България (2015) със статус „застрашен“ VU (Vulnerable). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездова** популация на вида се оценя на 300 – 350 двойки. **Мигриращата** популация е оценена на 500 – 1100 индивида. За предходния период на докладване (2008-2012) гнездовата популация в страната е била оценена със същата численост, но краткосрочната тенденция е била на увеличение.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend	Long-term population trend
--	------------------------------------	-----------------------------------

	2000-2018	1980-2018
Breeding	Increase (I)	Increase (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според Червена книга на България (Марин и др., 2015) основната заплаха за гнездата в обработваеми площи е унищожаване на люпилото при жътва (A17). В по-малка степен е заплашен от загуба на хабитати (F26, A02, F03), безпокойство (H08), сблъсък с електропроводи (D06) и ветрогенератори (D01), браконьерски отстрел (G10), отравяне (A21).

При докладването по чл. 12 през 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A06, D02, C03, F03, J01, K03. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, D06. Според нас заплаха C03 не се отнася за вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 64 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 99 индивиди, което представлява 9-19,8 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен по време на миграция с численост 99 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът не е отчетен в зоната през 2012 г. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. в района на Източна Стара планина – са наблюдавани при селата Баня 49 инд. за един миграционен сезон и при Паницово - 50 инд. за един миграционен сезон. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2015–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 3 мигриращи индивиди в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 49 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните посочени в Матеева и Янков (2013). Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 49 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24002	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N12-Обширни зърнени култури, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N08-равнини и шубраци, N10-влажни ливади и пасища.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24002 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Тяхната обща площ е 24002 ha.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени минималната численост на 49 инд. на база на данните за вида по време на миграция посочени в Матеева и Янков (2013). Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната, тъй като 49-99 инд. са 9-9,8% от националната популация.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A084	<i>Circus pygargus</i>			c	49	99	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A231 *Coracias garrulus* (синявица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 30-32 cm. Размах на крилата 66-73 cm. По размери малко по-дребна от гарга с характерно блестящо синьозелено оперение. Главата, шията и долната страна на тялото светлосини със зеленикав оттенък. Гърбът и плещите ръждивокафяви. Крилата синкави с почти черни махови пера. Надопашката тъмносиня. Средните опашни пера тъмнозелени, останалите възчерно тъмносини със светли върхове. Клюнът е здрав, масивен и черен. Лети с бърз полет и каца по сухи клони на единични дървета или на жици сред открити полета (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен. Пролетният прелет през втората половина на април и през май, когато се среща на групи. Гнезди в хралупи на дървета (орех, дъб, върба, бряст) на височина 3-7 m, дупки в лъсови брегове, рядко и в скални кухини – по поречието на Ломовете (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Обитава полета и обработваеми земи с единични стари дървета, крайречни насаждения, крайнини на гори и по-рядко скалисти брегове, проломи и дефилета (Нанкинов и др., 1997). Ивици дървета, храсти и мозайки от тях, широколистни листопадни гори, овощни градини, дървесни и храстови плантации, скали и скални стени в равнините. Използва вече издълбани хралупи от зелен или сив кълвач. Често се заселва и в дупки в отвесни льосови, пясъчни или земни стени. Надморска височина – от 0 до 600 m (Янков отг. ред., 2007).

В западна и централна Европа синявицата не гнезди в естествени хралупи, а използва поставени от човека къщички за гнездене. Популациите на вида в Румъния, Испания, България и Естония са най-многочислени и там видът гнезди в естествени хралупи и дупки (Kiss et al., 2020). В Европа синявицата е „уязвима“ (SPEC 2), тъй като намаляват естествените ѝ места за гнездене – хралупи в стари дървета сред обработваеми земи. Ето защо всички проучвания, които бяха намерени разглеждат гнездовата биология на вида в къщички за гнездене и няма информация за гнездовата плътност на вида в естествени хралупи. Изследване в Унгария (Kiss et al., 2014) разкрива, че синявицата има най-висок гнездови успех в т.нар. земеделски мозайки (обработваеми земи с единични или групи дървета), отколкото в естествени тревисти местообитания, където артроподите, които са основната плячка на вида, са в по-голямо изобилие. Изследването на Finch (2016) разкрива, че разстоянието на което се отдалечават индивидите от гнездото (къщичка за гнездене) при търсене на храна варира между 250 и 750 m, като в Словакия има наблюдения и за 1800 m. Друго изследване в Унгария (Kiss et al., 2016) разкрива, че запазването на ландшафтната хетерогенност е ключов фактор при опазването на вида. Къщичките за гнездене са много ефективен метод за предоставяне на допълнителни места за гнездене в естествени местообитания, които вече не предлагат хралупи, а разполагат с достатъчни хранителни ресурси за вида.

Хранене

С различни безгръбначни, предимно насекоми и дребни гръбначни. Събира насекоми от земята, но често ги лови и във въздуха. В стомашно съдържание на възрастни птици са установени остатъци от Coleoptera, Orthoptera и гъсеници от Pieridae и Liporidae (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Има почти плътно разпространение в равнините и някои нископланински части на страната, особено покрай р. Дунав, в северната и източната част на Дунавската равнина, включително Лудогорието и Добруджа, както и южно от Стара планина в почти цялата Тракийската низина (от Пазарджик до Бургас), Източните Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и др. Числеността е неравномерна, по-висока покрай р. Дунав, в централните и източните части на Дунавската равнина, Добруджа, Сливенската котловина и на югозапад до към Стара Загора, централната част на Тракийската низина, в Източните Родопи, хълмистите райони източно от р. Тунджа и др. (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложения II и III на ЗБР и приложение I на Директивата за птиците. Включен в Червена книга на България в категория уязвим – VU и в Приложение II на Бернската и Бонска конвенция. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 2, популацията в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) **гнездящата** популация е от **2000-4500 двойки** и краткосрочната тенденция е намаляваща. През предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация е оценена на 2000-8000 двойки като краткосрочната тенденция е била на увеличение. Тогава най-вероятно е цитирана информацията от Атласа на гнездящите птици в България (Янков, отг. ред., 2007), където се посочва, че като цяло през периода 1990–2005 г. числеността нараства, което съвпада с рязкото снижаване на промишленото замърсяване и използването на препарати в селското стопанство, особено през периода 1990–2000 г. Доклада от мониторинга на обикновените видове птици в страната (БДЗП, 2021) показва за синявицата

„неопределена“ тенденция за 16 годишен период (2005-2021). Според нас през последните 10 години настъпи интензификация на селското стопанство, в резултат на което земеделските площи се окрупняват и се използват големи количества препарати за растителна защита (инсектициди). Тези процеси най-вероятно са причината за намаляване популацията на вида в страната, особено в Дунавската равнина и Добруджа.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на Р България (2015) като отрицателно действащи фактори за вида са посочени унищожаване и деградация на местообитанията (A02, A03, A05, A06, A07), използване на химични препарати в селското стопанство за борба срещу вредители (A21) и пряко унищожаване (G10, G11).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A07, A02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 74 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** с оценка на гнездяща популация от 8 - 18 дв., което е 0,4 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация се посочва и от Костадинова и Граматиков (2007). В Матеева и др. (2013 г.) се посочват установени 1-2 двойки. В eBird има само 2 наблюдения на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 8 дв.	Определена на база информацията в СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 8 дв. чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за гнездене на вида в зоната	ha	неизвестна	Синявицата обитава основно полета и обработваеми земи с единични стари дървета и крайречни насаждения, окраинини на гори. Гнезди също и в електрически стълбове в обработваеми площи. Необходими са допълнителни проучвания за	Междинна цел: Установяване на площта на пригодните за гнездене на вида местообитания в зоната.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			изчисляване на подходящите местообитания на вида в зоната. Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида чрез забрана за отсичане на стари хралупести дървета в зоната.	
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за търсене на храна в зоната	ha	Най-малко 11557	Вида търси храна в открити типове местообитания – обработваеми земи, пасища, територии със смесено земеползване. Площта е изчислена на база % участие на следните видове местообитания в зоната: N15-други обработваеми земи, N09-сухи ливади и степи, N08-равнини и шубраци и N21-негорски площи.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 11557 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	- Брой подходящи дървета за гнездене на ha -Брой високи места за ловуван	Най-малко 1 брой подходящи дървета за гнездене. - Най-малко 10 високи места, подходящи за ловуване на хектар	Видът гнезди в хралупи на дървета (орех, дъб, върба, бряст) на височина 3-7 m. Не са реализирани проекти за инсталиране на къщички за гнездене. В този контекст, критично важно е да се запази дървесната растителност (орех, дъб, върба, бряст), разположена мозаечно в териториите със смесено земеползване, крайречните гори и по синурите на земеделските земи. Гъстотата на такива дървета следва да е не по-малка от 1 дърво на хектар, с дебелина на ствола от 30 cm. Към настоящия момент не са налични данни за броя на подходящите дървета, поради което е формулирана междинна цел. Когато ловува, вида се нуждае от високо място за ловуване - дървета, храсти, електрически проводници и други по-високи структури.	Поддържане броя на подходящите дървета за гнездене, както и високи места, подходящи за лов, на хектар в зоната в съответствие с изискванията на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Не е необходима промяна в стандартния формуляр на този етап.

Специфични цели за A122 *Crex crex* (ливаден дърдавец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 27-30 cm, размах на крилата: 46-53 cm. Оперението му е подобно на това на пълпъдка, но има характерни тухленоръждиви пера по крилата. Води скрит начин на живот, като рядко излита, а през повечето време остава в гъстите треви. Обаждането му се чува предимно нощем и наподобява „крекс-крекс“, което се повтаря многократно. Малките са изцяло с черен пух и напускат гнездото почти веднага след излюпването си (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид за страната. Размножителния период е от края на април до юни. Мъжките са силно териториални, като площта на индивидуалните им участъци е средно 8,9 ha. Ливадният дърдавец е със скрит начин на живот като мъжкият токува главно през тъмната част на денонощието. Видът се установява, че присъства в дадена територия най-често по токуването на мъжките индивиди през май и юни. Формира временни двойки, които се разпадат с пристъпването на женската към мътене. Миграцията на вида е от средата на април като продължава до средата на май. Есенната миграция започва през последната декада на август и продължава до края на октомври. Отделни екземпляри се задържат и до края на ноември. Есенната миграцията е по-интензивна и то главно по протежението на Черноморското крайбрежие. Най-важното за вида място по време на миграцията е нос Калиакра, където стационарират голям брой птици. Образува смесени ята с пълпъдка (Симеонов и др., 1990; Delov et al., 1995; Delov, 1998; Delov and Jankov, 1997; Делов в Големански гл. ред., 2015).

Характеристика на местообитанието

През гнездовия период видът обитава силно овлажнени (хигрофилни) и средно овлажнени (мезофилни) високотревни ливади в низините между 500 и 1800 m надморска височина, като в планините достига на някои места и до 2500 m надморска височина (в Национален парк „Пирин“). Най-съществено значение за вида имат ливадите, доминирани от ливадна метлица (*Poa pratensis*), ливадна лисича опашка (*Alopecurus pratensis*) и острици (*Carex* sp.). От съществено значение е височината на тревната покривка – между 10 и 176 cm, средно 68,6 cm. Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. По-рядко в урбанизирани райони, посеви и други (едногодишни) тревни култури и пустеещи земи (Янков отг. ред., 2007). Гнезди на земята, поединично в ливади с висока и гъста тревна растителност. Мътенето на яйцата и храненето на малките се поемат предимно от женската (Делов в Големански гл. ред., 2011; Симеонов и др. 1990). Видът избягва суходобиви и нискотревни съобщества, като в такива местообитания може да се установи само по време на миграция.

Хранене

Ливадният дърдавец е зоофаг – предимно ентомофаг (храни се с насекоми), като предпочита едрите насекоми – скакалци, твърдокрили, кожокрили и др. В хранителния му спектър влизат и значително количество голи охлюви, а също и дъждовни червеи. По време на миграция вида се храни и със семена на плевели и житни растения.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В исторически план има три флукуации на числеността във връзка с изсичането на горите, водещо до появата на подходящи местообитания. Последвалото интензифициране на земеделието предизвиква драстично спадане на числеността (Delov, 1999). Понастоящем има мозаечно разпространение предимно в Западна България. По значимите находища се намират в Софийско-около 850 токуващи мъжки, Западна Стара планина и Централен Балкан: 1500, Понор планина: 120, по линията Трън-Брезник-до границата: 250. Сравнително малоброен е по Дунавското и

Черноморското крайбрежие, Добруджа и Източни Родопи (Delov et al., 1995; Delov, 1998; Delov and Jankov, 1997).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 2, популацията му в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България като уязвим (VU).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между **2000 и 4500 токуващи мъжки**. През предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация е със същата оценка и тенденциите, както краткосрочната така и дългосрочната - също са намаляващи.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Делов, 2015) основните посочени заплахи и въздействия са: разрушаване на местообитанията посредством разораване на ливади (A02, A06), ранно косене (A08), палежите на стърнищата (A11), интензификация на земеделието (A03), прекомерно използване на инсектициди (A21), лов (G07, G10).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 72 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 5-9 двойки, което представлява 0,2-0,25% от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена гнездова численост 5-9 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007), каквато бройка е отбелязана и в стандартния формуляр на зоната. В Атласът на гнездящите птици в България (Янков, отг. ред., 2007) видът не е бил установен в района. Матеева и др. (2013) не отчитат вида в зоната при проучването си през 2012 г. Данните от eBird за 2010-2022 г. за района на Камчийска планина показват, че видът не е отчетен през гнездовия период.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 5 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на гнездящите двойки в зоната в размер от най-малко 5 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене и търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	Най-малко 2667	През гнездовия период видът обитава силно овлажнени (хигрофилни) и средно овлажнени (мезофилни) високотревни ливади в низините. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N10-влажни ливади и пасища.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2667 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната по време на гнездовия период	Височина на тревостоя	Най-малко 20 cm	От съществено значение е височината на тревната покривка – между 10 и 176 cm., средно 68,6 cm. Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. Периодът на гнездене при този вид продължава от май до август. Това налага коситбата да се извършва след приключването на гнездовия период (след 15 август).	Поддържане на височината на тревостоя от най-малко 20 cm. в местообитанията на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за A037 *Cygnus columbianus bewickii* (тундров лебед)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 115-127 cm. Размах на крилата 180-211 cm. Подобен на пойния лебед, но по-дребен, с по-закръглена глава и по-къса шия (пропорции на гъска). Жълтото петно в основата на клюна със заоблен преден край и никога не достига задния край на ноздрите. Както пойният лебед държи шията си изправена (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Зимуващ. Като се има предвид, че отделни екземпляри стигат до устието на р. Марица, вероятно се среща по-често у нас, но се различава сравнително трудно в ятата на пойния лебед. Българското Черноморско крайбрежие е ново зимовище за вида. (Нанкинов и др., 1997).

Характеристика на местообитанието

В гнездовите райони видът се среща в открити, заблатени участъци на тундрата с гъста мрежа от малки езера, богати на подводна растителност, устия на реки с канали и старици. В местата за зимуване предпочита постоянни вътрешни и крайбрежни водоеми с различна соленост, морски плитчини, заливи и протоци, приливно-отливни блата, заблатени низини, орни земи, пасища, сезонно наводнявани ниви, ливади (Нанкинов и др., 1997; Димитров и Профиров, 2015).

Подходящи местообитания вероятно са 1150 (крайбрежни лагуни) и 1160 (Обширни плиткови заливи) 1140 (Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити от морска вода) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Главно подводни части на растения, откъсвани по плитчините на водните басейни или наводнените ливади, рядко семена, а животинската храна попада случайно с растенията. В България се храни по блоковете с есенна пшеница (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък зимуващ вид. Установен за пръв път край Дуранкулашкото езеро. През периода до 1985 г. е отбелязан само край Атанасовското езеро. След 1989 г. зимува редовно в малка численост предимно по Черноморското крайбрежие, по-рядко край водоеми в Северна и Южна България. Основно зимовище са овлажнените селскостопански терени около Мандренското езеро, край устието на р. Факийска, където е отбелязана максималната му численост в България – 84 птици на 15.02.1997 г. За района на Бургаските езера показва тенденция за увеличаване на зимуващата популация. В малък брой (от 2 до 8 птици) енократно е установяван и във влажни зони на Южна България (Димитров и Профиров в Червена книга на България, 2015). През последните години до няколко стотин птици, редовно зимуват в Бургаските езера (430 инд. в езерото Вая, 08.03.2020 Ивайло Димчев непубликувани данни).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на света (2016), а за територията на континентална Европа е уязвим (VU) (2021). Включен в СПЕС 3, популацията му в Европа намалява (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България (2015) като критично застрашен (CR).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **зимуващата** популация на вида е между 50 и 250 индивиди. **Мигриращата** популация на вида е между 50 и 350 индивиди. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., вида е докладван само като зимуващ с численост 10-110 индивиди и тенденции на увеличение на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Winter	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Димитров и Профиров, 2015) основните посочени заплахи и въздействия са: загуба и деградация на хабитати (A01, K02, F03), преследване от човека (G10), замърсяване на почвите, разливи на нефтепродукти (J02).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A02, A07, H01, F03, K04.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 17 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 1 индивид, което е 0,4 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“),

популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация в зоната

Зимуващ вид. В ОБМ „Камчийска планина“ е посочена зимуваща численост 0-1 индивиди (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната, в зоната не са регистрирани индивиди (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон не са отчетени индивиди. Липсват публикувани актуални данни в последното десетилетие за вида в 33.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 18668	По време на зимуване и миграция най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Определена на база на % участие на местообитание: N12-обширни зърнени култури и N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 18668 ha. Стимулиране на земеделските стопани в района на зоната да засаждат в полето зимна пшеница.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 18668 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	Най-малко 5334	През нощта лебедите обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела, N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин увеличаване на зимуващите индивиди в зоната.						

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A038 *Scygnus scygnus* (поен лебед)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 140-160 cm, тегло: 5,0 -14,0 kg, размах на крилата: 205-235 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013; Stastny, Hudec, 2016). Оперението е изцяло бяло. Клюнът е жълто-черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клюн с черен връх. От водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата. Най-често мигрира и зимува на ята.

Характер на пребиваване в страната

Пойният лебед у нас е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от средата на февруари до началото на април. Есенната миграция е през ноември и декември. При сурови зими броят на пойните лебеди по Българското Черноморско крайбрежие се увеличава (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща и в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав, както и в морето. Най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Много рядък в дълбоки язовири в полупланински и предпланински райони (Нанкинов и др., 1997).

Хранене

Храни се главно с водна растителност – водорасли и др., с поници на пшеница, с рапица и листа на други култури и семена. В малки количества яде и водни безгръбначни – червеи, ларви на насекоми и мекотели (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny, Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Пойният лебед **зимува** в цялата страна, във водоеми под 1200 m надморска височина. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море – в районите на езерата Шабленско и Дуранкулашко и в района на Бургаските езера – и особено около яз. Мандра. Ята, най-често от 5 до 35 индивиди зимуват и във редица вътрешни язовири като Жребчево, Горни Дъбник, Пясъчник, Малко Шарково, Пет могили, Церковски и др. както и по река Дунав. По-рядък е в Северозападна България и по вътрешните реки (Michev and Profirov, 2003; Профиров, 2015 в Червена книга на България). Числеността на зимуващите у нас пойни лебеди според Докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. е **500 -1500 индивиди**. При предходният период на докладване за периода 2008-2012 г. за зимуващата популация е посочена численост от 60-650 индивиди. Тенденциите са същите – на увеличение. При по-сурови зимни условия броят на зимуващите пойни лебеди е значително по-висок отколкото при по-топло време през зимата.

По време на **миграция** пойният лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **200 до 700 индивида**.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	-	-

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Природозащитният статус на вида според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червена книга на България (2015) в категория „застрашен“ (EN).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Профиров, 2015) като заплахи за пойния лебед са посочени еутрофикацията на водоемите (L01, K04), нелегалния отстрел (G10), хищниците (L06) и замърсяването на почвите поради интензивното земеделие (A02, A03). Може да се добави и безпокойството на птиците по време на хранене от ловци. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при пойния лебед в някои години (L06) и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия (N01).

При докладването по чл.12 от 2019 г. за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: H01, F03, A02, A07. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: F03, A02, A07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 47 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 77 индивида, което е 5,1 % от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена зимуваща численост 9-119 индивиди. Разливите образуващи се в обработваемите земи на територията на пресушеното Старо оряховско блато са от особено значение за зимуващите пойни лебеди (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморското крайбрежие е 2 инд. през 2019 г. еднократно. В язовир Цонево численостите са между 1 инд. и 40 инд. Язовир Елешница през 2015 г. - 121 инд. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 40 и 67 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 18668	По време на зимуване и миграция най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Определена на база на % участие на местообитание: N12-обширни зърнени култури и N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 18668 ha. Стимулиране на земеделските стопани в района на зоната да засаждат в полето зимна пшеница.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 18668 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на	ha	Най-малко 5334	През нощта лебедите обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната:	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
зимуване и миграция			N06- вътрешни водни тела, N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	размер най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин увеличаване на зимуващите индивиди в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

В язовир Цонево численостите са между 1 инд. и 40 инд., а в Язовир Елешница през 2015 г. има 121 инд. (данни от ИАОС). На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – максималната зимуваща численост да се промени от 77 инд. на 121 инд., минимална численост да е 1 инд., което е 0,06 - 8 % от националната популация (оценка „В“). Оценката се променя от („А“) на („В“).

Species			Population in the site						Site assessment							
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A038	<i>Cygnus cygnus</i>			w	1	121	i		G	B	B	C	B		

Специфични цели за A036 *Cygnus olor* (ням лебед)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 140-160 cm, тегло: 5,5-22,5 kg, размах на крилата: 200-240 cm. Оперението е изцяло бяло. Клюнът е червен, в основата си черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клюн с черна основа. От

водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата. Най-често мигрира на семейни групи, но често в районите на зимуване формира големи ята, обикновено смесени с патици и лиски (Cramp and Simmons eds., 1977; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Немият лебед у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до декември. Размножителният период започва в средата на март. Гнезди на двойки или в малки групи. Гнездото се строи от двете птици. Разположено е върху малко плуващо островче или полегнала стара тръстика. Изградено е от тръстикови стебла, папур и други растителни остатъци (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Обитава по-големи сладководни или бракични водоеми с обширни тръстикови масиви и открита водна площ. Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, язовири, рибарници, изоставени баластриери и стари речни корита. По-рядък и в крайбрежната водна растителност на по-големи бавно течащи реки. Гнезди главно в сладководни и по-рядко бракични водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми, дори и с малки размери. По време на миграция и зимуване се среща в езера, блата, язовири, в бързотечащи реки, в плитководни участъци на р. Дунав, в лагуни, солени езера, както и в морето (Нанкинов и др., 1997; Дерелиев и Иванов, 2015). Подходящи местообитания за гнездене са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с водна растителност – най-вече водорасли, включително и семена по дъното. В малки количества яде и водни безгръбначни – ракообразни, насекоми и мекотели. Понякога се храни и из посеви със зимна пшеница и други култури (Cramp and Simmons eds., 1977)

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като **гнездящ** вид е рядък, разпространен по Дунавските езера, блата и рибарници, по езерата по Черноморското крайбрежие, в редица обрасли с водна растителност рибарници и язовири в Горнотракийската низина, както и в малък брой подобни водоеми в Дунавската равнина, включително и в стари речни корита (Янков ред. 2007; Дерелиев и Иванов 2015; Даскалова и Шурулинков, 2020; П. Шурулинков, Р. Цонев – непубликувани данни). Понастоящем числеността на вида у нас е в рамките на 80-120 двойки. Според докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация се оценява на **20-50 двойки**, което вече не е актуално. Тенденцията и в числеността и в разпространението е положителна. В докладването е посочено, че краткосрочната тенденция на разпространението на вида у нас (2000-2018 г.) е стабилна, но всъщност и тя показва увеличение. За този период немият лебед се появи в редица нови локалитети главно в Горнотракийската низина и Дунавската равнина (Shurulinkov et al., 2019; Даскалова, Шурулинков, 2020)

Немият лебед **зимува** в цялата страна, във водоеми под 1200 m надморска височина. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море и в крайморските езера – Поморийско, Атанасовско, яз. Мандра, ез. Дуранкулак, Шабленска тузла и др. Ята от по 10-50 индивиди зимуват и във редица вътрешни язовири и поречията на реките Марица, Янтра, Тунджа, Огоста, Искър, Вит и др. Числеността на зимуващите у нас неми лебеди според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **1000-4100 индивиди**. През по-сурови зими броят на зимуващите лебеди е значително по-висок отколкото при меки зими.

По време на миграция немият лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **500-1200 индивиди**. Всъщност няма никакви системни и стандартизирани проучвания в това направление и числеността по време на миграция остава неизвестна.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Включен е в приложение 3 и 4а на ЗБР и в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включена в Червена книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Дерелиев и Иванов, 2015) като заплахи за немият лебед са посочени отравяне от оловни сачми или рибарски тежести (G12, G13), отстрел (G10), безпокойство (H08), загуба и деградация на хабитати - осушаването на влажни зони – особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците (A31, K02, K04, F01, F26, L01). Често пъти местообитанията се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при немия лебед в някои години (L06) и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени две заплахи – A30 и A31. За мигриращата популация също са посочени две заплахи – F05, J02. За зимуващата популация е посочена само една заплаха – F05.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популацията - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на 1 - 174 индивида, което е 0,1 – 4,2 % от националната зимуваща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „B“).

5. Анализ на наличната информация

Вида не е посочен в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е между 2 инд. през 2020 г. и 93 инд. през 2017 г. В язовир Цонево численостите са между 1 инд. през 2019 и 30 инд. през 2015 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 3 и 12 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД и данните от средно зимните преброявания в страната.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	поддържане на местообитанията.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида по време на зимуване и миграция	ha	Най-малко 18668	По време на зимуване и миграция най-често избира влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Определена на база на % участие на местообитание: N12-обширни зърнени култури и N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 18668 ha. Стимулиране на земеделските стопани в района на зоната да засаждат в полето зимна пшеница.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 18668 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	Най-малко 5334	През нощта лебедите обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела, N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #cccccc;">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="background-color: #00aaff; color: white;">1-Отлично</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #90ee90;">2-Добро</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #ffff00;">3-Умерено</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #ffa500;">4-Лошо</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #ff0000; color: white;">5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин увеличаване на зимуващите индивиди в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап считаме, че не се налага промяна в СФД на зоната за вида.

Специфични цели за A239 *Dendrocopos leucotos* (белогръб кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 24-26 см. Размах на крилата: 38-40 см. Гърбът е черен с бели напречни ивици. Челото и при двата подвида е беззникаво, а останалата част на главата – червена. Гърдите са бели, коремът и подопашката – червеникави. При женските липсва червено на главата. В България се среща Южен белогръб кълвач, *Dendrocopos leucotos liffordi*. Той обитава Балканския полуостров, Пиринеите, Апенинския полуостров, Мала Азия и Закавказието (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012; Герджиков, 2022).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид за страната. Гнезди в стари букови, буково-иглолистни и дъбови гори до 1700 m н. в., с повече мъртви и отмиращи дървета в Централна и Западна Стара планина, Средна гора, Рила, Пирин, Западни Родопи, Странджа и в няколко изолирани находища. През есента (октомври-ноември) често слиза в по-ниските части на планините, а част от птиците навлизат и в равнините, където прекарват зимата. Появяват се в нехарактерни за гнездовия период местообитания – градини, крайречни горички или групи дървета (Нанкинов и др., 1997; Спиридонов и др., Червена книга на Р България 2015; Герджиков, 2022).

Характерно местообитание

Гнезди в букови гори, от *Fagus sylvestris*, *F. orientalis*. Среща се и в още няколко типа горски местообитания: буково-смърчови, буково-елово-смърчови, буково-бял борови, буково-дъбови, дъбови и бял борови гори. Заемат своите гнездови територии в началото на март и започват активно барабанене, което се чува докъм средата на май и през юни. Налице е и абортивно барабанене през есента – през септември-октомври, при тихо и ясно време. Гнездата са на височина 2,3 до 32 m над земята, средно 10-14 m. Снася от 3 до 6 яйца през април и май, мътенето продължава 10-12 денонощия. При изхранването на малките участват и двете възрастни птици. Гнездовата плътност на вида за България е 12 двойки/1000 ha, Френските Пиренеи: 3-7 двойки /1000 ha, в Испанските Пиренеи: 2,4-7,5 двойки/1000 ha, в Словения – 4-9 двойки/ 1000 ha (Нанкинов и др., 1997; Спиридонов и др. Червена книга на Р България 2015; Герджиков, 2022).

Хранене

Храни се главно с ларви на бръмбари ксилофаги. У нас в стомашно съдържание на 5 екземпляра са установени ларви на бръмбари от сем. Iridae, Chrysomelidae, Elateridae, Lucanidae и Curculionidae, а също и семена (Нанкинов и др., 1997). В други части на ареала видът предпочита ларвите на бръмбарите от семействата Cerambycidae, Vuprestidae, Nitidulidae, както и мравки и техните яйца, гъсеници на нощни пеперуди, а през есента – и различни плодове и семена. Територията, нужна за изхранване на една двойка, е около 100 ha с възраст на гората над 50 години и общ запас на мъртва дървесина над 13% от общото количество дървета (Герджиков, 2022).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение, концентрирано в стари гори в по-високите части на Рила, Пирин, част от Западните Родопи, Западна и Централна Стара планина с прилежащите ѝ части на Същинска Средна гора, както и в Странджа. С разпръснати изолирани находища в Беласица, Славянка, Източните Родопи, Предбалкана и други места (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) за територията на континентална Европа (2021). Не е включен в SPEC (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация се оценява на 1000 – 1800 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 800 – 1500 двойки. И при двете докладвания тенденциите в развитието на популацията на вида са намаляващи. Работата на Герджиков (2022) достига до същите изводи. Според автора гнездовата численост понастоящем трябва да се оцени на 800-1500 двойки, като белогърбият кълвач намалява своето разпространение в България. Сегашното разпространение на вида включва предимно планински и предпланински райони, но само такива с относително запазени стари гори. Видът е относително често срещан само в Странджа и Централна Стара планина. В сравнение с миналото разпространение, в настоящето вида е изчезнал основно във вторичните за вида местообитания – иглолистни съобщества и равнинните райони, където негативните въздействия върху местообитанията му са значителни.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на Р България (Спиридоново и др., 2015) за белогърбия кълвач в страната са посочени заплахи свързани с изсичането на старите широколистни гори, фрагментацията им и санитарните сечи (B02, B03, B05, B07, B08, B09). Според Герджиков (2022) липсата на дървета с голям диаметър, едроразмерни стоящи мъртви дървета и лежаща мъртва дървесина, в резултат на неправилно управление на горите, се очаква да доведе до липса на пригодни местообитания за белогърбият кълвач и до влошаване на природозащитния му статус.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02, A06, B03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 24 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)**. Гнездящата популация се оценява на 10 двойки, което представлява 0,5-1% от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен като гнездящ с численост 10 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Вида не е установен при проучването в зоната през 2012 г. (Матеева и др., 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида не е наблюдаван в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за опазване за зоната
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 10 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на гнездящите двойки в зоната в размер от 10 двойки чрез поддържане на гнездовото местообитание.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 55116	Гнезди в стари букови гори, от <i>Fagus sylvestris</i> , <i>F. orientalis</i> . Среща се и в още няколко типа горски местообитания буково-смърчови, буково-елово-смърчови, буково-бял борови, буково-дъбови, дъбови и бял борови гори. Площта е определена на база % участие на следните местообитания в зоната: N16-широколистни гори и N19-смесени гори. Тяхната обща площ е 2585. Подходящите местообитания обаче включват само старите гори, така че площта най-вероятно е по-малко. Препоръчваме запазване на старите гори в зоната.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания на вида в зоната в размер най-малко от 55116 ха.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – количество мъртва дървесина (средно притеглена стойност)	% или м ³ /ha	Най-малко 10% от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и достатъчно количество от лежаща мъртва дървесина	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в м ³ /ha. Въпреки това, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на вида, в зависимост от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да бъде по-малко от 25 м ³ /ha. Трябва да се избере по-високата от двете стойности, изчислена в м ³ /ha - или 10% от	Поддържане и/или подобряване на количеството мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10 % от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			наличността на ha, или 25 m ³ /ha.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не могат да бъдат направени промени в СФД за вида.

Специфични цели за A238 *Dendrocopos medius*, A868 *Leiopicus medius* (среден пъстър кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-22 cm. Размах на крилата: 33-34 cm. Възрастните са с черен гръб с две добре изразени дълги бели петна и черна надопашка, бели плещи и бели ивици по крилата, челото е белезникаво, а темето (при всички възрасти и при двата пола) е червено, гърдите и коремът са белезникави с черни щрихи, подопашката е червена. Крайните кормилни пера са бели с тъмни петънца (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за територията на страната. Среща се в по-голямата част от територията на страната до около 1500 м.н.в., като с по-голяма плътност в планините, районите с равнинни гори и по поречията на някои от по-големите реки. През зимата често се включва в ята с участието на редица видове врабчоподобни птици и скитат в гората. Брачно поведение се наблюдава от края на февруари до края на април. Гнездата си изгражда на бук и елша. Гнезда с яйца са наблюдавани през май, а в началото на юни излюпени малки (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007).

Характерно местообитание

Гнезди в хралупи на дървета, главно в предпланински и хълмисти райони в различни типове широколистни гори, стари овощни градини, редки широколистни гори от парков тип, градини, крайречни галерии от върба, елша и топола, островни гори сред полето (често от дъб, ясен, бряст). Изгражда гнездото си в кухня, изкопана в разлагащи се или мъртви части на живи, или мъртви дървета. Височината на кухнята над земята е свързана с диаметъра и височината на дървото, средно малко под половината от височината на дървото и варира между 0,85 и 30 m, предимно 5–15 m. Предпочита топли дъбови гори в пресечени местности, богати на сухи и съхнещи дървета. Среща се в низините, в хълмисти и предпланински райони, до около 1400 -1500 м.н.в. През зимата се среща в същите местообитания, в които и гнезди, но слиза по-често в селищата и в полите на планините. Гнездовата плътност на вида е от 0,01 до 3,9 двойки на 10 ha в зависимост от различни типове гори. Средно 1,4 двойки на 10 ha в 496 ha дъбова гора, 1,3 двойки на 10 ha в 693 ha смесена дъбова гора, 1,1–1,4 двойки на 10 ha в 724 ha стара дъбова гора (Cramp, Simmons, 2004; Нанкинов и др., 1997).

Подходящи местообитания за гнездене са 9180, 91E0, 91F0, 92A0, 91Z0, 9260, 92C0 (Кавръкова и др., 2009), както и във всички типове дъбови и дъбово-габъррови гори. Много рядко се среща и в смесени гори, с участие на бук, бял или черен бор.

Хранене

Средният пъстър кълвач се храни с различни насекоми – бръмбари, мравки, ларви на насекоми (особено на бръмбари сечковци, но също и видове от сем. Curculionidae, Chrysomelidae, Carabidae и др., както и на пеперуди), правокрили, полутвърдокрили, двукрили, паяци, които намира в кората на засъхващи и здрави дървета. Понякога се храни и с растителна храна – семена и плодове,

например шишарки от смърч, лешници, букови и дъбови жълди, череши, сливи, грозде, царевича и др. (Нанкинов и др., 1997; Stamp, Simmons, 2004).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Средният пъстър кълвач се среща във всички региони на страната с изключение на най-високите части на планините, над 1500 м.н.в. и на обширни безлесни райони в равнините – главно в Тракия и Добруджа. Сравнително многочислен вид в Странджа, Сакар, Източна Стара планина, Източните Родопи и Югозападна България. В Северна България е рядък. С отделни находища в Дунавската равнина, Тракийската низина и други по-ниски райони (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директива за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2018). Не е включен в SPEC (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на Р България (2015).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация се оценява на 10 000 - 12 000 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същите стойности. И при двете докладвания тенденциите в развитието на популацията на вида са стабилни.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Unknown (UNK)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 като заплахи за вида са посочени превръщането на горите в култури, внасянето на неместни дървесни видове и сечите на отделни дървета (B02, B03, B06). За съжаление горскостопанските сечи от различни типове действат твърде негативно върху вида. Особено неблагоприятно въздействие оказват сечите на крайречните гори, санитарните сечи и възобновителните сечи с кратък период между отделните серии на сеч. Използването на химикали в лесозащитната практика също е потенциален негативен фактор за вида. У нас в миналото масово са се правили реконструкции на дъбовите гори в иглолистни култури, което е ограничило до голяма степен площта на потенциалното местообитание на средния пъстър кълвач.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 64 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на постоянната популация - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)** с оценка на гнездяща популация от 800 - 1000 дв., което е между 8 и 8,3 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация се посочва и от Костадинова и Граматиков (2007). В Матеева и др. (2013 г.) се посочват 3 - 6 двойки. В eBird има над 20 наблюдения на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 800 дв.	Определена на база СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 800 дв. чрез поддържане на подходящите местобитания в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 53338	Вида обитава широколистни гори като най-често използва дъб, бук, топола, бреза и върба. Независимо от дървесните видове, средните пъстри кълвачи предпочитат дървета с голям диаметър - поне 36 cm. Хранят се предимно върху живите части на короната на дърветата. Площта е определена на база % участие на широколистните гори в зоната – N16. Най-вероятно подходящите типове местообитания са с по-малка площ, тъй като е необходимо да има и мъртва дървесина.	Запазване и поддържане площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 53338 ха.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – количество мъртва дървесина (средно притеглена стойност)	% или м ³ /ha	Най-малко 10% от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и достатъчно количество от лежаща мъртва дървесина	Мускулите на шията и клюна са по-слаби при средния пъстр кълвач, отколкото при другите кълвачи. Затова те предпочитат дървета с по-мека дървесина за издълбаване на хралупата. Всъщност този кълвач често използва изгнили дървета, живи дървета с гниеца мека дървесина или трупи. Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в м ³ /ha. Въпреки това, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на вида, в зависимост от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да бъде по-малко от 25 м ³ /ha. Трябва да се избере по-високата от двете стойности, изчислена в м ³ /ha - или 10% от	Подобряване на количеството мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10 % от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha. Междинна цел: да се определи броя на стоящите мъртви дървета и техния диаметър и обема в м ³ /ha в местообитанието.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			наличността на ha, или 25 m ³ /ha. Мъртвото дърво трябва да стои изправено. Минималният диаметър на стоящите мъртви дървета трябва да бъде 20 cm. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A868	<i>Leipicus medius</i>			p	800	1000	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22-23 cm. Размах на крилата: 34-39 cm. Има полов и възрастов диморфизъм. Различава се от останалите кълвачи по черната ивица на врата, която свързва клюна и раменете, без да достига до тила. Също така, подопашиято е бледо червено до розово, докато при големия пъстър кълвач то е наситено червено. Мъжките имат червено оцветяване по тила, а женските нямат. Младите имат червено теме с черен кант по края. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

За България е постоянен вид. Гнезди в хралупи на широколистни дървета на височина от 1 до 10 м. Пълното люпило е 4-7 яйца. Яйцата се снасят през април и се мътят 10-11 дни. Малките остават в гнездото 17-21 дни (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди предимно в населени места - градове, села и индустриални зони както в силно урбанизираната им част (дворове, улични насаждения, междублокови пространства и др.), така и в градски паркове и градини, овощни градини, дървесни и храстови плантации в селищата или около тях, по крайпътни или крайречни ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Много по-рядко гнезди по крайнините на широколистни листопадни гори. Най-често се среща на надморска височина от 0 до 700 m, но в отделни селища достига и до 1250 m. (Янков, ред., 2007). Сред европейските видове кълвачи само сирийският пъстър кълвач е синантропен вид, заемащ както селски, така и градски райони. Установено е, че в градовете присъствието му се свързва с наличието на орехови дървета, овощни дървета и по-стари дървета с мека дървесина (тополи, върби) (Figarski, 2018).

Изследване на гнездовите местообитания на сирийския пъстър кълвач в Югоизточна Полша разкрива, че предпочитани за гнездене са по-дебели и в по-лошо състояние дървета. Видът гнезди близо до жилищни сгради и избира за издълбаване на хралупите си дървета, които имат изсъхнали

или подрязани клони. Проучването показва, че сирийският пъстър кълвач може да е чувствителен към загубата на по-дебели (повече от 40 cm в диаметър), умиращи и по-стари дървета на възраст 40-60 години. Също така негативно отражение може да има увеличаването на дела на иглолистните дървета, които не са предпочитани за гнездене (Michalczuk and Michalczuk, 2020).

Друго изследване (Michalczuk and Michalczuk, 2016) в югоизточна Полша установява, че гнездовата плътност на вида в оптимални за него местообитания - антропогенни дървесни насаждения е 8,63 – 10,55 двойки/10 km², т.е. около 1 двойка на 100 ha. Ако местообитанието не е оптимално плътността е 1,18 до 1,44 двойки/10 km² (около 1 двойка на 1000 ha). В проучването се посочва също, че в антропогенна среда 90% от гнездата са на сирийски пъстър кълвач, а останалите са на голям пъстър кълвач. Овощните градини са териториите, в които са разположени най-голям процент (53,5%) от гнездата и са единствения вид насаждение предпочитано от този вид. Избягва горите и групите от дървета, които се предпочитат от големия пъстър кълвач.

Хранене

Хранят се със семена, насекоми (сем. *Ipidae*; сем. *Formicidae*) (Нанкинов и др., 1997). Изследване в Полша разкрива, че сирийските пъстри кълвачи хранят малките си основно с гъсеници на пеперуди (*Lepidoptera*), ларви на бръмбари (*Coleoptera*), майски бръмбари (*Melolontha melolontha*), други членестоноги, орехи (*Juglans regia*), плодове на череша (*Prunus avium*) и вишни (*Prunus cerasus*), и други растителни части. (Michalczuk and Michalczuk, 2017).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сирийският пъстър кълвач се среща в цялата страна с изключение на високите планини. Отсъства и в компактни, обширни горски масиви като тези във вътрешността на Странджа, Източна Стара планина и Същинска Средна гора. В безлесните равнини се среща в селищата и покрай реките. Сравнително многочислен вид, но с намаляваща численост през последните 15-20 години.

Защитен вид по Закона за биологичното разнообразие включен в Приложения 2 и 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Няма SPEC категория, тъй като в Европа популацията му е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Според докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018) **гнездовата** популация е 12 000 - 25 000 двойки. Краткосрочната тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща. Дългосрочната тенденция (1980-2018) е стабилна.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
	Breeding	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени само две заплахи и влияния: B02 и F03.

Други негативни фактори са пожарите (B13), изоставянето и впоследствие изсичането на старите овощни градини (B07, B08, B09), химизацията в овощарството и растениевъдството (B19, B20), изсичането на крайречните и крайпътни гори, особено на ивиците тополи покрай реки и канали (B06). Вероятно е и негативно въздействие в резултат на конкуренция с големия пъстър кълвач (L06).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 88 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** (постоянен) с минимална численост от 95 дв. и максимална численост от 632 дв., което е 0,2 - 0,6 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация е посочена и от Костадинова и Граматиков (2007). В Матева и др. (2013) се посочват установени 3-7 двойки. В платформата eBird има над 10 посочени наблюдения на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 95 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр.	Поддържане на гнездовата популация в зоната с минимална численост от 95 дв. чрез запазване на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 58672 ha	Определена на база на % участие на местообитание N16 - Широколистни листопадни гори, N23 - Други земи (включително градове, села, пътища, места за отпадъци, мини, индустриални обекти), N19 - Смесени гори, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения).	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 58672 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	Брой подходящи дървета за гнездене	Най-малко 2 дървета (орехови дървета, овощни дървета и дървета с мека дървесина) на ha на възраст повече от 60 години и дебелина на ствола по-голяма от 40 cm	Гнезди в орехови дървета, овощни дървета и дървета с мека дървесина (тополи, върби), на възраст повече от 60 години и дебелина на ствола по-голяма от 40 cm. В тази връзка, наличието на подходящи дървета в местообитанията на вида е ключово важно за гнездовия успех. Не са налични данни за броя на подходящите за гнездене дървета в местообитанията на вида, поради което е формулирана междинна цел.	Поддържане броя на подходящите за гнездене дървета в местообитанията на вида в зоната в съответствие с изискванията на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A236 *Dryocopus martius* (черен кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45-47 cm. Размах на крилата: 64-68 cm. Черният кълвач е най-големият кълвач, който се среща в България. Има полов и възрастов диморфизъм. Мъжкият е черен, само челото, темето и тилът са червени. Клюнът е кехлибарено жълт. Ирисът жълт. Челото и темето на женската птица са черни, а само тилът ѝ е червен. При полет правят впечатление голямата глава и тънкият врат. Маха бързо с крила и лети с гмуркащ полет (Нанкинов и др., 1997; Симеонов и Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за страната. Размножителният период е през май-юни. Гнезди в хралупи на височина 8-30 m. Гнездовата камера се издълбава в ствола на дърво с диаметър над 40 cm и на височина над 4 m, или се използват стари гнездови камери и хралупи за нощуване. Отворът на хралупата правоъгълен. В планински букови гори има плътност от около 10 индивиди/100 ha, а в горите от бяла мура, черна мура и черен бор до 2 индивиди/100 ha (Нанкинов и др., 1997). Участъците на двойките в стари иглолистни гори е около 300 ha, в букови – 400 ha и в дъбови 500–600 ha. В гори с малко отмиращи и едроразмерни дървета участъкът на една двойка е на площ 1000–1600 ha (Спиридонов и др. в Червена книга, 2015).

Характерно местообитание

Гнезди в стари иглолистни, широколистни гори (планински букови) и смесени и гори, а също и алувиални и много влажни гори и храсталаци. По-рядко в стари градски паркове и градини (особено такива от лесопарков тип) и в крайречни пояси ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Разпространен до 2100 m надморска височина (Янков отг. ред., 2007; Нанкинов и др., 1997). В Пирин планина най-голям брой находища са установени в елово-букови и смърчови гори. Общо в тези две горски местообитания са регистрирани 52% от териториите на черни кълвачи. Всички находища са в зрели гори, на възраст над 70-80 год., обикновено с наличие на суха стояща и паднала дървесна маса. It could breed sometimes in forests with lower average age only if there are many old dying trees dispersed in the stand. Склопеността на горите в териториите на черния кълвач варира от 5 до 8 (Шурулинков, 2020).

Проучване на избора на местообитания в Алпите показва, че черният кълвач предпочита бял бор (*Pinus sylvestris*) за хранене, вероятно поради изобилието от мравки и обикновен бук (*Fagus sylvatica*) за гнездене и нощуване (Восса et al., 2007). Видът предпочита гори в по-късни етапи на сукцесия - високи дървета с голям диаметър, повече мъртви дървесни отломки, особено големи дънери, гъсти корони на дърветата (Khanaposhtani et al., 2012). Изследване в Швеция на храненето на черния кълвач през зимата разкрива, че от различните видове мъртва дървесина най-важният хранителен субстрат са отсечените дънери. В Южна Европа предпочита буковите гори в сравнение с по-северните райони на Европа, където видът е регистриран в по-широк спектър от горски видове дървета (Angelstam and Mikunsinski 1994).

Хранене

Хранят с яйца, ларви и възрастни короеди, ликоеди, Curculionidae, сечковци, листоеди, мравки и др., по-рядко използва семена на широколистни и иглолистни дървета (Нанкинов и др., 1997). Мравки *Camponotus herculeanus* са основния хранителен продукт, намерен в изпражненията (Mikusiński, 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в планинските гористи части на страната – Рило-Родопския масив, Стара планина, Средна гора, Витоша и околните ѝ планини, Странджа и др., до горната граница на гората. Разпръснато или групирано в равнинните райони с гори -Лудогорие, Добруджа, крайбрежието на р. Дунав и някои части на Дунавската равнина, Тракийската низина и др. Към 1990 г. разпространението е силно разширено и обхваща и ниските райони по крайбрежието на р. Дунав, Дунавската равнина и др. През периода 1990–2005 г. относителната численост на вида в някои планински райони намалява (Западни Родопи), което съвпада с интензивните сечи след 1990 г., но като цяло популацията продължава да нараства. Наблюдава се все по-често гнездене в населени места и в по-млади гори с изкуствен произход (Янков, отг. ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. В Европа популацията му е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата популация на вида е между 4500 и 8000 двойки. През предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация е оценена на 2200-3600 двойки и тенденциите са били на увеличение. Най-вероятно оценката от докладването през 2019 г. е направена на база на експертна оценка.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increase (I)	Increase (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Спиридонов и др., 2015) са посочени като заплахи: изсичането на старите гори и санитарните сечи (B08, B09, B07, B15); намаляване на хранителната база, в частност на червената мравка; конкуренцията на сивия, белогърбия и зеления кълвач (L06); тясната специализация към храна и местообитание.

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: B02, B03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 64 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)** с оценка на гнездяща популация от 34 - 104 дв., което е между 0,7 и 1,3 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „B“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация се посочва и от Костадинова и Граматиков (2007). В eBird има 14 наблюдения на вида от 7 локации в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 34 дв.	Определена на база СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 34 дв. чрез запазване на подходящите гнездови местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 56005 ha	Гнезди в стари иглолистни, широколистни гори (планински букови) и смесени гори, а също и в алувиални, и много влажни гори. Площта е определена на база % участие на следните местообитания в зоната: N16 - Широколистни листопадни гори. N17 - Иглолистни гори, N19 - Смесени гори. Най-вероятно подходящите местообитания за гнездене са с по-малка площ от посочената. Препоръчваме запазване на старите гори в зоната.	Поддържане на площта на подходящите местообитания за вида в зоната в размер най-малко 56005 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – наличие на хабитатни биотопни дървета за гнездене	Брой на подходящите биотопни дървета с хралупи за гнездене	Най-малко 10 биотопни дървета/ha на възраст над 80 г. и с диаметър по-голям от 36 cm	Видът предпочитата гори в по-късни етапи на сукцесия - високи дървета с голям диаметър, повече мъртви дървесни отломки, особено големи дънери, гъсти корони на дърветата. Биотопните дървета трябва да са на възраст над 80 години. За осигуряване на добри условия за вида в зоната е необходимо да има най-малко 10 дървета, подходящи за гнездене - широколистни дървета с диаметър по-голям от 36 cm на ha. Най-добре е биотопните дървета да бъдат в групи, а не единични дървета. Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на данни по този параметър и такива данни	Поддържане на броя на хабитатните биотопни дървета в зоната със стойност от най-малко 10 дървета на ha, на възраст над 80 години и с диаметър по-голям от 36 cm.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			не са налични в плановете за управление на горите.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – количество мъртва дървесина (средно притеглена стойност)	% или м ³ /ha	Най-малко 10% от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и достатъчно количество от лежаща мъртва дървесина	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в м ³ /ha. Въпреки това, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на вида, в зависимост от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да бъде по-малко от 25 м ³ /ha. Трябва да се избере по-високата от двете стойности, изчислена в м ³ /ha - или 10% от наличността на ha, или 25 м ³ /ha. Не е налична обаче достатъчно информация за броя на стоящите и лежащите мъртви дървета и техния диаметър и обем в м ³ /ha. По тази причина е определена междинна цел.	Поддържане и/или подобряване на количеството мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10 % от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha. Междинна цел: Определяне на броя на стоящите и лежащите мъртви дървета и техните диаметри и обем в м ³ /ha, в местообитанието.

6. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме промяна на оценката на популацията в зоната от „В“ на „С“ в съответствие на процента от националната такава.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A236	<i>Dryocopus martius</i>			p	34	104	p		G	C	B	C	A

Специфични цели за A027 *Egretta alba*, A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 85 - 102 cm. Размах на крилата: 140 - 170 cm. Оперението е изцяло бяло. Значително по-едра от малката бяла чапла и с по-дълъг врат. В полет се виждат по-дългите ѝ крака. През размножителния период клонът е с тъмен връх, през останалата част от годината е изцяло жълт. Може да се отличи от малката бяла чапла по значително по-бавните махове на крилата, които изглеждат по-тесни, и по дългата змиевидна шия (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Голямата бяла чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от март до средата на април, а есенната – от началото на септември до края на октомври. Частичен мигрант, зимува в Южна Европа, включително и в България. През страната преминават или остават да зимуват птици от района на Азовско море и делтата на р. Дунав. Размножителният период започва от началото на март и продължава до началото на юли. Най-често образува малки самостоятелни колонии, по-рядко гнезди по периферията на големите колонии от чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви (ПР „Сребърна“, ЗМ „Пода“, Драгоманско блато), или високо по дърветата на заливни гори. Изградено е от стари тръстикови стъбла, които образуват купчина с височина около 30-40 cm, или от клони (когато е на дървета). Гнездата могат да бъдат на по-малко от 1 m разстояние едно от друго или да се допират, въпреки че в тръстикови масиви обикновено са разположени по-разпръснато. Снася 2 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. (Симеонов и др., 1990)

Характерно местообитание

Голямата бяла чапла гнезди в сладководни езера и блата с обширни тръстикови масиви, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства, крайбрежия на големи реки с изобилна растителност. По време на миграция и през зимата е широко разпространена в ниските части на страната, особено в открити райони в близост до по-големи реки и други влажни зони, както и в язовири, микроязовири, рибарници, напоителни канали и др. Храни се в влажни ливади, блата, езера, наводнени земи, устия на реки, рибарници, канали, понякога в оризища. Всекидневно може да извършва полети за търсене на храна на разстояние до 10-15 км. (Cramp and Simmons eds., 1977). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с риба, по-рядко със земноводни, влечуги, големи водни насекоми и птици (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и корморани. Установена е да се размножава по поречието на река Дунав (езерото Сребърна), в Бургаските влажни зони (местността Пода), в езеро Дуранкулак, в Драгоманското блато и в два локалитета в Горнотракийската низина. На повечето места гнезди нередовно. Единствените места, където гнезди ежегодно от 2007 г. насам са Драгоманското блато и езерото Сребърна. Има регистрирани и 21 находища с възможно гнездене по крайбрежието на Дунав, Марица, Арда, Камчия. През размножителния период закъснели мигранти или летуващи не размножаващи се птици могат да се наблюдават на много места в Северозападна България, Тракийската низина, по река Искър, в Източните Родопи, покрай река Дунав и Черноморското крайбрежие. През зимата е почти обикновена по Черноморското крайбрежие, долините на реките Марица, Тунджа и Арда, около естествени и изкуствени водоеми в ниските части, предимно в Южна България (Симеонов и др., 1990; Мичев в Червена книга на България, 2015; Янков отг. ред., 2007).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на голямата бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“ (CR). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 10 – 50 двойки. Мигриращата национална популация е оценена на 500 – 1000

индивида. Зимувашата национална популация е оценена на 600 – 2000 индивида. Според Maclean et al. (2008) на Европейско ниво популацията на голямата бяла чапла не е застрашена от промените в климата. Според авторите ареала на разпространение на вида се разширява на север.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	-	-
Wintering	Increasing (I)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Мичев, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени пресушаването и деградацията на влажните зони (A01, K02, K04, F01, F02, F03, J01). Може да се добави отстрел в рибарници (G10) и безпокойство през размножителния период (H08).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M08, F01, J03 и J02. Според нас заплахата J03 няма отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 75 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимувашата популация се оценява на до 20 индивида, което представлява 1% от максималната национална зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е отчетен седем пъти по крайбрежието между Камчия и Обзор (това крайбрежие попада в рамките на 33 Камчийска планина) с максимална численост от 13 инд. през 1988 г. и 2 инд. през 1990 и 1999 г. (Michev and Profirov, 2003). Вида е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ с численост 1-24 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида е отчетен три пъти по крайбрежието между к.к. Камчия и Иракли (което попада в рамките на 33 Камчийска планина) - 1 инд. през 2012, 2020 и 3 инд. през 2021 г., в яз. Цонево зимната численост през годините варира между 1 и 11 инд. през 2019 г., а също и в яз. Елешница с численост 2 инд. през 2019 г. и 4 инд. през 2021 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за вида по време на средно зимното преброяване за периода 2012-2021 г. предоставени ни от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 3 индивида чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			индивиди силно зависи от метеорологичните условия.							
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места на вида в зоната в размер от най-малко 5334 ha.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" data-bbox="726 630 1085 840"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени числеността на 3-20 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Необходимо е да се промени оценката на популацията в зоната от „В“ на „С“, тъй като 3-20 инд. са 0,5-1% от националната зимуваща популация.

Необходимо е да се актуализира латинското наименование и кода на вида на A773 *Ardea alba*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A773	<i>Ardea alba</i>			w	3	20	i		G	C	A	C	B

Специфични цели за A379 *Emberiza hortulana* (градинска овесарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-17 cm, размах на крилата: 23-29 cm. Има закръглена глава със сравнително голям, издължен розов клон. Мъжките са с по-ярко оперение и без тъмни ивици по гърдите и корема отстрани. Главата и гърдите са зеленикаво-сиви, с жълт „мустак“ и гърло. Коремът е оранжево-кафяв. Гърбът е пъстър, кафеникав, с надлъжни тъмни резки. Клонът е светлочервен, краката са червеникаво-кафяви. Песента представлява повторение на една и съща строфа, но за този вид са характерни много регионални диалекти на пеене (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и прелетен вид. Гнезди единично. Гнездото се разполага в трапчинка на земята. Изградено е от едри сламки и треви и отвътре е постлано с по-фини тревички, коренчета и косми. Строежа се извършва само от женската. Снасянето на яйцата е през май до края на юни. Гнездовата плътност е различна в зависимост от типа местообитание. Така например в нискоствъблени гори и открити тревни пространства по Суха река в Добруджа гнездовата плътност е съответно 1,1 и 0,6 двойки/10 ha (Karaivanov et al., 2006), в Кресненското дефиле – 0,85 двойки/10 ha (Nikolov, Spasov, 2005), в полезащитни пояси: 0,1-0,2 двойки/10 ha. Обикновено около половината пеещи мъжки не образуват двойки. Пролетната миграция е от края на март с максимум в средата на април и до началото на май. Отлитането през есента става през август и септември (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава разнообразни местообитания, предпочитайки топлите, слънчеви, с малко валежи райони. Обикновено обитава пасища и други открити тревни пространства с храсти и силно разреждени групи дървета. Също така крайнини на гори или силно разреждени горски участъци, граничещи с пасища и разреждени храсталаци, малки обработваеми полета със синури и храсти между тях; открити, често каменисти хълмове с храсти. Доста честа също в лозя, неголеми масиви овощни градини, полезащитни пояси и алеи от крайпътни дървета. В извън гнездовия период се придържа повече към откритите затревени пространства с храсти. Твърде обикновена и честа птица в равнините и невисоките планини до 1000 – 1100 m надморска височина (Иванов, 2011). Според Янков (отг. ред., 2007) видът предпочита следните типове местообитания: сухолюбиви храсталаци и тревни съобщества; селскостопански площи и изкуствени ландшафти, където предпочита мозайки от малки обработваеми площи със синури и храсти между тях; овощни градини, дървесни и храстови плантации; ивици дървета, храсти и мозайки от тях и др.

Изследвания в други Европейски страни (Brambilla et al., 2016; Percival and Dale, 2016; Sondell et al., 2018) разкриват кои са най-важните характеристики на местообитанията за гнездене и хранене на градинската овесарка: 1) естествени тревисти местообитания или тревисти земеделски култури (пролетна пшеница, овес, царевица) с подходяща височина, за да скрият гнездото; височината на тревата/културата трябва да е най-малко 20 cm, може и да е по-висока и с присъствие на храсти, синури или редове от дървета; 2) наличие на участъци без растителност (между 5 и 20%), които да осигуряват места за търсене на храна (видът се храни като събира насекоми от земята); 3) места за пеење на мъжките – най-често храсти, електрически кабели или единични дървета. Друго изследване (Deutsch and Südbeck, 2007) показва, че видът предпочита да гнезди в култури от овес и пролетна пшеница и избягва зимна пшеница и картофи. Това изследване също показва, че вида гнезди в по-ниска и по-малко плътна растителност.

Хранене

Храната е от различни видове насекоми (Formicidae, Saltatoria, Coleoptera, Diptera, Aphididae, Aganeae), техните ларви и семена. Малките се изхранват с безгръбначни, голяма част от които гъсеници. Храната се събира както по земята, така и в короните на дърветата и храстите (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е по-плътно в Добруджа, Лудогорието, Черноморското крайбрежие, Странджа, Сакар и Източните Родопи, по-петнисто и разпръснато в Дунавската равнина, периферните части на Тракийската низина, Западна България и др. Не се среща в средно високите и високите части на планините, в районите с преобладаващо зеленчукопроизводство и др. (Янков, отг.ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие в България и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за света и за територията на континентална Европа. Включен в SPEC 2, популацията му

в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между 34 000 и 150 000 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 популацията на вида е флукутираща и е оценена със същата численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Градинската овесарка е широко разпространен вид в почти цялата страна в подходящи местообитания. Не е включен в Червената книга, поради което не е правен и анализ на заплахите на национално ниво. Основните заплахи за вида според нас са свързани с окрупняване на земеделските земи и унищожаването на синурите (A03, A05, A01, A02) и използването на големи количества химически препарати за растителна защита (A21).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, A07, C03, E01. Според нас заплахи A07 и C03 нямат отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 74 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** с оценка на гнездяща популация от 400 - 900 дв., което е между 0,6 - 1,2 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Костадинова и Граматиков (2007) гнездяща популация е с численост 292-1020 дв. В Матеева и др. (2013 г.) се докладва за установени 59-101 дв. В eBird има 4 наблюдения от 3 локации като няма пояснения за степента на вероятност на гнездене.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 400 двойки	Целевата стойност е определена на база СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 400 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови	ha	Най-малко 11557 ha	Вида гнезди в разнообразие от местообитания-тревни пространства с храсти и силно разреждени групи дървета; също така крайнини на гори или	Поддържане на подходящите местообитания в зоната в рамките на най-малко 11557 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
местообитания на вида			силно разредени горски участъци, граничещи с пасища и разредени храсталаци, малки обработваеми полета със синури и храсти между тях, така че изчислените местообитания са приблизителни. Площта е определена на база на процентното участие на следните местообитания в зоната: N09, N08, N21 и N15. Препоръчваме запазване на синурите и храстите покрай обработваемите земи; запазване на храсталачните местообитания в зоната.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	% на площите без растителност	Най малко 20 cm Най-малко 5%	Най-важните характеристики на местообитанията за гнездене и хранене на градинската овесарка са: 1) естествени тревисти местообитания или тревисти земеделски култури (пролетна пшеница, овес, царевица) с подходяща височина, за да скриват гнездото; височината на тревата/културата трябва да е най-малко 20 cm, може и да е по-висока и с присъствие на храсти, синури или редове от дървета; 2) места за пеење на мъжките – най-често храсти, електрически кабели или единични дървета. Наличието на зони без растителност (между 5 и 20%) е много важно за лова, за осигуряване на места за търсене на храна (видът се храни чрез събиране на насекоми от земята).	Поддържане от най-малко 20 cm височина на тревостоя и най-малко 5% площи без растителност в подходящите местообитания на вида в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

В колона **Counting Unit** е необходимо да се промени инд. (i) на двойки (p).

Species		Population in the site							Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A379	<i>Emberiza hortulana</i>			c	400	900	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A511 *Falco cherrug* (ловен сокол)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 47–55 cm, размах на крилата: 105–129 cm. Най-едрият сокол в България. Горната част на тялото и крилете са кафяви, гърдите и корема са светли с тъмни напетнявания, гащите са тъмни. Подкрилията са с по-светла предна част и по-тъмна задна, контрастираща с по-светлите махови пера. Главата е светла с ясно изразена по-светла вежда и тънък тъмен „мустак“. Младите са с по-тъмно оперение и по-силно напетнени отдолу (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България ловният сокол е постоянен и преминаващ вид. У нас зимуват индивиди от по-северни европейски страни. Гнезди по високи скали и дървета, в гнезда на други видове (мишелови, орли, гарвани и др.) или направо на скален корниз или в ниши без постелка. Снася 3-6 яйца, като има едно поколение годишно в периода март-юли.

Есенната миграция е най-ясно изразена през септември (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и др., 2015 в Червена книга на България). Част от българската популация вероятно мигрира, особено младите птици, но конкретни данни за особеностите на прелета на местните птици липсват. През страната преминават редовно мигриращи ловни соколи както при есенна (Мичев, Симеонов, 1981; Симеонов и др., 1990; Laine, 1978), така и при пролетна миграция. В повечето случаи това са вероятно индивиди от по-северни части на ареала – Украйна, Молдова, Унгария (Ragov, Shishkova, 2006). Най-интензивна е миграцията на вида по Черноморското крайбрежие (Янков и кол., 2013). През 2008 и 2009 г. снабден със сателитен предавател унгарски ловен сокол, излюпен през 2008 г., преминава над Западна България както на отиване към мястото си на зимуване в Гърция, така и на връщане оттам. Разселени в Централен Балкан 10 млади ловни соколи през 2011 и 2012 година посещават следните страни в след гнездовите си скитания: Румъния, Гърция, Турция, Молдова, Украйна, Русия, Сърбия, Унгария и Грузия. Местата се припокриват с местата на след гнездовите скитания на птиците от Централна Европа. Един от соколите установи място за временно пребиваване в Тракийската низина край Стара Загора. Други 3 от соколите прекарват значително време в Румънска Добруджа, Западна Русия, Източна Украйна и Североизточна Турция (Рагъов, непубликувани данни). По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат единични птици, само в Добруджа. През есента има значително повече наблюдения, както в Добруджа, така и в района на Бургас, Източните Родопи, Лудогорието, Дунавската равнина и Софийското поле. Наблюдавани са до 29 индивида на миграционен сезон – най-много в Добруджа и при Бургас.

Характерно местообитание

В България видът обитава два типа местообитания – заливни гори и скални комплекси в равнинни и планински райони, в близост до открити територии. С намаляването на влажните зони се установява по-често в планините. През размножителния период ловният сокол обитава обширни открити територии в хълмисти, ниско планински и равнинни местообитания с наличие на скали, но също долини, проломи, ждрела. Част от заеманите през гнездовия период места през втората половина на XX в. са разположени и във високопланински райони, включително над горната граница на гората (Централна Стара планина, Рила, Пирин). Последните известни обитавани гнезда (1997-2005 г.) са били разположени между 1200 и 1300 m надморска височина. В миналото е гнездил често в заливни гори в близост до големи реки, но през последните десетилетия няма данни за използване на този тип местообитание. След 2005 г. местата с най-голяма вероятност за гнездене са в изолирани, изключително трудно достъпни места, в близост до подходящи за ловуване открити територии, където соколите ловуват, отдалечавайки се понякога на повече от 10 km (Янков и кол., 2013). Ловните територии са открити пространства, влажни зони, нискостъблени гори, храсталаци по открити места с нисък тревостой и наличие на достатъчен брой дребни гризачи (особено полевки *Microtus* spp. и лалугери *Spermophilus cillellus*) или птици (обикновено с големина от скорец *Sturnus vulgaris* до яребица *Perdix perdix*). През зимата соколите се срещат в места с висока концентрация на различни видове птици, използвани за храна – крайбрежия и други влажни зони, населени места, складове и силози за зърно, където ловуват на полудиви гълъби *Columba livia f. domestica*. В по-редки случаи могат да бъдат наблюдавани да ловуват високо във

въздуха или над горски местообитания. През последните две десетилетия на ХХ в. в Западна Стара планина видът е наблюдаван да ловува най-често ниско над открити местности и по-рядко – над гористи места. Реещи полети са наблюдавани вероятно за общ оглед на терена, след което птиците се спускат и започват да ловуват ниско над земята. Приблизителната ловна територия на някои двойки е в радиус от 5-7 km около гнездото. В България най-малкото разстояние между две засти гнезда е около 1600 m (Западна Стара планина) (Янков и кол., 2013). Средният размер на територията при успешно размножаващи се възрастни в Унгария (n = 34) е 190,5 km² (19550 ha), максимум 529,7 km² и минимум 51,3 km² (Prommer et al. 2018).

Хранене

В България хранителният спектър на ловния сокол е слабо проучен и данните се базират предимно на отделни наблюдения. Съществуват сезонни, локални и индивидуални различия относно най-често използваната храна, освен това видът има способността бързо да се адаптира към най-изобилната и лесно достъпна храна в даден момент (Янков и кол. 2013). Основна храна на ловния сокол са дребните бозайници, въпреки че птиците (гълъбови, вранови, дроздове, кокошеви и др.) също са важна част от диетата му. Най-важна част от бозайниците са гризачите и в частност различните видове лалугери (*Spermophilus*), но също така и песъчарки (*Meriones*, *Rhombomys*), скокливци (*Allactaga*), полевки (*Arvicola*, *Microtus*), хомяци (*Cricetus*), слепушки (*Ellobius*) (Недялков, 2014).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати и изолирани находища предимно в скалистите части на Стара планина, планините на Западна България, Родопите, Сакар и Странджа. Наблюдаван е през гнездовия сезон и в някои равнини или хълмисти райони и в по-високи части на планините (Янков отг. ред., 2007). От средата на 90-те години все още широко разпространен и макар доста намалел, се среща дори и в Югозападна България, където е естествената периферия на ареала на вида в Западна Палеарктика. В края на ХХ и началото на ХХI в. е установен катастрофален спад на числеността му. Последното успешно гнездене е регистрирано през 1997 г. и друго вероятно през 2005 г. През 2006 г. въпреки детайлните проверки на гнездовите находища от миналото в страната, гнезда не са открити. През 2006-2009 г. наблюденията на ловни соколи през гнездовия период надхвърлят 140 и повечето от тях попадат в райони, както и през периода 2000-2005 г.: Централна Стара планина, Тракийската низина, Дунавската равнина, Западна и Източна Стара планина, Родопите, Софийското поле, Западните погранични планини, Дунавското крайбрежие, Сакар, Средна гора и Странджа, но през посочения период няма документирано обитавано гнездо. За 2009 г., до 9 двойки (Iankov and Gradinarov, 2010). Редица данни след 2000 г. показват, че ловният сокол се запазва в планински масиви в райони с по-висока надморска височина. По информация от „Зелени Балкани“, които управляват спасителния център в гр. Стара Загора, от 2008 г. стартира инициатива за реинтродукция на ловен сокол в България. От 2011 до 2020 година чрез хакинг метод (чрез адаптационна волиера) са освободени 98 млади птици, 71 от тях излюпени в Спасителния център на Зелени Балкани. През 2018 е регистрирано активно гнездо на ловни соколи - първото от години насам и единствено потвърдено за момента в България. Двете двойки (женската птица е сменена през 2020) са сформирани от птици, освободени чрез хакинг метод, и успешно се размножават през трите години на наблюдение. През 2020 са изградени и монтирани 10 изкуствени гнезда на подходящи за вида дървета в района на Стара Загора (Raguyov et al. comp., 2009).

Природозащитният статус на ловният сокол според IUCN е EN (Endangered) за света и за Европа (2021). Видът е включен в SPEC 1. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“ (CR). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация се оценява на 0-10 двойки. **Мигриращата** национална популация е оценена на 50–80 индивида.

Зимуващата популация е оценена на 5–10 индивида. Докладването от предходният период (2008-2013) показва подобна гнездова численост (0-8 двойки) и намаляваща популация.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-
Winter	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Домусчиев и др., 2015) са посочени следните заплахи: изземване на малките от гнездата (G09, G11) и улов на възрастните по време на миграция и зимуване (G07, G10); намаляване на числеността на лалугера (G13) и промяна на селскостопанските практики (A02, A03, A06).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A04, G05, F03. Смятаме, че заплахата G05 няма отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, A04, F03, D06. За зимуващата популация е посочена само една заплахата – A02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 74 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 2 индивида, което представлява 2,5 – 4 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 2 двойки, което представлява до 20% от националната гнездяща популация. Минималната численост за гнездяща популация в СФД надвишава националната минимална численост. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост 2 инд. и 2 размножаващи се двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, не е представена информация за периода 2018 – 2022 г. По данни от https://observation.org, не е представена информация за периода 2018 – 2022 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 2 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	0-2 двойки.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Тъй като няма информация за гнезденето на вида в зоната, а и ако гнезди то вероятно не е редовно, предлагаме минималната стойност да стане 0 дв.	Поддържане на гнездящата популация на вида в зоната в размер до 2 дв. чрез запазване на подходящите местообитания в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене	ha	неизвестна	Гнезди по високи скали и дървета, в гнезда на други видове (мишелови, орли, гарвани и др.). Площта на скалните местообитания в зоната не е известна, ето защо сме поставили междинна цел.	Междинна цел: определяне на площта на скалните местообитания в зоната и други налични местообитания подходящи за вида.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 28447	През размножителния период ловният сокол обитава обширни открити територии в хълмисти, ниско планински и равнинни местообитания с наличие на скали. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N21 – Негорски площи, N15- Други обработваеми земи, N12-обширни зърнени култури, N10-Влажни ливади, пасища, N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода) Тяхната обща площ е 28447 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 28447 ha.
Местообитани е на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на В (което е 2,5 – 4 % от националната мигрираща популация.

Видът е много рядък за цялата страна, предлагаме минималната стойност на гнездящата популация да е 0 дв. и качеството на данните да е DD – недостиг на данни.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A511	<i>Falco cherrug</i>			p		2	p		DD	A	A	C	A
B	A511	<i>Falco cherrug</i>			c	2	2	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A095 *Falco naumanni* (белошипа ветрушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28-33 см. Размах на крилата: 62-68 см. Има полов диморфизъм. При възрастни мъжки птици, главата е сива, гърбът, плещите и надкрилията ръждиво-червени, а надопашката гълъбовосива. Първостепенните махови пера кафяви. Опашката сивопепелява с широка черна ивица към върха и тясно, бяло покраище. Гърлото жълтеникавобяло. Гушата, гърдите и коремът жълтеникавочервени с едри и дребни тъмнокафяви петна (рядко липсват). Подопашиято светлокремаво. Клюнът тъмносив, към върха черен. Восковицата и краката жълти. Ноктите светлорогови до осъчножълти. Ирисът тъмнокафяв. При женски птици, горната страна на тялото ръждиво-червена, главата с черни надлъжни резки, а гърбът с черни напречни препаски. Опашката с няколко тъмни, тесни препаски. На върха с широка тъмна ивица и тясно бяло окраище. (Симеонов и др. 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Пролетният прелет е през април. Есенният прелет е от втората половина на август до началото на октомври. В миналото с многобройни колонии, предимно в селища в Южна България. Находищата са в равнини до около 500 м. надм. в. По време на миграции се среща рядко по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др., 1990; Бъров и др., Червена книга на Р България 2015).

Екип на Зелени Балкани през 2012 г. стартира програма за укрепване на популацията и възстановяване на вида като гнездящ у нас - “По-голям шанс за белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България – Възстановяване на белошипата ветрушка”, LIFE11 NAT/BG/360. Целта на проекта е подпомагане на популациите на световно застрашената белошипа ветрушка (*Falco naumanni*) в България чрез преки консервационни мерки и широко обществено участие. По този проект са освободени за периода 2013-2015 г. общо 286 млади индивиди. В резултат на тези действия видът е възстановен като размножаващ се в България. През 2014 г. новосформирани двойки са 8, а през 2015 г. броят на размножаващите се двойки е 9, 2016 г. – 10 и през 2017 г. 21-22 двойки (Gradev et al., 2015; Green Balkans, 2017).

Характерно местообитание

Среща се в храстови, гористи и открити пасища и обработваеми земи. Гнездят по планински склонове, клисури, дълбоки дерета и други скалисти терени, всички от които трябва да имат открити площи около себе си, за да могат птиците да ловуват. Гнезди в Европа и Северна Азия приблизително между 30 и 50 градуса северна ширина, с надморска височина до 500 м. Това е мигриращ вид, който прекарва зимата си в Африка, южно от Сахара. Размножителният период започва от март до юни. Гнездото си строи на скали и земни стенни хралупи, в дупки по стръмни брегове, под покриви на изоставени постройки. Рядко образува малки колонии. Числеността на гнездовите двойки през размножителния период не превишава 10 - 100. Гнездото е изградено от клони и е застлано с листа, коренчета, вълна и косми. Женската снася през май, 4 - 5, рядко 3 - 6 яйца. Малките напускат гнездото на 28-дневна възраст. У нас са наблюдавани малки в гнездото в началото на юни, а малки, напуснали гнездото през първата десетдневка на юли. В миналото гнезди и под покриви на сгради. Днес обитава долини на реки с единични дървета и малки гори, южни предпланински райони с разредени гори, лесостепи, склонове, клисури, дълбоки дерета и други скалисти терени, с открити зони около себе си (Симеонов и др. 1990; Cramp, Simmons, 2004). При размножаващи се птици, ловната територия обхваща площи от 29.7 до 46.8 km² (Zhelev et al. 2016). Колонии на белошипата ветрушка в Турция са разположени средно на разстояние 64.6 km от една на друга, с минимално разстояние 38.1 km и максимално разстояние от 115 km (Kmetova et al., 2012).

Според Янков отг. ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са скали и скални стени във вътрешността на страната. В редица случаи след 1990 г. се наблюдава привързаност към обширни скални комплекси. Това затруднява установяването и сигурното му определяне и предполага наличие на неизвестни размножаващи се двойки. Подходящи местообитания вероятно са 6210 6220, 6240, 6260, според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с едри насекоми (скакалци, житни бегачи, майски бръмбари, скокловци), многоножки, гущери, лалугери, полевки, мишки, земеровки, млади зайци, птици, малки прилепи, гущери, змии, жаби, насекоми, земни червеи, риби и раци. Ловуват в земеделски ниви със зърнени култури, пасища и ливади в околностите на селата. Често тези местообитания са подобни на откритите територии на степите, което води до другото име на вида – Степна ветрушка. (Симеонов и др., 1990; Green Balkans, 2017).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С изолирани единични гнездовища. До към 1997 г. сигурно и твърде вероятно гнездене в Източните и Западните Родопи, Ломовете и Западна Стара планина (Янков отг. ред., 2007). След 2000 г. – само твърде вероятно и възможно гнездене в Източните Родопи, Ломовете и района на Мелник. Потвърдено гнездене в района на Сакар планина (Green Balkans, 2017). През 2005 г. вероятно са се наблюдавали само единични двойки, няма известни гнезда. През 2000 – 2010 не се посочва наличие на птици (Iñigo and Barov 2010) или няма потвърдено сигурно гнездене на вида (Бъров, 2002). Според Червената книга на България, за която се събираха към 2009 г. и беше публикувана в Интернет за първи път през 2011 г., видът е определен като критично застрашен CR без да се съобщава за гнездяща популация (Бъров и др., 2015). Към датата на приемане на Плана за действие на вида единствените известни гнездови находища на белошипата ветрушка в България са в с. Левка, Свиленградско – 10 гн. двойки и в „ЛУКОЙЛ Нефтохим Бургас“, край Бургас: 4 – 6 двойки (Марин и др., 2020).

Зашитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен CR. Според IUCN 2021 – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и света. Включен в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 150 – 300 двойки. Най-вероятно при докладването е станала техническа грешка относно гнездовата численост на вида, тъй като Плана за действие на вида (Марин и др., 2020) съобщава за максимум 16 двойки, а публикацията на Gradev et al. (2015) съобщава за 9-13 двойки през 2015 г. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 0 – 5 двойки, с краткосрочната и дългосрочната тенденция на популацията – намаляваща.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown	Decreasing

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Намаляването на хранителната база на Белошипата ветрушка в резултат на интензивното използване на пестициди и отрови (A21, A23), заедно с обрастването и изоставянето на пасищата и обработваемите земи, водещо до унищожаване на хранителния хабитат (A06, A02, A03), се считат за едни от основните причини за изчезването на вида в България. Видът е силно зависим от напълно антропогенно повлиявани хабитати както за хранене, така и за гнездене. Друга много сериозна заплаха е сблъсъкът с електропроводи (D06).

При докладването по чл.12 за гнездящата популация от посочени заплахи и влияния само A02, A03, A04, A06, B01, D02, F03, J03, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 23 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 1 индивид. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) няма оценка на мигриращата популация на вида. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен с мигрираща численост от 1 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. в района на Източна Стара планина – са наблюдавани при село Баня 1 инд. за един миграционен сезон. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2015–2022 г. вида не е наблюдаван в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12- Обширни зърнени култури, N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N08- Равнини, шубраци, N10- Влажни ливади, пасища, N15- Други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 25780 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A103 *Falco peregrinus* (сокол скитник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40-45 cm, размах на крилата: 102-110 cm. Темето и тилът са сиво-черни, с черни препаски на опашката; бакенбардите са широки и черни и контрастно очертани; гърлото е бяло, гушата–кремава, а останалата долна част на тялото–ръждивокафява с многобройни черни препаски; първостепенните махови пера черни, по външните ветрила с белезникави препаски. Женски възрастни птици: горната страна на тялото по-тъмно кафява, а долната силно напетнена. Восковицата и краката са жълто-зелени (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Гнездящите във височинната зона птици (над 1000 m н. в.) извършват вертикални миграции. Сравнително често срещан вид през зимата в южните части на страната, особено в градовете, където се хранят с диви гълъби *Columba livia domestica*. Извън размножителния сезон се наблюдава практически на територията на цялата страна с по-високи числености по основните миграционни трасета и на места с значителни концентрации на птици (влажни зони, населени места, зърнобази, силози, разтоварища на зърно и др.). Мигриращите птици напускат местата си

на размножаване между август и ноември и се връщат между март и май (Симеонов и др. 1990; Snow and Perrins, 1998). Повечето птици мигрират поединично или по двойки (Ferguson-Lees and Christie, 2001; Raguov et al., 2008; Стоянов и др. в Червена книга на Р България 2015). През последното десетилетие гнезди и по Черноморското скалисто крайбрежие: нос Калиакра, ЗМ „Белите скали“ до гр. Бяла, обл. Варненска, нос Маслен нос. Наблюдават се концентрации на не размножаващи се птици около колонии на розов скорец, *Pastor roseus*.

Характерно местообитание

Обитава скалисти терени, проломи, дефилета в близост до открити пространства с групи дървета и малки горички, скалисти морски брегове. Рядко се среща в алпийските зони на планините над горната граница на гората. Гнезди по скални корнизи, ниши, площадки на отвесни скали и входи на пещери без материал за гнездене. Използва и стари гнезда на *Corvus corax*, *Aquila chrysaetos*, *Buteo rufinus* и др. Рядко гнезди по високи постройки, в населени места или в близост до тях. През есента и зимата по-често навлиза в селища при ловуване (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015). Дори в райони, където гнездата са най-многобройни, двойките са обикновено на повече от 1 км, а често и много по-далеч. Обитават територия от 177 до 1508 km² (White et al., 2002). Според Ganusevich et al. (2004) в Русия една двойка обитава територия от около 1175 km² (117 500 ha).

Хранене

Типичен орнитофаг. Храни се основно с птици, които съставляват до 90% от храна му. Останалата част от диетата му се допълва от дребни бозайници като катерици, прилепи, гризачи, влечуги, насекоми. Ловува различни видове птици, основно: гълъби *Columba* sp. (скален гълъб *Columba livia*, гривяк *Columba palumbus*), вранови *Corvus* sp., *Sturnus vulgaris*, *Turdus merula*, *Alauda arvensis*, *Garrulus glandarius*, *Pica pica*, дроздови *Turdus* sp., патици, дъждосвирици, *Perdix perdix*, *Corvus monedula* (Raguov et al., 2008).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати гнездовища, в планинските и полупланинските райони – главно в Стара планина, Предбалкана, Рила, Пирин, Западни и Източни Родопи, Западните погранични планини и планините в Краище, на Витоша, но по плата и в Дунавската равнина. Разпространението му е свързано с разположени на оживени миграционни пътища, скалисти проломи и други скални терени с голяма денивелация и в близост до открити пространства. В планините се среща рядко над горната граница на гората (Янков отг. ред., 2007). На Атанасовското езеро за 24-годишен период на проследяване на миграцията са регистрирани числености от 1 (1988 г.) до 19 (2003 г.) индивида за един миграционен сезон (Michev et al., 2011). През 2005 г. при проучването на есенната миграция в Източна България най-голям брой прелитащи соколи скитници за миграционен сезон са установени при Атанасовско езеро - 27 индивида (Матеева и Янков, 2013). Редовно се наблюдава по високите сгради на г. Бургас, вероятно периодично гнездящ.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Включен е в Червената книга на България със статус застрашен вид (EN). Според IUCN е LC (Least Concern) за света и за Европа (2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 120-190 двойки. Мигриращата популация е оценена на 200-400 индивида. През предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация е оценена със същата численост, но краткосрочната тенденция е била увеличаваща се.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Increasing (I)

Passage	-	-
---------	---	---

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори посочени в Червената книга на Р България (2015) са: изземване на яйца и малки от гнездата (G11); безпокойство по време на гнездене (H08), отстрел (G10); преследване от гълъбари и селски стопани.

При докладването по чл. 12 за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F03, G01, D06. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, D06. Други установени заплахи: G07, G10, G11, G13, G14, F07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 70 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 7 индивиди, което представлява 1,75-3,5% от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ вида е посочен с мигрираща численост от 7 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. в района на Източна Стара планина – са наблюдавани при село Баня 2 инд. за един миграционен сезон и при с. Паницово – 5 инд. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2015–2022 г. вида е отбелязан на две локации с численост до 1 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за численостите по време на миграция в зоната посочени в eBird. Предлагаме числеността да стане 1-7 индивиди.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24002	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N12-Обширни зърнени култури, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N08-равнини и шубраци, N10-влажни ливади и пасища. Тяхната обща площ е 24002 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24002 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени минималната численост в зоната от 7 на 2 инд. на база на данни за численостите по време на миграция в зоната посочени в eBird. При това положение оценката на популацията трябва да се промени от „А“ на „С“, тъй като 2-7 инд. са 1-1,75% от националната мигрираща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A103	<i>Falco peregrinus</i>			c	2	7	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A099 *Falco subbuteo* (сокол орко)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 см., размах на крилата: 85-90 см. При възрастните главата и тялото отгоре са синьо сиви, а гърлото и главата отстрани са бели с добре забележими раздвоени бакенбарди; гърдите и коремът са светло кремави с добре изразени и многобройни черни стреловидни петна; подопашката при мъжките е ярко червена, а при женските – охриста. Лети с голяма скорост и акробатични изпълнения при преследване на плячката (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Образува смесени колонии с вечерната ветрушка (*F. vesperinus*) и обикновената ветрушка (*F. tinnunculus*), присъства и в колониите на посевната врана (*Corvus frugilegus*). Женската снася през май 2–4 яйца, които се излюпват на 28-ия ден. Малките напускат гнездата около 30-ия ден. Пролетният прелет започва в началото на април и продължава до средата на май. Есенният прелет е от последната десетдневка на август до края на октомври. Най-интензивен е есенният прелет през септември, мигрира на широк фронт поединично или на малки ята (Симеонов и др. 1990; Иванов и Стоянов в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Обитава редки, просветлени широколистни листопадни гори, смесени и иглолистни гори с поляни и с ниска растителност. Малки оазисни гори и крайречни дървета, алувиални и много влажни гори и храсталаци, също в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, често покрай реки течащи води, в близост до пасища, ливади, обработваеми площи и други открити пространства. Обитава райони с надморска височина 0–2000 m н.в. (Иванов и Стоянов в Червена книга на Р България 2015; Янков, ред., 2007). Ловува предимно птици и насекоми в широк кръг от местообитания, обикновено под 400 m до 1100 m, понякога над 1700-1900 m. Основните местообитания включват интензивно или екстензивно управлявани земеделски земи, блата, реки, езера, тръстикови масиви, крайбрежни лагуни, блатни долини (Sergio et al., 2001). Според същия автор, в Англия, Франция, Нидерландия, Германия и Италия, 1-5 двойки обитават територия около 100 km² (10 000 ha). Изследване в югоизточна Англия (Clements and Everett, 2012) съобщава за гнездова плътност от 9-15 двойки/100 km² като средната плътност в шестте изследвани области е 12 двойки/100 km². Средните разстояния между най-близките съседи попадат в диапазона 1,8-2,8 km. И в шестте изследвани области двойките са разположени на равни разстояния. По-голямата част (68%) от гнездящите и териториалните двойки заемат места в гори. В други Европейски държави са отчетени следните гнездови плътности: 13 двойки/100 km² в крайречната Дунавска гора в Австрия (BirdLife Österreich, 1994), до 29,3 двойки/100 km² по заливната тераса на река По в Северна Италия (Sergio and Bogliani, 1999) и до 31 двойки/151 km² в подходящи (гористи) местообитания около Берлин (Fiuczynski, 1991).

Хранене

Храната си лови предимно във въздуха. Хранителният спектър се състои от насекоми и дребни птици, по-рядко прилепи, малки наземни бозайници и влечуги (Симеонов и др., 1990; Иванов и Стоянов в Червена книга на Р България, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато на територията на цялата страна, както в равнини, така и високо в планините. Разпространението е по-плътно по поречията на повечето по-големи реки, както и по цялото Северно Черноморско крайбрежие (включително Добруджа), в Източните Родопи, хълмистите райони около р. Тунджа, северната част на Дунавската равнина, Източна Стара планина и др. (Янков отг. ред., 2007). Преди 1985 г. е широко разпространен и често срещан през размножителния период. Към 1990 г. става все по-рядък, като броят на гнездовите двойки е 10–100. Гнезди основно в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, предпланинските райони в Стара планина, Рила, Пирин, Родопи, Влахина планина, Малешевска планина, а също и във високите полета на Западна България (Самоковско, Софийско). В много от тези райони е с отделни находища и ниска численост. Сегашната популация се оценява на 800–1200 двойки (Иванов и Стоянов в Червена книга на Р България 2015).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Няма SPEC категория, популацията в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на България със статус - уязвим (VU). Според IUCN (2021) е слабо засегнат LC (Least Concern) за света и за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 600-1100 двойки, а преминаващата на 900-1000 индивиди. За предходният период на докладване (2008-2013) е съобщена същата гнездова популация, но краткосрочната тенденция е увеличаваща се.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Increase (I)

Passage	-	-
---------	---	---

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Иванов и Стоянов, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори върху вида: загуба на подходящи хабитати поради изсичане на крайречните и равнинните гори (B05, B09, F28); безпокойство по време на размножителния период (H08); браконьерски отстрел (G10); използване на родентициди и инсектициди (A21, A23).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация не са посочени заплахи и влияния, но за мигриращата популация са посочени A02 и F03. При актуализация на Стандартните формуляри е необходимо да се посочат заплахи и за гнездовата популация.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 80 зони от мрежата Natura 2000. В две зони видът е с оценка D на мигриращата популацията - BG0002021 „Сакар“ и BG0002114 „Рибарници Челопечене“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 18 двойки, което представлява 1,6-3% от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация няма оценка на числеността поради липса на достатъчно данни (категория DD). Категорията на изобилие е P – наличен в зоната. За размер и плътност на популацията (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ са посочени 18 гнездящи двойки и присъствие по време на миграция (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Бедев К., Мичев Б. (лични наблюдения) видът е установен по време на размножителен сезон на 2013 г. – 4 инд. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 2 мигриращи индивиди и 1-2 инд. по време на размножаване.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 18 двойки	Определена на база настоящия СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 18 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене на вида в зоната.
Популация: Размер на	Брой индивиди	неизвестна	Поради липса на информация за числеността на мигриращата популация	Междинна цел:

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
мигриращата популация			в зоната, в СФД е с категория DD. Необходимо е поставяне на междинна цел.	Да се установи броят на мигриращите индивиди през зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 55116	Обитава редки, просветлени широколистни листопадни гори, смесени и иглолистни гори с поляни и с ниска растителност, често около реки. Малки островни гори и крайречни дървета алувиални и много влажни гори и храсталаци. Определена на база на % участие на местообитания в зоната: N16- Широколистни листопадни гори, N19- Смесени гори. Тяхната обща площ е 55116 ha. Най-вероятно подходящите местообитания са с по-малка площ.	Поддържане на подходящите гнездови местообитания в зоната в размер от най-малко 55116 ха.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Търси храната си покрай реки и други влажни зони, пасища, ливади и обработваеми площи. Определена на база на % участие на местообитания в зоната: N12- Обширни зърнени култури, N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N08- Равнини, шубраци, N10- Влажни ливади, пасища, N15- Други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 25780 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A096 *Falco tinnunculus* (черношипа ветрушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 72-78 cm. Мъжкият е със сиво-сини глава и опашка (на върха с широка черна ивица) и червено-кафяв гръб, изпъстрен с черни щрихи, по които се отличава от мъжката степна ветрушка; отдолу е светлокафяв с редки черни щрихи. Женската отгоре е кафява с черни щрихи, отдолу – кремава с черни щрихи по гърдите и подкрилията; маховите пера са изцяло сиви; има добре очертани бакенбарди. При всички възрасти и полове опашката е дълга с черна ивица накрая, а ноктите – черни. При полет често „увисва“ на едно място и трепти с крила (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и постоянен. Пролетният прелет е през март, а есенният: септември - октомври. През размножителния период е повсеместно разпространен вид в равнини и планини до най-високите алпийски терени. Размножителният период започва през април. Гнезди в пукнатини и малки ниши по скали, в дупки по отвесни брегове, обрасли с храсти, в хралупи на дървета, по електрически стълбове и под покриви на високи сгради. Заема и стари гнезда на врани, свраки и дребни грабливи птици. Женската снася през април и май 4-6 яйца. Мътенето продължава 28-31 дни. Малките напускат гнездото на 28-30 дневна възраст (Симеонов и др. 1990). Двойки не могат да се видят по време на размножителния сезон, обикновено се виждат единични екземпляри. Полово незрелите птици мигрират на къси разстояния към летни и зимни територии (Shrubb, 1993). През зимата се среща рядко в равнини и планински склонове до около 1000 m надм. в. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Скалисти и карстови терени, проломи, дефилета, ждрела, долини на реки с отвесни пясъчливи, лъсови брегове и оврази, лесостепи, крайнини на разредени гори, полета с единични стари дървета и оазисни гори (Симеонов и др., 1990). Предпочита низините и открити ловни местообитания като ниви, храсти. Среща се и в степи без дървета, където има изобилие от тревисти растения и храсти, стига да има алтернативни места за кацане и гнездене като скали или сгради. Лесно се адаптира в населени места, стига да има достатъчно растителност и дори може да се намери във влажни зони, мочурища и суха савана. Според Channing (2006) една двойка обитава територия около 2 до 10 km² (200-1000 ha), като средният размер на територията е 5 km² (500 ha). Във Виена, Австрия, прогнозната плътност е 60–96 двойки на 100 km² (Wichmann et al., 2009). В други големи европейски градове е между 23 и 55 двойки /100 km² (Kübler et al., 2005; Malher et al., 2010).

Хранене

Хранят се предимно с малки бозайници, включително полевки (*Arvicolinae*) и мишки (напр. *Apodemus sylvaticus*). Понякога се хранят със земноводни, влечуги и други птици. Ловуват, като се издигат на 10 до 20 m над земята и бързо се гмуркат върху плячката си. В някои райони са ключови хищници за дребни тревопасни бозайници, включително полевки и мишки, и помагат за контролиране на популациите на гризачи и дребни бозайници. Въпреки, че стават жертва на

ястреби и други хищници, те не са основен източник на храна за хищниците (Shrubbs, 1993; Channing, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен в по-голямата част от страната както в равнините, така и в планините, където достига до алпийските им части. Отсъства или е рядък в гористите райони, особено в планините (Янков отг. ред., 2007). Числеността е по-висока в районите със скални комплекси и дефилета, макар рядко да надхвърля 20–25 двойки/km². Висока численост е отбелязана в Тракийската низина и по поречието на река Тунджа с прилежащите му райони, където гнезди основно в стари гнезда на *Pica pica*, по електрически стълбове, както и в Източна Добруджа, където се заселва в гнезда на вранови птици в полезащитните пояси. Ниска плътност има в Дунавската равнина и Североизточна България, въпреки наличието на подходящи за гнездене места и богата хранителна база (Янков, ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3, популацията му в Европа намалява (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN (2021) е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа. Не е включен в Приложения 1 и 2 на Директива за птиците.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между 4400 и 9600 двойки. **Мигриращата** популация е между 800 и 1000 индивиди. Видът се докладва и като **зимуващ** за страната с численост 10 000-15 000 индивиди. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била със същата оценка и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Increase (I)
Passage	-	-
Wintering	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Черношипата ветрушка е най-често срещания вид сокол в страната, поради което не е включен в Червена книга на България. Не е правен анализ на заплахите за вида. Според нас следните заплахи вероятно са от най-голямо значение за вида: A02, A03, A11, A23, B05, B06, D06, F03, G10.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, F03, D06. За зимуващата популация е посочена само една заплаха – A02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 93 зони от мрежата Натура 2000. В 10 зони видът е с оценка D на популацията - BG0002022, BG0002114, BG0002028, BG0002030, BG0002052, BG0002084, BG0002096, BG0002103, BG0002106 и BG0002114.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 16-20 двойки, което представлява 0,36-0,24 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост – 48 инд. и гнездяща популация 16 - 20 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. – 6 - 12 двойки. По данни на Бедев К., Мичев Б. (лични наблюдения) видът е установен по време на размножителен сезон на 2013 г. – 1 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивиди, 0 - 1 индивиди по време на размножителен сезон и 0 - 1 индивиди по време на зимуване.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Наблюдаваните числености варират между 0 - 2 инд. и общо 4 индивиди в зоната за 2015 и 2020 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездова популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 16 дв.	Определена на база на стандартния формуляр.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 16 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-2 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за вида от средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени ни от ИАОС. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на мигриращата популация в зоната в размер до 2 инд. чрез поддържане на местообитанията за хранене.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Неизвестна	В зоната има скалисти места подходящи за гнездене на вида, но тяхната площ не е известна. Ето защо е поставено междинна цел. Също гнезди и в покрайнини на гори и оазисни горички в стари гнезда на вранови птици.	Междинна цел: Да се определи площта на подходящите за гнездене места на вида в зоната – площта на скалистите местообитания и площта на покрайнини на гори и оазисни горички.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12- Обширни зърнени култури, N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N08- Равнини, шубраци, N10- Влажни ливади, пасища, N15- Други	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 25780 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			обработваеми земи. Тяхната обща площ е 25780 ha.	
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий В за размер и плътност на популацията на С (което е 0,36-0,24 % от националната гнездяща популация).

Предлагаме в стандартния формуляр на зоната, видът да бъде включен и като зимуващ по данни от ИАОС с численост 0-2 инд.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A096	<i>Falco tinnunculus</i>			p	16	20	p		G	B	A	C	C
B	A096	<i>Falco tinnunculus</i>			w		2	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A097 *Falco vespertinus* (вечерна ветрушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 27-33 cm, размах на крилата: 70-74 cm. Оперението при мъжките е тъмносиво със сребристо сив оттенък по маховите пера. Опашката черна. Задната част на корема, подопашката и гащите ръждиво-червени. Клюнът сив, към върха тъмнокафяв. Восковицата, стъпалото и пръстите оранжево-червени. При женските горната страна на главата и вратът светло канелено-кафяви. През очите минава черно-кафява ивица. Гърбът, кръстът и опашката сиво-

пепеляви. По гърба черни напречни пъстрини. Бузите и гърлото белезникави. Останалата долна страна на тялото ръждиво-червена с тъмни надлъжни щрихи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Гнезди на колонии, съставени от представители на собствения си вид или смесени. Използва често изоставени гнезда от колонии на посевна врана, които гнездят по-рано. При липса на подходящо гнездо се случва и да изгонят свраки или дори едри чапли от тяхното, което обикновено става след ожесточена борба. Снасянето на яйцата обикновено започва в края на май, началото на юни, като се получава така, че малките биват изхранвани в момент на изобилие от едри скакалци и други насекоми. Снасят 3-4 яйца, които в продължение на 28 дни мътят и двамата родители, като нощем и към края на мътенето в гнездото остава предимно женската (Симеонов и др. 1990).

Пролетният прелет е през април-май, а есенният от края на август до октомври. По време на прелет образува и големи ята от 150-200 индивиди, най-значимото място за концентрация по време на есенната миграция в Европа е Атанасовското езеро, където са регистрирани до 3100 индивиди. По време на есенната миграция се среща по-често по Черноморското крайбрежие, нос Емине (223 инд.), курорта Албена, нос Калиакра, Ломовете, Луда Камчия, Кресна, Пловдив, Софийската котловина, долното течение на река Арда, Котленска планина. Най-висока миграционна активност има през втората половина на септември (Michev et al., 2011; Матеева и Янков, 2013; Профиров и др., 2015 в Червена книга България).

Характерно местообитание

Открити местообитания, оградени с малки гори, групи дървета и обработваеми площи с единични дървета и малки горички, разредени гори с обширни поляни, пасища, ливади, предимно с лесостепен характер, обширни земеделски местообитания, където предпочитат култивирани мозайки с наличие на угар, пасища или люцерна. Използва изградени гнезда на *Corvus frugilegus*, *Pica pica*, *Corvus corone cornix*, *Buteo sp.* (Симеонов и др., 1990; Palatitz et al., 2009). През размножителния период обитава ивици дървета и храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации, най-често изкуствено залесени горички и пояси, от 0 до 400 m н.в. (Янков отг. ред., 2007). Гнездящ в много ниски количества (за последните 5 г. регистрираните гнездящи двойки са 1-2) (Матеева и Янков, 2013). През размножителния период индивидуалната хранителна територия при женските е 38 - 322 ha, а при мъжките - 310 - 3467 ha (Daskalova and Shurulinkov, 2018).

Хранене

Вечерната ветрушка е универсален хищник, най-често срещаната му плячка са безгръбначни, земноводни и дребни бозайници. През размножителния период се храни със следните групи: насекоми (10,2 % – 40 %), земноводни (3,8 % – 23,2 %), влечуги (8,8 % – 38 %), птици (9,4 % – 12,2 %), бозайници (7,6 % – 61,5 %) (Zoltán and László, 1988). По време на есенната миграция (Кипър) храненето е изключително с насекоми – 99,9% (Alivizatos and Kassinis, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Предимно в откритите равнинни части на Северна и Източна България, по-групирано в Добруджа и в района на Златията. Разпръснати непостоянни единични гнездовища има в ниските части на Южна България (Янков отг. ред., 2007). Гнездови колонии са установени по долината на р. Арда и Светиийски възвишения, където 1-4 двойки гнездят ежегодно през периода 1998–2004 г. През 2005 и 2006 г. при целенасочено търсене в цялата страната е намерена само една гнездяща двойка (Профиров и др., 2015 в Червена книга на България). През последните години гнезди (поне 6 двойки) в района на Сливен (Daskalova and Shurulinkov, 2018; Chesmedjiev and Stoychev, BSPB data, 2020).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в SPEC 1, популацията в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен (CR). Според IUCN е VU (Vulnerable) за територията на континентална Европа (2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 0 – 15 двойки. **Мигриращата** национална популация е оценена на 5000 – 16000 индивида. При предходното докладване (за периода 2008-2013) вида е бил посочен с гнездова численост за страната 10-15 двойки, но даже и тогава числеността в страната не е достигала даже и до 10 двойки (виж текста по-горе).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на Р България (Профиров и др., 2015) са посочени следните заплахи: усвояване на полустепните райони за интензивно селскостопанско производство (A01, A02, A03, A04, A05), незаконни острел (G10, G11), дърводобив в полезащитните пояси (B04, B05), безпокойство по време на гнездовия период (H08).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A07, C03, D02, F03, J01, K03, D06. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A07, F03, D06. Според нас заплахи K03, J01 и D02 нямат отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 2 индивида, което представлява 0,01-0,04 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ не е посочена миграционна численост за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. – 2 индивида. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивида от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 индивида чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12- Обширни зърнени култури, N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N08- Равнини, шубраци, N10- Влажни ливади, пасища, N15- Други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 25780 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 25780 ha.
Местообитани е на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A442 *Ficedula semitorquata* (полубеловрата мухоловка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 12-14 cm, размах на крилата: 23-24 cm. Има контрастно оперение – отгоре черна, отдолу бяла. При мъжкия врата е бял отстрани, но не и отзад и с малко бяло петно на челото. Женската е без бяло на челото, пепелява по главата, плещите и гърба. Опашката и при двата пола е бяла отстрани (Иванов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

В България вида е гнездящ и мигриращ. В специално изследване на Българската популация чрез целогодишно проследяване на отделни индивиди е установена кръгова миграция, като птиците използват различен маршрут през пролетта и есента (Briedis et al., 2016). Установени са точните срокове на пролетната и есенна миграция на българските птици. Есенната миграция стартира около 21 юли, като всички птици следват подобен маршрут с преобладаваща югоизточна посока. Пролетната миграция започва в края на март до средата на април. Гнезди изключително в дървесни храмуци (издълбани от кълвачи) и изкуствени гнездилици на височина 3-6 m. Женската снася 4-7 яйца, които мъти две седмици (Иванов, 2009; Георгиев и Янков в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава стари, предимно естествени широколистни гори, съставени от полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), дъб (*Quercus spp.*), бук (*Fagus sylvatica*, *Fagus orientalis*) и др. В равнините предпочита влажните гори, лонгози и горите по бреговете на водоеми. Сравнително по-рядко стари овощни градини, дървесни плантации, градски паркове и градини. Находищата са от морското равнище до 800 m н. в., по-рядко до 1500 m н. в. (Нанкинов, 2009; Янков, отг. ред., 2007; Георгиев и Янков в Червена книга на България, 2015). В лонгозните гори на резерват Камчия е установена гнездова плътност от 2,4 двойки/10 ha. (Георгиев, 2005). В кестенови гори (*Castanea sativa*) в Беласица е установена гнездова плътност от 4,86 индивида/10 ha. (Nikolov et al., 2011). В Сърбия, в стара гора от бук (*Fagus sylvatica*) и дъб (*Quercus sp.*) разположена в дълбока горска долина, е установена гнездова плътност от 3,75 двойки/10 ha (Ružić et al., 2011). Установено е чрез моделиране, че на национално ниво, възрастта на горите и процентното покритие на широколистните гори най-добре обясняват гнездовото разпространение на полубеловратата мухоловка. Въпреки, че горските насаждения стават подходящо местообитание за вида на възраст от около 70 години, дърветата във вътрешността на гората на възраст над 160 години и съставени от повече от 80% широколистни дървета са предпочитани от вида. Количеството мъртва дървесина в гората положително повлиява избора на място за гнездо на мухоловката (Georgiev et al., 2018). Характерни местообитания са различни типове букови гори (9110, 9130, 9150, 91S0), широколистни гори (9170, 9180, 91AA), крайречни гори (91E0, 91F0), панонски гори (91G0, 91H0), церово-горунови гори (91M0) по Директива за местообитанията (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В храната на българските полубеловрати мухоловки са застъпени видове от разредите: твърдокрили (*Coleoptera*), полутвърдокрили (*Hemiptera*), мухи (*Diptera*), пеперуди (*Lepidoptera*), паяци (*Araneidae*) и др., голямо е участието на педомерките (сем. *Geometidae*) и листоврътките (*Tortricidae*) (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Основната част от популацията е съсредоточена в Източна и Централна Стара планина, лонгозните гори по долните течения на реките Батова, Камчия и Ропотамо, както и в Странджа. Според Нанкинов и др. (2004) в страната гнездят 8 000-12 000 двойки, а според Янков (отг. ред., 2007) – между 1500 и 3500 двойки. Плътността на гнездовата популация зависи от обилието или отсъствието на удобни места за гнездене. Видът има неравномерна численост, като в повечето от находищата гнездят десетки двойки/100 km². Най-висока (повече от 100 двойки/100 km²) е числеността в някои крайречни и по-обширните равнинни и нископланински гори. Най-често плътността намалява с увеличаване на надморската височина (Георгиев и Янков в Червена книга на България, 2015).

Включен в Приложение 2 на ЗБР и в Приложение 1 на Директива за птиците. Включен в Червена книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за света е Least Concern (LC) за света (2018) и за територията на континентална Европа (2021). Има SPEC 2 категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата популация на вида у нас е между 2500 и 4500 двойки. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. популацията е оценена със същата гнездова численост и същите тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stabile	Stabile

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Георгиев и Янков, 2015) са посочени като заплахи изсичането на стари гори (B08, B15), главни сечи (B09, B12) и други горскостопански мероприятия през размножителния период (B02, B03, B04, B05, B07).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02, B03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 32 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация в зоната е оценена на 173 – 556 дв., което е 6,9 - 12,3 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездяща популация е посочена и от Костадинова и Граматиков (2007). В платформата eBird има над 50 записа от наблюдения. Оскъдните данни не дават основание за предложение за промяна числеността на вида. Необходими са целенасочени наблюдения през размножителния сезон за да се изясни съвременната гнездяща популация на вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездова популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 173 дв.	Целевата стойност е посочена на база на СФД. Необходими са допълнителни проучвания на вида за установяване на съвременната численост.	Поддържане на гнездовата популация в зоната с минимална численост от 173 дв. чрез запазване на подходящите местообитания за гнездене в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 55116 ha	Възрастта на горите и процентното покритие на широколистните гори най-добре обясняват гнездовото разпространение на полубеловратата мухоловка. Въпреки, че горските насаждения стават подходящо местообитание за вида на възраст от около 70 години,	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 55116 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			<p>дърветата във вътрешността на гората на възраст над 160 години и съставени от повече от 80% широколистни дървета са предпочитани от вида.</p> <p>Определена на база на % участие на местообитание N16 - Широколистни листопадни гори, N19 - Смесени гори. Като подходящите местообитания вероятно ще имат по-малка площ, тъй като трябва да се вземат предвид само старите гори.</p> <p>Препоръчваме запазване на синурите и храстите покрай обработваемите земи; запазване на хресталачните местообитания в зоната.</p>	
<p>Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида в зоната - Наличие на хабитатни биотопни дървета за гнездене</p>	Брой на хабитатни биотопни дървета за гнездене на ha	Най-малко 10 хабитатни биотопни дървета за гнездене на ha на възраст над 120 години	<p>Видът обитава стари, предимно естествени широколистни гори, съставени от полски ясен, дъб, бук, и др. Гнезди изключително в дървесни хралупи (издълбани от кълвачи) и изкуствени гнездилки на височина 3-6 m. Биотопното дърво следва да бъде на възраст над 120 години. Тази възраст позволява образуването на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-добре е биотопните дървета да бъдат в групи, а не по единично. Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на данни по този параметър и такива данни не са налични в плановете за управление на горите.</p>	Поддържане на броя на хабитатните биотопни дървета в зоната със стойност от най-малко 10 дървета на ha на възраст повече от 120 години.
<p>Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида в зоната – количество мъртва дървесина (притеглена</p>	% или м ³ /ha	Най-малко 10% от наличността, но не по-малко от 25 м ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви	Количеството мъртва дървесина в гората влияе положително върху избора на място за гнездото на полубеловратата мухоловка. Предложеният показател определя мъртвата дървесина като процент от наличните горски насаждения. Колкото по-голяма е наличността,	Запазване и/или подобряване на количеството мъртва дървесина до достигане на целевата стойност от поне 10 % от наличността, но не по-малко от 25 м ³ /ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
средна стойност)		дървета и достатъчно количество лежаща мъртва дървесина и сухи клони	толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, изчислен в м ³ /ha. Въпреки това, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на вида, в зависимост от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да бъде по-малко от 25 м ³ /ha. Трябва да се избере по-високата от двете стойности, изчислена в м ³ /ha - или 10% от наличността на ha, или 25 м ³ /ha. Мъртвата дървесина трябва да бъде стояща или лежаща. Важно е да има най-малко 10 стоящи мъртви дървета и достатъчно количество лежаща мъртва дървесина и сухи клони. Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на подробни данни по този параметър и такива данни не са налични в планове за управление на горите.	Междинна цел: Да се определи броя на стоящите и лежащите мъртви дървета и техния обем в м ³ /ha в подходящите местообитания.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A125 *Fulica atra* (лиска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 36-42 cm. Размах на крилата: 70-80 cm. При възрастните главата и шията са черни, а останалото оперение е сивочерно, матово, със синкав оттенък по корема. На челото има бял, рогов израстък, вратът е сивочерен, а шията - черна. Няма полов диморфизъм. Младите индивиди са сиви или тъмнокафяви и бялото петно на челото липсва. Клюнът при възрастните екземпляри е млечнобял, а при младите тъмносив. От водата излита тежко, набирайки скорост с тичане по водната повърхност. Често излиза на брега. При миграция и зимуване образува големи самостоятелни ята (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен (за южна България), гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. По време на миграционния период ята от лиски могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по крайбрежието на Черно море. Птиците напускат местата на гнездене през август и първата половина на септември, а на пролет пристигат края на февруари, началото на март месец. По Черноморието, зимуващи птици се наблюдават от август до март. Размножителният период е от първата половина на април до началото на август с две редовни носила. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание е растителност по периферията на водоеми, различни по характер и размери блата, стоящи пресни води (обрасли с водолюбива растителност плитки части на язовири и микроязовири, рибарници, водоеми в баластиери, стари речни корита), както и в лагуни, стоящи бракични води, по-рядко в крайбрежната растителност на течащи води – предимно по-големи реки. Важно условие е наличието на открито водно огледало, избягва изцяло обраслите с блатна растителност водоеми. Изграждат гнездото сред папур в крайните плитки части на водоемите от мъртви и живи стъбла и листа на папур, тръстика и растения от род *Juncus*, обикновено облицовани с малко по-фин материал. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Обикновено територията е в рамките 0,1 – 0,5 ha с крайбрежие от 40 – 50 m (BWPi, 2006). Разстоянието между гнездата 30-50 m. След 1990 г. все по-голямо значение за вида придобиват изкуствени водоеми – рибарници, баластиери, язовири. (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с растителна храна *Ceratophyllum* sp., *Myriophyllum* sp., *Nymphaea* sp., водорасли (*Enteromorpha* sp.), по-малко количество скариди, насекоми, дребни мекотели, червеи, пиявици, хайвер, жаби, много рядко с дребна риба, яйца и новоизлюпени птици (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в равнинните и низинните части на страната. Най-плътно гнезди в Дунавската равнина (особено покрай р. Дунав и някои от по-големите острови, по поречието на по-големите реки, в рибарници и язовири), в Тракийската низина (по реките Марица, Тунджа и притоците им и в други влажни зони), по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле. Изолирани гнездовища и в Лудогорието, по поречието на реките Струма, Арда, Места, в Странджа, Западните Родопи и др. (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 4 и 6 на ЗБР. Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 – NT (Near threatened), за територията на континентална Европа и за света – LC (Least Concern). Включен в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България. Обект на лов в страната, но не е много популярен.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **1700 – 3000 двойки**. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 1700 – 3000 двойки, със стабилна краткосрочна и променлива дългосрочна тенденция. **Зимуващата** популация е оценена на **30 000 – 82 000** индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. зимуващата популация е оценена със същата численост, с увеличаваща се краткосрочна и променлива дългосрочна тенденция. **Мигриращата** национална популация е оценена на **10 000 – 50 000** индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Fluctuating
Winter	Increasing	Decreasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи - F01, F06, за зимуваща популация F02, F05, за мигрираща популация F02, F05, F26. Според нас основните заплахи за вида са свързани с пресушаване на влажните зони,

безпокойство през периода на размножаване, замърсяване на речните течения от земеделието, от промишлеността и др. (A24, A25, A31, A33, C10, C11, F11, F12, F08, F31, F32, J01).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 59 зони от мрежата Natura 2000. В три зони видът е с оценка D на популацията - BG0000332 „Карлуковски карст“, BG0002053 „Врачански Балкан“ и BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД гнездящата популация на вида се оценява на 2 двойки, което е 0,06 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на 93-1254 индивида, което е 0,3 - 1,53 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлична (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ няма посочени данни за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон до момента числености не са отчетени.

Зимуваща популация

Вида не е посочен в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е 25 инд. през 2020 г. и 416 инд. през 2013 г. В язовир Цонево численостите са между 92 инд. през 2012 г. и 2515 през 2013 инд. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени еднократно 15 инд. през 2008 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	Целевата стойност е определена на база СФД.	Поддържане на гнездовата популация в зоната в размер от най-малко 2 двойки чрез поддържане на подходящите местообитанията.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 93 инд.	Целевата стойност е определена на база СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 93 индивида чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене	ha	Най-малко 2667 ha	Определена на база на % участие на местообитание: N06. Тяхната обща площ е 2667 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2667 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334 ha	Включват и гнездовите местообитания. Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида.	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро – Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо – Poor	
			5-Много лошо - Bad	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е 25 инд. през 2020 г. и 416 инд. през 2013 г. В язовир Цонево численостите са между 92 инд. през 2012 г. и 2515 през 2013 инд. (данни от ИАОС). Предлагаме промяна в СФД - максималната зимуваща численост да се промени от 1254 инд. на 2515 инд., което е 3 % от националната зимуваща популация (оценка „В“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A125	<i>Fulica atra</i>			r	2	2	p		G	C	A	C	C
B	A125	<i>Fulica atra</i>			w	93	2515	i		G	B	A	C	C

Специфични цели за A123 *Gallinula chloropus* (зеленоножка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32-35 cm., размах на крилата: 50-55 cm. Главата, вратът, шията и гърдите са черно сиви. Горната страна на тялото маслинено кафява. Коремът е тъмносив. Челната пластинка яркочервена. Краката са жълтеникаво зелени. Двамата пола трудно отличими един от друг. Плува, като в такт с движението на краката си поклаща главата. Подплашена бяга по водната повърхност като си помага с крилата (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид по Черноморското крайбрежие и в Тракия и прелетен в останалата територия на страната. Миграцията по Черноморското крайбрежие е март-април и септември-октомври. Както в миналото, така и сега е широко разпространена гнездяща птица във влажни зони от всякакъв размер и характер. Размножителния период е от април до август. Гнездото е разположено сред папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур. Снасянето на яйцата е в началото на април (Сребърна) или в края на април. Пълното мътило е от 6-11 яйца. Мътят и двете птици. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

Обитава разнообразни влажни зони както в равнините, така и в планините до към 1000 m надморска височина (Симеонов и др., 1990). Гнезди в растителност по периферията на водоеми във влажни зони с различен характер и размери – блата, рибарници, микроязовири, водоеми в стари речни корита, малки блатисти водоеми, също в течащи води – канали, речни брегове, понякога лагуни, стоящи бракични водоеми. Обитава също и водоеми в градове и села. Заема и напълно обраснали водоеми без водно огледало (Янков, отг. ред., 2007). Гнездото е разположено сред папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур.

Проучване проведено в различни местообитания в Полша, установява, че всяка двойка защитава гнездова територия по протежение на водоема в размер на 60-180 m. Най-предпочитаните от зеленоожката водоеми имат следните характеристики: имат малка площ и са плитки (5-100 cm); имат широка ивица от крайбрежна растителност, като в най-голямо количество трябва да е папура (*Typha* sp.). Изследването установява също, че видът има много висока плътност в промишлени водоеми – 46,1-93,3 двойки/10 ha и по-малко в рибарници (12,6-20,1 двойки/10 ha) (Семпулик, 1993). В езерото Ери в САЩ гнездовата плътност варира между 0,2 и 4,6 двойки/1 ha. Плътността на гнездящите индивиди е най-голяма в полупостоянни наводнени влажни зони с теснолистна крайбрежна растителност, с изобилие от потопета водна растителност, като съотношението между откритите водни площи и тези с растителност е 1:1 (Brackney and Bookhout, 1982). Подходящи вероятно са местообитания с кодове 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В стомасите на 14 изследвани птици през декември и януари са намерени *Coleoptera* – ларви, *Dytiscidae* – ларви, *Hydrophilidae*, *Cerambycidae*, *Chrysomelidae*, *Zebrina detrita*, *Cyperus* sp., *Bitomus* sp., *Ceratophilum* sp., *Sarganium* sp. и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение в равнинните и низинните части на цялата страна, най-широко покрай р. Дунав и в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие, по поречията на по-големите реки. На места и в по-ниските части на планините, в преобладаващо гористи (Странджа) или сухи каменисти (Източни Родопи) райони, където гнезди и в много малки влажни зони с блатна растителност (Янков, отг. ред., 2007). В равнините и планините се среща до 1000 m надморска височина (Симеонов и др., 1990).

Включен в Приложение 3 и 4 на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN (2021) е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа. Не е включен в СПЕС категориите. Не е включен в Червената книга на България (2015).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 5000 – 12 000 двойки. За предходния период на докладване (2008-2013) е съобщена същата гнездова популация и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Зеленоожката е обикновен вида за влажните зони в страната, поради което не е включен в Червена книга на България. Не е правен анализ на заплахите за вида. Според нас следните заплахи вероятно са от най-голямо значение за вида: A25, A26, F12, F26, F31, K02.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 69 зони от мрежата Natura 2000. В 4 зони видът е с оценка D на мигриращата или постоянната популация - BG0000209 „Пирин“, BG0000332 „Карлуковски карст“, BG0002003 „Кресна“ и BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД гнездящата популация на вида се оценява на 2-19 двойки, което представлява 0,04–0.16% от националната гнездящата популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Вида не е посочен в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2021 г. показват, че вида е отчетен през април с численост 2 инд. в микроязовир при с. Рудник.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	Стойността на гнездящата популация е оценена на база СФД. Вида води скрит начин на живот, което го прави труден за наблюдение.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки чрез запазване на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2667	Определена на база на % участие на местообитание: N06. Тяхната обща площ е 2667 ha.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 2667 ha
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида.	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро – Good	
			3-Умерено - Moderate	

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			4-Лошо – Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	

6. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A002 *Gavia arctica* (черногуш гмуркач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 63-75 cm, тегло 2,3 (при женските) до 3,4 kg (при мъжките), размах на крилата: 100-130 cm. В брачно оперение темето, тилът и задната част на врата са кадифено светлосиви. Предната част на шията и гърлото са черни. Тялото отгоре е с ясни бели петна. В зимно оперение шията отстрани е наполовина тъмна, със сива задна и бяла предна част. Няма бяло петно около окоето. Горната страна на тялото е равномерно тъмно сива. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но със светли крайнини на перата отгоре, образуващи люспест рисунък. Младежката оперение се запазва до средата на зимата (Svensson, 2013).

Характер на пребиваване в страната

Редовно мигриращ, зимуващ и летуващ вид за страната. Най-многочисления представител на рода за нашата фауна. У нас птиците пристигат в края на септември и началото на октомври, като се задържат най-късно до средата на май. Най-много птици са наблюдавани в черноморските заливи, черноморските езера и околностите на гр. София. Единични полово незрели птици остават в черноморските заливи през цялото лято. Все пак най-много птици се наблюдават през зимата (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езерата на тундрата и тайгата, лесостепите и степите. Зимуващите и мигриращи през нашата страна птици се срещат главно по Черноморското крайбрежие, морските заливи, Черноморските блата и езера, но се срещат и в големи вътрешни водоеми и по-малки водни басейни до 2300 м.н.в (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите са 1110, 1130, 1150, 1160, както и сладководни местообитания от типа на 3130, 3150, 3260 и 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Хранят се с риба, миди, ракообразни, водни насекоми и техните ларви. Малките се хранят с водни безгръбначни животни, а по-късно и с дребна риба (Симеонов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е наблюдаван в Северна България, Софийско и Пловдивско и по Черноморието. Срещат се предимно единични екземпляри. В периода 1977-1996 г. рядко зимуващ вид със средна обща

численост 44 инд. Черногушите гмуркачи са регистрирани редовно в почти всички райони на страната (с изключение на Северна България), но са най-разпространени във влажните зони по Южното Черноморие, където зимува 74% от цялата популация, посещаваща България. Основните места за зимуване на вида са в най-южната част на българското Черноморие: между Царево и Синеморец със средна численост 11 индивида (там е регистрирана и най-високата годишна численост от 58 птици през 1993 г. за едно място); между Приморско и Царево с 5 индивида; и в блатото Аркутино (включително крайбрежните морски води) с 4 индивида (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за континентална Европа (2021). Не е включен в Червената книга на България (2015). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 50 – 650 индивида. **Мигриращата** популация се оценява на 200-900 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. за зимуващата популация се посочва численост 65-300 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Increasing (I)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: G01, K04. За мигриращата популация са посочени два типа заплахи: K04 и G12.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 33 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 30 индивида, което е 4,8 % от националната зимуваща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е отлична (оценка „A“).

5. Анализ на наличната информация

Видът не е посочен в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е между 3 инд. през 2018 г. и 64 инд. през 2020 г. В язовир Цонево численостите са между 1 инд. през 2020 г. и 4 инд. през 2013 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон видът е регистриран на морското крайбрежие при Бяла с численост 7 инд., а също и при Шкорпиловци – 1 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	поддържане на местообитанията
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида.	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е между 3 инд. през 2018 г. и 64 инд. през 2020 г. В язовир Цонево численостите са между 1 инд. през 2020 г. и 4 инд. през 2013 г. (данни от ИАОС). Предлагаме промяна в СФД - минималната мигрираща численост да е 1 инд. и променяме максималната численост от 30 инд. на 65 инд. Зимуващата популация се оценява 2 - 10 % от националната популация. Оценката на популацията е „В“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A002	<i>Gavia arctica</i>			w	1	65	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A001 *Gavia stellata* (червеногуш гмуркач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 53-69 cm, размах на крилата: 98-116 cm. По-дребен от черногушият гмуркач. Главата и горната част на тялото по-тъмно оцветени. Коремът бял. Клюнът тънък, остър, прави впечатление на леко вирнат. В брачно оперение ръждиво червеникаво петно на шията. Наблюдава се най-често кацнал на водата. Преди излитане се засилва по повърхността на водата. Търси

храната си чрез гмуркане под водата. Лети поединично, с изпъната шия и леко висяща задна част на тялото (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

По нашите водоеми мигриращи и зимуващи северни индивиди се срещат от средата на октомври до края на април. Някои от тях тук линеят (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езерата на тундрата и тайгата. Преминаващите и зимуващите у нас птици предпочитат морските заливи и големите вътрешни водоеми, но се срещат и на по-малки водни басейни както в равнините, така и до 1350 m надморска височина (яз. „Искър“) (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Риба и други водни организми (жаби, миди, раци, червеи, водни насекоми), а рано напролет и растителна храна (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Наблюдаван е в Северна България, Софийска и Пловдивска област и по Черноморието. Срещани са предимно единични екземпляри. Може да се очаква появяването на вида по всички големи и малко водоеми на страната. Рядък зимуващ вид за страната по време на средно зимните преброявания в средата на януари. Наблюдавана е само няколко пъти: 11 индивида през 1983 г. на брега Тюленово - нос Калиакра, 1 инд. през 1990 г. на брега Камчия - Обзор, 1 инд. през 1994 г. в езерния комплекс Мандра и в язовир Искър (във вътрешността на страната): 6 индивида през 1977 г. и 3 индивида през 1998 г. Зимуващата популация на вида може да се счита за стабилна през целия 25-годишен период на проучването (1977-2001 г.). Максимална численост по време на цялото проучване е регистрирана в сектора Тюленово-Калиакра на крайбрежието: 11 индивида през 1983 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на вида според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за континентална Европа (2021). Видът е включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуващата популация е оценена на 5 - 15 индивиди. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е посочена зимуваща численост от 0-7 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04, G01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 13 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 1 индивид, което е 6,6 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация

Видът не е посочен в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната в язовир Цонево числеността е 1 инд. през 2012 г. еднократно (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон видът не е регистриран.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида.	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A127 *Grus grus* (сив жерав)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 110-120 cm, размах на крилата: 220-245 cm. При възрастните оперението е сиво с червено петно на темето и широка черна ивица отдолу на шията. Младите са с ръждивокафяви глава и шия, а надкрилията и долната страна на тялото са изпъстрени с различни по големина светлокафяви петна. Клюнът бледо зеленикав или жълтеникав (в основата с розов оттенък). Краката тъмносиви или черни със зеленикав оттенък. Често миграцията може да се установи и нощем по характерното обаждане на птиците в полет (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В миналото постоянен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Понастоящем само преминаващ. Пролетната миграция по Черноморското крайбрежие от края на февруари до началото на април, а есенната от края на септември до края на октомври. Средния размер на ятата е 45 екземпляра. Размножителния период за страната не е достатъчно проучен. За Европа е от май до август. Гнезди поединично сред гъста растителност (диви житни растения) на трудно достъпни блата. Гнездото е на земята и е изградено от стъбла и листа на водни растения (Симеонов и др., 1990; BWPi, 2006; Боев и Петков, 2015).

Характерно местообитание

Обширни равнини (стеги, савани) в близост до водоеми, блата в предпланини и планини, ливади, мочурища. По време на прелет – по ливади, угари, ниви, оризища, речни разливи, горски поляни и др. Консервативен относно местата за стационаране при прелет (Боев и Петков, 2015). През размножителния сезон обитава разнообразни плитководни влажни зони като мочурища и тресавища с липса на гора, обикновено със стояща вода, блата без дървета, тръстикови масиви и оризища до 1300 m н. в. Гнездото е на земята в труднодостъпни блатисти местности. Извън гнездовия сезон местата за почивка/нощувка са разнообразни разливи, плитки заливи или заблатени ливади. През зимата често обитава открити обработваеми земи (BWPi, 2006). Гнезди поединично, като често използва едно и също гнездо през годините в зависимост от гнездовия успех. Територията на двойката в Швеция е около 250 ha (Månsson et al., 2013). В зависимост от сезона подходящите местообитания са разнообразни, с кодове: 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Всеяден вид. В България не е добре проучено. За популацията в Европа храната е предимно с растителен произход: коренища, грудки, стъбла, листа, плодове и семена. Животинската храна включва предимно насекоми и земни червеи, а така също жаби, гущери, змии и дребни бозайници (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Към края на XIX в. е гнездил по Дунавското крайбрежие и в блата във вътрешността. До първата половина на XX в. в гнездовия сезон е наблюдаван из цялата страна – Плевенско, Добричко, Варненско, Бургаско, Софийско, в Родопите, край Пловдив и др. Последните гнездови находища са бившето Баташко блато и Шабленското езеро, където е мътил до 1950 г. През пролетния прелет е регистриран в Софийско, Добричко, Пернишко, Силистренско, Хасковско, Кърджалийско, Бургаско, Варненско, Плевенско, Дуранкулашкото езеро. По време на есенната миграция през 1979–1983 г. между 10 август и 30 октомври в района на Бургаския залив са преминавали средно 1800 птици. Есенен прелет на ято от 20 индивида е регистриран през 1993 г. край Плевен. През последните години е почти изчезнал като есенен мигрант (Т. Мичев – лично съобщ.). Зимувал е редовно в Пазарджишко и отчасти в Пловдивско (Боев и Петков, 2015).

Включен е в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Не е включен в SPEC категориите (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на България (2015) като **изчезнал (EX)**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на **300–2000** индивида. Не са посочени тенденции в популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Боев и Петков, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени унищожаване и промяна на местообитанията (A01, K02), безпокойство по време на размножаването и прелета (H08), браконьерски лов (G7, G10), замърсяване на средата с пестициди, механизация, строителство и пр. (A21, A25).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния: F05, F26. Необходимо е да се допълнят с тези от Червената книга.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 34 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Видът се среща като мигриращ в зоната, но не може да се оцени неговата численост („P“ – присъства в зоната), понеже няма достатъчно информация („DD“). Не може да се изчисли процент от националната зимуваща популация, тъй като на национално ниво не е докладвана такава. Оценката на вида в зоната е „A“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен като мигриращ без да бъде отбелязана конкретна численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2010-2022 видът е отбелязан еднократно по време на миграция с един индивид на 24.03.2016 г. (данни от eBird 2015-2022).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните в платформата eBird, че в зоната е наблюдаван 1 инд.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за хранене.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 21335 ha	По време на прелет се среща по ливади, угари, ниви, оризища, речни разливи, горски поляни и др. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N10 – влажни ливади и пасища, N12- Обширни зърнени култури N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 21335 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 21335 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме като мигрираща численост за зоната да се посочи 0-1 инд. на база на данните в платформата eBird, че в зоната е наблюдаван 1 инд. по време на миграция. Отпада само категория „P“ в колона Category.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A127	<i>Grus grus</i>			c		1	1		DD	A	A	C	A

Специфични цели за A078 *Gyps fulvus* (белоглав лешояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95–110 cm. Размах на крилата: 230–265 cm. При възрастните оперението е светлокафяво с черни махови пера и опашка. Главата и шията са покрити с къс бял пух. В основата на шията има добре видима якичка, прекъсната от предната страна; гърбът и крилата са пясъчно жълти, а маховите пера – черни. Лети предимно с реещ полет и леко повдигнати крила. С този профил се отличава от черния лешояд, който при реене държи крилата си хоризонтално, има по-дълга опашка, а якичката е тъмна. Преди кацане изпъва краката напред и надолу за разлика от черния лешояд, който повдига опашката нагоре (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид за страната. През есенно-зимния период се срещат рядко единични екземпляри или групи из цялата страна. Обитава скали в близост до пасища в хълмисти и планински райони (Симеонов и др., 1990). Гнезди колониално (до 10–12 двойки) в големи скални комплекси като периодично сменя гнездовищата. Известни са и единични гнезда, включително до

пътища. Размножителният период започва в края на зимата. Копулацията е в последните дни на декември и началото на януари. Гнездото е изградено от клони с дължина до около 60 cm и е постлано с нежни вейки и суха трева. Мътенето продължава 48-54 дни. Малките напускат гнездото на 125-130-дневна възраст (средата на юли до средата на август), но стават напълно самостоятелни след още няколко седмици (Cramp, Simmons 2004).

Характерно местообитание

Обитава обширни скални комплекси, ждрела, речни долини в равнини и планини до субалпийския пояс. Видът е скално гнездящ. Среща се на ниска до средна надморска височина, предимно в места с топъл климат, като избягва гори, влажни местообитания, езера и морета. Подходящи местообитания са 8210, 8230 и скалисти долини, Скали и скални стени (във вътрешността на страната), често до големи реки и язовири (Янков отг. ред., 2007; Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сакрофаг, храни се с трупове на едри бозайници, като използва вътрешните органи и мускулатурата. Не изхвърля погадки, защото не използва за храна кожата, сухожилията и костите (Симеонов и др., 1990). Зависим от свободно пасящи домашни животни и от ветеринарно-санитарното обслужване. На едно място за хранене могат да се съберат десетки птици. За полетите си в търсене на храна използва термиките, които се образуват над възвишенията и хълмовете или над открити терени. Необходимо условие за вида са наличието на скали за почивка и големи площи за хранене (Cramp, Simmons 2004).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В България гнезди по долината на р. Арда между язовир „Кърджали“ и язовир „Ивайловград“, но може да бъде наблюдаван да търси храна в целите Източни Родопи, Стара планина, Кресненското дефиле. Отделни индивиди може да бъдат наблюдавани и по Черноморието (Симеонов и др., 1990; Demerdzhiev et al., 2014). В края на XIX век белоглавият лешояд е бил широко разпространен и многоброен в България, със 17 сигурни находища. Век по-късно, вследствие основно на загуба на хранителна база, използване на отровни примамки за хищници, масово преследване и загуба на местообитания се счита, че белоглавият лешояд е изчезнал като гнездящ от страната. През 1978 г. се открива колония от 9 възрастни и 19 млади птици и едва едно-две активни гнезда в Източни Родопи. През 90-те години започват усилия на природозащитни организации, за стабилизиране числеността на белоглавия лешояд в България – изграждане на площадки за изкуствено подхранване, редовно снабдяване с храна, проучвания за елиминиране на заплахите, превенция използването на отрови, работа с местното население и др. Освен на територията на Източни Родопи се работи за възстановяването на белоглавите лешояди и в другите райони, където преди са се срещали – Западна и Източна Стара планина, Западни Родопи, Кресна, Врачански Балкан (Peshev et al., 2015, 2018). От началото на 2000 г., започват работа различни проекти свързани с реинтродукцията на вида в България. В резултат са внесени 264 белоглави лешояда, от Испания и Франция, като в началото са освободени общо 205 лешояда от четирите адаптационни волиери, изградени във Врачански и Централен Балкан, Сините камъни – Гребенец и Котленска планина, Източна Стара планина. През размножителния период на 2014 и 2015 са установени поне 3 териториални размножаващи се двойки в района (Котел и ПП "Сините камъни"). Общо 42 освободените 111 лешояда са открити мъртви, като за голям процент от смъртните случаи причина е токов удар (Peshev et al., 2015, 2018).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и света (2021). Не е включен в SPEC (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата популация на вида е между 90 и 130 двойки. Съгласно докладването за периода 2008-2012 г., видът се докладва като

гнездящ с популация между 29 и 60 двойки. Според Янков (отг. ред, 2007), националната гнездяща популация се оценява на 30 – 35 двойки.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Съгласно Червената книга (Янков и др., 2015), отрицателно действащи фактори са: намаляването на добитъка (особено след 1985–1989 г.), водещ до липсата на храна; поставянето на отровни примамки и влошаването на местообитанията в резултат на минна дейност, залесяване (B01), безпокойство през периода на размножаване (H08) и др. След 2004 г. заплахата са 40 вятърни генератора в Гърция до българската граница, в район на преминаване на птиците (D01).

Съгласно докладването през 2019 г., посочени заплахи и въздействия за гнездовата и мигриращата популация на вида са: A04, F03, C03, D02, F05, G01, J02. Според нас заплахи D02, F05, G01, J02 нямат отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 27 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на до 1 инд. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на разширен ареал (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 2-3 индивид. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) няма национална оценка на мигриращата популация на вида. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на разширен ареал (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен като мигриращ с численост 2 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018 – 2022 г. – не са наблюдавани индивиди от вида по време на миграция в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г., не са наблюдавани индивиди от вида по време на миграция в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Според нас видът не гнезди в зоната, това са летуващи или хранещи се индивиди. Има наблюдавано неуспешно загнезждане около яз.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Цонево на интродуцирана двойка.	местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Вида гнезди в скални местообитания. Тяхната площ в зоната е неизвестна и за това е поставена междинна цел.	Междинна цел: Определяне на подходящите гнездови местообитания и тяхната площ в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12- Обширни зърнени култури, N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N08- Равнини, шубраци, N10- Влажни ливади, пасища, N15- Други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 25780 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 25780 ha.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Тъй като в зоната е имало опит за загнезждане на вида предлагаме да се постави цел – 1 гнездяща двойка. В колона Unit да се промени индивиди (i) на двойки (p).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A078	<i>Gyps fulvus</i>			p		1	p		G	C	A	B	C
B	A078	<i>Gyps fulvus</i>			c	2	3	i		G	A	A	B	A

Специфични цели за A075 *Haliaeetus albicilla* (морски орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 80-85 cm. Размах на крилата: 215-225 cm. Едър орел с широки дълги крила. Възрастните са сиво-кафяви с почти черни крила, главата и шията са белезникави, клюнът е много голям, масивен и бледожълт, на върха силно извит надолу, опашката е къса, заоблена и изцяло бяла. Младите са с тъмнокафява окраска и черен клюн; в полет се отличават от големия креслив орел по забележимо издадената напред глава и дъговидно извитата и назъбена задна част на

крилата. При полет първостепенните махови пера са разтворени като пръсти. Среща се поединично или на двойки, често в близост до водоеми (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид, със зимуващи предимно млади птици от по-северни райони (делтата на р. Дунав). От началото на 90-те години на миналия век се наблюдава бавно възстановяване на популацията, най-вече по р. Дунав (сега има най-малко 12 двойки, 6 от които на българска територия). По Черноморското крайбрежие засега има само 3 двойки. Новост е задържането на двойка във вътрешността на страната при яз. „Ивайловград“. Общата численост на гнездящите и потенциално гнездещи двойки е 23, като по Дунавското крайбрежие са 11 дв., а в Тракия и Източните Родопи – 9 дв. През зимата числеността се увеличава за сметка на скитащи и разселващи се млади птици основно от делтата на р. Дунав и се колебае вероятно между 30 и 40 индивиди (Todorov et al., 2015; Иванов и др. в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период крайбрежия на морета, реки и езера, богати на риба и водоплаващи птици, с високи и удобни за гнездене дървета. През зимата обитава и места около изкуствени водоеми – язовири, рибарници и др. В Дунавската делта (Sándor et al., 2014) е установена гнездова плътност от 0,048 двойки/km². В Германия териториите на птиците варират между 2,7 и 669,7 km² (Krone, Treu, 2018). Изгражда гнездото си на издатини на скали или на стръмни склонове или дърво, от 5–200 m или повече над морското равнище и 0–75 m над земята, като в България е построено главно на бяла топола. Двойката може да има няколко алтернативни гнезда в рамките на територията, като разстоянието между тях е 2–3000 m, средно 480 m. Гнездото е изградено от клони, използва се няколко години (до 30 години). Женската снася през март. Пълното мътило е 1 - 3 яйца, мътенето продължава 38 - 42 дни. Малките остават в гнездото 80 - 90 дни (Симеонов и др., 1990; Cramp, Simmons, 2004). Според Янков отг. ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са високи дървета от бяла топола *Populus alba* в алувиални и много влажни гори и храсталаци по островите в р. Дунав и около големите крайморски езера. В Източните Родопи и на места покрай Черно море гнездата са в широколистни листопадни гори. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0, 92A0, а за търсене на храна – 3130, 3140, 3150, 3160, 1110, 1130, 1150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Видът е полифаг, храни се с риба, водоплаващи птици, дребни бозайници, мърша и др. Понякога отнема плячката на други грабливи птици. В България голям процент от храната са ранени водни птици: лиска, зимно бърне, речна чайка (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С отделни гнездовища, съсредоточени покрай р. Дунав и по Черноморското крайбрежие, а отделни находища – и по долното течение на р. Арда. Част от двойките по Дунавското крайбрежие през отделни години гнездят на румънския бряг. В редица квадрати е установен с ниска степен на достоверност за гнездене и вероятно се касае за скитащи или не гнездящи индивиди (Янков, отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България със статус „уязвим“ VU (Vulnerable). Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2021, видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 23–45 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. националната гнездяща популация на вида е оценена на 33 – 37 двойки.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **зимуващата** популация е оценена на 20–35 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. националната зимуваща популация на вида е оценена на 7–34 индивида. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **мигриращата** национална популация е оценена на 10–40 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing	Increasing
Passage	no information	no information
Winter	Stable	Increasing

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Заплахите за вида в страната най-вероятно са свързани с пресушаване и унищожаване на влажните зони (A11, A15, A25, A31, A33), изсичане на крайречните гори (B05, B08, B09, B13, B28), залагане на отровни примамки срещу хищни бозайници (G13), безпокойство през периода на размножаване (H08), браконьерски отстрел (G10). В миналото заплахите са свързани с пряко преследване и убиване (Червена книга на Р България 2015).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата, зимуваща и мигрираща популации са посочени следните заплахи и влияния: A02, B02, B03, C03, D02, D06, E01, F03, H01, J01, J03, L07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 50 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)** и **зимуващ**. Гнездящата популация се оценява на 1 двойка, което представлява 2,2-4,3% от националната гнездящата популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 2 индивида, което представлява 5,7% от максималната националната зимуваща популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът не е посочен като гнездящ (в Костадинова и Граматиков, 2007). В проучването от 2012 г. морският орел също не е съобщен като гнездящ (Матеева и др., 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че той не е наблюдаван в зоната по време на гнездовия период.

Зимуваща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен с зимуваща популация от 0-1 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. е отчетен веднъж по крайбрежието между к.к.

Камчия и Иракли (което попада в рамките на 33 Камчийска планина) - 1 инд. през 2021 г., на яз. Цонево с по 1 инд. през 2012 и 2020 г. и на яз. Елешница – 1 инд. през 2020 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	0-1 дв.	На базата на посочените данни в т. 5 може да се направи извод, че вида не гнезди постоянно в зоната. Ето защо предлагаме гнездовата му численост да е 0-1 дв.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер до 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Предлагаме целевата стойност да се промени на 1-2 инд. на база на СФД и на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Вида редовно зимува в зоната макар и с малка численост.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Видът гнезди по високи топови дървета. Това обосновава необходимостта от такива дървета в гнездовите местообитания. Броят на биотопните дървета с височина най-малко 25 m в близост до обширни водоеми и морето в момента е неизвестен. По тази причина е формулирана междинна цел.	Поддържане броя на биотопните дървета на хектар, с височина от най-малко 25 m в зоната в съответствие с изискванията на вида.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Определена въз основа на % от общата площ на 33 с местообитания, където се очаква да има струпване на водолюбива птици (плячка) – N06, N01. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 5334 ha.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени минималната численост на 1 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Вида редовно зимува в зоната макар и с малка численост. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната, тъй като 1-2 инд. са 5-5,7% от националната зимуваща популация – оценка В.

По отношение на гнездящата популация предлагаме числеността да се промени на 0-1 дв., тъй като вида не гнезди постоянно в зоната.

Species			Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.

B	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>		w	1	2	i		G	B	B	C	A
B	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>		r		1	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A092 *Haliaeetus pennatus* (малък орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 47 - 55 см., размах на крилата: 110 - 120 см. Възрастните имат две фази на оперението. При светлата фаза отгоре е светлокафяв с кафяви пъстрини по средата на перата, а отдолу е беззникав с надлъжни петна по гърдите и черни махови пера. Това оперение наподобява възрастен египетски лешояд. При тъмната фаза главата и тялото отдолу са тъмнокафяви, а опашката – по-светла; на предните ръбове на крилата при главата има две характерни бели петна, които липсват при всички други дневни грабливи птици. Има и междинна фаза. Младите са беззникави, с повече напетнявания по тялото. Отличава се от женските и младите на тръстиковия блатар, по късите и широки крила, опашка и хоризонтален профил при реене (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Гнездото е разположено в стари широколистни или смесени гори, рядко гнезди на скали. Снася 2 яйца. Пролетният прелет е през март - април. Есенният прелет е от втората половина на август до края на октомври. Миграционната активност е най-интензивна през втората половина на септември. Съотношението на екземплярите със светла и с тъмна фаза на окраската по време на миграции е 7:4. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и Шурулинков в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Гнезди основно в широколистни листопадни гори в полупланинските и хълмисти райони до около 2000 м н. в. и ниските части на по-високите планини и по-рядко в смесени гори или в алувиални и много влажни гори и храсталаци (главно покрай Дунавското и Черноморското крайбрежие). Гнездовото му разпространение в голяма степен зависи от наличието на стари гори или запазени групи стари дървета сред по-младите гори. Понякога заема гнезда на други дневни грабливи птици (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и Шурулинков в Червена книга на Р България 2015; Янков, ред., 2007).

Изследване в Испания (Lopez et al., 2016) показва, че малкият орел използва горските местообитания (широколистни, иглолистни и смесени гори в зависимост от географския регион) за гнездене и се премества в райони, които обикновено са далеч от местата за гнездене, за да се храни. Районите за хранене се характеризират предимно със смесица от мозаечни ландшафти, в които преобладават средиземноморски храсталаци, селскостопански и горски площи (основно неполивни обработваеми земи), открити площи, посеви и пасища. Интересното е, че моделите на използване на местообитанията се променят през размножителния сезон. Храсталаците са били използвани основно през периодите „преди яйце снасянето“ и „инкубация + изхранване на малки“. С напредването на размножителния сезон започва да използва повече гори и агролесовъдни площи. В същото изследване една двойка обитава територия около 486 км². Според Martínez et al. (2007) средните размери на обитаваната територия е 146 км². Според Aghababayan and Stepanyan (2020) в Армения една двойка обитава територия около 240 км². Разстоянието между съседните гнезда е от 9,1 до 11,2 км. Най-малкият горски участък, обитаван от вида, е с площ от 5,4 км².

Хранене

Храни се с лалугери и други гризачи, птици (гълъби, дроздове, чучулиги, синигери), влечуги и др., които лови в гори и открити пространства (Симеонов и др., 1990, Червена книга на Р България

2015). Ловува предимно в полет и улавя плячката си, птици, бозайници, гущери и насекоми, на или в близост до земята или над дървета, обикновено след грандиозно гмуркане (William, 1999).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Петнисто и разпръснато в почти цялата страна, в гористи райони в равнините, в ниските и средно високите части на планините. Предимно в Източна България, с най-плътно разпространение в Източните Родопи, Сакар и хълмистите райони по поречието на р. Тунджа, Източна Стара планина, Странджа, Добруджа и отчасти Лудогорието. В Западна България предимно с разпръснати единични находища. В Дунавската равнина и Тракийската низина е по-рядък (Янков отг. ред., 2007). В края на XIX в. е повсеместно разпространен, но не много често срещан. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие (Домусчиев и Шуруликов в Червена книга на Р България 2015).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Няма SPEC категория, популацията му е флукуираща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на България със статус уязвим (VU). Според IUCN (2021) е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 240 и 250 двойки, а националната мигрираща популация е 200-2000 индивиди. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била със същата оценка и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Домусчиев и Шуруликов, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: масовото изсичане на старите гори (B09, B10, B05, B06, B02) и безпокойство (H08); унищожаване на ценни местообитания от пожарите в Югоизточна България в началото на XXI в. (M09); пряко преследване от браконieri (G10).

При докладването по чл. 12 през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, B01, B02, B03, B06, C03, D02, E01, F03. Според нас заплахата C03 няма отношение към вида в страната. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, F03, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 73 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 4 – 5 двойки, което представлява 1,6-2 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 38 индивиди, което представлява 1,9-19 % от националната мигрираща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките

на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост от 38 инд. и 4 двойки размножаващи се (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. – 2- 5 двойки.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. са наблюдавани между 1-2 мигриращи индивиди в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 4 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 4 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 38 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 38 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 55116 ha	Гнезди основно в широколистни гори в полупланински и хълмисти райони. Гнездовото му разпространение в голяма степен зависи от наличието на стари гори или запазени групи стари дървета. Данните са взети от СФ като % участие на местообитания N16 – Широколистни листопадни гори, N19- Смесени гори. Най-вероятно площта е по-малка, тъй като трябва да се вземат предвид само старите гори.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 55116 ha.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09 – Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи, N21- Негорски площи, N10- Влажни ливади, пасища,	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 25780 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 25780 ha.	
Местообитани е на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A022 *Ixobrychus minutus* (малък воден бик)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 33 - 38 cm. Размах на крилата: 42 – 58 cm. Мъжкият е по-едър, тялото отгоре, горната част на главата, гърбът, плещите и надопашката са с черно метален блясък, а отдолу – охристожълто с кафяви ивици по гърдите. Челото и надочната ивица са бели. Надкрилията жълти. Маховите пера черни. Подкрилията бели. Клюнът жълтеникавозелен. Краката зеленикавожълти. Женските са тъмнокафяви с по-светли пъстрини. Главата и шията отстрани ръждиво-кафяви. Гърлото и гърдите с тъмни надлъжни ивици. Клюнът жълт с кафяв връх. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

В България малкият воден бик е гнездящ, прелетен и отчасти зимуващ вид. Среща се почти в цялата страна, главно под 600 m н. в. Пролетната миграция е от март до средата на май, а есенният прелет е от края на август до октомври. Размножителният период започва от май и продължава до юли. Среща се дори в изолирани малки водоеми с достатъчно тръстика, където да се крие. Гнезди поединично, много рядко в малки колонии от 2 – 3 двойки. Изгражда гнездова платформа от тръстика, често издигната над водното ниво, закрепена за тръстиката или ниски храсти. Строителният материал е от стъбла и листа на тръстика, върбови клонки и друга блатна растителност. Пълното мътило от 5 - 6 яйца. Малките напускат гнездата след около 20 дни. (Симеонов и др. 1990; Боев в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Малкият воден бик обитава широк спектър от сладководни блата, речни зони, покрайнини на езера или басейни, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници и оризища, с високи гъсти насаждения от тръстика, или дървета и храсти като върби *Salix*, елша *Alnus* и други широколистни видове. Не е колониален вид, но 2–3 двойки могат да се размножават в едно езеро с гнезда само на 50 m едно от друго, рядко на 5–10 m едно (Симеонов и др., 1990; Cramp, Simmons, 2004). Гнезди предимно в растителност по периферията на водоеми в блата и в стоящи пресни води (вкл. микроязовири, карьерни езера, рибарници, отводнителни канали и др.). Според Янков отг. ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са блатни водоеми и в големи градски паркове (Южен парк в София), в канали и корита на реки в пределите на населени места (индустриални зони Кърджали, Бургас) и др. Подходящи местообитания вероятно са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият воден бик се храни предимно рано сутрин и привечер. Храната си търси в тръстикови масиви, по края на водни площи с различни размери и по-рядко на открито. Лови малки рибки, жаби, пиявици, водни насекоми, миди, охлюви и червеи. Рядко напада гнездата на дребни блатни птици и унищожава яйцата и малките им (Симеонов и др. 1990; Боев в Червена книга на Р България 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С широко и сравнително плътно разпространение по Дунавското поречие, в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и някои котловинни полета в Западна България, на места в Добруджа и по долините на реките Арда, Струма и Места (Янков, отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Застрашен“ (EN). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **1500-4500 двойки**. Според докладването за периода 2008-2012 г. националната гнездяща популация е оценена със същата численост и със стабилна краткосрочна и дългосрочна тенденция.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Stable

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Боев, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени унищожаване на местообитанията (A30, A33, K02, F05, F26), замърсяване, браконьерски лов. Към тях може да добавим - безпокойство през периода на размножаване (H08), унищожаване на тръстиковите масиви, замърсяване на водите и др. (J01, F08, F31).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени няколко заплахи, като отношение към вида имат - F05, J01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 60 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 1 двойка, което представлява 0,07% от минималната национална гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен като гнездящ с численост 1 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща рядко в зоната с численост до 1 инд. – едно отчитане на 17.08.2022 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на базата на СФД.	Поддържане на броя на гнездящите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене в зоната.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене и хранене	ha	Най-малко 2667 ha	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 2667 ha. Вида гнезди в тръстикови масиви във различни типове влажни зони. Най-вероятно подходящите местообитания са с по-малка площ, тъй като N06 включва и тръстиковите масиви. Може да се постави междинна цел за установяване площта на тръстиковите масиви в зоната.	Запазване и поддържане на минималната площ на подходящите местообитания за гнездене в защитената зона. Запазване на тръстиковите масиви в зоната.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" data-bbox="724 1446 1083 1659"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не могат да бъдат направени промени в СФД за вида.

Специфични цели за А338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17 cm. Размах на крилата: 24-27 cm. Малко по-едра от врабче. Има набито тяло, сравнително къси, закръглени крила и относително дълга опашка. Клюнът характерен, със закривен връх, подобен на този на хищна птица. Има добре изразен полов диморфизъм. Мъжкият е със сива глава и врат, кафяв гръб и черна маска през окото. Гърлото и бузите бели, гърдите и страните на тялото розови. Опашката черна с бели полета в основата. При женската главата и гърбът са кафяви със слаб или без тъмен вълновиден рисунък. Вратът обикновено сив. Долната страна бяла или жълтеникава с напречен тъмен вълновиден рисунък. Обикновено стои вертикално на избран от нея за наблюдателен пункт клон (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящ и прелетен. По време на миграция е по-многочислен по Черноморското крайбрежие. Напролет най-рано се появява в началото на април. През есента отлита от края на август, най-късно до края на октомври. Моногамна птица. Гнезди единично. Гнездата са най-често в гъсти бодливи храсти (шипка, глог, драка, дива круша и др.) и по-рядко по дървета на височина от 0,5 до 2 m и по-високо (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

Гнезди в открити пространства примесени с храсталаци на местата с умерен климат, сухолюбиви храсталаци, пустеещи земи, в крайнините на разредени широколистни листопадни гори, сечища, в овощни градини, дървесни и храстови плантации, ивици дървета (полезащитни пояси), храсти и мозайки от тях, градски паркове и градини и други обрасли с храсти и слабо посещавани места в градове, села и индустриални зони, както и в селища с разпръснати дворове (планински махали, вилни зони и т.н.) (Янков, ред., 2007). Числеността в овощни градини е 2,1-2,5 двойки /10 ha; в насаждения от *Robinia pseudoacacia* – 2,7 двойки/10 ha; изкуствени насаждения от черен бор (500-800 m) – 2 индивиди/10 ha; в дъбови гори – 1-7 индивиди/10 km; храсталаци с преобладаване на драка – 15 индивиди/10 ha; в степни местообитания – 0,2-0,6 двойки/10 ha; нискостеблени гори (храсталак): 6,8-8,7 двойки/10 ha (Иванов, 2011). Проучване на избора на гнездови местообитания в Италия показва, че най-подходящи са обработваемите земи с жив плет и ливади с голяма надморска височина. Като в двете местообитания са регистрирани близки числености на популацията (0,27 двойки/10 ha в земеделските земи и 0,30 двойки/10 ha в ливадите). Всички гнезда в земеделските земи са разположени в храсти, най-често трънка (*Prunus spinosa*; 48,5%), шипка (*Rosa canina*; 25,8%), къпина (*Rubus ulmifolius*; 12,1%) и глог (*Crataegus monogyna*; 8,3%) (Morelli, 2012). Проучване от Финландия разкрива предпочитанията на местообитания на червеногърбата сврачка по време на гнездовия период и след него. Горските местообитания (редки стари борови гори) и естествените ливади се използват еднакво по време на размножителния период, но след размножаването сврачките показват предпочитание към ливадите и обработваемите земи, докато избягват горите. Предпочитанието към ливадите във фазата след размножаването съвпада със значително по-голямото количество скакалци и щурци (*Orthoptera*) в това местообитание. Сврачките предпочитат местообитания за хранене, където големите насекоми са в изобилие (Karlsson, 2004).

Хранене

Храната на възрастните птици включва насекоми, основно бръмбари, но също и други безгръбначни, малки бозайници, птици и влечуги (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен е повсеместно в цялата страна като гнезди и на около 2000 m надморска височина на Витоша и Рила. Числеността е сравнително равномерна и висока – в преобладаващия брой

квадрати гнездят стотици двойки. По-ниска е в по-високите части на планините, в нископланински и равнинни райони с по-плътна горска покривка и такива, доминирани от земеделски култури (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2017). Включен в SPEC 2 (Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червената книга на България (2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездящата** с популация на вида е между 170 000 и 380 000 двойки. При предходното докладване (за периода 2008-2013) гнездовата популация е била оценена на 400 000-600 000 двойки и тенденциите са били стабилни. Данните от Мониторинга на обикновените видове птици в България (Христов и Попгеоргиев, 2021) показват „слабо намаляваща“ тенденция (-45.6%) в сравнение с 2005 г. Тези данни потвърждават намалението на популацията на вида в страната посочено при докладването.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Червеногърбата сврачка е широко разпространен вид в страната, поради което не е включена в Червена книга на България (2015) и не е правен подробен анализ на заплахите в страната. Основните заплахи за вида са: интензификация на земеделието (A03, A04, A07, A10), прекомерна употреба на инсектициди (A21), разораване на пасищата и премахване на храстовата растителност в земеделските земи (A05).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A10, A07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 107 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Числеността на гнездовата популация е оценена на мин. 1615 двойки и макс. 1615 двойки, което е 0,4 - 0,9 % от националната минимална и максимална популация. Посочена е оценка „C“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездовата популация посочена от Костадинова и Граматиков (2007) е за 520-2710 двойки. В доклада на Матеева и др. (2013) се посочват установени 263 - 460 дв. В платформата eBird има наблюдения от 26 локации.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 263 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните за минимална численост на	Поддържане на гнездовата популация в зоната с минимална численост от 263 дв.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			вида посочени в Матеева и др. (2013).	чрез запазване на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 16002 ha	Определена на база на % участие на местообитание: N09 - Сухи ливади, степи, N08 - Равнини, шубраци, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N10 - Влажни ливади, пасища, N23- други земи, N15-други обработваеми земи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 16002 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – покритие с храстова растителност	% покритие с храстовата растителност	Между 15% и 20% покритие с храстова растителност	В подходящи местообитания на вида храстовата растителност не трябва да е гъста, а напротив - отворено мозаечно местообитание с живи плетове и редки храсти/дървета. Видът се нуждае от открити зони където лови едри насекоми, дребни влечуги или бозайници.	Да се поддържа покритие с храстова растителност - между 15% и 20%.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се промени минималната численост на 263 дв. на база на данните за минимална численост на вида посочени в Матеева и др. (2013). Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната.

Species						Population in the site					Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A338	<i>Lanius collurio</i>			r	263	1615	p		G	C	A	C	B		

Специфични цели за A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20 cm. Размах на крилата: 32-34 cm. По-дребна от сивата сврачка, с къс клюн, по-дълги крила и по-къса опашка, с широка бяла препаска през първостепенните махови пера и бял връх на опашката. Отгоре е сива, отдолу бяла, винено-розова по гърдите и страните на тялото. Има черна маска на лицето. Младите отгоре са кафяви с вълнообразни препаски, отдолу са безцветни (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид за страната. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Широко разпространен в цялата страна предимно в равнинните и хълмистите райони докъм 900 m. Гнезди единично или в рехави групи. Разстоянието между отделните гнезда е около 100 m. Гнездото обикновено се разполага високо (5-6 до 12 m), в основно разклонение на дървото. Гнезди в близост до грабливи птици (царски орел, сокол орко и др.), понякога край него

се разполагат и гнезда на испански врабчета. Предпочитани дървета, на които строи, са лъжеакацията, топола, дъб, ясен и др. Числеността в дъбови гори е 1 индивиди/10 km; в степни местообитания 0,2-0,77 двойки/10 ha; в нискостеблени гори (храсти) 0,77 двойки/10 ha (Иванов, 2011).

Характеристика на местообитанието

Гнезди в открити пространства и пасища с разпръснати редки дървета и храсти или неголеми изкуствени насаждения сред тях; крайнини на широколистни листопадни гори, граничещи с пасища; в ивици от стари дървета край пътища, реки и в полезащитни пояси, овощни градини, дървесни и храстови плантации, особено в изоставени лозя и др. Обитава както райони с големи площи зърнени култури (посеви и други (едногодишни) тревни култури), така и участъци с екстензивно земеделие, вкл. многогодишни тревни култури, пустеещи земи, околности на градове, села и индустриални зони (Янков, отг. ред., 2007). Изследване на местообитанията на черночелата сврачка в долината Търнава Маре, Румъния показва, че предпочитани за строене на гнезда дървесни видове са основно тополи (94,1%) и върби (5,9%). Повечето от гнездата (75%) са построени средно на 1/3 от височината на дървото, в крайните части на клоните. Плътноста на гнездата е 0,96 гнезда/10 ha. Средното разстояние между гнездата е 768,4 m. Птиците предпочитат открити местообитания с големи обработваеми площи и тревиста растителност, с малко храсти и дървесна покривка (Moga et al., 2010). Проучване на гнездовите местообитания в Унгария показва, че черночелите сврачки предпочитат степи с тревисти съобщества и гнездят в разпръснати групи дървета, малки участъци от гори и крайпътни дървета. Повечето от гнездата са построени върху тополи (*Populus* sp.) и лъжеакация (*Robinia pseudoacacia*). Плътноста на размножаващите се двойки е 0,05 гнезда/100 ha (Lovász et al., 2000).

Хранене

Храната включва предимно едри насекоми, главно *Coleoptera* (*Carabidae*, *Silphidae*, *Curculionidae*, *Scarabeidae*), *Orthoptera* (*Gryllotalpidae*, *Grillidae*, *Tettigoniidae*, *Acrididae*), *Lepidoptera* (имаго и ларви) и др., които дебне от висока (1-6 m) наблюдателна точка или лови в полет. По-рядко дребни бозайници (*Microtus*, *Mus*, *Crocidura*), птици и гущери. Също плодове: череша, черница и др. Често подобно на ветрушката трепти във въздуха, следейки за храна (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение във всички по-ниски и по-безлесни райони, по-плътно в северната и източната част на страната. Отсъства в гористите райони, в средно високите и високите части на планините. По-многочислен в Дунавската равнина, Добруджа и Югоизточна България (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2016). Включен в SPEC 2 – намаляващ (Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между 6000 и 20 000 двойки. При предходното докладване е съобщена по-висока минимална стойност на гнездовата популация (12 000-20 000 двойки), а тенденциите са били стабилни. Данните от Мониторинга на обикновените видове птици в България за периода 2005-2013 г. (Христов и Петков, 2013) показва тенденция на „силно намаляване“ на популацията на вида (-82.7%) в сравнение с 2005 г. Последният доклад показва за вида „неопределена“ тенденция (Христов и Попгеоргиев, 2021).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
--	--	---

Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)
----------	----------------	----------------

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Черночелата сврачка е широко разпространен вид в страната, поради което не е включена в Червена книга на България (2015) и не е правен подробен анализ на заплахите в страната. Основните заплахи за вида са: интензификация на земеделието (A03, A04, A07, A10), прекомерна употреба на инсектициди (A21); разораване на пасищата и ливади (A15); премахване на ивиците от дървета и храсти в земеделските райони (A05).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 81 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 10 - 30 двойки, което е 0,1 - 0,2 % от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Костадинова и Граматиков (2007) гнездящата популация в зоната е 4 - 36 дв. При проучване от 2012 г. са посочени 1-2 двойки (Матеева др., 2013). В платформата eBird няма посочени наблюдения на вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездяща популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 10 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр.	Поддържане на гнездовата популация в зоната с минимална численост от 10 дв. чрез запазване на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни и гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 8890 ha	Определена на база на % участие на местообитание N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N08 - Равнини, шубраци, N09 – Сухи ливади, степи, N10 - Влажни ливади, пасища и N23 - Други земи (включително градове, села, пътища, места за отпадъци, мини, индустриални обекти). За всяко двойка са необходими 2 ha гнездова и хранителна територии.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 8890 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – покритие с храстова растителност	% покритие с храстовата растителност	Между 15% и 20% покритие с храстова растителност	В подходящи местообитания на вида храстовата растителност не трябва да е гъста, а напротив - отворено мозаечно местообитание с живи плетове и редки храсти/дървета. Видът се нуждае от открити зони където лови едри насекоми, дребни влечуги или бозайници.	Да се поддържа покритие с храстова растителност - между 15% и 20%.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A459 *Larus cachinans* (каспийска чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55–60 см. Размах на крилата: 138–147 см. Трудно отличим от средиземноморската жълтонога чайка (*Larus michahellis*), с която доскоро бяха смятани за два подвида на един вид. Отличава се по по-дългите човка и крака, по-тъмните очи, черните петна на върха на крилата са по-малки, а бялото там – повече, при това както откъм тялото, така и откъм върха, краката са по-бледи, червеното петно на клюна е само върху долната полчовка. Гърбът е сив, коремът и главата – бели. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Поради сравнително скорошното отделяне на вида от *Larus michahellis* няма актуална литература за характера на пребиваване на Каспийската чайка в България. През 2014 г. видът е установен на гнезди в смесена колония с *Larus michahellis* в гр. Русе. (<http://gull-research.org/cachinnans/5cy/k69b.html>)

Характерно местообитание

Въпреки малкото информация се предполага, че предпочитанията на каспийската чайка са много близки до тези на *Larus michahellis*: през размножителния период скалисти крайбрежия, острови и отделни скали в морето, крайбрежни населени места, а напоследък и градове с големи реки, язовири със скалисти крайбрежия. По време на миграцията и зимуването се среща и в езера, блата, оризища, разливи на реки и язовири, градски сметища (Нанкинов и др., 1997). Извън размножителния сезон по време на линеене, зимуване и скитания посещава солени езера, лагуни, солници, където образува големи струпвания (Nankinov, 1996). Синантропен вид. Предпочитани местообитания са водните обекти (включително, морета и океани), следвани от депа за отпадъци, места за добив на чакъл и пясък, промишлени или търговски обекти (включително покриви на сгради) по които гнезди, обработваеми или други земеделски земи (Chytil et al., 2021). Предпочитаните местообитания са 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 3130, 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Типичен еврифаг, способен за бърз преход от един вид храна към друг дори в рамките на един сезон. Използва разнообразни начини за добиване на храна. Храни се с риби, мекотели, ракообразни, червеи, гризачи, яйца на птици и техните малки, гущери, насекоми, отпадъци от рибното и селското стопанство (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През размножителния период обитава Черноморското крайбрежие, където гнезди както в населени места, така и по скалисти брегове и острови. През последните години е установена тенденция за навлизане навътре в сушата по долините на големите реки (Дунав, Марица, Арда). Каспийската чайка е доказана като гнездящ вид в България през 2014 и 2015 г. при улов на възрастни птици на покрива на сградата на Общинска администрация в гр. Русе (BUNARCO). Възможно е видът да гнезди и на други места в страната.

Данните за числеността на популацията в СФД за зоните разглеждат каспийската чайка и жълтокраката чайка като един вид – каспийска чайка (*Larus cachinnans*). В Атласа на гнездящите птици в България (Янков отг. ред., 2007), също двата вида са разгледани общо, като понтийска жълтонога чайка (*Larus (cachinnans) michahellis*). Понастоящем няма актуална информация за числеността и разпространението на двата вида в България.

Вида не гнезди на територията на защитените зони по директива за птиците в Бургаска област. Предполагаемо най-големи струпвания по време на ношувки, линеене, летуване, миграция, зимуване и скитания има в: BG0000270 Атанасовско езеро, BG0000152 Поморийско езеро, BG0000273 Бургаско езеро.

Не е включена в ЗБР. Включен е в Приложение 2 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на каспийската чайка според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Популацията и се увеличава на европейско и световно ниво.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуващата** популация е оценена на 10–120 индивида. При предходният период на докладване е съобщена зимуваща численост от 10-50 индивида. Не се докладва като гнездяща за страната.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	Unknown (X)	Unknown (X)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

За зимуващата популация не са посочени заплахи и влияния, вероятно J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Натура 2000. В девет зони видът е с оценка D на мигриращата или зимуващата популация - BG0002029 Котленска планина, BG0002038 Провадийско - Рояжско плато, BG0002058 Сините камъни-Гребенец, BG0002074 „Никополско плато“, BG0002076 Места, BG0002094 Адата – Тунджа, BG0002096 Обнова, BG0002103 Злато поле, BG0002114 Рибарници Челопечене.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД **гнездящата** популация на вида се оценява на 100 двойки. Няма оценка за националната гнездяща популация. Оценката е на база СФД - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 1 - 8 индивида, което е 6,7-10 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация в зоната

Гнездяща популация

Според нас вида не гнезди в 33. Понастоящем няма актуална информация за числеността и разпространението на вида в България. Необходими са допълнителни проучвания в страната.

Зимуваща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ няма посочени данни за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната в язовир Цонево числеността е 1 инд. през 2015-2021 г., еднократно (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон е отчетен 1 инд. в разливи до с. Ново Оряхово през февруари 2021 г. (Andrew Bailey).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	0-100 дв.	Липсват данни за вида по време на гнездовия период. Необходимо е да се извършат целенасочени изследвания за установяване текущата численост на вида в зоната.	Поддържане на гнездовата численост на вида в зоната с численост до 100 дв. чрез поддържане на подходящите местообитания за вида в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: характеристика на гнездовите местообитания	ha	неизвестна	Не са ясни гнездовите местообитания на вида в зоната. Ето защо е поставена междинна цел.	Междинна цел: установяване на подходящи местообитания за гнездене на вида в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334 ha.	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и риби	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и риби се оценява чрез 5 степенна скала: <table border="1" data-bbox="724 562 1123 779"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме промяна в СФД минималната стойност на постоянната популация да е 0 дв. и качеството на данните да е DD – недостиг на данни.

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 1 - 8 индивида, което е 6,7 - 10 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Предлагаме промяна в СФ – оценката на зимуващата популация да се промени от „С“ на „В“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A459	<i>Larus cachinnans</i>			p		100	p		DD	C	B	C	C
B	A459	<i>Larus cachinnans</i>			w	1	8	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A179 *Larus ridibundus* (речна чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 34-37 см. Размах на крилата: 100-110 см. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през размножителния период наподобяват тези на малката черноглава чайка, но темето е бяло, а първостепенните махови пера отдолу са черни. Клюнът и краката червени. Възрастните през есенно-зимния период имат изцяло бяла глава с малко тъмно петно зад окото. Клюнът с черен или с кафяв връх. Краката забележимо по-светли. Младите имат пъстро кафявосиво оперение, отдолу бели. Клюнът жълтеникав или оранжевожълт с черен връх. Краката жълтеникави или охристи. Опашката бяла с тясна черна ивица на върха. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и зимуващ вид. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии. Малките се излюпват в края на май и началото на юни. Снася от 1 до 3 яйца. Малките се излюпват в края на май и началото на юни. След края на гнездовия период младите и възрастните птици скитат на големи ята (Нанкинов и др., 1997; Мичев и Камбурова в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава предимно сладководни езера и блата, обрасли с тръстика и папур, но и с наличие на открита водна площ, покрита с плаваща растителност; разливи на реки. По време на миграция и зимуване се среща в разнообразни влажни зони както по морски крайбрежия, така и навътре в сушата. Разстоянието между гнездата е най-малко 1-1,5 m. Гнездата са разположени върху плаващи коренища на тръстика, листа от водна лилия (ез. Сребърна, Гарванското блато) и стърчащи от водата пънове (ПП „Персина“) (Нанкинов и др., 1997; Янков, ред., 2007). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Видът се размножава главно във вътрешни плитки водоеми, временно наводнени влажни местообитания с буйна растителност, крайбрежия на езера, лагуни, бавнотечащи реки, делти, устия, блата, солени блата, крайбрежни дюни и крайбрежни острови, ями за чакъл и глина, езера, гнезди на суха земя в блата от пирен, пясъчни дюни, плажове, каменисти островчета. Гнезди върху плаващи натрошени тръстики, високи сухи тревисти участъци или пясъчлива земя. Видът показва силно предпочитание за гнездене в близост до растителност. Обикновено гнезди в гъсти колонии със съседни гнезда, разположени средно на 1 m едно от друго. През зимата видът е най-разпространен в крайбрежните местообитания и приливни крайбрежни води, предпочитат заливи или устия с пясъчни или кални плажове, избягват скалисти или открити брегови линии (<http://datazone.birdlife.org>).

Хранене

Храни се с риба, скариди, насекоми (*Carabidae*, *Staphylinidae*, *Tenebrionidae*, *Orthoptera* (*Gryllus* sp.)) (Нанкинов и др., 1997). Водни и сухоземни насекоми, земни червеи и морски безгръбначни (напр. мекотели, ракообразни и морски червеи), храни се с мъртва или болна риба, гризачи и семена от земеделски култури (<http://datazone.birdlife.org>).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото речната чайка е мътила в Свищовското блато. Епизодични гнездови находища е имало в Атанасовското езеро и при с. Черноморец, Бургаско. През 1963 г. в Гарванското блато е установена гнездова колония от 120 двойки. През втората половина на XX в. гнезди само в природен парк „Персина“ и в ез. Сребърна, където е имало многобройна колония (300-500 двойки), през 2001-2003 г.: 5-40 двойки. И в двете гнездови находища числеността варира силно през годините. През лятото неразмножаващи се индивиди се срещат в блатата и езерата край морето и по-рядко във вътрешността на страната, а по време на следгнездовите скитания – край подходящи водоеми в цялата страна. По време на миграции и зимуване е една от най-често срещаните и многобройни видове чайки в ниските части на страната (Мичев и Камбурова, 2015; Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN е LC (Least Concern) в света (2018) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 180-300 двойки. **Мигриращата** национална популация е оценена на 1000-2000 индивида. **Зимуващата** популация е оценена на 2000-6500 индивида. При предходното

докладване, за периода 2008-2012 г., за гнездовата популация са посочени същите числености и тенденции, а зимуващата популация е била оценена на 1300-7000 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Decreasing (D)
Passage	-	-
Wintering	Increasing (I)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга като вероятни заплахи са посочени промени на естествения воден режим в традиционни гнездови находища (ПП „Персина“, Гарванското блато, ез. Сребърна) (F28, G25, K02, L01).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация е посочена само една заплаха – J02. За мигриращата популация са посочени две заплахи и влияния – C03, F26. За зимуващата популация също са посочени две заплахи – C03, D02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000. В четири зони видът е с оценка D на мигриращата или зимуващата популация - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“, BG0002074 Никополско плато, BG0002076 Места и BG0002106 Язовир Ивайловград.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 16 индивида, което представлява 0,2-0,8 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОБМ „Камчийска планина“ видът не е посочен като зимуващ (в Костадинова и Граматиков, 2007). Речната чайка е установявана редовно по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021) с максимум от 43 инд. на 19.01.2019 г. в язовир Цонево. Според данните от eBird 2015-2022г. вида е отбелязван по време на зимуване с наблюдения на единични птици или групи от по 5-10 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 – 43 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Числеността на зимуващите птици е много променлива и зависи от климатичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 43 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни	ha	Най-малко 5334	Включва всички стоящи и течащи води и морски територии в зоната. Данните са взети от СФД като % на	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания на вида			местообитание N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии.	зоната в размер от най-малко 5334 ха.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени максималната численост от 16 на 43 индивида, на база на наличните данни за средно зимните преброявания предоставени от ИАОС 2012-2021.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	ISO	Glo
B	A179	<i>Larus ridibundus</i>			w		43	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A246 *Lullula arborea* (горска чучулига)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 14-17 cm. Размах на крилата: 27 – 30 cm. Средно голяма чучулига с тънък клюн. При възбуждане перата на главата им настръхват в добре оформена качулка. Отгоре пъстро кафяво жълтеникаво оперение с маслинен оттенък и почти черни надлъжни петна. От челото над очите минават широки бели вежди, които се съединяват на тила. Сгъвката на крилото е с бели петна. Големите надкрилия са с бели върхове, образуващи бяла ивица. Подкрилия сивкави. Централната двойка кормилни пера маслинено-кафява, останалите - черни с бели върхни петна, а най-страничната двойка по-светли. Отдолу бели, с лимонено жълт оттенък. Гърло и гърди с черно кафяви пъстрини, леко размити по страните на тялото (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. По време на миграциите пресича на широк фронт територията на цялата страна, като в някои участъци се наблюдават ята, достигащи до 500 индивиди. През различните години пролетният прелет започва след средата на февруари и продължава до края на април. Гнездовите територии се заемат през март и началото на април. В наземно гнездо женската снася 3-6 яйца. Мъти само женската в продължение на две седмици. Отглеждат до три поколения годишно. Пееенето на мъжките се чува почти през цялата година, но най-интензивно е то през май и юни (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Обитава разредени горски участъци, просеки, поляни, сечища, пожарища (особено в иглолистни и смесените гори) покрайнини на гори, открити места с горски участъци, групи дървета и храсти. В равнините и предпланините заселва също стари овощни градини, лозя склонове и дерета обрасли с редки дървета и храсти. (Нанкинов, 2009). Според Янков (отг. ред., 2007) обитава различни тревни съобщества, суходлюбиви храсталаци, алпийски и субалпийски тревни съобщества в близост до широколистни, иглолистни и смесени гори понякога до ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации.

Изследване в югозападна Германия (Rösch et al., 2021) разкрива, че големината на гнездовите територии при горската чучулига са средно 4,9 ha. Проучването показва, че за вида от голямо значение са състава и височината на тревната растителност, изобилието на артроподи и отдалечеността от човешки сгради. Тревната растителност в гнездовите територии трябва да е ниска (10-15 cm), но едновременно с това трябва да има и по-висока растителност, в която се скрива гнездото. Насекомите, с които се храни ги търси по повърхността на голата земя и в ниската растителност. Изследването на Mallord et al. (2007) разкрива, че видът предпочита да разполага гнездата си във висока и плътна растителност (*Caluna vulgaris*, *Erica cinerea*, *Erica tetralix*, *Molinia coerulea*, *Agrostis setacea*). Във Франция (Sirami et al., 2011) установяват, че територията на един мъжки е средно 3,4 ha. Най-често чучулигата се среща в отворени храсталачни местообитания. В местата, където видът е наблюдаван на земята (хранещи се) покритието е било от тревиста растителност (66%) и гола земя (12%). Пеещите индивиди винаги са наблюдавани върху храст (червена хвойна) или дърво на средна височина от 3 m. За чучулигата от голямо значение е хетерогенността на ландшафта като всички територии съдържат както „петна“ земеделска земя, така и „петна“ с храсталаци. В Европа и отчасти в Англия вида обитава основно земеделски земи в близост до които има горски територии (Langston et al., 2007).

Подходящи местообитания за гнездене на вида са 6150, 6170, 6210, 6510, 6520, 9170, 91G0, 91H0, 91AA, 91BA (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През размножителния период се храни с различни видове насекоми и техните ларви (*Carabidae*, *Coccinellidae*, *Formicidae*, *Curculionidae*), а през останалото време и с зърна и семена на различни културни растения и плевелни треви.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е навсякъде в хълмистите, нископланинските и равнинните райони с разредени гори и храсталаци на по-голямата част от територията на страната с изключение на равнинните земеделски райони в Дунавската равнина, Добруджа, Тракийската низина и Бургаската низина (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Има SPEC 2 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 40 000 – 90 000 двойки. При докладването за предходния период (2008-2013) е посочена подобна численост (35 000-90 000 двойки) и същите тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Не е правен подробен анализ на заплахите за вида, но според нас те са: интензификация и химизация на земеделието (A02, A03, A05, A21), разораване на пасищата и ливадите.

При докладването през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A20, A01, A02, A03, E01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 81 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)** с оценка от 1429 дв. на гнездящата популация, максимална и минимална численост, което е между 1,6 - 3,5 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В Костадинова и Граматиков (2007) се посочва гнездова популация от 383-2475 дв. В доклад на Матева и др. (2013) се посочват установени 13-27 дв. в пробни площи. В платформата eBird има 10 наблюдения от 8 локации.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 383 дв.	Целевата стойност е определена на база на посочената минимална стойност за вида в ОВМ „Камчийска планина“.	Поддържане на гнездовата популация на вида в зоната в размер от най-малко 383 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Местообитания на вида: Площ на подходящите местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 59561 ha	Определена на база на % участие на местообитание N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N08 - Равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N16 - Широколистни листопадни гори, N19 - Широколистни листопадни гори. Вида обитава покрайнини на гори,	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер най-малко на 59561 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			ето защо площта на подходящите местообитания най-вероятно е по-малка. Необходимо е да се извърши по-точно изчисление на подходящите местообитания на вида в зоната.	
Местообитани е на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	- % екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида - % площи без растителност	- 100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно - Най-малко 5%	Видът обитава различни тревни съобщества, сухолюбиви храсталаци, алпийски и субалпийски тревни съобщества в близост до широколистни, иглолистни и смесени гори понякога до ивици дървета, храсти и мозайки от тях; земеделски земи в близост до които има горски територии. Тревната растителност в гнездовите територии трябва да е ниска (10-15 cm). Пеещите индивиди винаги са наблюдавани върху храст (червена хвойна) или дърво на средна височина от 3 m. За чучулигата от голямо значение е хетерогенността на ландшафта като всички територии съдържат както „петна“ земеделска земя, така и „петна“ с храсталаци. В този контекст, от решаващо значение е екстензивното управление на пасищните местообитания на вида, така че те да са подходящи за търсене на храна. За целта е необходима паша на домашни животни (1 ЖЕ/ha), с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида. - Процент на площи без растителност (между 5 и 20 %) е много важно за ловуването, да се осигурят места за търсене на храна (видът се храни като улавя насекоми от земята).	Запазване и/или подобряване на качеството на подходящите местообитания на вида в зоната, до достигане на целевите стойности от 100% екстензивно управление на пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида - и най-малко 5% площи без растителност.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се промени минималната численост на 383 дв. на база на посочената минимална стойност за вида в ОВМ „Камчийска планина“.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A246	<i>Lullula arborea</i>			p	383	1429	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A242 *Melanocorypha calandra* (дебелоклюна чучулига)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17,5-22 cm. Размах на крилата: 32-42 cm. Едра чучулига с дебел масивен клюн и покрити с пера ноздри. Крила дълги. Крака масивни. Теме и горна част на тялото кафяво сивкави с тъмнокафяви вътрешности на перата. Второстепенни махови пера с бели вдлъбнати върхове. Най-страничната двойка кормилни пера бели. Отдолу тялото е бяло със сивкаво жълтеникав оттенък и редки кафеникави надлъжни петна по гърдите. Подкрилия черносивкави. Подопашие бяло. От основата на крилото по страните на шията по едно удължено черно петно изтъняващо към върха. Вежда дълга, широка, бяла (Нанкинов, 2009)

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. Пролетната миграция започва рано, почти веднага след затоплянето на времето и разтопяването на снега. В безснежни зими мигриращи ята пресичат страната още в началото на февруари. Скитащи ята млади и възрастни птици се забелязват към средата на юли месец. Есенната миграция е разтегната почти четири месеца, от август до ноември. Особено интензивна е в Добруджа през септември и октомври. Зимува в равнините на цялата страна, но зимовищата са динамични и числеността на птиците е различна през различните зими. Зимува в чисти ята или смесени с другите видове чучулиги, най-често с полската. Размножителният период (от снасянето на първите яйца до излитането на последните малки) продължава от началото на април до началото на юли. Някои двойки отглеждат по две люпила за един сезон. Двете птици изравят плитка трапчинка (под храст, до тревна туфа или сред тревата), която застилат със сухи тревни листа, стъбла и коренчета. Женската снася 2-6 яйца.

Характерно местообитание

Гнезди в степни и сухолюбиви тревни съобщества на варовити терени, тревни съобщества по сухи силикатни терени (пасища). Предпочита степните местообитания с добре развита тревна растителност. Гнезди също в запустели земи, ливади, канавки, обработваеми полета засети с жито, люцерна и други земеделски култури. В Югозападна България гнезди край ерозиран хълмове и лозя (Янков отг. ред., 2007; Нанкинов, 2009). Проучвания в Южна Португалия са показали, че дебелоклюната чучулигата е силно чувствителна към фрагментацията на местообитанията, изисква полета без храсти или дървета, както и наличие на големи и открити земеделски земи (Morgado et al., 2010). В Южна Франция плътността на дебелоклюната чучулига е строго обвързана с естествените степни местообитания (Brottons et al., 2005). В Южна Русия видът предпочита степи с преобладаващи видове като пелин, лайка, власатка и житни треви (Завьялов, 2007; Oragin, 2015). Модел на разпространението на вида в Италия също показва предпочитания към обработваеми площи и пасища (Londi et al., 2009).

Хранене

Насекоми, плевелни семена, тревни листа и стъбла, разсипани по земята зърна на житни растения. В храната ѝ преобладават едрите насекоми – скакалци и бръмбари, особено много хоботници и листояди. Кълве също мухи и други летящи насекоми, мравки, охлювчета (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В България с петнисто и в по-малка степен разпръснато разпространение в равнинни и ниско хълмисти райони в различни части на страната, основно в Крайморска Добруджа, районите около Дервентските възвишения, Сакар и северните части на Източните Родопи, Тракийската низина и долината на р. Струма с прилежащите ѝ части на Южен Пирин и Славянка. С изолирани находища и в други части на страната (Янков отг. ред., 2007). Най-висока численост има по Черноморието северно от Балчик, в някои суходолия във вътрешността на Добруджа, в Санданско и в Сакар. В останалите райони – Софийско, Бесепарските ридове, Дунавската равнина, по Южното Черноморие и други има малобройни субпопулации, които са силно уязвими (Шуруликов и др., 2015 в Червена книга на България).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа (2016) както и за света видът е „слабо засегнат“ LC (Least Concern) (2021). Има SPEC 3 категория, популацията му в Европа е намаляваща (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация се оценява 4500 и 6800 двойки. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била оценена със същата численост и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Шуруликов и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: загуба на хабитати (A01, A02, A06), интензивно селско стопанство (A03) и химизация (A20, A21); застрояване на местообитанията – особено по Черноморието (F01, F03), изграждане на ветропаркове в предпочитани от вида местообитания (D01), отстрел и ловен туризъм (G10, G07).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A08, C01, D01, E01, C03. Смятаме, че заплахата C03 няма отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 40 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. За гнездящата популация е посочена численост до 2 двойки, което е много под 0,1 % от максималната гнездяща популация. Посочената оценка е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата гнездова численост е посочена и от Костадинова и Граматиков (2007). Същата численост е посочена и в доклада на Матеева и др. (2013). В платформата eBird има 3 наблюдения от 2 локации. Оскъдните данни не дават основание за предложение за промяна на числеността на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой индивиди	0-2 дв.	Определена на база информацията в СФД. Необходими са допълнителни проучвания за установяване на гнездовата популация в зоната.	Поддържане на гнездящата популация в зоната в размер до 2 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 23113 ha	Гнезди в степни и сухолюбиви тревни съобщества на варовити терени, тревни съобщества по сухи силикатни терени (пасища) (Янков 2007), запустели земи, ливади, обработваеми полета засети с жито, люцерна и други земеделски култури. Определена на база на % участие на местообитание N09 - Сухи ливади, степи, N12 - Обширни зърнени култури, N15 - Други обработваеми земи, N10 - Влажни ливади, пасища.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко от 23113 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от местообитанието на вида	100% от пасищата и ливадите, част от местообитанието на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, обработваеми земи, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване и поддържане на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A068 *Mergus albellus* (мальк нирец), A767 *Mergellus albellus*

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 38-44 cm. Размах на крилата: 55-69 cm. Има къс клон, главата е с високо чело и малка качулка. Мъжкят е с черно-бяло оперение с характерна „черна маска“ на очите, черна

ивица на тила и две черни линии от гърба през крилото към гушата и гърдите. Женската е с контрастиращи червенокафява горна половина на главата и бели подбрадие, гърло и страни на шията; също с „тъмна маска“ през очите, макар и слабо различима (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Появява се през ноември. В района на Бургас числеността му се увеличава към края на декември. Отлита от края на февруари - до края на март, рядко отделни птици се срещат и през април (Нанкинов и др., 1997). Резултатите от средно-зимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че вида е доста често срещан със средна численост от 124 индивида (максимум 333 инд. през 1996 г.). Най-широко разпространен по поречието на р. Дунав. Основните концентрации са по река Дунав в речния участък между Тутракан и Силистра (средно 22 инд., максимум – 153 инд. през 1996 г.), Мандра (средно 20 инд., максимум – 133 инд. през 1985 г.) и речен участък на Дунав между Свищов и Русе (средно 14 инд., максимум – 71 инд. през 1996 г.). През периода 1997-2001 г. средната численост на зимуващите у нас малки нирци се увеличава до 277 инд. с максимум от 1104 инд. през 1997 г. (Michev and Profirov, 2003).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава горски реки с по-бавно течение и езера. По време на зимуване – по-големи реки и езера с обширни открити водни пространства, по-рядко в морски заливи (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания за търсене на храна по време на зимуване и миграция са реки, езера и морски крайбрежия, вероятно 3160, 3260, 3130, 3140, 1130, 1150, 1160 и др. според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През зимата се храни изключително с дребни рибки (Нанкинов и др., 1997).

2. Природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се в цялата страна, но главно в по-големите езера и блата край р. Дунав и Черно море. Зимуващите индивиди се концентрират главно по р. Дунав, езерата Дуранкулак, Шабла, Варненско и Мандра, по-рядко в морските заливи и водоемите на Южна България (Нанкинов и др., 1997).

В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложение 2 и 3. Малкият нирец не е включен в Червена книга на Р България (2015). Малкият нирец е включен също в Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN видът е „слабо засегнат“ (Least Concern) в Европа (2021) и в света (2016).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 50-450 индивиди. Мигриращата национална популация е оценена на 500 – 1500 индивиди. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е съобщена зимуваща популация между 5 и 280 индивиди като тенденциите отново са за флукутираща численост на популацията. Зимната численост на този вид значително се повлиява от зимни температури през януари като при по-ниски температури броят на зимуващите птици е по-голям.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 през 2019 г. за зимуващата популация на малкият нирец са посочени следните заплахи и влияния: F02, J02, F03. За мигриращата популация е посочена само една заплаха – K04. Може да се добави още F21 - Промислени или търговски дейности и структури, причиняващи морско замърсяване (без морско замърсяване с макро- и микрочастици).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 36 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. За зимуващата популация оценката е до 3 индивида, което е до 0,7 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В – добра стойност“.

5. Анализ на наличната информация

Числеността на зимуващата популация посочена от Костадинова и Граматиков (2007) е 1-17 индивида. Според данните от средно зимно преброяване вида е наблюдаван 3 пъти (2017 г., 2019 г., 2020 г.) с максимална численост 17 инд. в яз. Цонево. В платформата eBird няма регистрирани наблюдения на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	0-17 инд.	Целевата стойност е определена на база данните от СФД и данните от Средно зимните преброяване. Предлагаме максималната численост да е 17 инд. Данните са от яз. Цонево. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация в размер до 17 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на 33. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06 – вътрешни водни тела, N01 - Морски територии, морски заливи.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за водите. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			<p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г. – A767 *Mergellus albellus*.

Предлагаме промяна на максималната численост от 3 на 17 инд., отговарящо на данните от средно зимно преброяване. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A767	<i>Mergellus albellus</i>			w		17	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A069 *Mergus serrator* (среден нирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 52-58 cm. Размах на крилата: 70-86 cm. По-дребен от големия нирец. Главата при мъжкия е с характерна двойна качулка, рязко очертана бяла огърлица на шията и ръждива с тъмни петна гуша. Женската подобна на тази на големия нирец. Отличава се от нея по наличието на черно петно около окоето, преливащо се с ръждивите шия и глава, бялото, без резки очертания; гърбът е тъмен с ясно видими светли краища на перата. В полет силуетът е силно издължен. Впечатление прави дългият и тънък клон и двете напречни черни ивици в бялото поле на крилото (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Появява се през октомври, като в края на месеца и в началото на ноември се наблюдават по-големи ята. По време на прелет и през зимата се среща предимно в морето и големите крайбрежни езера; рядко по р. Дунав и водоемите във вътрешността на страната (Нанкинов и др., 1997). Резултатите от средно-зимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че вида е доста често срещан със средна численост от 700 индивида, максимум 1250 индивиди през 1980 г. (Michev and Profirov, 2003).

Характерно местообитание

През размножителния период се среща в разнообразни местообитания – морското крайбрежие, приморски езера, бавно течащи и планински реки и езера в тундрата и горската зона, открити пясъчни острови в морето, бракични езера. В местата за зимуване обитава предимно морето и крайбрежните солени езера (Нанкинов и др., 1997).

Хранене

Храни се с различни видове риба (Нанкинов и др., 1997).

2. Природозащитно състояние на вида и разпространение в целевите зони

Установен единствено в морето по Черноморското крайбрежие, с изключение на 2 птици: едната наблюдавана през 1978 г. в р. Дунав между Свищов и Русе, а другата през 1984 г. в р. Дунав между Тутракан и Силистра. По-многочислен е по Южното Черноморско крайбрежие – средно 462 инд. и максимум 889 инд. през 1980 г. По Северното Черноморско крайбрежие средно са установени 237 зимуващи индивиди (максимум 396 инд. през 1990 г.). Влажните зони, в които са отчетени най-много средни нирци през зимата са следните: Черноморското крайбрежие между Царево и Синеморец (средно 111 инд.), Черноморското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой (средно 92 инд.) и Поморийското езеро (средно 85 инд.). През периода 1997-2001 г. средната численост на зимуващите индивиди се увеличава до 767 със максимум от 1314 инд. през 1998 г., но може да се каже, че зимуващата популация на вида в страната за период от 25 години остава стабилна, като постепенно най-високите средно-зимни числености на вида се преместват от Дунавското крайбрежие към Южното Черноморско крайбрежие (Michev and Profirov, 2003).

В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложение 3 и 4а. Средният нирец не е включен в Червена книга на Р България (2015). Според IUCN в Европа видът е „почти застрашен“ (Near Threatened) (2021), а в света е „слабо засегнат“ (Least Concern) (2018).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **мигриращата** популация на вида е между 100 и 800 индивиди. **Зимуващата** популация е с численост между 120 и 200 индивиди. При докладването от предходният период (2008-2012) зимуващата популация е била 60-450 индивиди като тенденцията отново е била намаляваща. Зимната численост на този вид значително се повлиява от зимните температури през януари като при по-ниски температури броят на зимуващите птици е по-голям.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 през 2019 г. за зимуващата популация на средният нирец са посочени следните заплахи и влияния: F02, F03. За мигриращата популация са посочени F06, F08, F02, J02. Може да се добави още F21 - Промислени или търговски дейности и структури, причиняващи морско замърсяване (без морско замърсяване с макро- и микрочастици).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 24 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ** в зоната. За зимуващата популация оценката на числеността е 2 - 110 индивиди, което е 2 - 13,7 % от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според данните от средно зимно преброяване (2012 г. – 2021 г.) вида е наблюдаван редовно в зоната, максимални числености - 30 инд. (2020 г.) и 34 инд. (2021 г.). В платформата eBird няма

данни за наблюдение на вида в зоната. Не е установяван до сега в яз. Цонево и други вътрешни водоеми в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база данните от СФД.	Поддържане на минималната численост на зимуващата популация в размер от най-малко 2 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334 ha	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N01 - Морски територии, морски заливи. N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода).	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за водите. Екологичното състояние на водните тела се оценява Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Необходима е премяна на оценката на популацията в СФД от „А“ на „В“ в съответствие на процента от националната такава (2 - 110 индивида са 2 - 13,7 % от националната зимуваща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Co.	Iso.	Glo.
B	A069	<i>Mergus serrator</i>			w	2	110	i		G	B	C	A	

Специфични цели за A230 *Merops apiaster* (обикновен пчелояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 27-29 см. Размах на крилата 44-49 см. Средно голяма птица с ярка окраска и с метален блясък. Лети с маневрен и планиращ полет. Среща се на малки групи и ята. Често капа по дървета и жици, а не по земята. Темето, гърбът и крилата кафяви. Плещите са жълти. Челото светло, белезникаво с със синьозелено петно. Крилата остри, а средните опашни пера забележимо по-дълги от останалите. Гърлото жълто оградено с черна огърлица. Клюнът черен. Останалата долна страна синьозелена. Маховите и кормилните пера са тъмнозелени (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен вид. По време на миграция се среща на ята от няколко до около 400 екз. През пролетта е наблюдаван най-рано в средата на април, а през есента – средата на октомври. Масовият прелет през май и от август до средата на септември. Брачните двойки се образуват по време на прелет. Гнезди на колонии по отвесни, земни, пясъчливи склонове, както и по брегове на реки. Гнездо строенето започва най-рано през втората десетдневка на май. Изкопават гнезда, като дълбаят пръстта с клюна си, а я изхвърлят с крака. Участват и двете птици, като се редуват. Пълното люпило е от 3 до 7 яйца (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Открити пясъчливи и сухи места, отвесни глинести, пясъчливи и лъсови брегове на различни водоеми, оврази, склонове и свлачища, ерозираны долове, земни откоси, кариери за добив на инертни материали (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Изследване направено в Унгария (Kerényi and Ivók, 2013) показва, че 51,8% от гнездата на пчелояда са разположени в лъсови или пясъчни склонове обрасли с ниска растителност. Освен това, по-голяма част от гнездата (61,9%) са издълбани в лъс и 28,4% в пясъчлива почва. Наклона на склона, в които се изкопават дупките варира между 11 и 30 градуса. Размерът на почвените частици са от изключителна важност при избора на място за гнездене при пчелояда. Той предпочита места със среден размер на почвените частици между 20 и 70 µm (Heneberg and Šimeček, 2004). Изследване направено в Германия (Bastian et al., 2018) показва, че по време на гнездовия период пчелояда се храни в територии в близост до колонията, докато в след гнездовите скитания използва по-голямо разнообразие от местообитания, но предпочита земеделските земи. Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 6210, 6250, 6260 (Кавръкова, и др., 2009).

Хранене

Ентомофаг. Храни се основно с пчели и оси, а малките изхранва основно с водни кончета (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Често срещан вид в равнини и предпланини, но не многоброен. Най-многочислен е в Дунавската равнина, Лудогорието, Добруджа, Тракийската низина, Подбалканските котловини, Източни Родопи, Сакар, Източна Стара планина, долините на реките Струма и Места. В планините е разпространен до 1100 м. надморска височина (Нанкинов и др., 1997; Янков, отг. ред., 2007).

Включен е в Приложение 2А на Закона за биологичното разнообразие. Включен е в Приложение I на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – също LC. Популацията му е стабилна в Европа. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), **гнездящата** популация е от 20 000 – 60 000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на нарастваща. Дългосрочната тенденция (1980-2018) на популацията също е нарастваща.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), **мигриращата** популация се оценява на 80 000-120 000 индивида. Не са посочени тенденции в популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

На национално ниво заплахите и натиските не са анализирани подробно, тъй като видът не е включен в Националната Червена книга. При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация е посочена само една заплаха: F03. Основните заплахи за пчелояда са ерозията и изронването на речните брегове (L01), стабилизирането на речните брегове с каменни и бетонни стени, а също и A21-„Използване на химически препарати за растителна защита в земеделието“, което би довело до намаляване на ципокрилите насекоми, които са основна храна на вида.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация е посочена също само една заплаха: F03. Също може да се добави и A21-„Използване на химически препарати за растителна защита в земеделието“, което би довело до намаляване на ципокрилите насекоми, които са основна храна на вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 85 зони от мрежата Natura 2000. В четири зони видът е с оценка D на гнездящата или мигриращата популация - BG0002022 „Язовир Розов кладенец“, BG0002053 Врачански Балкан, BG0002069 Рибарници Звъничев и BG0002106 Язовир Ивайловград.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД **гнездящата** популация на вида се оценява на 300 двойки, което е 0,5 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **мигриращата** популация на вида не е оценена поради липса на достатъчно данни (DD). Категорията на изобилие е Р – наличен в зоната. Оценката на популация е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Липсват публикувани данни за вида по време на гнездовия период, но вида гнезди в 33. На база теренни проучвания през 2017 г. в пясъчна кариера източно от с. Старо Оряхово гнездят 120 двойки, южно от с. Шкорпиловци в не регламентирана пясъчна кариера - 60 двойки, в район на г. Бяла - 60 двойки (Бедев, К. лични наблюдения).

Мигрираща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ няма посочени данни за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция са регистрирани между 2-30 инд. (Andrew Bailey). По време на опръстеняване през есенния миграционен сезон в г. Бяла на 2014 г. до 2018 г. са опръстенени ежегодно между 10-60 инд. Мигриращите индивиди ежегодно през точката са над 400 инд. (Бедев, К. лични наблюдения). На база експертна оценка, отчитайки численостите на мигриращите птици в точки северно от 33 и точки южно от 33 считаме, че максималната мигрираща численост е 1000 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 120 дв.	Оценката на гнездовата популация е направена на база на лични наблюдения на Кирил Бедев в зоната.	Поддържане на броя на гнездящата популация в зоната в размер от най-малко 120 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 100 инд.	Целевата стойност е определена на база експертна оценка и лични наблюдения на Кирил Бедев в зоната. През 33 преминава основния миграционен път на вида.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 100 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящи места за гнездене	ha, площ на земни и льосови земни откоси	неизвестна	Гнезди в отвесни глинести, пясъчливи и льосови брегове на различни водоеми, оврази, склонове и свлачища, ерозиранни долове, земни откоси. Понастоящем не може да се определи площта на наличните земни откоси в зоната. Необходимо е отделно проучване.	Междинна цел: установяване площта на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната. Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида. Почистване на растителността пред земни откоси за осигуряване на достъп до тях за гнездене на вида.
Местообитание на вида: Площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 30225 ha.	По време на след гнездовите скитания и миграция пчелояда използва по-голямо разнообразие от местообитания за търсене на храна, но предпочита земеделските земи. Площта е изчислена на база % участие на откритите местообитания в зоната: N08 - Равнини, шубраци, N09 - Сухи ливади, степи, N10-влажни ливоди и пасища, N23 - Други земи, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове, N15 - Други обработваеми земи, N12-обширни зърнени култури, N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода).	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 30225 ha.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По време на опръстеняване през есенния миграционен сезон в г. Бяла от 2014 г. до 2018 г. са опръстенени ежегодно между 10-60 инд. Мигриращите индивиди ежегодно през точката са над 400 инд. (Бедев, К. лични наблюдения). На база експертна оценка, отчитайки численостите на мигриращите птици в точки северно от 33 и точки южно от 33 считаме, максималната мигрираща

численост да е 1000 инд., минимална численост 100 инд., което е 0,1 - 0,8 % от националната мигрираща популация (оценка „С“).

Променя се качество на данните: от оценка DD на оценка М - средно, основана на частични данни с някои екстраполации. Премахва се и категория на изобилие Р – наличен в зоната.

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се посочи минимална численост от 120 инд. на база на данни посочени в т. 5 за наблюдения на вида в зоната на Кирил Бедев.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			r	120	300	p		G	C	B	C	C		
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			c	100	1000	i		M	C	B	C	B		

Специфични цели за A073 *Milvus migrans* (черна каня)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 165-175 cm. Възрастните са тъмнокафяви с дълги тесни крила, опашката е слабо връзана, много по-рядко равна или по изключение заоблена. Главата е белезникаво-сива, гърлото е белезникаво, а клюнът е черен. Восковицата и краката са жълти. Лети с плавни махове. Често се рее и прави широки кръгове. Отличава се от червената каня по слабо връзаната опашка, липсата на големи бели петна отдолу на крилата (не много сигурен диагностичен белег) и по-дребните размери (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездео - прелетнен, преминаващ и отчасти зимуващ вид за страната. Пролетния прелет е от началото на март до средата на май. Есенният прелет е от началото на август до първата десетдневка на октомври (Симеонов и др., 1990). През размножителния сезон е най-често по р. Дунав и притоците му, поречието на реките Марица, Тунджа и техните притоци, Сакар, Дервентски възвишения. По време на скитания и миграции е навсякъде из страната, но по-значима е миграцията по Черноморското крайбрежие. Гнезди поединично или в разредени колонии до 30 двойки. Събира се на групи по време на хранене, скитане, почивка и миграция (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава гори и групи дървета в големи речни долини, по Черноморската крайбрежие и край изкуствени водоеми. През зимата се среща и в открити пространства в равнини (Симеонов и др., 1990). Гнезди в алувиални и много влажни гори и храсталаци и широколистни листопадни гори, по-рядко – в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, обикновено в близост до по-големи реки и други влажни зони. Използва стари гнезда на мишелови *Buteo buteo* или гарвани *Corvus corax*. Повечето двойки имат няколко алтернативни места за гнездене (Cramp, Simmons, 2004; Янков, отг. ред., 2007). Средната гнездова плътност на вида варира между 1 и 20 двойки/100 km² (Maciorowski et al., 2021). Според едно изследване в южна Испания (Tanferna et al., 2013) средната територия на отделните индивиди е 153.3 km². Гнездящите мъжки и женски индивиди предпочитат влажни зони, горско-зеделски местообитания и храсталаци. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0 (може би и други широколистни гори); открити местообитания за търсене на храна – естествени и полуестествени тревни формации (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Полифаг, храни се с мърша, често отнема плячката на други птици, лови насекоми и дребни гръбначни животни (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015). В стомашното съдържание на български птици са установени: сива полевка, обикновена горска мишка, белокоремна белозъбка, водна жаба, зелен гушер, торен бръмбар, бръмбар бегач и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Групирано основно по поречията на големите реки и притоците им – р. Тунджа, р. Марица, р. Дунав, р. Арда, по-разпръснато в Лудогорието и суходолията в Добруджа и др. С най-плътно разположени находища в района между Източните Родопи, Източна Стара планина и Странджа, където съществуването на по-големи реки е съчетано с наличието на над 1000 микроязовира, няколко язовира и други водоеми. Почти напълно отсъства от Западна България и Черноморското крайбрежие (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 140 – 170 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. Краткосрочна тенденция е докладвана като стабилна, а дългосрочната е намаляваща.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.), мигриращата национална популация е оценена на 800 – 900 индивида.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.), зимуващата национална популация е оценена на 50 – 100 индивида. Не е докладван като зимуващ при докладването за периода 2008-2012 г.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Decreasing
Winter	Unknown	Unknown
Passage	Decreasing	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Марин и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: интензивното земеделие (A02, A03, A07, A09), сблъсъкът с електропроводи (D06), добивът на инертни материали и дървесина по поречията на реките (C01, B02, B05, B06, B10); отравянето (G13), браконьерският отстрел (G10), индустриалното и битовото замърсяване на почвите и водите (J01, F12, F13, F16).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездяща, мигрираща и зимуваща популация са посочени следните заплахи: A02, A04, B02, D02, F03, F26, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 63 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 1 двойка, което представлява 0,59 – 0,71 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 30-44 индивиди, което представлява 3,45 – 4,88 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост 37 инд. и размножаваща се численост 1 двойка (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 и 2 мигриращи индивиди и по време на размножителен сезон 1 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Определена на база СФД. Гнезденето по всяка вероятност е нередовно.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 30 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 30 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: характеристика на гнездовите местообитания	ha	Най-малко 53338 ha	Гнезди в широколистни гори. Изчислена въз основа на % участие на местообитание широколистна естествена гора (N16) в рамките на зоната. Средната гнездова плътност на вида варира между 1 и 20 дв./1000 ha. Запазване на старите широколистни гори в зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер от най-малко 53338 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09 – Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи, N21- Негорски	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			площи, N10- Влажни ливади, пасища, N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 25780 ha.	размер на най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигриращата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 3,45 – 4,88 % от националната мигрираща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A073	<i>Milvus migrans</i>			c	30	44	i		G	B	A	C	A
B	A073	<i>Milvus migrans</i>			r	1	1	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A074 *Milvus milvus* (червена каня)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 60-65 cm, размах на крилата: 180-190 cm. Възрастните отгоре са ръждиво кафяви с белезникава глава и черни махови пера, опашката е дълга, дълбоко връзана и с черни върхове на крайните пера, гърлото е белезникаво с тъмни резки, а останалата долна част на тялото е кестеняво кафява с черни резки. В полет се забелязват големите бели петна на долната част на крилата (не много сигурен диагностичен белег, защото понякога и черната каня има такива петна). Понякога увисва във въздуха и разклаца опашка. Отличава се от черната каня по дълбоко връзаната опашка (но не при всички индивиди), белите петна на крилата отдолу и едрите размери. Лети с бавни махове на крилата. Среща се поединично или на двойки, а по време на прелет и на малки ята (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и преминаващ вид. Единични индивиди се срещат спорадично в Добруджа и Хасковско. Среща се главно по време на миграция (март-април и август-октомври) или като зимуващ вид, основно единични птици (Игнатов в Червена книга на Р България, 2015). Гнездото е изградено от клони, често и от други материали (парчета кожа, плат, хартия). Пълното мътило е от 2 - 3 яйца. Мътят и двете птици. Малките напускат гнездото на 45 - 70-дневна възраст в зависимост от хранителната база. Още 15 - 20 дни те се придържат в близост до гнездото и възрастните птици продължават да ги хранят. Видът не е силно териториален за цялата си територия на размножаване. Повечето птици гнездят в рамките на 20 км от мястото, където са били отгледани, гнездовите и ловни територии обикновено съвпадат. Средният им размер е слабо дефиниран и силно променлив (Симеонов и др., 1990; Mougeot, 2000; Cramp, Simmons 2004; Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава гори в равнини в близост до открити пространства, обработваеми земи и пасища. По време на миграция се среща и в открити полета, а през зимата и в гори в предпланински райони до около 1200 м. н. в. Гнезди главно на дървета с височина 12–15 m, в покрайнини на гори, като рядко използва стари гнезда на вранови птици или на обикновен мишелов. Подходящи местообитания за търсене на храна са 6210, 6220, 6240, 6250, 6260, 62C0, 6510 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009), обработваеми земи, пасища. Наблюденията са в местообитания, представляващи съчетание между Храсталаци и тревни съобщества (Сухолюбиви храсталаци, Тревни съобщества по сухи силикатни терени) и Широколистни листопадни гори, в близост до стоящи пресни води, посеви и други (едногодишни) тревни култури и ивици дървета, храсти и мозайки от тях (Янков отг. ред., 2007).

Хранене

Видът, играе ролята на чистач, но са и хищници, особено през размножителния сезон, когато трябва да хранят малките си. Те ядат голямо разнообразие от жива плячка, предимно дребни бозайници като зайци, полевки и полски мишки, но също така и птици, червеи и безгръбначни и гръбначни животни, включително и мърша, у нас предимно със земноводни, влечуги, гризачи (Snow, Perrins, 1998; Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Липсват данни за сигурно гнездене, но е възможно отделни двойки да гнездят епизодично. През гнездовия период са наблюдавани двойка и единични индивиди в Източни Родопи, ез. Сребърна, по една двойка на р. Дунав, Черноморието, Сакар и Източни Родопи, единични птици по време на миграция и гнездовия период при яз. „Студен кладенец“, Сливенско, Ямболско и Добруджа. През зимата и по време на миграция се среща главно по Черноморското крайбрежие и откритите пространства (Янков отг. ред., 2007; Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа (2021) и в света (2020) видът е „слабо засегнат“ LC (Least Concern). Включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „критично застрашен“ CR (Critically Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 0 – 15 индивиди. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. И при двете докладвания тенденциите в развитието на популацията на вида са неизвестни. Зимуващата популация е оценена на 0 – 1 индивиди.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend	Long-term population trend
--------	-----------------------------	----------------------------

	2000-2018	1980-2018
Wintering	-	-
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Като отрицателно действащи фактори в Националната Червена книга (2015) са посочени следните заплахи: унищожаване и промяна на местообитанията, отравяне (A02, A23), както и смъртност от автомобили. По време на миграция и зимуване: отравяне и отстрел (G10). Натиска и заплахите за вида са свързани с унищожаването на местообитания, недостиг на храна, прекомерната употреба на пестициди и други химикали (A23).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигрираща и зимуваща популация са посочени следните заплахи: A02, A07, A08, A09, F03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 22 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 4 индивида, което представлява 26.7% от максималната национална мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен с мигрираща численост от 4 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. в района на Източна Стара планина са наблюдавани при село Баня - 1 инд. за един миграционен сезон и при с. Паницово – 3 инд. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2015–2022 г. вида не е отбелязан в зоната по време на миграция.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-4 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 4 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24002	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N12-Обширни зърнени култури, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N08-равнини и шубраци, N10-влажни ливади и пасища. Тяхната обща площ е 24002 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24002 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

6. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за *A077 Neophron percnopterus* (египетски лешояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 60-70 cm. Размах на крилата: 165-175 cm. Възрастните са с характерно бяло оперение и черни махови пера; гушата и гърлото са неоперени с жълта кожа, а клонът е тънък и дълъг. Крилата са широки, маховите пера разперени като пръсти, а опашката е клиновидна. Младите са черно-кафяви със светли върхове на перата. Лети с бърз махов полет. Профилът при реене е хоризонтален. На земята се движи ловко и бързо (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен вид за страната. Видът е типичен далечен мигрант. Пролетният прелет започва от средата на февруари, а през есента се среща най-късно до октомври. Египетския лешояд е моногамен, териториален вид със смяна на партньора в случаи, когато една от двете птици загине. Видът проявява значителен консерватизъм към гнездовата си територия и активно я защитава от други египетски лешояди (Симеонов и др., 1990, Куртев и др., 2008). През размножителния период египетския лешояд обитава обширни открити територии в хълмисти, нископланински и равнинни местообитания с наличие на скали. Обитаваните гнезда в страната в последните години, са разположени между 50 и 800 m н. в. Женската снася в края на април и началото на май. Пълното мътило е от 1-2 яйца. Гнездовият период е 2 ½-3 месеца. Инкубационният период е между 11 април и 20 май (n = 41 случая), но в повечето случаи (71%) между 16 и 25 април. Излюпването на малките е между 23 май и 1 юли, но през повечето от случаите (77%; n = 35) се появяват пилета между 27 май и 5 юни (Arkumarev et al., 2018). В България младите напускат гнездото в края на август и началото на септември, много рядко през юли. Няколко дни те се придържат в района на гнездото, а през нощта спят в него. Понастоящем видът се е запазил основно в слаборазвити селски райони,

където е запазено традиционното екстензивно животновъдство. Обикновено ловува в широки отворени речни долини, в близост до села (Симеонов и др., 1990; Куртев и др., 2008).

Характерно местообитание

Обитава скалисти райони, проломи, ждрела, в миналото лъсови стени, селища и др. до 400 m, по-рядко до 900 m надморска височина. Видът гнезди по скали, като през 2003–2004 г. 77 % от гнездата са на седиментни скали, а останалите 23 % са на вулканични. Гнездото обикновено е разположено в добре защитена ниша с ширина на входа 70–200 cm. По-рядко, гнездото може да е на площадка или корниз на скалата. Когато е в ниша, отвътре тя може да е много по-широка (до 4 m) и дълбока, понякога продължаваща като тунел. Египетският лешояд има сходни гнездови предпочитания с белоглавия лешояд и гарвана и трите вида нерядко могат да гнездят на една и съща скала в местата, където разпространението им се припокрива. В подобни случаи египетският лешояд често страда от конкуренцията за гнездови места с другите два вида. Видът има различна плътност в четирите си района на разпространение в страната, като разстоянието между гнездата е обратнопропорционално на броя на двойките в отделните гнездови групи. Най-близкото средно разстояние между 2 гнезда варира от 5,33 km (n=35) в Източни Родопи до 37 km (n=6) в Северозападна България, където в периода 2005–2007 г. са регистрирани само изолирани двойки. Миграционните пътища на птиците от българската популация са много слабо проучени (Янков, отг. ред., 2007; Куртев и др., 2008).

Подходящи местообитания са 8210, 8230, Широколистни листопадни гори, Скали и скални стени (във вътрешността на страната), нерядко – близо до населени места, особено в Източните Родопи и Ломовете. (Янков отг. ред., 2007; Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Полифаг. Хранителите територии на египетския лешояд най-често са в открити тревисти места с наличие на достатъчен брой домашни животни и запазени популации от сухоземни костенурки, както и покрайнини на села. Храната на вида е разнообразна и за разлика от тази на едрите лешояди не е само мърша, но и живи животни, насекоми и органични отпадъци. Основна част от храната са трупове на различни домашни животни: говеда, коне, магарета, свине, кози, овци, кучета, котки и др., както и загинали по различни причини дребни бозайници, птици и влечуги. В някои части на страната сухоземните костенурки заемат значителна част от храната на вида. Храни се главно на малки разстояния от гнездото, въпреки че понякога се отдалечава на 30–70 km. Приблизителната ловна територия на някои двойки е в радиус от 22 km около гнездото, но най-често използваната територия често е по-малка от 12 km². Ловната територия е най-често в райони с екстензивно животновъдство, речни долини, храсталачни местообитания, ливади и др. Египетският лешояд ловува поединично или на двойки, а в местата, където обитава заедно с белоглави лешояди, често се присъединява към тях на едрите мърши, като изчаква своя ред или събира дребните остатъци (Симеонов и др., 1990; Куртев и др., 2008).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпокъсано петнисто разпространение, концентрирано в Източни Родопи, Източна Стара планина, Провадийско–Рояското плато, Ломовете, северната част на Искърския пролом и някои суходолия в Добруджа. Отделни гнездовища в Западна Стара планина и Предбалкана (Янков отг. ред., 2007). В края на XIX и началото на XX век в страната са гнездили между 300 и 500 двойки. Към 1960 г. видът е отбелязан като намаляващ. Към 1980 г. българската популация възлиза на около 140–160 двойки, а към 1989 г. гнездящите двойки са 90–100. Намалението в последните 20 години е почти 55 %. Към 2005 г. общата численост в България е 60–75 двойки. През 2018 г. броят на гнездящите двойки е вече 26 – 20 в Източни Родопи и 6 в Северна България (Симеонов и др., 1990, Куртев и др., 2008).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 2 и 3). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е VU (Vulnerable) за територията на континентална

Европа, и за света е EN (Endangered) (2021). Включен в SPEC 1. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация 23-70 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 29–60 двойки. И при двете докладвания тенденциите в развитието на популацията на вида са намаляващи. Според Arkumarev et al. (2018), има тенденция за намаляване на вида в България. За периода 2003–2016 г., има намаляване с 51.7% по отношение на броя заети гнезда и намаляване на популацията на вида с 5.8% на година.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) мигриращата популация е с численост 0-10 индивиди.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing	Decreasing
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи за вида са: използване на отрови в селското стопанство (A23) и за едри хищници, дератизации на депа за отпадъци; намаляване на хранителната база; токови удари от електропреносната мрежа (D06); безпокойство при строителни дейности, добив на полезни изкопаеми и др. (A15, A16, A21). Могат да се допълнят - използване на незаконни отровни примамки за наземни хищници, браконьерски отстрел (G10), ограбване на гнездата (G09), отравяне с пестициди и антибиотици (след хранене с трупове на гризачи и домашни животни), безпокойство през периода на размножаване (H08), липса на храна поради спад в животновъдството, вероятната висока смъртност по време на миграция и зимуване.

Според Arkumarev et al. (2018), намаляването на популацията на вида в страната е свързана с висока смъртност и при двамата възрастни, като основните заплахи са отравяне, токов удар и браконьерство.

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A02, F03, F05, K03, D06. При докладването по чл. 12, заплахите за вида по време на миграция са: Преобразуване от един вид земеползване в друг (A02).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 34 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 1-2 двойки, което представлява 2,8-4,3 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОБМ „Камчийска планина“ не е посочена гнездяща численост за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. не са наблюдавани индивиди в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани мигриращи индивиди в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Вида гнезди в скални местообитания. Тяхната площ в зоната е неизвестна и за това е поставена междинна цел.	Междинна цел: Определяне на подходящите гнездови местообитания и тяхната площ в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09 – Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи, N21- Негорски площи, N10- Влажни ливади, пасища, N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 25780 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A058 *Netta rufina* (червеноклюна потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 53-57 cm, тегло: 830 - 1420 g, размах на крилата: 84-90 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. Мъжкият с голяма ярко ръждивокафява глава и шия, червени клон и крака, черна гуша и долна страна на тялото. В полет правят впечатление белият преден ръб на крилото и бялото огледало. За женската е характерен контрастът между горната половина на главата и светлите бузи и шия. Обикновено мигрира и зимува на ята, често се концентрират заедно с лиските и други видове потапници или патици от род *Anas*.

Характер на пребиваване в страната

У нас червеноклонната потапница е зимуващ и мигриращ вид. Изчезнал като гнездещ у нас в периода 1990-2015 г. (Янков отг. ред., 2007; Петков 2015 в Червена книга на България). След това отделни двойки остават и през гнездовия период и гнездят по р. Дунав, което беше доказано през 2016 г. на ез. Сребърна (Д. Митев - <https://www.facebook.com/daniel.mitev.718/posts/pfbid0r6jSoTvoggeqHiXSNyJEPB57CG5dm6EUhbZDjE5Nf9HSxieUJPHPXCLvjKQqJiCvI>) и се предполага за блатата на о. Персин. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, сред блатната растителност, по-рядко по дървета (остров Персин). Женската снася яйцата през втората половина на април до средата на май. През зимата и прелета е сравнително рядък вид, локално по-чест и многоброен само по Черноморското крайбрежие. Пролетната миграция е от началото на февруари до началото на април. Есенната миграция е слабо застъпена у нас и е главно през октомври-ноември (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период по-дълбоки блата и езера, обрасли с тръстика и папур и с обширни открити водни площи; на остров Персин - в наводнени редки върбови гори, обрасли с буйна блатна растителност. За гнездене червеногушата патица предпочита еутрофни водоеми и езера с крайбрежна растителност и с пластове от потопени макрофити. Гнезди и в бавно течащи реки. Според литературните данни тръстиковите масиви от *Phragmites australis* изглежда са благоприятно местообитание, което се използва за гнездене и скриване на малките. Езерата и блатата, обрасли с тръстика *Phragmites*, са най-често споменаваните в Европа като местообитания за размножаване. Предпочитаните места за гнездене в тези тръстикови масиви са открити водни площи или острови. Тъй като е растителноядна птица, наличието на гъсти макрофитни масиви и особено на *Chara* spp. често се споменава в Европа и Централна Азия като ключов критерий, който влияе върху избора на места за размножаване, линеене и зимуване. Площта на тръстиковите масиви *Phragmites australis* и откритите води, както и дълбочината на водата в различните етапи на размножителния период също могат да бъдат критерии, които оказват влияние върху избора на местообитание (European Communities, 2007). По време на миграция и зимуване се среща в морето, в бракични и сладководни водоеми – езера, блата, язовири, в р. Дунав и в някои от вътрешните реки (Марица, Тунджа, Струма). Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях. През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, по-рядко и в рибарници. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с растителна храна. Много обича харови водорасли, *Chara* spp. и яде почти всички части от тях. Яде и доста други видове водни растения. Понякога яде и животинска храна – водни насекоми, ларви, ракообразни, мекотели, дребни рибки и жабки (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечното минало, преди 1990 г., са били в Шабленското и Дуранкулашкото езера, на рибарници Соколица (Пловдивско), Атанасовското езеро и ез. Вая край Бургас, покрай р. Дунав – в ез. Сребърна, на о. Персин, езерото до с. Пожарево и др. (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков отг. ред., 2007). В последните 30 години двойки или възрастни

птици са наблюдавани през гнездовия период на ез. Сребърна, където гнезденето е отново доказано, на о. Персин, в ез. Дуранкулак, в рибарници Калимок, в рибарници Звъничево, Пазарджишко (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al., 2019). Не се докладва от България по чл. 12 от Директивата за птиците през 2019 г.

Червеноклюната потапница зимува в цялата страна, но най-много в Черно море и крайморските езера – Дуранкулашко, Шабленско, Шабленска тузла, Варненско, м. Пода, яз. Мандра, ез. Вая и др. Ятата по Черноморието достигат 100-150 индивиди. Далеч по-малоброен е вида през зимата във вътрешността на страната - малки ята, рядко надхвърлящи 10-20 индивиди, зимуват в някои от язовирите и реките - по р. Дунав, в ез. Сребърна, яз. Батак, яз. Искър, яз. Монтана, яз. Розов кладенец, яз. Овчарица и др. Числеността на зимуващите у нас червеноклюни потапници според Докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. е **10 - 1200 индивиди**.

По време на миграция червеноклюните потапници също са малочислени и достигат по-голяма численост само по Черноморието. Във вътрешността на страната през пролетната миграция се наблюдават малки ята в редица язовири, реки и плитки разливи. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **0 – 300 индивиди**. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Decreasing (D)

Включен е в приложение 3 и 4а на ЗБР и в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включена в Червена книга на Р България (2015) в категория „изчезнал“ (EX).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за червеноклюната потапница са посочени унищожаване и деградация на местообитания (K02, L01, F03), промишлен риболов с мрежи (G05, G01) и замърсяване на водоемите (F12). Към тези заплахи следва да се добавят също незаконният отстрел (G07, G10), включително в забранени периоди и местности, безпокойството от страна на ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21), паленето на масивите с висша водна растителност,

При докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени две заплахи – F05, F26. За мигриращата популация са посочени същите заплахи.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 27 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 5 индивиди, което представлява 0,4% от максималната националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е отчетен пет пъти по крайбрежието между Камчия и Обзор (това крайбрежие попада в рамките на 33 Камчийска планина) с максимална численост от 50 инд. през 1985 г. и 3 инд. през 1994 г. (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Камчийска планина“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. той е отчетен само веднъж по крайбрежието между к.к. Камчия и Иракли (което попада в рамките на 33 Камчийска планина) - 20 инд. през 2017 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-20 инд.	Предлагаме целевата стойност да се промени на 0-20 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 20 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	По време на миграция и зимуване се среща в морето, в бракични и сладководни водоеми – езера, блата, язовири, в р. Дунав и в някои от вътрешните реки. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.						
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни макрофити (Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. <table border="1" data-bbox="724 1381 1083 1593"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени числеността на 0-20 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната, тъй като до 20 инд. са 1,6% от националната зимуваща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A058	<i>Netta rufina</i>			w		20	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A533 *Oenanthe pleschanka* (черногърбо каменарче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 14-17 cm. Размах на крилата: 25-29 cm. Типично каменарче. Прилича на източното испанско каменарче (*Oenanthe hispanica melanoleuca*), но се отличава от него най-вече по черния гръб на мъжката птица. Освен това мъжкият е с черни бузи, гърло, гуша, крила и връхна част на опашката. Останалото оперение е бяло със сивкав оттенък по темето и с жълтеникав налеп по гърдите. Женската е тъмнокафява с бели (мръснобели) кръст, надопашие, корем и подопашие (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица. България и съседните територии са най-западната част на гнездовия ареал на вида. Областта на гнездене в Добруджа не превишава 50 km от брега, а основните зони на гнездене са тясна ивица (1-5 km) от морския бряг. Южно от гр. Бургас се заселва само по скалисти морски брегове. Първите плешанки пристигат по Българското черноморско крайбрежие още към края на март, повечето минават през април, а някои идват и в първите дни на май. Мъти само женската. Напуснали гнездата малки, в района на нос Калиакра, има след 10 юни, но най-много те са през първата половина на юли. Семействата се държат известно време заедно, след което се разпадат и малките скитат самостоятелно. Есенната миграция протича незабележимо. Много от птиците изчезват през август и септември. Вероятно последните индивиди напускат в началото на октомври. По Българското черноморско крайбрежие мигрират плешанки от българската, румънската и украинската популация (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Гнезди основно по стръмни скалисти (морски) брегове, в съседство със степни и сухолюбивни тревни съобщества по варовити терени и пустеещи земи, където събира храна. По крайбрежието гнезди и по сгради във вилни селища – градове, села и индустриални зони. В останалата част на страната – по скали и скални стени (във вътрешността на страната) и сипеи, нерядко близо до тревни съобщества по сухи силикатни терени. Среща се от 0 до 100 m надморска височина, на

места и до 300 m надморска височина (Янков, ред., 2007). В района на Калиакра – Болата двойките гнездят на разстояние 50-80 m една от друга (Нанкинов, 2011).

Хранене

По време на храненето си наблюдава за плячката, кацнало на високо върху скала, камък, бряг или храст. Лови множество бръмбари и скакалци. Едрите от тях предварително умъртвява като ги удря в земята или в камък. Унищожава много гъсеници на различни пеперуди, мухи, оси, дървеници, бегачи, чернотелки, водни кончета. Кълве също паяци, дребни гущери, а също плодове на черницата и други сочни плодове (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Северното Черноморско крайбрежие (в широката около 1 km брегова ивица между Златни пясъци и Дуранкулашкото езеро, като районът на нос Калиакра е сред местата с най-висока плътност на гнездене), по-рядко по Южното. Разпръснати изолирани и непостоянни находища има във вътрешността на страната (Георгиев и др., 2015). Най-многобройни са гнездилищата в Североизточна България, особено между Каварна и Тюленово. На 25.05.1987 г. в района на нос Калиакра гнездят 16 двойки, 31.05.1999 г. пак там 23 двойки (повечето край старата крепост, 3 двойки на самия нос), от Калиакра до Болата – 15 двойки и от Болата до Русалка – 32 двойки. Плътността на двойките до с. Българево е 0,96 на 10 ha, степта около Св. Никола – 1,7 дв./10 ha, степта северно от с. Камен бряг – 2,0 дв./10 ha, нос Калиакра – 5,66 дв./10 ha, от Ени-Кулак до Болата – 1,9 дв./10 ha, от гр. Балчик до „Тузлата“ – 0,27 дв./10 ha (Нанкинов, 2011). По Южното Черноморие са среща на нос Емине, гр. Несебър, около Атанасовско езеро, нос Атия, около Созопол, Росен, Веселие, комплакс Аркутино, Маслен нос, гр. Царево и гр. Китен и устието на р. Силистар (по Нанкинов, 2011). Наблюдавани са и 5 двойки с хибридни мъжки (*Oenanthe pleschanka* x *Oenanthe hispanica melanoleuca*). Българската популация се изчислява на 500-900 двойки (Нанкинов и др., 2004).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2, 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен EN.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 210-500 двойки. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. оценката на популацията е била подобна (200-500 двойки).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Stable

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Георгиев и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: развитие на селищата и туристическата инфраструктура по Черноморието в близост до гнездовите находища (A01, F01, F03, F08, F09, E01); употребата на химични вещества при различни селскостопански дейности (A21) и нощното осветяване на н. Калиакра.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени заплахи свързани с изграждането на пътища, пътеки, изграждане на ветропаркове и съпътстваща инфраструктура, както и преобразуването на типа земеделска земя (E01, D01, A01).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 13 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** с оценка на гнездяща популация от 2 - 10 дв., което е между 0,9 и 2 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана, но на границите на ареала на разпространение (оценка „B“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация се посочва и от Костадинова и Граматиков (2007). В доклад на Матеева и др. (2013 г.) са установени 1-2 гнездящи двойки. В eBird няма данни за наблюдения на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	Определена на база СФД. Нужно е да се проведе проучване, което да изясни текущата гнездова численост на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най- малко 2 дв. чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната	ha	неизвестна	Гнезди основно по стръмни скалисти (морски) брегове, в съседство със степни и сухолобиви тревни съобщества по варовити терени и пустеещи земи, където събира храна. Площта на скалистите брегове не е ясна, ето защо сме поставили междинна цел.	Междинна цел: установяване площта на скалистите брегове в рамките на зоната като гнездово местообитание на вида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната	ha	Най-малко 8890 ha	Търси храна в степни и сухолобиви тревни съобщества по варовити терени и пустеещи земи, където събира храна. Изчислена на база % участие на местообитания N09-сухи ливади и степи, N15-други обработваеми земи. Най-вероятно подходящите местообитания имат по- малка площ.	Поддържане на площта на подходящите местообитания за вида в зоната в размер най- малко 8890 ha.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Не е необходима промяна в стандартния формуляр на този етап.

Специфични цели за A094 *Pandion haliaetus* (орел рибар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-60 cm. Размах на крилата: 155-165 cm. При възрастните оперението отгоре е тъмнокафяво, с изключение на бялото теме, а отдолу – белезникаво с черни петна в основата и по върховете на първостепенните махови пера; главата е с малка качулка. В реещ и планиращ полет има характерен начупен профил (подобно на чайка), по който лесно може да се отличи от другите по-едри грабливи птици (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Пролетната миграция е през февруари-април, а есенната: август- декември. По време на миграции се среща по-често в равнините около р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Сега се среща в ограничен и непостоянен брой находища. Има данни за 3 случая за сигурно гнездене - яз. „Ивайловград“, яз. „Пясъчник“, рибарници „Алеко Константиново“. Общата численост на вида в страната се оценява на 3–6 или 10 гнездещи двойки (Симеонов и др. 1990; Градинаров в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Видът се среща се навсякъде, където има безопасни места за гнезда и плитки води с изобилие от риба. Разнообразни естествени и изкуствени влажни зони със стоящи или течащи води, предимно по блата и езера и много рядко край големи, богати на риба рибарници. Основно изискване към местообитанието е наличие на значителни хранителни ресурси (предимно риба) в съчетание с подходящи места за гнездене (стари дървета в заливни гори, стълбове на далекопроводи и др.). Гнездата са разположени по дървета със сухи върхове на височина 8 - 25 m в близост до вода (в рамките на 10 - 20 km) с дълбочина 0,5 – 2 m. Гнездото е изградено от клони. Женската снася през последните дни на април и началото на май. Пълното мътило е 2 - 4 яйца. Малките напускат гнездото през август. При търсене на храна се отдалечава до 10–20 km. (Симеонов и др., 1990; Poole 2002; Градинаров в Червена книга на Р България 2015). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3260 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Стенофаг. Храни се с риба (99% от диетата му) с тегло 150–300 g и дължина около 25–35 cm. Видът може да служи за биомониторинг на замърсители във водните екосистеми. При мътна вода не може да си набавя храна и лови жаби, мишевидни гризачи, зайци, земноводни, птици и малки влечуги (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение покрай язовири и рибарници, главно в Тракийската низина, Източните Родопи, Западна и Източна Стара планина. Отделни находища с по-ниска степен на достоверност и по Дунавското крайбрежие (между о. Белене и езерото Сребърна) и долините на реките Струма и Места. (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Критично застрашен“ (CR). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 0 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 0 – 5 двойки. Краткосрочната тенденция в развитието на популацията на вида е стабилна, а дългосрочната е намаляваща. Съгласно Докладването по чл. 12

от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигриращата** популация е оценена на 100 – 150 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown	Decreasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според националната Червена книга (Градинаров, 2015) отрицателно действащи фактори са: унищожаване и/или деградация на местообитанията (A25, A26, A33, F26, F03, J01, F12, F13), браконьерство – отстрелване по време на миграция и през размножителния период в рибовъдни стопанства (G10), безпокойство от рибари, ловци, туристи и др. (H08) (особено чувствителен към човешко присъствие); намаляване на рибните запаси в по големите водоеми в страната; изсичане на стари дървета край водоемите (B06, B08, B10); сблъсък и/или късо съединение с далекопроводи за високо напрежение (D06).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A07, A09, B02, D02, F03, G01, H01. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: D02, F03, F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популация - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 1 двойка. Няма национална оценка на гнездящата популация. За размер и плътност на популацията - оценка „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 8-14 индивида, което представлява 8-9,3 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост 11 инд. и гнездяща – 1 двойка (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	0-1 дв.	Видът е с недоказано гнездене в страна, предлагаме оценката на числеността на гнездящата популация в зоната да се промени на 0-1 дв.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко до 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 8 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер най-малко 8 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 55116 ha	Определена въз основа на % от общата площ на местообитания N16- Широколистни листопадни гори, N19- Смесени гори. Тяхната обща площ е 55116 ha. Най-вероятно площта на подходящите гнездови местообитания е по-малко по площ и се определя от наличието на подходящи дървета за разполагане на гнездото.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер от 55116 ха.
Местообитани е на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – наличие на биотопни дървета	Брой на биотопни дървета на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha	Гнезди върху стари дървета в заливни гори, стълбове на далекопроводи и др. Гнездата са разположени по дървета със сухи върхове на височина 8 - 25 m в близост до вода (в рамките на 10 - 20 km). Не ясен техния брой в зоната, за това е поставена междинна цел.	Поддържане броят на биотопните дървета в зоната подходящи за гнездене в съответствие с изискванията на вида.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-Морски територии, морски заливи. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha чрез.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент Риби (Fish)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Видът е с недоказано гнездене в страна, предлагаме оценката на числеността на гнездящата популация в зоната да се промени на 0-1 дв. и оценката на популацията да се промени от „В“ на „С“.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A094	<i>Pandion haliaetus</i>			p		1			G	C	A	C	A
B	A094	<i>Pandion haliaetus</i>			c	8	14	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A020 *Pelecanus crispus* (къдроглав пеликан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 160–180 см. Размах на крилата: 270–320 см. Една от най-едрите летящи птици. Оперението при възрастните през размножителния период е сиво-бяло, перата на главата са къдрави, клонът е голям с яркочервена „торба“ и с жълто петно на гушата. Ирисът на очите е сив. Краката са оловно сиви. През зимата на темето имат слабо удължени пера, образуващи ръб, нямат жълто петно на гушата и цветът на кожената „торба“ е жълт. Младите са с умерено бледакафяво до сиво оперение в горната част на тялото и мръсно-бяло оперение в долната част. По-едър от розовият пеликан (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Къдроглавия пеликан е гнездящ, прелетен, преминаващ и зимуващ вид в нашата страна. Птиците от Черноморско-средиземноморската популация са близки мигранти. Пролетната миграция на вида е от края на февруари до края на март, а есенната протича от началото на октомври до ноември (Симеонов и др., 1990). У нас гнезди в езерото Сребърна, в блато Песчина и Мъртво блато на остров Персин, както и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“. По време на миграция и през зимата се среща предимно по поречието на р. Дунав, Черноморското крайбрежие и големите язовири в Южна България. В района на Бургаския залив между 10 август и 30 октомври са установени средно 208 мигриращи птици. През зимата е установен в най-голям брой в Бургаските езера: Мандренското езеро – 420 птици през януари 1997 г. и Вая – 323 птици през януари 1999 г. (Мичев и Симеонов в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава обширни сладководни и полусолени блатата и езера, обрасли с обширни тръстикови масиви, с открити водни огледала и богати на риба. По време на миграция и зимуване се среща и в разнородни влажни зони – язовири, рибарници, солници, утайници, пясъчни коси и др. Къдроглавият пеликан гнезди в самостоятелни колонии, разположени в труднодостъпни и изолирани тръстикови масиви по плаващи острови от тръстика, както и по изкуствени платформи (Мичев и Симеонов в Червена книга на Р България, 2015; Янков отг. ред., 2007). Пълното люпило е 1-5 яйца. Мътят и двете птици. Гнездовият успех в Сребърна е средно 0,84 малки/гнездяща

двойка (Michev, Crivelli, 1998). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, като хранителният спектър се състои от *Carassius carassius*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus*, *Leuciscus idus*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Esox lucius* и др. (Мичев и Камбурова, съст., 2012). Зависим е от големи влажни зони, богати на риба. При търсене на храна може да се отдалечи до 20-30 км. от гнездовите колонии.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Къдроглавият пеликан гнезди в ез. Сребърна (колониата е известна от 1882 г.), блато Песчина (от 2016 г.) и Мъртво блато (от 2020 г.) на о. Персин и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“ (от 2021 г.). През гнездовия период малки ята от не размножаващи се птици са наблюдавани на редица места по поречието на р. Дунав, в Бургаските влажни зони, както и в някои водоеми във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). В миналото гнездови колонии е имало по Дунавското и Черноморското крайбрежие и в Стралджанското блато.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Природозащитният статус на къдроглавия пеликан според IUCN за света е NT (Near Threatened) (2018), а за Европа е Least Concern (LC) (2021). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „Критично застрашен“ (CR). Включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013–2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **80-150 двойки**. **Зимуващата** популация е оценена на **700 – 880 индивида**. **Мигриращата** национална популация е оценена на **600–1800 индивида**. При предходното докладване за периода 2008-2013 г. е съобщена същата гнездова популация, но краткосрочната тенденция е била увеличаваша се.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Increasing (I)
Wintering	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Мичев и Симеонов, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: в местата за размножаване: заплахата от хищници и диви свине (L06), пожари в тръстиковите масиви (M09, H04), много ниски температури (L01), нарушаване целостта на гнездовищата в резултат на необичайно високо водно ниво (M07, M08). По време на миграция и зимуване: сблъсъци с електропроводи (D06), отстрел (G10), омазутиране на оперението (J02, E07).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация са посочени следните заплахы и влияния: K03, F02, F05, J02, J03. За мигриращата популация са посочени следните заплахы и влияния: F05, D02, J02, C03. За зимуващата популация са посочени следните две заплахы: F05, J03. Смятаме, че заплахата K03 и J03 няма отношение към вида. Заплахите трябва да бъдат допълнени с посочените в Червена книга на България (2015).

3. Среещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 50 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популация - BG0002115 „Било“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ** и **зимуващ**. Мигриращата популация се оценява на 30-40 индивида, което представлява 1.7-6.7 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана, но на границите на ареала на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Зимуващата популация се оценява на 3 индивида, което представлява 0.3-0.4% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана, но на границите на ареала на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Според данните от eBird 2015-2022г. кървоглавият пеликан е отбелязван по време на миграция с няколко наблюдения с максимум от 3 инд. В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена мигрираща численост от 35 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007).

Зимуваща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена зимуваща численост 0-6 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Видът е установен веднъж по време на среднозимните преброявания за последните години с 6 индивида на 17.01.2021 г. (по данни на ИАОС 2012-2021). Според данните от eBird 2015-2022г. кървоглавия пеликан не е отбелязван по време на зимуване.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 30 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 30 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 – 6 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната предоставени от ИАОС. Числеността на зимуващите птици е много променлива и зависи от климатичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 6 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2667	Включва всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната.
Местообитание на вида: Екологично	5 степенна скала за екологично	2-Добро или 1-Отлично	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	състояние, съгласно РДВ		Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме да се промени числеността на зимуващата популация на 0-6 инд. на база на данните за средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A020	<i>Pelecanus crispus</i>			w		6	i		G	C	B	B	A
B	A020	<i>Pelecanus crispus</i>			c	30	40	i		G	C	B	B	A

Специфични цели за A019 *Pelecanus onocrotalus* (розов пеликан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 140–175 cm. Размах на крилата: 270–360 cm. Цялото тяло, главата, опашката и надкрилията бели с розов оттенък, особено забележим по перата на надкрилията. На тила с кичур от удължени пера (по-дълги при женските). Голата кожа около очите розово-жълта, при женските - интензивно оранжева. Кожената торба яркочълта. На гушата голямо жълто петно. В полет черните махови пера отдолу рязко контрастират с белите подкрилия. Краката месночервени. Ирисът червен. Младите са предимно с тъмно-кафеникаво и сиво оперение, с жълтеникава „торба“, с розова орбитална кожа (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В миналото розовият пеликан е гнездящо-прелетен и преминаващ. Днес е преминаващ и по изключение зимуващ (Симеонов и др. 1990). С рядко непериодично гнездене през отделни години в езеро Сребърна и на остров Персин. Последното успешно гнездене е на пет двойки в езерото Сребърна през 2018 г. У нас се среща ежегодно основно по време на миграция, когато между 15 000 и 23 000 птици са регистрирани по Черноморското крайбрежие, основно около Бургас. През август хиляди розови пеликани се събират за почивка и хранене в Бургаското езеро (Вая). Пролетната миграция е от средата на март до средата на април, а есенната – от началото на август до началото на ноември. Зимува в Африка. Отделни малки групи остават да зимуват в страната, основно по влажните зони в района на Южното Черноморско крайбрежие и Южна България (Симеонов и др. 1990; Мичев и Профиров, 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Обитава обширни блата и езера, обрасли с тръстика и папур, с открити водни огледала и богати на риба, рибарници, язовири и полусолени водоеми. Розовият пеликан гнезди в големи самостоятелни и смесени (най-често с големи корморани и къдроглави пеликани) колонии, разположени на плаващи тръстикови острови, или изкуствени платформи. Пълното люпило е от 2-3 яйца. Мътят и двете птици, като имат едно поколение годишно в периода маю-юли. През зимата обитава предимно крайбрежни бракични водоеми (Симеонов и др., 1990; Мичев и Профиров, 2015 в Червена книга на България). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Carassius spp.*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus* и др., която лови поединично или в групи. Зависим е от големи влажни зони, богати на риба (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Единични двойки гнездят неперидично в езерото Сребърна (2018 г.) и в блато Песчина на остров Персин (2016). Неразмножаващи се индивиди и ята се задържат през целия гнездов сезон в Бургаските влажни зони и някои други водоеми (Янков отг. ред., 2007). В миналото розовият пеликан е гнездял в Мандренското езеро (до около 1958 г.) и Стралджанското блато (до към 1920 г.). През зимата най-голям брой е установен в Бургаските езера: Мандренското езеро – 69 индивиди през януари 1988 г. и езерото Вая – 20 индивиди през януари 2000 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на розовият пеликан според IUCN е LC (Least Concern) за света и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Изчезнал“ (EX). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на 1 – 20 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 20 000 – 51 000 индивида. При предходния период на докладване, за периода 2008-2012 г., е съобщена подобна зимна численост (0-23 индивида).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Stable (S)	Unknown (UNK)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Мичев и Профиров, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: унищожаване и деградация на местообитанията (A01, K02, K04, F01, F02, F03), включително замърсяване на влажните зони с нефтени продукти (J01, J02); пряко преследване от човека (G10).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, J02, D02, C03, а за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04, G01 и G14.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 44 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 12494 индивида, което представлява 24.5-62.5 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според данните от eBird 2015-2022 г. розовият пеликан е отбелязван неколккратно по време на миграция с максимум на 30.07.2018 г. от 90 инд. В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена мигрираща численост 12494 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Няма друга актуална публикувана информация за състоянието на вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	до 12494 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 12494 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2667	Включва всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 2667 ха.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #cccccc;">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="background-color: #00a0e3; color: white;">1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #70ad47; color: white;">2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #f1c232; color: white;">3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #f9a825; color: white;">4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #e31a1c; color: white;">5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежните води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на ЗЗ ВГ0002044 „Камчийска планина“

Предвид наличната публикувана информация за розовият пеликан в зоната не са необходими промени в СФД.

Специфични цели за A072 *Pernis apivorus* (осояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm. Размах на крилата: 135-145 cm. Възрастните са с полиморфна окраска, със значителна индивидуална вариация – отгоре е тъмнокафява, а отдолу варира от едноцветно кафява до белезникава, изпъстрена с кафяви препаски или резки, челото и юзджиката

са с дребни люсповидни пера, а останалата част на главата е пепелявосива до тъмнокафява. Опашката сиво-кафява с 2-3 черни препаски - в основата, средата и края. Клюнът черен, восковицата тъмносива, краката жълти. В реещ полет се отличава от мишеловите по хоризонталния профил, малката глава, тънката шия и тъмните препаски по опашката (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е гнездящо-прелетен. Пролетният прелет започва от средата на март до края на април, есенният започва в началото на август и продължава до края на октомври. Многоброен по време на миграции по Черноморското крайбрежие, особено в края на август и началото на септември. Понякога заема стари гнезда на други птици (сива врана, обикновен мишелов и др.). През април-май снася най-често 2 яйца. Мътенето продължава 28-35 дни, а малките остават в гнездото 40-45 дни. При плътност 1 двойка на 50-100 km² числеността в страната най-вероятно е 300-400 гнездещи двойки (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и Спиридонов в Червена книга, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава обширни гори в равнини и планини (предимно букови), изпъстрени с полянки или в близост до ливади и пасища (Симеонов и др., 1990). Според Янков, ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са гори, основно в широколистни листопадни гори и смесени гори, а в по-високите части на планините – и в иглолистни гори. Изгражда гнездото си на клон на голямо дърво или в разклон, обикновено 10-20 m над земята, предпочитани са широколистни дървета, особено бук, но гнезди и в смесени и иглолистни гори до 1600-1700 m надм. в. в близост до открити пространства. Гнездовия участък е над 1000 ha, но търси храна до 7 km от гнездото. Проучване показва, че осояда има предпочитание към гората. Гнездовите територии варират между 13,5 и 25,8 km² (Cramp, Simmons, 2004; Ziesemer, Meyburg, 2015). Подходящи местообитания за гнездене са покрайнини на гори (9110-91CA), а за търсене на храна са открити пространства - ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се основно с ларви на жилещи насекоми, земни оси и пчели, стършели и други насекоми, дребни птици, влечуги и гризачи (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и Спиридонов в Червена книга, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението в България е разпръснато на почти цялата територия на страната, най-плътно в ниските и средно високи райони с гори до 1600 m надм. в. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа. Числеността е равномерно ниска, в преобладаващия брой квадрати единични или до 2-3 двойки. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ VU (Vulnerable). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) гнездящата популация на вида е между 400 и 800 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. Краткосрочната тенденция в развитието на популацията е била стабилна, а дългосрочната - нарастваща.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) мигриращата популация на вида е с численост 15 000-25 000 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Increasing
Passage	Increasing	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Домусчиев, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: масовото изсичане на старите гори (B05, B06, B08, B09, B10) и безпокойството (H08), браконьерството (G10), използването на пестициди в земеделието (A20, A21).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи, имащи отношение към вида: A02, A07, A08, B02, D02, F03, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 90 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG 0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 11 двойки, което представлява 1,4-2,7 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 4717 индивида, което представлява 18,9-31,4 % от националната мигрираща популация - оценка „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена миграционна численост от 4717 инд. и гнездяща - 11 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. с 4 - 8 двойки.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивида и по време на размножителен сезон - 1-3 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 4 двойки	Минималната целева стойност е определена на база на данните за вида посочени в Матеева и др. (2013).	Поддържане на гнездовата численост на вида в зоната в размер на най-малко 4 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 4717 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 4717 индивиди чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 53338 ha	През размножителния период обитават обширни гори в равнини и планини (предимно букови), изпъстрени с полянки или в близост до ливади и пасища. Подходящите местообитания на вида в зоната са определени на база на % участие на следните местообитания в зоната: N16- широколистин гори. Тяхната площ е 53338 ha.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 53338 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25780	Ловува както в гората, така и в близо разположените ливади и пасища. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09 – Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи, N21- Негорски площи, N10- Влажни ливади, пасища, N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 25780 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 25780 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий В за размер и плътност на популацията на А (което е 18,87-31,44 % от националната мигрираща популация).

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се промени минималната численост на 4 дв. на база на данните за вида посочени в Матеева и др. (2013).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A072	<i>Pernis apivorus</i>			r	4	11	p		G	B	A	C	A
B	A072	<i>Pernis apivorus</i>			c	4717	4717	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A391 *Phalacrocorax carbo sinensis* (голям корморан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 80 – 100 cm. Размах на крилата: 130 – 160 cm. Най-едрият от трите вида корморани, срещащи се в България. Има черно оперение с бели бузи и по едно бяло петно отстрани на хълбока (през размножителния период). Голата кожа в основата на долната получовка е жълта и заобиколена от бяла зона. Младите са черно-кафяви с белезникави гърди и корем. Плува и се гмурка добре. Оперението не е водонепромокаемо и след гмуркане каца по камъни и дървета в близост до водоема и се суши с разперени крила. Ловува поединично, или на групи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, гнездещо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. Размножителния период е от началото на март до към средата на юли. По време на миграционния период ята от големи корморани могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по поречието на река Дунав и Черноморското крайбрежие. По крайбрежието на Черно море видът мигрира от октомври до март, като есенният прелет е през октомври-ноември. Не мигрира на дълги разстояния. През зимата се струпва на ята в големи не замръзващи водоеми и по морското крайбрежие (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Големият корморан обитава сладководни и полусолени блата и езера, язовири, рибарници, крайбрежни скали и заливни гори. В България видът гнезди колониално, основно по дървета (дъб, хибридна и бяла топола, бяла върба и др.), но също така и по метални конструкции на електропреносната мрежа (Мандра-Пода). Образува и смесени колонии с лопатарка, блестящ ибис, малък корморан, сива, нощна, гривеста и малка бяла чапла. Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Suprinus carpio* и *Carassius spp.*, която лови поединично или в групи, понякога заедно с пеликани. Зависим е от големи водни басейни, богати на риба (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Широко разпространен и многочислен колониален вид. Установени са общо 24 колонии в България. Повечето колонии са по р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната е рядък и по-малоброен (Michev and Profirov, 2003).

Природозащитният статус на големия корморан според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за континентална Европа (2021). Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Подлежащ на опазване и контрол по чл. 45 от ЗБР. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 2600–4800 двойки. **Зимуващата** популация е оценена на 7800–24 000 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 5000–16 000 индивида. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., е посочена гнездова численост от 2600-2800 двойки и тенденциите са били нарастващи, а за зимуващата популация: 4700-24 000 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Wintering	Fluctuating (F)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 от 2019 г. за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, H01, J02, K01 и M08. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, J02, K01, а за зимуващата: F02, F05, G01, H01, J02, K01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 71 зони от мрежата Natura 2000. В две зони видът е с оценка D на мигриращата и зимуващата популация - BG0000399 „Българка“ и BG0002058 Сините камъни-Гребенец.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД **гнездящата** популация на вида се оценява на до 3 двойки, което е 0,06 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 6 - 185 индивида, което е 0,08 - 0,8 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация в зоната

Гнездяща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ няма посочени данни за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че по време на гнездовия период се среща по морското крайбрежие в зоната с численост 1-8 инд., но това не са гнездящи индивиди.

Зимуваща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ няма посочени данни за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е 35 инд. през 2021 г. и 233 инд. през 2014 г. В язовир Цонево численостите са между 11 инд. през 2013 г. и 282 през 2015 инд. Язовир Елешница - 3 инд. през 2015 г. и 250 инд. през 2020 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености по Черноморско крайбрежие между 2-50 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	0-3 дв.	Целевата стойност е определена на база СФД.	Поддържане на гнездовата популация в зоната в размер до 3 двойки чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 6 инд.	Минималната целева стойност е определена на база СФД. На база на данни за средно зимните числености на вида в зоната предоставени от ИАОС предлагаме промяна в максималната зимуваща численост - да се промени от 185 инд. на 250 инд. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 6 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене	ha	Най-малко 2667 ha	Целевата стойност е определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела в зоната.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2667 ha.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334 ha.	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
елемент риби (JDS4)			директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна	
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро – Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо – Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			скала.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На база на данни за средно зимните числености на вида в зоната предоставени от ИАОС предлагаме промяна в СФД - максималната зимуваща численост да се промени от 185 инд. на 250 инд., което е 1 % от националната зимуваща популация (оценка „С“).

Предлагаме промяна в СФД за качество на данните за гнездовата популация в 33: от оценка („G“) на („P“) - лошо, направена груба оценка.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A017	<i>Phalacrocorax carbo</i>			r		3	p		P	C	A	C	C
B	A017	<i>Phalacrocorax carbo</i>			w	6	250	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A393 *Phalacrocorax pygmaeus*, A875 *Microcarbo pygmaeus* (малък корморан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45 – 55 cm. Размах на крилата: 75 – 90 cm. Значително по-дребен от големия корморан. Опашката е относително дълга, клонът и шията са къси. Оперението е тъмнокафяво до черно с метален блясък. През размножителния период има бели напетнявания по главата и горната част на тялото, които липсват през останалите сезони. Младите са с бяло подбрадие и беззникави корем и гърди (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Малкият корморан е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. Пролетната миграция е от началото на март до април (Симеонов и др. 1990). Най-вероятно част от местните птици отлитат да зимуват в Турция и Гърция, като същевременно над страната преминават към зимовищата в Гърция птици от Дунавската делта (Cramp and Simmons eds., 1977). Възможно е част от тях да остават да зимуват и у нас. Понастоящем видът се среща редовно и целогодишно в страната. България се явява от ключово значение за зимуването на световната популация, както и за придвижването на значителна част от нея между местата на гнездене и зимуване (Иванов и Муравеев, 2002). Не извършва далечни миграции. През зимата се струпва на големи ята по поречията на не замръзващите реки и по-плитки водоеми. Поречието на р. Марица и р. Дунав, както и Бургаските влажни зони концентрират най-голям брой зимуващи

индивиди. През периода 1995–2000 г. среднозимната численост е варирала от 7000 до 13 000 птици (Michev and Profirov, 2003; Dimitrov et al., 2005).

Характерно местообитание

Малкият корморан е вид приспособен към топли климатични условия, ограничен предимно в низинни сладководни и бракични местообитания. Видът е регистриран в открити водни територии със значително участие на дървесна растителност; сладководни или бракични блата със значително участие на тръстикови масиви; открити или бавно течащи водни територии, включително оризища, блата и наводнени ниви, където птиците могат лесно да улавят риба в плитки води; водни площи с гъста дървесна и храстова растителност, дори малки плаващи островчета от мъртва растителност (Crivelli et al., 1996). В България видът предпочита недълбоките части на сладководни и полусолени езера и блата с обширни тръстикови масиви, труднодостъпни заливни гори, язовири, оризища, рибовъдни стопанства, брегове и устия на различно големи, но бавно течащи реки, включително малки рекички, канали, участъци от морския бряг и др. Вертикалното разпространение се простира от морското равнище до около 500 m надморска височина (Иванов и Муравеев, 2002). Малкият корморан гнезди основно в смесени колонии с чапли (Ardeidae), бели лопатарки (*Platalea leucorodia*), блестящи ибиси (*Plegadis falcinellus*) и големи корморани (*Phalacrocorax carbo*) (Демерджиев, 2000; Иванов и Муравеев 2002; Николов и др., 2015). Видът е моногамен. Птиците се появяват в гнездовищата си около края на април и началото на май (Иванов и Муравеев, 2002). В Горнотракийската низина в колонии близо до зимните ношувки малките корморани са отбелязани да заемат гнездовищата още през втората десетдневка на април (Демерджиев, 2000; Николов и др., 2015). Гнездата могат да бъдат устроени както в тръстикови масиви (ПР „Сребърна“, блатото при Ченгене скеле, ЗМ „Пода“, ез. Вая и др.), така и по различно големи дървета (Иванов и Муравеев 2002; Николов и др., 2015). Видът гнезди на колонии. Гнездата се разполагат в плътна горска или храстова растителност във високите и средни части на дърветата. В наводнени гори гнездата се разполагат на височина 2,2-2,5 m. Когато видът е гнездил на о. Вардим птиците са разполагали гнездата си по високи стари дървета (Плачийски и др., 2014). Снася 4 – 6 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият корморан се храни изключително в сладки или полусолени води, обикновено близо до брега. Хранителният спектър в България е непроучен, в други части на ареала е съставен предимно от риба, дребни ракообразни, по-рядко пиявици, дребни бозайници (Cramp and Simmons eds., 1977). В Дунавската делта установяват 15 вида риби в 130 стомаха на малки корморани. Представени са: костур (*Perca fluviatilis*) с 18.8%, бабушка (*Rutilus rutilus*) с 14.8%, шаран (*Cyprinus carpio*) с 10.8%, обикновен щипок (*Cobitis taenia*) с 9.7% и обикновена щука (*Esox lucius*) с 5.6%, като средното тегло на рибите е 15 g (7–71 g) (Cramp and Simmons eds., 1977; Crivelli et al., 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Числеността на гнездящите двойки е подложена на много големи годишни колебания, главно в зависимост от водните нива. Ежегодно гнезди по Дунавски острови, в ез. Сребърна, ЗМ „Калимок-Бръшлен“, на р. Арда в гр. Кърджали, в ЗМ „Пода“ край Бургас и др.

Включен е в приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Природозащитният статус на малкия корморан според IUCN е LC (Least Concern) за

света (2019) и за континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на България в категория „Застрашен“ (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 340–900 двойки. Зимуващата популация е оценена на 2000–12 000 индивида. Мигриращата национална популация е оценена на 6000–15 000 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. гнездящата популация е била оценена на 440-500 двойки, а зимуващата на 3500-11800 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing	Increasing
Passage	-	-
Winter	Fluctuating	Increasing

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Николов и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: унищожаване и деградация на местообитания в поречието на Дунав и Марица (A01, F01, F03, F26, F28, F31, G12, K02, J01); пряко избиване в района на зимовищата в поречието на Марица (G10); безпокойство през гнездовия период (H08).

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, F26, G01, H01, J02, K01 и M08.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 62 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 14 индивида, което е 0,1 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация в зоната

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена зимуваща численост 1-30 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е 14 инд. през 2012 г. еднократно. В язовир Цонево численостите са между 3 инд. през 2017 г. и 8 инд. през 2019 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон вида не е регистриран.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в ЗЗ

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2020 г. предоставени от ИАОС. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 3 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			метеорологичните условия.	
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяжната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 5334 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна в минималната численост на 3 инд. на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2020 г. предоставени от ИАОС. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната.

Предлагаме също актуализиране на кода (code) и научното наименование на вида (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г. - A875 *Microcarbo pygmaeus*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			w	3	14	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A234 *Picus canus* (сив кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 25-26 cm. Размах на крилата: 38-40 cm. Челото и предната част на темето са червени. Задната част на темето и тилът са сиви. Между клюна и окоето има черно петно. От ъгъла на клюна до под ухото има тънка черна ивица – „мустаци“. Горната страна на тялото е сива със слаб зеленикав оттенък на кръста. Маховите и кормилни пера са кафяви със светли петна. Гърлото

е белезникаво, гърдите и коремът светлосиви до жълтеникаво резедави изцяло едноцветни. При женските челото и предната част на темето са сиви (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

За България е постоянен вид, който през есенно-зимния период скита из равнините. Гнезди в дървесни хралупи, които сам изкопава. Гнездовата камера е в ствол с диаметър над 35 cm и на височина 0,85– 5 m. Размножаването продължава от март до средата на юни. Привързан е към гнездовите райони. Гнезди в планински, по-рядко в равнинни гори. От равнинните гори най-висока плътност има в горите от липа (50 индивида на 100 ha) и от цер (20 индивида/1 km²). Територията на двойките в стари и богати на мравки гори най-често е 200–400 ha. (Нанкинов и др., 1997; Спиридонов и др., 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Обитава стари (първични) букови и дъбови гори до 1000-1200 m надморска височина. Обитава също крайречни и други гори със стари дървета, градски паркове, овощни градини. Извън гнездовия период се среща до горната граница на горите (Нанкинов и др., 1997). Според Янков (отг. ред., 2007) гнезди в стари широколистни гори (Алувиални и много влажни гори и храсталаци), широколистни листопадни гори и смесени гори, често и в по-гъсти крайречни ивици с лонгозен характер, понякога в стари крайградски паркове, селища от селски тип. Подходящи местообитания за гнездене на вида са: 91E0, 91F0, 91H0, 91M0, 91Z0 (Кавръкова и др., 2009).

Изследване в Западни Родопи разкрива, че сивият кълвач обитава разнообразни горски местообитания, но предпочита горите от бук и бял бор. Повечето от териториите се намират в стари гори с много умиращи или сухи дървета. Надморските височини на местностите варират от 450 до 1535 m (средно 1185 m) (Shurulinkov et al., 2012). Изследване в Алпите (Австрия) разкрива, че сивият кълвач има петнисто разпространение като обитава полуотворени широколистни и смесени гори. Има определени предпочитания към горите по източни и западни склонове. В изследването е установена средна плътност от 0,5-0,6 територии/100 ha, като когато местообитанието е оптимално плътността може да достигне 1,25 територии/100 ha. (Weißmair and Rührlinger, 2015). Изследване в Норвегия показва, че през лятото сивите кълвачи използват за търсене на храна територия от около 50-100 ha, докато през зимата – 4500-5400 ha. (Rolstad and Rolstad, 1995). В Западна Полша в стопанисвани гори е установена гнездова плътност от 0,3-0,6 територии/100 ha. Хралупите са разположени изключително в бук като дебелината на дървото на височината на гърдите е 56 cm. Според авторите сивият кълвач гнезди в стари дървета (с дебелина на ствола над 40 cm), но се храни в по-млади гори богати на мравки (Kosiński and Kempa, 2007).

Хранене

Храни се с яйца, ларви и възрастни на мравки, различни насекоми, семена на различни широколистни дървета и храсти. Трофично зависи от изобилието на мравки, а през зимата от насекоми ксилофаги и ларвите им. Посещава и хранилките за птици (Нанкинов и др., 1997; Спиридонов и др., 2015 в Червена книга на България).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение на територията на цялата страна, обхващащо по-цялостно Странджа, Източна и Западна Стара планина, Средна гора, Витоша и планините около нея, Пирин, Централните Родопи, Черноморското крайбрежие, поречията на реките Дунав, Искър и другите по-големи реки в Дунавската равнина, Тунджа, Арда, Струма и др. Разпръснато в Западните погранични планини, Подбалканските котловини и т.н. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Включен в Червена книга на България в категория застрашен – EN. Според IUCN е LC (Least

Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата популация е от 6500 – 10 000 двойки. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била оценена на 1500-3000 двойки. Според Спиридонов и др. (2015 в Червена книга на България) числеността в страната е 1000-1800 двойки, като е силно намалял в Лудогорие, Централна Стара планина, Рила и другаде, където преди е бил обикновен. Според Атласа на гнездящите птици (Янков, отг. ред., 2007) гнездовата численост е 1500-2800 двойки. Всичко това показва, че при докладването през 2019 г. за популацията на вида, най-вероятно е станала грешка, тъй като са цитирани същите източници, но съобщената численост е доста по-висока.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding/Permanent	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на Р България (Спиридонов и др., 2015) като отрицателни фактори са посочени силно намаляване на площта на старите гори през последните 50 години, залесяване с иглолистни култури и санитарни сечи; незаконни сечи в равнините и ниския планински пояс през последните 15 години (B09, B10, B03, B12, B15); намаляване на трофичната база; тясна специализация към храна и местообитание; конкуренция на черния, но особено на зеления кълвач, по-специализиран в лова на мравки по земята (L06).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02, B03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 65 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)** с оценка на гнездяща популация от 34 – 47 дв., което е между 0,4 и 0,5 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация се посочва и от Костадинова и Граматиков (2007). В доклад на Матеева и др. (2013) се представя численост от 8 – 16 дв. В платформата eBird има 10 наблюдения от 6 локации.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 34 дв.	Определена на база данните от СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 34 гнездящи двойки чрез поддържане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
				подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 55116 ha	Обитава стари (първични) букови и дъбови гори. Обитава също крайречни и други гори със стари дървета, градски паркове, овощни градини. Изчислена въз основа % участие от общата площ на местообитание N16 - Широколистни листопадни гори и N19 - Смесени гори. Най-вероятно подходящите местообитания са с по-малко площ от посочената, тъй като вида обитава стари гори с мъртва дървесина. Запазване на старите широколистни гори в зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в размер най-малко 55116 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – наличие на биотопни дървета	Брой на биотопни дървета на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст повече от 120 г. и диаметър повече от 35 cm	Обитава стари (първични) гори. Хралупите издълбава в стари дървета с дебелина на ствола най-малко 40 cm. Биотопното дърво трябва да е на възраст над 120 години. За да се осигури добро състояние на вида в зоната, е важно да има поне 10 дървета, подходящи за гнездене на ha - с диаметър по-голям от 35 cm. Най -добре е биотопните дървета да бъдат в групи, а не като единични дървета. Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на данни за този параметър и такива данни не са налични в плановете за управление на горите.	Поддържане и/или увеличаване броя на биотопните дървета до достигане на целевата стойност от 10 биотопни дървета на ha, на възраст над 120 г. и диаметър над 35 cm.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната –	% или m ³ /ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha,	Повечето от териториите на вида се намират в стари гори с много умиращи или сухи дървета.	Подобряване на количеството на мъртва дървесина в подходящите местообитания на вида

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
количество мъртва дървесина (среднопрегелена стойност)		включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m ³ /ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25 m ³ /ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m ³ /ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m ³ /ha. Минималният диаметър на стоящите мъртви дървета следва да 20 cm. Важно е да има поне 10 мъртви дървета на ha, отговарящи на това изискване. В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.	до достигане на целевата стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha Междинна цел: Да се определи броя на стоящите мъртви дървета на ha, техният диаметър и обем чрез провеждане на теренни проучвания.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме оценката на гнездящата популация в зоната да се промени от „В“ на „С“ в съответствие с процента от националната гнездова популация на вида (между 0,4 и 0,5 % от националната гнездяща популация).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A234	<i>Picus canus</i>			r	34	47	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A005 *Podiceps cristatus* (голям гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 46-51 cm. Размах на крилата:85-90 cm. Най-едрият гмурец с дълго, ниско тяло и дълга, тънка шия, държана изправена или свита с глава на гърба. В брачно оперение перата

по челото, темето и тила са черни. Теменните пера са дълги и образуват „рогчета“. Перата около ушите и бузите също са удължени, кафяво-рижи, на върха черни и образуват „бакенбарди“. Мъжките са с по-широки „бакенбарди“ и по-дълги „рогчета“. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, около очното поле, шията, гърдите и коремът са бели, слабините светло кафеникави. През зимата отсъстват „бакенбардите“ и „рогчетата“. Перата край бузите са бели, шията отпред, гърдите и коремът също са бели. При големия гмурец бялото в зимното оперение е повече отколкото при другите видове гмурци (Симеонов и др., 1990; Svensson et al., 2009, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по не замръзналите водоеми в Западна и Южна Европа. Миграцията е през септември-ноември и февруари-март. В резултат на миграции през есента и зимата числеността му нараства неколkokратно особено в морските заливи, крайморските езера и по-големите вътрешни водоеми. У нас зимуват птици от европейската територия на Русия, скандинавските страни, Чехия, Полша, Румъния. Гнезди на отделни двойки и в колонии по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Дунавската равнина, Софийското поле, долините на Марица и Тунджа. Зимната численост е многократно по-висока, особено в Черноморските влажни зони и не замръзващите водоеми на Южна България. Снася през март - април, 1 до 9 яйца. Малките са гнездобегълци. Стават самостоятелни на 70-80 дневна възраст (Симеонов и др., 1990; Николов в Червена книга на Р България 2015; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езера, крайбрежия на реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 m н. в. Гнезди както в колонии (от няколко до стотина двойки), така и на отделни двойки във водоеми, богато обрасли с растителност, притежаващи открити водни огледала. Гнездовият участък е с площ 350–500 m² при единично и 50–150 m², при колониално гнездене. Периодът на снасяне на яйцата е разтеглен от края на април до края на август. Брачните игри и оформянето на двойките започват още през декември. При миграция и зимуване посещава както тези водоеми, така и много често морските заливи, крайморските езера и блата и високо разположените язовири – Доспат, Камчия, Искър, Батак и др. (Симеонов и др., 1990; Николов в Червена книга на Р България 2015). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водни растения. Младите се изхранват предимно с насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението на вида е разпръснато и групово във всички равнинни райони. Основната част от популацията е концентрирана в Дунавската равнина и покрай р. Дунав, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007). В началото на 20-ти век настъпва депресия на вида и близо половин столетие той мъти само по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. След 1960 г. птиците увеличават числеността си и заселват водоемите във вътрешността на страната. Среднозимната численост за периода 1977–1996 г. е 2192 индивиди. (Симеонов и др., 1990; Michev and Profirov, 2003). По дунавското крайбрежие видът е широко разпространен и често срещан. Общият брой гнездящи двойки варира между 46 и 78. Основното място за размножаване е езерото Сребърна, следват рибарниците Хаджидимитрово и блатата на остров Персин. Друг съществен обект, рибарници Мечка, са загубили значението си за вида след пресушаването им и превръщането им в обработваема земя през 2012 г. Същото е положението и в рибарници Орсоя (Shurulinkov et al., 2019).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Уязвим“ (VU). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация се оценява на 550 – 1500 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 300 – 600 двойки. Краткосрочната и дългосрочната тенденция в развитието на популацията на вида е докладвана като стабилна.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **зимуващата** популация е оценена на 1850 - 5000 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 140–3000 индивида. Краткосрочната тенденция в развитието на популацията на вида е докладвана като нарастваща, дългосрочната е докладвана като стабилна.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **мигриращата** национална популация е оценена на 500–1000 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 1999-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Stable
Winter	Increasing	Decreasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Националната Червена книга (Николов, 2015) заплахите за вида в страната са свързани с унищожаване на обрастванията от тръстика и папур в сладководни рибовъдни стопанства и намаляването на техния брой (K01, K02, A30, C14, D13, F12, F14, F31, F26); преднамерено избиване от арендатори на водоеми (G10); резки промени на водното ниво в сладководни рибарници и язовири през гнездовия период; замърсяване на речните течения от земеделието, от промишлеността и др. (A25, A26, J01).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи, които имат отношение към вида: G06. За мигрираща популация са посочени следните заплахи, които имат отношение към вида: F26, G12.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 53 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата и зимуващата популация - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 3-63 индивида, което е 0,16 - 1,26 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация в зоната.

В ОВМ „Камчийска планина“ не е посочена зимуваща численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е между 3 инд. през 2018 г. и 115 инд. през 2019 г. В язовир Цонево численостите са между 39 инд. през 2012 г. и 461 инд. през 2019 г. В яз. Камчия през 2021 г. са отчетени 4 инд. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон вида не е регистриран.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 3 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за вида в СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 3 инд. чрез поддържане на местообитанията за вида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 5334 ha
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2- Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната численостите в язовир Цонево са между 39 инд. през 2012 г. и 461 инд през 2019 г. (данни от ИАОС). Предлагаме промяна в СФД - максималната оценка на зимуващата популация да се промени от 63 инд. на 461 инд., което представлява 9,2 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Оценката на зимуващата популация да се промени от „С“ на „В“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A005	<i>Podiceps cristatus</i>			w	3	461	i		G	B	B	C	C

Специфични цели за A008 *Podiceps nigricollis* (черноврат гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28-34 cm. Размах на крилата: 56-60 cm. Възрастните през размножителния период са с черни глава и шия, гърбът и крилата са черно-кафяви; перата по тила са слабо удължени, зад очите и около ушите има кичури от златисто оранжеви пера, слабните са ръждивочервени, а коремът – копринено бял; клонът е слабо извит нагоре. След размножителния период слабните избеляват, а от кичурите по главата остават отделни ръждивокафяви пера. През зимата рижият цвят в оперението липсва. На тила без удължени пера. Общия тон в окраската по-светъл. Зад ушите бяло петно. Гърлото, шията, гърдите и коремът бели. Има тъмносива яка. (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Среща се по водоемите на страната целогодишно. Забележима миграция се наблюдава през октомври – март. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди излюпени в Румъния, Европейска Русия, Украйна, Чехия, Полша, Словакия и Германия. Многочислен през зимата, особено по Черноморското крайбрежие. Двойките се оформят още през зимата или през пролетния прелет. Отделни двойки мътят из дунавски заблатени биотопи, а също във водоемите край Бургас. Гнезди както на отделни двойки, така и в колонии от няколко до 400 двойки, понякога в смесени колонии с чайки и рибарки. Гнездовите участъци се заемат през март - април. Строи плаващо гнездо на открита водна повърхност или върху обраствания от какички и воден орех (*Trapa natans*). Една двойка строи 2 - 5 гнезда. Снася през май 3 до 8 яйца. Мътят и двамата родители около 20-25 дни. Малките са гнездобегълци. След излюпването често цялото семейство се преселва в друг участък на водоема. По време на миграция се среща в по-големите водоеми в цялата страна. Зимува главно по Черноморското крайбрежие и крайбрежните езера, по-рядко във вътрешните водоеми на страната (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012; Иванов и др. в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Целогодишно обитава сладководни и солени водоеми, богато обрасли с растителност, притежаващи открита водна площ и плитки участъци. През гнездовия период предпочита обширни сладководни езера, рибарници с големи отделни басейни, богато обрасли с растителност, върху която строи гнездата си. През зимата е близо до морския бряг и в крайбрежните езера, по-рядко в големи, не замръзващи сладководни басейни, язовири и др. (Симеонов и др., 1990; Иванов и др. Червена книга на Р България 2015). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с дребни риби, жаби, миди, ракообразни водни насекоми и техните ларви. През размножителния период с безгръбначни. Насекомите съставляват над 90% от храната (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в изолирани гнездовища, по-ясно групирани по Дунавското крайбрежие, с единични находища, повечето без данни за сигурно гнездене покрай Черно море, в Добруджа, Софийското поле и Тракийската низина. (Янков отг. ред., 2007). В миналото е обитавал основно по-големите блата по поречието на р. Дунав и Бургаските езера. Сега единични двойки се размножават нередовно в резервата „Сребърна“ и рибарниците „Калимок“ (Иванов и др., 2015). Постоянно размножаващи се двойки има на остров Персин, но броят им също е много променлив. Установено

е, че там гнездят 1 - 26 двойки през различни години. Други важни находища за вида са езерото Сребърна (0-8 двойки), рибарници Калимок (0-6 двойки) и Гарванско блато (2010 г. - 4 двойки) (Shurulinkov et al., 2019).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR). Според IUCN 2021 видът е с категория - VU (Vulnerable) за територията на континентална Европа и за света - LC (Least Concern). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 20 – 60 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. Краткосрочната и дългосрочна тенденция в развитието на популацията на вида са били намаляващи. Съгласно Иванов и др. (2015), националната гнездяща популация на вида не превишава 40 двойки.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на 500 – 2000 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 550 – 1300 индивида. Краткосрочната и дългосрочна тенденция в развитието на популацията са били намаляващи.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация е оценена на 100 – 500 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing	Decreasing
Passage	no information	no information
Winter	Fluctuating	Decreasing

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според Националната Червена книга (2015), заплахите за вида в страната са свързани с изоставянето на съществуващите по р. Дунав рибарници (G25, K04); недоброто управление и непостоянния воден режим в резерватите Белене и „Сребърна“; загубата на основния микрохабитат в блатата на Белене – обрастванията с какички и воден орех, необходими за гнезденето на гмурец (K02, L01, F27). България е южна граница на гнездовия ареал, поради което числеността му има допълнителни флуктуации, зависими от състоянието на популацията в останалата част на ареала.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, F05, G12. За зимуваща популация са посочени следните заплахи: K04, G01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 40 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 12-40 индивида, което е 2,4 - 2 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „B“).

5. Анализ на наличната информация в зоната.

В ОВМ „Камчийска планина“ не е посочена зимуваща численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е между 62 инд. през 2013 г. и 187 инд. през 2020 г. В язовир Цонево численостите са между 3 инд. през 2015 г. и 17 инд. през 2019 г. През 2021 г. е отчетени 91 инд. по морското крайбрежие в зоната (данни от ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели												
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 12 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за вида в СФД. Предлагаме промяна в СФД по отношение на максималната оценка на зимуващата популация - да се промени от 40 инд. на 187 инд. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 12 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.												
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 5334 ha.												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и риби	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	<p>Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и риби се</p> <table border="1"> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </table> <p>оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е между 63 инд. през 2017 г. и 187 инд. през 2020 г. (данни от ИАОС). Предлагаме промяна в СФД - максималната оценка на зимуващата популация да се промени от 40 инд. на 187 инд., което представлява 9,4 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Оценката на зимуващата популация да се промени от „С“ на „В“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A008	<i>Podiceps nigricollis</i>			w	12	187	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A307 *Sylvia nisoria* (ястребогушо коприварче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-16 cm, размах на крилата: 23-27 cm. Едро коприварче, което се познава по ясно личащите вълнисти напречни препаски на гърлото, гушата, гърдите и корема. Главата, гърба и надопашнето са пепелявосиви. Очите са жълти или кафеникави. Държи се сред храстите, но през гнездовия период извършва брачни полети като *Sylvia communis* (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица за страната. През най-южните райони на България и Северна Гърция минава южната граница на гнездовия ареал на вида в Европа. Гнездовия период започва с пристигането на мъжките, а женските се появяват след няколко дни. Оформянето на брачните двойки е съпроводено с активно пеене и брачни полети на мъжките. Гнездото строят сред храстите, на височина до 3 m над земята. Женската снася 3-6 яйца. Периодът на инкубация е две седмици. В изхранването на малките участват и двамата родители. Ношен мигрант, който лети с активен полет както над сушата така и над средиземно море и Сахара на широк фронт, без концентрации и ята, подобно на всички насекомоядни птици от разред врабчоподобни. През пролетта повечето птици пристигат през втората половина на април и началото на май. Есенната миграция е най-интензивна между 15 август и 15 септември (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Среща се в разнообразни места, но навсякъде е свързано с храстите и подлеса, въпреки че избягва гъстите храсталаци, заемащи значителни площи. Може да бъде намерено в покрайнините на редки горски участъци, из сечища, поляни и просеки, върху хълмисти терени, край реки, в полезащитни пояси, паркове, овощни градини, селски дворове и др. (Нанкинов, 2009). Според Янков (отг. ред., 2007) гнезди основно на по-горещи и сухи места в храсталаци на места с умерен климат, в частност растящите на по-ниска надморска височина храсталаци от *Paliurus spina-christi*, шипка *Rosa* sp., *Crataegus monogina* и други, понякога и в сухолюбиви храсталаци с *Juniperus oxycedrus*, *Carpinus orientalis*, *Rubus* sp. и др. В места с храсти намиран и в пределите на градове и села. Избягва гъсти горски местообитания, открити места и такива в близост до вода. Изследването на Ivanov et al. (1998) показва, че в нискостъблени гори от келяв габър, ясен, глог с участието на храсти от драка (между Балчик и с. Топола) ястребогушото коприварче е един от доминантните видове с плътност 5,6 двойки/10 ha. В степни местообитания с храсти вида е с по-малко плътност – 0,7 двойки/10 ha.

Изследване, проведено в земеделски земи в Западна Полша (Szymański and Antczak, 2013) разкрива, че ястребогушото коприварче предпочита хетерогенни местообитания (в състава им има ниски дървета, храсти къпини, малини и коприва) с голяма плътност на храстите. Предпочита широки крайпътни храсталаци. Проучването на Polak (2012) показва, че вида изключително предпочита храстова растителност (с височина под 2 m) за гнездене като избягва гъсти горски местообитания, открити места и такива в близост до вода. Това доказва, че вида обитава горски крайнини, като височината на дърветата не трябва да е по-висока от 10 m. Различните проучвания

установяват различна гнездова плътност: 0,08 двойки/10 ha (Szymański and Antczak, 2013), 3,4-4,5 двойки/10 ha (Polak, 2012), 1,7 двойки/10 ha. (Kuźniak et al., 2001).

Хранене

Храни се с насекоми и техните ларви, които лови по дървета, храсти, по земята или в полет, най-често в гъсти храсталаци. Сред насекомите преобладават пеперуди и гъсениците им, бръмбари, мухи, комари, оси, скакалци, дървеници, мравки, също така паяци, плодове и семена (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Има неравномерно и разпръснато разпространение на територията на цялата страна, предимно в хълмистите и предпланински райони. Разпространението му е по-плътно по Черноморското крайбрежие, Източните Родопи, централната част на Дунавската равнина, Ломовете и долината на Суха река в Добруджа, Софийското поле и прилежащите планински райони, долините на реките Струма и Места. По долините на реките прониква до около 1000 m н.в., но може да се срещне и в по-високите части на планините. Размножава се редовно, в сравнително ниска численост сред храсти, в разредени горски участъци, паркове, градини и дворове (Нанкинов, 2009; Янков, отг. ред., 2007). Широко разпространен и локално многочислен гнездящ вид в Средна Дунавска равнина (Шуруликов и др., 2005).

Включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2016). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 4500 – 15 000 двойки. При докладването за предходния период (2008-2013) е посочена същата численост, но краткосрочната тенденция е била на увеличение.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Stable

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Не е правен подробен анализ на заплахите за вида, но според нас те са: премахване на ивиците от дървета и храсти в равнините (A01, A05), прекомерна употреба на инсектициди (A21).

При докладването през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, C03, E01. Според нас заплахата C03 няма отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 69 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** с численост 100 - 320 дв., което е между 2,1 и 2,2 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „B“. Опазването на вида не е определено, популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Костадинова и Граматиков (2007) оценката на гнездовата численост е 47-372 двойки. В платформата eBird има 6 наблюдения от 6 локации с максимум до 4 птици. Оскъдните данни не дават основание за предложение за промяна числеността на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 100 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартният формуляр.	Поддържане на гнездовата популация в зоната с минимална численост от 100 дв. чрез запазване на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 8890 ha	Определена на база на % участие на местообитание N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N08 - Равнини, шубраци, N23-други земи, N09 - Сухи ливади, степи, N10 - Влажни ливади, пасища.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 8890 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	% проективно покритие на храстовата растителност в храстовите формации	Най-малко 50%	Видът обитава най-вече храсталаци. Може да бъде намерено в покрайнините на редки горски участъци, из сечища, поляни и просеки, върху хълмисти терени, край реки, в ползащитни пояси, паркове, овощни градини, селски дворове. В този контекст, от решаващо значение е поддържане на процента на храстите в храстовите местообитания, основна част от гнездовото и хранителното местообитание на вида.	Подобряване на качеството на подходящите местообитания на вида в зоната, до достигане на целева стойност от най-малко 50% проективно покритие на храстовата растителност в храстовите формации от това местообитание

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

Опазването на вида в СФД не е определено, но може да се посочи, че е отлично.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A307	<i>Sylvia nisoria</i>			w	100	300	i		G	B		C	A

Специфични цели за A004 *Tachybaptus ruficollis* (малък гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 23-29 cm, размах на крилата: 40-45 cm. В брачно оперение темето, гърбът и вратът са черно-кафяви. Бузите, шията и горната част на гърдите са кестеняво-рижи. Тялото

отстрани е черно-кафяво. В зимно оперение общата окраска е по-светла и размита. Бузите, шията и гърдите бежово-кафяви. Подбрадието и коремът – бели. Гърбът е тъмен. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990; Cramp and Simmons eds., 1977).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по не замръзналите водоеми в границите на гнездовия ареал. Птици от Северна и Средна Европа зимуват по Черноморието. Миграцията е от началото на септември до март. В средата на зимата по водоемите на страната се задържат няколко стотин. По-големи струпвания са установени във Варненското езеро, залива при Бургас и яз. Искър. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася в края на април, началото на май 4 до 10 бели яйца. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период, миграция и зимуване обитава както равнинните, така и планински водоеми. Среща се в малки и големи сладководни или бракични водоеми, като езера, реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 m н. в. При миграция и зимуване се концентрира предимно по морските заливи, крайморските езера и блата и язовирите (Симеонов и др., 1990). Гнезди в обраствания с папур с гъстота 30–40 стъбла/m². Яйцата (средно 6) снася през втората и третата десетдневка на май и първата на юни. Смъртността достига 86% и често е свързана с числеността на водния плъх (Николов, 2015 в Червена книга на България). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водорасли (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е разпространен в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков отг. ред., 2007). В Тунджанската равнина гнездови находища има по р. Тунджа, в редица рибарници, язовири и микроязовири. През зимния период малките гмурци се концентрират в речните вирове по р. Тунджа, кариерите покрай реката и язовирите (Даскалова и др., 2020). По дунавското крайбрежие видът е разпространен в почти всички подходящи местообитания, но не е многочислен. Регистриран е във влажни зони, покрити с гъсти тръстикови масиви. Броят варира между 24 и 50 двойки, но предвид характера на местообитанието и ниската откриваемост, вероятно числеността е по-висока (Shurulinkov et al., 2019).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в приложенията на директивата за птиците. Според IUCN видът е слабо засегнат LC (Least Concern) в света (2019) и в континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013–2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 500–1500 двойки. **Зимуващата** популация е оценена на 400–1500 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 500–1000 индивида. При предходното докладване, за периода 2007-2012 г., за гнездящата и зимуващата популации са посочени същите числености и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)
Passage	-	-
Wintering	Increasing (I)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Николов, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: намаляване площта на сладководните рибовъдни стопанства, поради смяна на предназначението им; унищожаване на обрастванията от тръстика и папур (G25, A01, K02, F26); преднамерено избиване от арендатори на водоеми (G10, G05).

При докладването по чл.12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: G05, G06, J02, F02. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, G12. За зимуващата популация са посочени две заплахи: G01, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популация - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“

Според СФД гнездящата популация на вида се оценява на 1 двойка, което е 0,06 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на 5 - 41 индивида, което е 1,25 - 2,7 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация в зоната

Гнездяща популация

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на размножителен сезон е отчетен 1 инд. в микроязовир до град Бяла през юни 2021 г. (Andrew Bailey). Липсват други данни за вида по време на гнездовия период. Необходимо е да се установи числеността на гнездовата популация на вида в зоната чрез провеждане на теренни проучвания.

Зимуваща популация

В ОВМ „Камчийска планина“ няма посочени данни за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в зоната по Черноморско крайбрежие е 2 инд. през 2019 г. еднократно. В язовир Цонево численостите са между 5 инд. през 2012 г. и 141 инд. през 2020 инд. В Язовир Елешница - 1 инд. през 2019 г. еднократно. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон не са отчетени числености.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на гнездовата популация в зоната в размер от най-малко 1

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
гнездящата популация			Липсват други данни за гнездовата популация в ЗЗ.	двойка чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 5 инд.	Целевата стойност е определена на база СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 5 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене	ha	Най-малко 2667 ha	Целевата стойност е определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела в зоната.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 2667 ha.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 5334 ha	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и риби	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и риби се	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на ЗЗ BG0002044 „Камчийска планина“

Предлагаме промяна в СФД за качество на данните за гнездовата популация в ЗЗ: от оценка („G“) на („P“) - лошо, направена груба оценка.

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността в язовир Цонево е между 5 инд. през 2012 г. и 141 инд. през 2020 инд. (данни от ИАОС). На база на тези данни и експертна оценка предлагаме промяна в СФД - максималната зимуваща численост да се промени от 41 инд. на 141 инд., което е 9,4 % от националната зимуваща популация (оценка „В“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>			r	1	1	p		P	C	B	C	C
B	A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>			w	5	141	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A397 *Tadorna ferruginea* (червен ангъч)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 55-67 cm, тегло: 1080 -1600 g, размах на крилата: 121 – 145 cm. (Cramp & Simmons 1977; Svensson, 2013). Цялото оперение е ръждиво-червеникаво, с по-светла глава и шия. Крилата са бели, а маховите пера са черни. Крилното огледало е тъмнозелено. Клюнът и краката са тъмносиви. Мъжките се отличават от женските по наличието на черен пръстен на шията. Доста гласовит, алармира дори и при най-малка опасност.

Характер на пребиваване в страната

Червеният ангъч у нас е гнездящ, прелетен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Заемането на гнездовите територии започва в края на февруари и продължава и през март. Снасянето на яйцата е между 1 и 15 април. Броят на яйцата варира между 6 и 13 (Bogdanova and Zehindjiev, 2000a). Гнездото е построено в изоставени или обитавани дупки на язовци, лисици и др., в дупки в скални и льосови стени или в хралупи на дървета. Изградено е от сухи треви и е постлано с пера и пух (Нанкинов и др., 1997). Пролетната миграция е от началото на февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до началото на декември. Зимува редовно у нас и в по-голям брой едва от 5-6 години насам (Shurulinkov et al., 2020). По време на миграция и зимата обикновено се среща на ята, често самостоятелни, а понякога смесени с патици от род *Anas*, неми лебеди или гъски. Нощува във водоемите, а през деня често се храни в пасища и ниви. Малките са черно-бели и отлично се гмуркат.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на вида са различни сладководни, бракични и солени плитководни водоеми. Обикновено гнезди в малки и средно големи язовири с голи брегове и наличие на земни откоси подходящи за дълбаене на дупки в близост. Най-много обича водоеми сред степни местообитания. В Добруджа обитава и покрай малки рекички в суходолията. Среща се и в богати на храна басейни на свинекомплекси и други селскостопански сгради и ферми. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони - язовири, езера, блата, разливи, влажни ливади, степи. В река Дунав предпочита пясъчните коси. Най-големи концентрации – докъм 300-450 индивиди, се наблюдават по време на есенната миграция в крайморските влажни зони (особено в Атанасовското езеро) и в някои язовири в Източна България (Нанкинов и др., 1997; Shurulinkov et al., 2020).

Хранене

Червеният ангъч се храни главно със зелени части на ливадни треви, семена на културни растения, сухоземни насекоми, дребни водни безгръбначни животни и техните ларви – червеи (Nematoda, Olygochaeta), ракообразни (*Artemia*, *Gammarus*), Chironomidae, мекотели, рядко и с дребни гръбначни – жабчета и рибки (Cramp, Simmons 1977; Нанкинов и др., 1997; Bogdanova and Zehindjiev, 2000).

Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид има доста ограничен ареал у нас и е малоброен, но през последните години увеличава числеността си и разпространението си (Shurulinkov et al., 2020). Гнездови находища има само в Източна България – край Атанасовското езеро и в редица язовири в Бургаска, Сливенска, Ямболска, Хасковска, Добричка, Варненска, Шуменска, Търговищка, Силистренска и Разградска области (Янков отг. ред., 2007; Зехтинджиев и др. 2015; Shurulinkov et al., 2020). В миналото – до 80-те години на 20-ти век е гнездил и по р. Дунав на запад до Никопол и до с. Бръшляница, Плевенско (Нанкинов и др., 1997; Шурулинков и др., 2005), но няма по-нови данни доказващи гнезденето му там. Според Червената книга на България у нас гнездят 15-20 двойки (Зехтинджиев и др., 2015).

Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г., **гнездовата** популация се оценява на **40-120** двойки, а според Shurulinkov et al. (2020) – на 80-120 двойки. Според докладването числеността на вида се увеличава в краткосрочен план, но намалява в дългосрочен, а разпространението и в двата периода намалява. Според нас в краткосрочен план, след 2005 г. има увеличение както на числеността така и на разпространението на вида (виж и Shurulinkov et al., 2020). През последните 20 години в Биологичната експериментална станция „Калимок“ (Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания на БАН) се прилага програма за възстановяване на местната популация, с цел да спре негативната тенденция в числеността на този вид (Bogdanova and Zehindjiev, 2000b).

Числеността на **зимуващите** у нас червени ангъчи според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е между **20 и 360 индивиди**. Червеният ангъч зимува в Източна България, като концентрациите му достигат до около 100 и повече индивида. Краткосрочната тенденция е с флукутации, а дългосрочната – на увеличение. Всъщност и двете тенденции са на увеличение. Най-големия ята остават да зимуват в Югоизточна България – в районите на Бургас, Карнобат и Средец.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Decreasing (D)
Wintering	Fluctuating (F)	Increasing (I)

Включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2016). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червена книга на България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Зехтинджиев и др., 2015) като заплахи за червения ангъч са посочени загубата и деградацията на хабитати (F26), отстрела и колекционерството (G10, G09, G11). Действително местните жители понякога вземат малки на червени ангъчи от язовирите и си ги гледат в дворовете. Други заплахи за вида са осушаването на язовирите, включително през гнездовия период (K02, K04) изоставянето на язовири (G25), преследването на птиците в рибовъдни стопанства и рибовъдни язовири (G05, G08).

При докладването по чл. 12 за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, F03, F05. За зимуващата популация е посочена само една заплаха – K04. Според нас трябва да се допълнят с посочените в Червена книга на България (2015).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 28 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **размножаващ се**. Гнездовата популация се оценява на 2 двойки, което представлява 1,6-5 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът е посочен като гнездящ с численост 2 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата численост е посочена и в стандартния формуляр. Червеният ангъч е установен в зоната двукратно за последните години - на 01.04.2016 г. и на 13.04.2016 г. с по 2 инд. на различни места според данните от eBird 2015-2022г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на гнездящите индивиди в зоната в размер на 2 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене и търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	неизвестна	Обикновено гнезди в малки и средно големи язовири с голи брегове и наличие на земни откоси подходящи за дълбаене на дупки в близост. Най-много обича водоеми сред степни местообитания. Необходими са допълнителни изследвания, които да установят площта на подходящите местообитания за вида в зоната. Ето защо е формулирана междинна цел.	Междинна цел: установяване площта на наличните подходящи гнездови местообитания на вида в зоната – голи брегове с наличие на земни откоси.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2667	Включва всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане и увеличаване на площта на подходящите хранителни и гнездови местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 2667 ха.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)			<p>Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за A048 *Tadorna tadorna* (бял ангъч)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-67 cm, тегло 562 -1650 g, размах на крилата: 110 – 133 cm. (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Главата е черна със зеленикав отблясък. Шията, гърдите и страните на тялото са бели. В долната част на гърдите има ръждива препаска. Гърбът в средата е бял, а отстрани черен. Черни са и първостепенните махови пера, а крилното огледало е тъмнозелено. Клюнът е червен, при мъжките с изразен израстък през пролетта. Краката са оранжеви.

Характер на пребиваване в страната

Белият ангъч у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Пролетната миграция е от началото на март до края на април. Есенната миграция е от края на август до края на ноември. През прелета и зимата обикновено се среща на ята, често самостоятелни, а понякога смесени с патици от род *Anas*, червени ангъчи, неми лебеди или гъски. За гнездене използва стари дупки на лисица, язовец, заек подземник и др. или ги изкопава сам в мекия пясък или льосов бряг, а така също и по-големи хралупи на дървета. Рядко в тръстикови масиви. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава морски крайбрежия с пясъчни дюни или отвесни льосови и скалисти брегове, солени и бракични езера, рядко острови със стари върбови гори в по-големите реки и сладководни езера. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони - в р. Дунав, в по-големите вътрешни реки, в сладководни езера, блата, рибарници, големи язовири, в лагуни, в бракични и свръхсолени езера /солници/. Редовно мигрира и над морето, но не предпочита да каца там. Най-големи концентрации се наблюдават в крайморските солени и бракични езера по време на миграцията. Тогава ятата бели ангъчи достигат до няколкостотин

птици, а в някои езера общата численост на вида надхвърля 1000 -1500 индивиди (Нанкинов и др., 1997; Michev and Profirov, 2003).

Хранене

Белият ангъч се храни главно с водни безгръбначни – мекотели, ларви на насекоми и ракообразни. У нас в солените езера яде и солни рачета – *Artemia salina*. Намира храната си най-вече в тинята на водоемите. В по-малки количества се случва да яде и дребни рибки, червеи и растителна храна – главно водорасли, както и зелени части и семена на водни растения. Понякога яде и ларви на хириномиди (Cramp and Simmons eds, 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид има доста ограничен ареал у нас и е доста малоброен. Гнездови находища има главно в крайните източни райони на страната - в езерата Атанасовско, Поморийско и Шабленско, Шабленската тузла, езеро Вая, язовир Тънково, язовир Церковски (Янков ред. 2007; Daskalova and Shurulinkov, 2010; Профиров, 2015 в Червена книга на България). В миналото – до 70-те години на 20-ти век е гнездил и по р. Дунав (Нанкинов и др., 1997), но няма по-нови данни доказващи гнезденето му там. Във Централна и Западна България гнездовите находища са на единични двойки и са нередовни. Според докладването по чл.12 от 2019 г. (2013-2018) **гнездовата** популация се оценява на **30-60 двойки**. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., за гнездящата популация са посочени същата численост и тенденции.

Белият ангъч зимува в цялата страна, но главно по южното Черноморско крайбрежие, където формира значителни концентрации в крайморските езера. Във вътрешните водоеми зимуват малки групи птици или отделни индивиди. Числеността на **зимуващите** у нас бели ангъчи според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018) е между **750 и 9000 индивиди**. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., за зимуващата популация са посочени числености от 1300-4600 индивиди. В по-големи зими остават да зимуват по-голям брой бели ангъчи и в по-голям брой водоеми. С глобалното затопляне на климата тенденцията за увеличаване на зимуващите у нас бели ангъчи е лесно обяснима.

По време на **миграция** белите ангъчи преминават през цялата страна като спират в удобни плитководни язовири, разливи, рибарници и други водоеми. Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018) миграционната численост на вида е в рамките на **1000 – 6300 индивиди**. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)
Passage	-	-

Защитен вид по ЗБР - Приложения 3. Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU). Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Профиров, 2015) като заплахи за белия ангъч са посочени загубата на хабитати заради застрояване на Черноморското крайбрежие (F01, F02, F26, K02), еутрофикацията и осушаването на водоеми (L01), увеличаването на числеността на чакала (L06). Други установени от нас заплахи са браконьерския отстрел (G10), включително през гнездовия период, безпокойството от страна на рибари и ловци (H08).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: А02, Н06, Е01, J02, К02, К03. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: Е01, J02, К02, К03, а за зимуващата популация - Е01, К02, К03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 36 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 30 индивида, което представлява 0,3 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ видът не е посочен като зимуващ (в Костадинова и Граматиков, 2007). Белият ангъч е установен неколкостранно по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021) с максимум 195 инд. на 17.01.2021 г. в участъка Камчия-Иракли. Според данните от eBird 2015-2022 г. видът не е отбелязван по време на зимуване.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0 – 195 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Числеността на зимуващите птици е много променлива и зависи от климатичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 195 инд. чрез поддържане на местообитанията за зимуване и търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 2667	Включва всички стоящи и течащи води в зоната. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06-вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най.малко 2667 ха.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/ 2-Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			<p>Екологичното състояние на водните тела по БЕК</p> <p>Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p> <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени максималната численост на 195 индивида, на база на наличните данни на ИАОС 2012-2021.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A048	<i>Tadorna tadorna</i>			w		195	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A166 *Tringa glareola* (малък горски водобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-22,5 cm. Размах на крилата: 34-42,5 cm. Има малки възрастови различия. Възрастните отгоре са тъмносиви с бели петна и точки, а отдолу — белезникави. Младите са по-светли. Отличава се от големия горски водобегач по дългите крака, които при полет стърчат зад опашката (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигрираща, летуваща, рядко зимуваща, възможно и гнездеща птица. Пролетната миграция започва от началото на март до май, а есенната – от август до ноември. По Черноморското крайбрежие по-многочислен от *Tringa ochropus*. През България мигрират птици от скандинавските страни, прибалтийските държави и европейската територия на Русия. Гнезди на отделни двойки или на малки колонии. Строят гнездо-трапчинка на сухо място сред тревата, постлана с тревни стъбла. Гнезди предимно на земята, но също и на дърветата, в стари гнезда на дроздове, вранови, гълъбови и др. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Среща се навсякъде край водоеми: ручей, реки, локви, блата, езера, канали, рибарници, оризища, залети разредени гори, влажни ливади, морски заливи. Подходящи местообитания вероятно са 3260 и 6440 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с насекоми и ларвите им (двукрили, водни твърдокрили, дървеници, листояди), които представляват 72,3% от храната му. Според други автори освен бръмбари, ципокрили, полутвърдокрили, пеперуди, водни кончета и ручейници този вид се храни също и с дребни миди и охлюви (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се през цялата година в подходящи биотопи върху територията на страната, по-често при сезонните прелети. Вероятно гнезди край Дунава. През размножителния период е отбелязван край водоемите на Софийско (Негован, Петърч, Костенец), Плевенско, Добричко, по Черноморското крайбрежие (езерата Дуранкулашко, Шабла, Поморийско, Атанасовско, Бургаско, Мандренско и до Несебър), при Харманли и Свиленград. Зимуващи птици са регистрирани до Тетевен и на рибарници до с. Триводици, Пловдивско (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Рядък зимуващ вид с едва 3 наблюдения по р. Марица: 3 инд. през 2000 г. и в язовир Цонево: 2 инд. през 2000 г. и 1 инд. през 2001 г. (Костадинова и Дерелиев, 2001).

Защитен вид по ЗБР - Приложения 2 и 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), мигриращата национална популация е оценена на 200-700 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F26; F05; K02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 38 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата и зимуващата популация - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на 1-2 индивида (оценка „С“), като в случая не може да се изчисли процент от националната зимуваща популация, тъй като на национално ниво не е докладвана такава. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Камчийска планина“ е посочена зимуваща численост 1-2 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Видът не е установен в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021). Според данните от eBird 2015-2022г. вида не

е отбелязван по време на зимуване, а само през миграционния период с максимум от 4 инд. на 25.06.2016 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните, че вида не е отчитан в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021).	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Обитава плитки крайбрежия на реки и стоящи водоеми, влажни ливади и пасища. Определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела и N10-влажни ливади и пасища в зоната. Тяхната площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	<p>Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

По отношение на зимуващата популация предлагаме числеността да се промени на 0-1 инд. на база на данните, че вида не е отчитан в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021).

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.

B	A166	<i>Tringa glareola</i>			w	1	i		G	C	B	C	B
---	------	------------------------	--	--	---	----------	---	--	---	---	---	---	---

Специфични цели за A165 *Tringa ochropus* (голям горски водобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 21 – 24 cm. Размах на крилата: 57 – 61 cm. Дребен водобегач със сравнително къси, сивкаво-зелени крака, които изглеждат тъмни на разстояние. Най-тъмният вид от рода; горните части имат почти маслинено-кафяв оттенък и множество малки бели петна. Къса първична проекция; крилата изпъкват точно зад върха на опашката. Прилича на *Tringa glareola*, но се отличава от него по чисто бялото надопашие, почти черния гръб и прибраните при полет крака (Beaman and Madge 1998; Message and Taylor 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014; Шуруликов 2015 в Червена книга на България). Пролетният прелет от първите дни на март до началото на май, есенният - от началото на август до края на ноември. По време на миграция прекосява цялата страна, като във влажните биотопи се задържат по няколко десетки екземпляра. Среща се главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие. Гнезди както по земята близо до водоемите, така и в стари гнезда на вранови птици, дроздове и други птици. Предполага се, че на север гнезди по - често по дърветата, а на юг - по земята. Снася 4 светлокафяви или жълтеникави яйца с тъмни точки. Инкубацията е 20–23 дни. (Нанкинов и др., 1997; Шуруликов 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Плитки крайбрежия на реки и стоящи водоеми, влажни ливади и пасища в близост до микроразовири. Заблатени гори и горски участъци близо до водоеми, обрасли с дървета и храсти брегове на езера, блата, реки, канали, край мочурища и ливади. Обитава по-често край бавно течащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързо течащите реки (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с различни водни и околводни безгръбначни – червеи, дребни охлюви и миди, плодчета и много насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, водолюбчета, хоботници), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, пеперуди, двукрили (дългоножки, комари), водни кончета, а също паяци и риби, както и растителни фрагменти (BirdLife International 2016; Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ вид покрай реки и потоци както в равнинните, така и в планинските части на страната. Отбелязван в Тракийската низина (по реките Тополница и Марица), в Западните Родопи, по поречието на реките Струма, Искър, Тунджа, в Софийското поле, в Добруджа, в Източна Стара планина, до Мандренското езеро. След 1950 г. са установени редица нови находища – в Добруджа, в Тракийската низина, по р. Струма, по Черноморското крайбрежие (до Балтата; до Шабленското езеро; до Несебър; в Атанасовското езеро), в Западна Стара планина, покрай р. Дунав (в Никополско; до с. Басарбово, Русенско, в рибарниците Калимок), в Розовата долина, в Дунавската равнина, в Източна Стара планина, в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007). Съгласно Червена книга на България (2015), в повечето от старите гнездови находища не е потвърден през периода 2001-2011 и се среща главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели

Лом и Черноморското крайбрежие, с епизодично гнездене на отделни двойки в средните течения на реки, край язовири и рибарници (Шурулинков, 2015 в Червена книга). По време на миграция и зимуване се среща по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al., 2005; Michev and Profirov, 2003; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на България в категория застрашен вид (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 40–90 двойки. Националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 50–150 индивида. Националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 100–500 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е съобщена същата численост и тенденции за гнездовата популация, но зимуващата числеността е била по-висока (150-300 индивида).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Шурулинков, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: пресушаване на блатата, корекции и прочистване на речните корита (F26, A31, K02, K04), включително удълбаването им при добив на инертни материали (C01); строителство на ВЕЦ (D02), отстрел (G10) и замърсяване на водите (A25, F16).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата и зимуващата популация не са посочени заплахи и влияния, а за мигриращата популация са посочени следните три заплахи: F26, F05, K02, K04.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002044 Камчийска планина

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 1 двойка, което представлява 1.1-2.5 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В стандартния формуляр е отбелязана численост от 1 дв. За последните 10 години няма сигурни данни за гнездене на вида, но поради скритият начин на живот по време на гнездене не е изключено единични двойки да гнездят в зоната. По данни от Ebird по време на миграция е отбелязан с единични наблюдения – 1 инд. на 25.06.2021 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД.	Поддържане на броя на гнездящите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 дв. чрез поддържане на местообитанията на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 5334	Обитава плитки крайбрежия на реки и стоящи водоеми, влажни ливади и пасища. Обитава по-често край бавно течащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързо течащите реки. Определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела и N10-влажни ливади и пасища в зоната. Тяхната площ е 5334 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 5334 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	<p>Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002044 „Камчийска планина“

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Цитирана литература

- Ангелов, И. (2011). Степен орел (*Aquila nipalensis*). В: Големански, В. (ред.) Червена книга на България. Том 2. Животни. Електронно издание <http://e.ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Aqipale.html>.
- Антонов А., Делов В., Мичев, Т. 2011. Средна бекасина, *Gallinago media*. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София.
- Антонов, А., Делов, В., Мичев, Т. 2015. Средна бекасина, *Gallinago gallinago*. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София. 90 с.
- Бедев К., Димитров, М. Белочела рибарка, *Sterna albifrons*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 187.
- Боев З., Г. Стоянов. 2015. Малък ястреб, *Accipiter nisus*. В: Големански и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН-МОСВ, София, 170 с.
- Боев, З. (2015). Малък воден бик, *Ixobrychus minutus*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Боев З., Н. Петков. 2015. Сив жерав, *Grus grus*. В: Големански, В. (гл. ред.). 2015. Червена книга на Република България. Том. 2. Животни. ИБЕИ-БАН & МОСВ, София. 44 с.
- Боев, З., Мичев, Т. (2015). Лопатарка, *Platalea leucorodia* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Боев З., Мичев Т., Камбурова Н. 2015. Червена чапла, *Ardea purpurea*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 162.
- Бородин, О. В., С.Л.Смирнова, 2004. Первый факт гнездования европейского тювика *Accipiter brevipes* в Ульяновской области. Русский орнитологический журнал 2014, Том 23, Экспресс-выпуск 999: 1485-1486.
- Бъров, Б., Марин, С., Ивамов, И. (2015). Белошипа ветрушка, *Falco naumanni* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Бъров, Б. 2002. Национален план за действие за опазването на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България, 2002-2006 г. В: Янков, П. (отг. ред.). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1, Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, Книга 4, С., БДЗП-МОСВ, 161-182
- Василев, В. Б. Иванов. Белобуза рибарка, *Chlidonias hybridus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 272.
- Ватев И., И. Ангелов, Д. Домусчиев, Л. Профиров 2015. Белоопашат мишелов, *Buteo rufinus*. В: Големански В. и др. (ред.). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН-МОСВ, София, 263 с.
- Ватев, И. Ж. Спиридонов, П. Симеонов. Голям маслинов присмехулик, *Hippolais olivetorum*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 284.
- Градев, Г. 2003. Видов състав на орнитофауната на Поморийско езеро, консервационен статус и възстановяване на хабитати. Аграрен университет – Пловдив, дипломна работа, 53 с.
- Градев Г., К. Бедев, М. Димитров, Х. Николов, П. Симеонов. 2015. Гривеста рибарка, *Sterna sandvicensis*. В: Големански В. (гл. ред.). Червена книга на Република България, Том 2, Животни. 186 с.
- Градинаров, Д. (2015). Орел рибар, *Pandion haliaetus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Далакчиева С., И. Ватев. 2015. Речен дъждосвирец, *Charadrius dubius*. В: Големански В. и др. (ред.). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН-МОСВ, София, 270 с.
- Далачиева С., Ватев И. 2015. Морски дъждосвирец, *Charadrius alexandrinus*. В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 89 с.
- Далакчиева С. 2015. Кафявокрил огърличник, *Glareola pratincola* В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 181 с.
- Далакчиева С. 2015. Кокилобегач, *Himantopus himantopus*. В: Големански, В. (гл. ред.). (2015). Червена книга на Република България. Том. 2. Животни. ИБЕИ-БАН & МОСВ, София.
- Данилов, Н. Н. 2016. Материали по питание наземных птиц Полярного Урала. Русский орнитологический журнал, 25(1332), 3273-3275.

- Даскалова Г., Шуруликов П., Ангелов И., Петров П. 2020. Птиците на Тунджанската хълмиста низина. Globe Edit, 408 стр.
- Делов В., Н. Петков. 2002. Национален план за действие за опазване на ливадния дърдавец (*Crex crex*) в България, 2002-2006. В: Янков П. (отг. ред.). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1. БДЗП-ПДСВ, Природозащитна поредица, Книга 4, БДЗП, София, 183-203.
- Делов В. 2015. Ливаден дърдавец, *Crex crex*. В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 268 с.
- Делов В. 2015. Средна пъструшка, *Porzana parva*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 178 с.
- Делов В. 2015. Малка пъструшка, *Porzana pusilla*. В: Големански В. и др. (Eds). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 85 с.
- Делов В. 2015. Голяма пъструшка, *Porzana porzana*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 177 с.
- Дементьев, Г. П., Н. А. Гладков. 1952. Птицы Советского Союза, т. IV, Москва, 640 с.
- Демерджиев, Д. 2000. Видов състав, сезонна и годишна динамика на орнитофауната във влажните зони между с. Партизанин и с. Оризово, Старозагорско. – Дипл. работа, ПУ, катедра „Зоология на гръбначните животни“.
- Демерджиев, Д. 2004. Опазване на световно застрашеният малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) в защитената местност Злато поле. – Доклад по проект, БДЗП, 7 с.
- Дерелиев С., П. Симеонов 2015. Червеногуша гъска, *Branta ruficollis*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България .т.2, Животни, БАН, МОСВ. 252.
- Дерелиев С., Б. Иванов 2015. Няма лебед, *Cygnus olor*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България.т.2, Животни, БАН, МОСВ. 251 с.
- Джилбърт Д. (2003) Големият воден бик – тайнственият обитател на тръстиките. За птиците 2: 18–19.
- Димитров, М. Малка черноглава чайка, *Larus melanocephalus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 271.
- Димитров М. (2015). Саблеклюн, *Recurvirostra avosetta* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Димитров, М., К. Бедев. Речна рибарка, *Sterna hirundo*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Димитров М., Профиров Л. 2015. Малък лебед, *Cygnus columbianus*. В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 71 с.
- Димитров М. 2015. Дебелоклюна рибарка, *Sterna nilotica* В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 94 с.
- Димитров М. 2015. Тръноопашата потапница, *Oxyura leucoscephala*. В: Големански В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 165 с.
- Домусчиев Д., Д. Ръгбов, Т. Мичев, Г. Стоянов, И. Ватев, Ц. Петров, К. Русков. 2015. Ловен сокол, *Falco cherrug*. В: Големански Г. (ред.). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, 82.
- Домусчиев Д., П. Шуруликов. 2015. Малък орел, *Hieraetus pennatus*. В: Големански, В. и др. (Eds). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 266 с.
- Домусчиев Д., Ж. Спиридонов. Осояд, *Pernis apivorus*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Енев, М. 1996. Влияние на изкуствените острови в Атанасовското езеро върху популациите на редки водолюбивы птици. СУ „Климент Охридски“, Биол. фак., дипломна работа, 94 с.
- Зехтинджиев П., М. Богданова, К. Бедев. 2015. Червен ангъч, *Tadorna ferruginea*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 73 с.
- Куртев М., Ангелов И., Янков П. 2008. План за действие за опазването на египетския лешояд в България, БДЗП, София, 76 с.
- Куртев, М., Ватев И, Демерджиев Д. 2015. Египетски лешояд, *Neophron percnopterus* В: Големански, В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.

- Иванов, Б. 2011. Фауна на България. Том 30. Aves, част III. София, академично издателство „проф. Марин Дринов“.
- Иванов, Б., Ю. Муравеев. 2002. Национален план за действие за опазването на малкият корморан (*Phalacrocorax rugosus*) в България, 2002–2006 г. – В: Янков, П. (отг. редактор). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1. БДЗП – МОСВ, Природозащитна поредица, Книга 4, БДЗП, София, 13–37.
- Иванов Б., Георгиев, Д., Димитров, М., Бъров, Б. Морски орел, *Haliaeetus albicilla*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 259.
- Иванов, Б., Петков, Н., Василев, В. (2015). Черноврат гмурец, *Podiceps nigricollis* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Иванов, Б., Петков, Н., Василев, В. (2015). Червенорват гмурец, *Podiceps griseogenus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Иванов Б., С. Дерелиев 2015. Сива гъска, *Anser anser*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 164.
- Иванов И., Г. Стоянов. 2015. Сокол орко, *Falco subbuteo*. Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 267 с.
- Иванов, Б. Черна рибарка, *Chlidonias niger*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 95.
- Игнатов А. Червена каня, *Milvus milvus*. В: Големански, В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. /ред./ 2009. Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ, преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация “Зелени Балкани“.
- Костадинова, И., Граматиков, М. (ред.) 2007. Орнитологично важните места в България и Натура 2000. БДЗП, София.
- Костадинова, И., С. Дерелиев. (2001). Резултати от Среднозимното преброяване на водолюбивите птици в България за периода 1997-2001 година. БДЗП. Природозащитна поредица. Книга 3. БДЗП. София, с. 96.
- Марин С., Б. Иванов, И. Иванов, Спасов С. 2015. Ливаден блатар, *Circus pygargus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 261.
- Марин С., Г. Градев, Е. Кметова-Биро. 2020. План за действие за опазването на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България (2021 – 2030), Зелени Балкани, МОСВ, София, 82 стр.
- Марин, С., Иванов, И., Петров, Ц., Стойчев, С. Черна каня, *Milvus migrans*. В: Големански, В. и др. (ред.) (2015). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 258.
- Матева, И., Стойчев, С., Василев, В., Плачийски Д., Янков, П., Сиердсема, Х. 2013. Проучване на гнездящите птици в защитени зони за птици от Натура 2000. Доклад. Обединение ЕКОНЕКТ.
- Матева, И., П. Янков. (2013). Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания - доклад в рамките на обособена позиция 7 „Определяне и минимизиране на рисковете за дивите птици“, по дейност 4 от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, 109-113.
- Мичев, Т., П. Симеонов. 1981. Принос към проучването на есенния прелет на някои водолюбивы и грабливи птици при Бургас (13-23. IX. 1978). Екология, 8, с. 43-48.
- Мичев, Т., Ц. Петров. 1985. Разпространение и численост на ловния сокол (*Falco cherrug cherrug* Gray, 1834) в България. – В: Сборник доклади на Международен симпозиум по проект 8 МАБ (ЮНЕСКО) „Опазване на природните територии и съдържащия се в тях генофонд“, Благоевград, 23-28.09.1985, БАН, 314-323.
- Мичев, Т., Симеонов, Д., Профиров, Л. (2012). Птиците на Балканския полуостров. Екотан, София, 296 с.
- Мичев Т. 2015. Синявица, *Coracias garrulus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 275.

- Мичев Т., Л. Профиров. 2015. Розов пеликан, *Pelecanus onocrotalus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 36.
- Мичев Т., Петров Ц., Николов Х., Боев З. 2015. Бял щъркел, *Ciconia nigra*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 с.
- Мичев Т., Петров Ц., Николов Х., Боев З. 2015. Сива чапла, *Ardea cinerea*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София. (e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Arcinere.html)
- Мичев, Т., Петров, Ц. (2015). Турилик, *Burhinus oedicnemus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Мичев Т., Петров Ц., Николов Х., Боев З. 2015. Бял щъркел, *Ciconia ciconia*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 с.
- Мичев Т. 2015. Гривеста чапла, *Ardeola ralloides*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 161 с.
- Мичев, Т., Ц. Петров, С. Спасов. Тръстиков блатар, *Circus aeruginosus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 168.
- Мичев Т. 2015. Голям бяла чапла, *Egretta alba*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 68.
- Мичев, Т., Боев, З., Делов, В., Николов, Х. (2015). Нощна чапла, *Nycticorax nycticorax* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Мичев, Т., Камбурова, Н., Мичев, Б. (2015). Блестящ ибис, *Plegadis falcinellus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Николов, Х., С. Марин, Н. Камбурова, Д. Демерджиев. 2015. Малък корморан *Phalacrocorax pygmeus*. В: Големански, В. (гл. ред.) Червена книга на България – електронно издание. Том II „Животни“, част „Птици“. Българска академия на науките, София.
- Нанкинов, Д., А. Даракчиев. 1984. Гривестата рибарка (*Thalasseus sandvicensis* Latham) отново гнезди по българското черноморие. Научни трудове на ПУ "П. Хилендарски" 22(1): 144–145.
- Нанкинов, Д. 2009. Дербник *Falco columbarius* в България. Рус. орнитол. журн. 18 (475): 547-555.
- Нанкинов, Д., С. Симеонов, Т. Мичев, Б. Иванов. 1997. Фауна на България. Том 26. Aves, част II. София, издателство „Пенсофт“: 219-222.
- Нанкинов, Д. и колектив. 2004. Численост на националните популации на гнездящите в България птици. Зелени Балкани, Пловдив.
- Нанкинов Д. 2009. Изследвания върху фауната на България. Птици – Aves. „ЕТО ЕООД“ София.
- Нанкинов Д. 2010. Масово отравление птиц и зверей зимой 1988/89 года в Болгарии. Русский орнитологический журнал, 19, 582: 1190-1206.
- Нанкинов, Д. Н. (2012). Сведения о некоторых видах птиц в суровую зиму 1984/85 года в Болгарии (результаты анкетного опроса). Русский орнитологический журнал, 21(811).
- Нанкинов Д., Шурулинков П., Николов Б., Николов И., Христов И., Станчев Р., Далакчиева С., Дуцов А., Саров М., Рогев А. 2004. Гъскоподобните птици (Anseriformes) във влажните зони край град София. Българска орнитологическа централа- ИЗ- БАН, София, 135 с.
- Недялков 2014. Състав на храната на ловния сокол (*Falco cherrug* Gray, 1834) в зависимост от изобилието на жертвите. Хабил. труд. НПНМ-БАН, 100 с.
- Нанкинов Д. 2009. Изследвания върху Фауната на България. Птици-Aves. София ЕТО.
- Николов Х. 2015. Малък гмурец, *Tachybaptus ruficollis*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 243.
- Петков, Н., М. Илиев. 2014. План за действие за опазване на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) в България за периода 2015 – 2024 г. Българско дружество за защита на птиците. София.
- Петков Н. 2015. Кафявоглава потапница, *Athya ferina*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 255.
- Петков Н. 2015. Сива патица *Anas strepera*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 74.

- Петков Н. 2015. Белоока потапница *Aythya nyroca*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 256.
- Петков Н. 2015. Лятно бърне, *Anas querquedula*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 254.
- Петков Н. 2015. Червеноклюна потапница, *Netta rufina*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 37.
- Петров Ц., П. Янков, Т. Мичев, Б. Милчев, Л. Профиров. 1991. Разпространение, численост и мерки за опазване на черния щъркел, *Ciconia nigra* (L.) в България. Известия на музеите от Южна България, 17: 25-32.
- Петров, Ц., Ж. Спиридонов, Д. Домусчиев, М. Куртев. Скален орел, *Aquila chrysaetos*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 265.
- Петров, Ц., И. Иванов, С. Марин, С. Стойчев, Д. Демерджиев. Кръстат орел, *Aquila heliaca*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 78.
- Петров Ц., З. Боев, С. Далакчиева. 2015. Стридожд, *Haematopus ostralegus*. В: Големански, В. (гл. ред.). Червена книга на Република България. Том. 2. Животни. ИБЕИ-БАН & МОСВ, София.
- Плачийски Д., В. Рътарова, Д. Демерджиев, С. Чешмеджиев, В. Фердинандова, В. Аркумарев, Д. Баталов, Н. Василев. 2018. План за действие за малкия креслив орел (*Clanga pomarina*) в България за периода 2019–2028 г. София, БДЗП, ИАГ и МОСВ: 88 с.
- Плачийски, Д., Д. Демерджиев, Г. Попгеоргиев, Н. Петков, Ю. Корнилев (2014): План за действие за опазване на малкия корморан (*Phalacrocorax rugosus*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП-МОСВ: 98 с.
- Профиров Л., С. Стойчев 2015. Малък креслив орел, *Aquila pomarina*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София 264 с.
- Профиров Л., Д. Киров, Х. Николов, Т. Мичев, Г. Стоянов. 2010. Орнитофауна на Поморийско езеро. В: Сборник доклади за Интегрирания план за управление на Защитена зона „Поморийско езеро“ BG0000152 и Защитена зона „Поморие“ BG0000620. Зелени Балкани, 117-134.
- Профиров Л. 2015. Поен лебед, *Cygnus cygnus*. В: Големански В. /ред/ (2015) Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 163 с.
- Профиров Л., П. Симеонов, И. Ангелов, Е. Тодоров. 2015. Вечерна ветрушка, *Falco vespertinus*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 84 с.
- Симеонов, П. 1986. Гривестата рибарка (*Talasseus sandvicensis* Lath.) – гнездящ в България вид. – Acta zool. bulg., 30: 75–78.
- Симеонов, С., Т. Мичев, Д. Нанкинов. 1990. Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН: 350 с.
- Симеонов, П., С. Дерелиев. 2011. Малка белочела гъска, *Anser erythropus* (L., 1758). – В: Големански, В., Ц. Пешев (отг. ред.) Червена книга на Република България, Том II – Животни, София, ИБЕИ-БАН, електронно издание, <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Anerythr.html>
- Симеонов, С., Т. Мичев, Д. Нанкинов. 1990. Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН, 180-181.
- Симеонов, С., Т. Мичев. 1991. Птиците на Балканския полуостров, издателство „Петър Берон“, 130.
- Спасов С., С. Николов. Полски блатар, *Circus cyaneus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 76.
- Спасов С. Степен блатар, *Circus macrourus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 40.
- Стойчев С., Б. Николов. 2015. Късопръст ястреб, *Accipiter brevipes*. В: Големански В. и др. (ред.) Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН-МОСВ, София, 262 с.
- Стойчев, Ст., Д. Домусчиев, И. Ватев. Орел змияр, *Circaetus gallicus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 260.

- Стойчев С., Д. Демерджиев, Ц. Петров. 2012. План за действие за опазването на кръстатият орел (*Aquila heliaca*) в България. МОСВ, София, 71 стр.
- Стоянов, Г., Боев, З. (2015). Голям ястреб, *Accipiter gentilis* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Стоянов Г., Б. Борисов, А. Антонов, Д. Домусчиев, Ц. Петров. 2015. Сокол скитник, *Falco peregrinus*. В: Големански, В. и др. (Eds.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 173 с.
- Христов Й., Г. Попгеоргиев. 2021. Състояние на широко разпространените видове птици в България 2021 г., БДЗП, 28 с.
- Чешмеджиев, С., Н. Петков (съст). 2014. План за действие за опазване на белооката потапница (*Aythya nyroca*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП: 61 с.
- Чешмеджиев Св., Г. Попгеоргиев, Ц. Петров, Ю. Корнилев, Св. Спасов, Ст. Стойчев (ред.). 2016. Белият щъркел в България през 2014-2015 г. БДЗП, Природозащитна поредица, книга 31, София, 60 с.
- Шурулинков П., Цонев Р., Николов Б., Стоянов Г.П., Асенов Л. 2005. Птиците на Средна Дунавска равнина. Федерация Зелени Балкани, София, 120 стр.
- Шурулинков П. 2014. План за действие за опазване на големия воден бик (*Botaurus stellaris*) в България, 2013-2024 г. Утвърден РД: 347/12.05.2014 на Министъра на околната среда и водите. 50 стр.
- Шурулинков П. 2015. Горски водобегач, *Tringa ochropus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни, с. 183. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София.
- Янков, П. (отг. ред.) 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София, 152-153.
- Янков, П., Г. Стоянов, Д. Рагъов. 2013. План за действие за опазването на ловния сокол (*Falco cherrug* Gray, 1834) в България, МОСВ, София, 91 с.
- Янков П., Николов, Б. 2015. Средиземноморски сокол, *Falco eleonora* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Янков П., Марин С., Куртев М., Христов Х., Иванов И. 2015. Белоглав лешояд, *Gyps fulvus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Янков П. 2015. Чернокрил огърличник *Glareola nordmanni*. В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 88 с.
- Янков П., Георгиев Д. 2015. Средиземноморски буревестник, *Puffinus yelkouan*. В: Големански, В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Янков П. 2019. Състояние на целевите видове птици; в Атанасовското езеро през 2019 година. Годишен доклад за резултатите от мониторинга на птиците. По проект „Поддържане на симбиозата човек-езеро в полза на европейско значими видове и местообитания“ („Лагуна на живота“ – LIFE17 NAT/BG/000558). БДЗП.
- Федосов В.Н. 2013. Синантропизация и урбанизация европейского тювика – пример успешной адаптации вида // Птицы Кавказа: история изучения, жизнь в урбанизированной среде. Ставрополь: 183-186.
- Aberkane M., et al. 2013. Breeding ecology of the Marbled duck *Marmaronetta angustirostris* at Bousseadra march (Annaba, Northeast of Algeria). Scholars Research Library Annals of Biological Research, 2013, 4 (10): 103-107.
- Aghababayan K., H. Stepanyan 2020. Booted Eagle *Hieraaetus pennatus* (J. F. Gmelin, 1788) in Armenia: Update on Conservation Status. Journal of Life Sciences 14 (2020) 14-21. doi: 10.17265/1934-7391/2020.01.003
- Alexander, I. & Cresswell, B. 1990. Foraging by Nightjars, *Caprimulgus europaeus* away from their nesting areas. Ibis 132: 568–574.
- Arizaga, J., Andueza, M., Tamayo, Ib. 2013. Spatial behaviour and habitat use of first-year Bluethroats *Luscinia svecica* stopping over at coastal marshes during the autumn migration period. Acta Ornithologica, Volume 48, (1): 17-25.
- Alves, M., J. Ferreira, I. Torres, C. Fonseca. 2014. Habitat Use and Selection of the Marsh Harrier *Circus aeruginosus* in an Agricultural-Wetland Mosaic. Ardeola: International Journal of Ornithology 61(2): 351-366.
- Alivizatos H., N. Kassinis 2021. Diet of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in Cyprus during autumn migration. Ornis Hungarica 2021. 29(1): 120–125

- Antczak M., S. Konwerski, S. Grobelny, P. Tryjanowski 2002. The Food Composition of Immature and Non-breeding White Storks in Poland, *Waterbirds* 25(4): 424-428.
- Arkumarev V., Dobrev V., Stoychev S., Dobrev D., Demerdzhiev D., Nikolov S. 2018. Breeding performance and population trend of the Egyptian Vulture *Neophron percnopterus* in Bulgaria: conservation implications. *Ornis Fennica*, 95(3), 115–127.
- Bakaloudis, D., C. Vlachos, G. J. Holloway. 1998. Habitat use by Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* and their reptilian prey during the breeding season in Dadia Forest (north-eastern Greece). *Journal of Applied Ecology* 35(6): 821 – 828.
- Bakaloudis D. E., C. Vlachos, N. Papageorgiou, G. J. Holloway. 2001. Nest-site habitat selected by Short-toed Eagles, *Circaetus gallicus* in Dadia Forest (Northeastern Greece). *Ibis*, 143: 391-401.
- Bakaloudis D. 2009. Implications for conservation of foraging sites selected by Short-toed Eagles (*Circaetus gallicus*) in Greece. *Ornis Fennica* 86(3):89-96.
- Báldi A., P. Batáry, S. Erdős. 2005. Effects of grazing intensity on bird assemblages and populations of Hungarian grasslands. *Agriculture, Ecosystems and Environment*, 108: 251–263.
- Baptist M., M. Leopold 2010. Prey capture success of Sandwich Terns *Sterna sandvicensis* varies non-linearly with water transparency. *Ibis* 152, 815–825.
- Barrientos R., B. Arroyo. 2014. Nesting habitat selection of Mediterranean raptors in managed pinewoods: searching for common patterns to derive conservation recommendations. *Bird Conservation International*, 24:138–151.
- Banaś J., S. Zięba, M. Bujoczek, L. Bujoczek. 2019. The Impact of Dierent Management Scenarios on the Availability of Potential Forest Habitats for Wildlife on a Landscape Level: The Case of the Black Stork *Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758). *Forests*, 10 (362): 1-21; doi:10.3390/f10050362
- Bastian H-V., A. Bastian, T. Tietze. 2018. Die Habitatwahl des Bienenfressers (*Merops apiaster*) in der Brut- und Nachbrutzeit: Äcker mit unerwartet hohem Wert als Nahrungslebensraum. *Fauna Flora Rheinland*, 13 (4): 1209-1226.
- Bauer, K.M. and Glutz von Blotzheim, U.N. 1969. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Band 3/II. Anseriformes. – AULA Verlag, Wiesbaden.
- Beaman, M., S. Madge. 1998. *The Handbook of Bird Identification For Europe and the Western Palearctic*.
- Bechard M., Swem T. 2002. Rough-legged Hawk; *Buteo lagopus*. *The Birds of North America*, 641: 1-31.
- Berg, A., Jonsson, M., Lindberg, T., Kallebrink, K.G. (2002). Population dynamics and reproduction of Northern Lapwings *Vanellus vanellus* in a meadow restoration area in central Sweden. *Ibis*, 144, E131– E140.
- BirdLife Österreich. 1994. *Atlas of Breeding Birds in Austria: A Summary of Species Accounts*. BirdLife, Vienna.
- BirdLife International (2016) *Tringa totanus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693211A86687799. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693211A86687799.en>. Downloaded on 11 October 2021.
- BirdLife International (2016) *Tringa ochropus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693243A86680632. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693243A86680632.en>. Downloaded on 12 October 2021.
- BirdLife International (2016) *Calidris pugnax*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693468A86591264. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693468A86591264.en>. Downloaded on 08 October 2021.
- BirdLife International 2017. *European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities* Cambridge, UK: BirdLife International, 179 p.
- BirdLife International (2019) *Gallinago gallinago* (amended version of 2017 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2019: e.T22693097A155504420. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2019-3.RLTS.T22693097A155504420.en>. Downloaded on 08 October 2021.
- BirdLife International (2019) *Calidris alpina* (amended version of 2017 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2019: e.T22693427A155480296. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-1.RLTS.T22693427A155480296.en>. Downloaded on 08 October 2021.
- BirdLife International (2021) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 01/10/2021.
- Bogdanova, M. I., P. H. Zehtindjiev. 2000a. On the biology of the Ruddy Shelduck in Bulgaria. *Casarca*, 6: 243–252.

- Bogdanova, M. I., P. H. Zehindjiev. 2000b. Experimental release of Ruddy Shelduck in the nature (preliminary results). Casarca, 6: 253–257.
- Bokotey A., Strus Iu., Dzubenko N. 2017. Nesting habitats of Black Stork (*Ciconia nigra* L.) in Ukrainian Forest Zone (Polissia) revealed by an overlay analysis in GIS. Наукові Записки Державного Природознавчого Музею, 33: 23-32.
- Bordjan D. 2019. Reglja *Spatula querquedula*. In book: Atlas ptic Slovenije.
- Božič L., D. Denac. 2017. Population dynamics of five riverbed breeding bird species on the lower Drava River, NE Slovenia. *Acrocephalus*, 38(174/175): 85–126.
- Brackney A. W., T. A. Bookhout. 1982. Population Ecology of Common Gallinules in Southwestern Lake Erie Marshes. *Ohio J. Sci.*, 82(5): 229-237.
- BUNARCO. 2015. Каспийска чайка (*Larus cachinnans*) - първо гнездене за страната 19.12.2015. <http://www.bunarco.org/bg/news-view/16.html>
- Burger, J., Gochfeld, M. (1991). The Common Tern. New York, NY: Columbia University Press.
- BWPi, 2006. The birds of the western Palearctic interactive, 2006 Upgra. ed. DVD Birdguides, Shrewsbury.
- Caccamo Chiara, Enrica Pollonara, Natale Emilio Baldaccini, Dimitri Giunchi 2011. Diurnal and nocturnal ranging behavior of Stonecurlews *Burhinus oedicephalus* nesting in river habitat. *Ibis*, 153: 707-720.
- Cama, A., Josa, P., Ferrer-Obiol, J. et al. (2011). Mediterranean Gulls *Larus melanocephalus* wintering along the Mediterranean Iberian coast: numbers and activity rhythms in the species' main winter quarters. *J Ornithol* 152, 897–907 (2011). <https://doi.org/10.1007/s10336-011-0673-6>
- Cardador L., S Mañosa. 2011. Foraging Habitat Use and Selection of Western Marsh-Harriers (*Circus aeruginosus*) in Intensive Agricultural Landscapes. *J.Raptor Res.* 45: 168-173.
- Cardador, L., E. Planas, A. Varea, S. Mañosa. 2012. Feeding behaviour and diet composition of Marsh Harriers *Circus aeruginosus* in agricultural landscapes. *Bird Study* 59(2):228-235
- Cauli F., P. Audisio, F. Petretti, G. Chiatante. 2021. Habitat suitability and nest-site selection of short-toed eagle *Circaetus gallicus* in Tofa Mountains (Central Italy). *Journal of Vertebrate Biology*, 70(2): 21014.1-14.
- Cempulik P. 1993. Breeding ecology of the Moorhen *Gallinula chloropus* in Upper Silesia (Poland). *Acta Ornithologica*, 28 (2): 75-89.
- Channing K. 2006. "European Kestrel - *Falco tinnunculus*" (On-line). The Hawk Conservancy Trust. Accessed October 07, 2006 at <http://www.hawk-conservancy.org/priors/kestrel.shtml>.
- Chernichko, I. I., van der Winden, J., Gorlov, P. I., de Nobel, W. T., van Roomen, M. W. J., Siokhin, V. D. (2001). Numbers of waterbirds in the Sivash, August 1998. In: Van der Winden, J., Diadicheva, E. A., de Nobel, W.T., van Roomen, M. W. J., eds. Counts and ecology of waterbirds in the Sivash, Ukraine, August 1998: WIWO-report 71. Zeist, 17-38.
- Cheshmedzhiev S., Shurulinkov P., Daskalova G. (2019) Status and distribution of diurnal birds of prey and the Black Stork along the Bulgarian section of the Danube River. In: Shurulinkov P. et al. (eds.) Biodiversity of the Bulgarian-Romanian section of the Lower Danube. Nova Publishers, New York, 375-398 p.
- Ciach, M. (2004). Moorhen and Little Crake Feeding on Carrion. *Berkut*, 13 (2): 300–301.
- Clements R. J., Сл М. Everett. 2012. Densities and dispersion of breeding Eurasian Hobbies *Falco subbuteo* in southeast England, *Bird Study*, 59:1, 74-82.
- Crabtree R.L., L.S. Broome, M.L. Wolfe. 1989. Effects of habitat characteristics on Gadwall nest predation and nest-site selection. *The Journal of Wildlife Management*, 53 (1): 129-137.
- Cramp S., Simmons K.E.L. (eds.) 1977. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. vol.1 Ostrich to Ducks. Oxford University Press.
- Cramp, S. and Simmons, K.E.L. 1983. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and Africa. The birds of the western Palearctic vol. III: waders to gulls. Oxford University Press, Oxford.
- Cramp, S, Simmons, K. E. L. 2004. Birds of the Western Palearctic on interactive DVD-ROM. Birdguides. Oxford University Press, Oxford.
- Crivelli, A. J., T. Nazirides, H. Jerrentrup. 1996. Action plan for the Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmeus*) in Europe. In: B. Heredia et al. 1996. Globally Threatened Birds in Europe. Action Plans. Council of Europe Strasbourg, France.

- Crivelli, A. J., T. Nazirides, G. Catsadorakis, D. Hulea, M. Malakou, M. Marinov, I. Shogolev. 2000. Status and population development of Pygmy Cormorant *Phalacrocorax pygmaeus* breeding in the Palearctic. In: P. Yeosu, J. Sultana (ed.), Monitoring and conservation of birds, mammals and sea turtles in the Mediterranean and Black Seas: Proceedings of the 5th Medmaravis Symposium, Gozo, Malta, 29 September – 3 October 1998, pp. 49–60. Environment Protection Department, Valetta.
- COSEWIC. 2013. COSEWIC assessment and status report on the Bank Swallow *Riparia riparia* in Canada. Committee on the Status of Endangered Wildlife in Canada. Ottawa. ix + 48 pp. (www.registrelep-sararegistry.gc.ca/default_e.cfm).
- del Hoyo et al., 1996 J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal. Hoatzin to Auks, vol. 3, Lynx Edicions, Barcelona, Spain.
- Daskalova G., Shurulinkov P. 2018. Characteristics of the hunting behavior of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in SouthEastern Bulgaria. ZooNotes 125: 1-4.
- Daskalova G., Shurulinkov P. 2010. Neues zur Brutvogelfauna des Tserkovski Reservoirs in Sudost- Bulgarien. Ornithologische Mitteilungen 62(12): 408-412
- Delov V. 1995. Investigation of the Corncrake (*Crex crex* L.) in the Region of Sofia. Annuarie de l'Universite de Sofia, Vol. 88, livre 4, 25-31.
- Delov V. 1998. National Corncrake Survey in Bulgaria' 96 (Final report). Sofia, BSPB/BirdLife Bulgaria, 28 p.
- Delov V. 1999. The Corncrake (*Crex crex*) in Bulgaria. In: Schäffer, N., U. Mammen (eds). Proceedings of the International Corncrake Workshop 1998, Hipolstein/Germany, 17-24 p.
- Delov V., P. Jankov and N. Petkov 1995. Pilot National Survey on the Corncrake (*Crex crex*) in Bulgaria (Final report), Sofia, BSPB/BirdLife Bulgaria, 16 p.
- Delov V., P. Jankov. 1997. National survey of the Corncrake, *Crex crex* in Bulgaria in 1995. Die Vogelwelt, 118: 239-241.
- Dobrev D., B. Borisov, V. Dobrev, V. Arkumarev, I. Angelov, S. Stoychev. 2020. The Goosander *Mergus merganser* range expansion on the Balkan Peninsula and a new breeding population in Bulgaria. Acrocephalus, 41 (184/185): 25–30.
- del Hoyo, J.; Elliott, A.; Sargatal, J. 1996. Handbook of the Birds of the World, vol. 3: Hoatzin to Auks. Lynx Edicions, Barcelona, Spain. N., Bogoev, V. (eds.). Biodiversity, Ecosystems, GlobalChanges., Sofia, Petekstone, 211-218.
- Demerdzhiev D. 2022. Breeding parameters and factors influencing the reproduction of an expanding Long-legged Buzzard (*Buteo rufinus*) population under high breeding density conditions. Journal of Ornithology (<https://doi.org/10.1007/s10336-022-01967-4>).
- Demerdzhiev, D., Hristov, H., Dobrev, D., Angelov, I., Kurtev, M. 2014. Long-term population status, breeding parameters and limiting factors of the Griffon Vulture (*Gyps fulvus* Hablizl, 1783) population in the Eastern Rhodopes, Bulgaria. Acta Zoologica Bulgarica.;66 (3)373–384.
- Dereliev, S., D. Hulea, B. Ivanov, W. J. Sutherlands & R. Summers. 2000. The numbers and distribution of the Red-breasted Goose *Branta ruficollis* at wintering roosts in Romania and Bulgaria. – Acta Ornithologica, 35, 63-66 p.
- Diez, F. & Peris, S. J. 2001. Habitat selection by the Common Sandpiper (*Actitis hypoleucos*) in west-central Spain. Ornis Fennica 78(3):127-134.
- Dimitrov, M., Michev, T., Profirov, L., Nyagolov, K. 2005. Waterbirds of Bourgas Wetlands: Results and Evaluation of the Monthly Waterbird Monitoring 1996 – 2002. Bulgarian Biodiversity Foundation and Pensoft Publishers, Sofia–Moscow.
- Ehrlich, P., Dobkin, D., Wheye, D. (1988). The Birder's Handbook: A Field Guide to the Natural History of North American Birds. New York: Simon and Schuster.
- European Communities, 2007. Management Plan for Red-crested Pochard (*Netta rufina*) 2007–2009. 62 p.
- European Communities, 2007. Management Plan for Pintail (*Anas acuta*) 2007–2009. 53 p.
- European Union Management Plan 2009-2011 Common Gull *Larus canus* <https://ec.europa.eu>
- Essen, L. 1991. A note on the lesser white – fronted goose *Anser erythropus* in Sweden and the result of a re-introduction scheme. – Ardea, 79: 305–306.
- Ferguson-Lees, J., Christie. D. 2001. Raptors of the World. Boston, New York: Houghton Mifflin Company.

- Fielding Alan H., David Anderson, Stuart Benn, Roy Dennis, Matthew Geary, Ewan Weston, D. Philip Whitfield. (2021) Non-territorial GPS-tagged golden eagles *Aquila chrysaetos* at two Scottish wind farms: Avoidance influenced by preferred habitat distribution, wind speed and blade motion status. PLOS ONE.
- Figarski, T., L. Kajtoch. 2018. Differences in Habitat Requirements between Two Sister *Dendrocopos* Woodpeckers in Urban Environments: Implication for the Conservation of Syrian Woodpecker. *Acta Ornithologica* 53(1):23-36
- Finch T.M. 2016. Conservation ecology of the European Roller. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy, School of Biological Sciences, University of East Anglia, UK, 183 p.
- Fiuczynski, D. 1991. Feinddruck und nistplatz-angebot als limitierende faktoren für siedlungsdichte und bruterfolg beim Baumfalken *Falco subbuteo*. *Birds Prey Bull* 4: 63–71 (in German with English abstract).
- Fränzi Korner-Nievergelt, Lukas Jenni, Anders P. Tøttrup, Gilberto Pasinelli. 2012. Departure directions, migratory timing and non-breeding distribution of the Red-backed Shrike *Lanius collurio*: do ring re-encounters and light-based geolocator data tell the same story? *Ringing & Migration*, 27:2, 83-93.
- Fuentes C., M. I. Sanchez, N. Selva, A. J. Green. 2004. The diet of the Marbled Teal, *Marmaronetta angustirostris* in southern Alicante, eastern Spain. *Revue d'Ecologie, Terre et Vie, Société nationale de protection de la nature*, 2004, 59 (3), pp.475-490.
- Garthe St., Bernd-Olaf Flore 2007. Population trend over 100 years and conservation needs of breeding sandwich terns (*Sterna sandvicensis*) on the German North Sea coast. *Journal of Ornithology* 148(2): 215-227.
- Georgiev D. 2009. Diet of the Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*) (Aves: Accipitridae) in Sarnena Sredna Gora mountains (Bulgaria). *Ecologia Balkanica*, Vol. 1, 95-98.
- Gilbert G. 2002. The status and habitat of Spotted Crakes *Porzana porzana* in the UK in 1999. *Bird Study* 49: 79-86.
- Gretton, A. (1994). International action plan for the Slender-billed Curlew (*Numenius tenuirostris*) (BirdLife International, U.K.)
- Green A., M. Hamzaoui 2000. Diurnal behaviour and habitat use of nonbreeding Marbled Teal, *Marmaronetta angustirostris*. *Canadian Journal of Zoology*.
- Green A. & M. Sánchez 2003. Spatial and temporal variation in the diet of Marbled Teal *Marmaronetta angustirostris* in the western Mediterranean. *Bird Study* (2003) 50, 153–160.
- Glutz von Blotzheim, U.N., Bauer, K.M. & Bezzel, E. (1975) *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Vol. VI. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- Gradev, G., Marin, S., Zhelev, P., Antolin, J. (2015). Recovering the Lesser kestrel (*Falco naumanni*) as a breeder in Bulgaria, First National Conference of Reintroduction of Conservation-reliant Species, University Press, pp. 136-144.
- Graszynski K., B. Komischke, B. Meyburg. On the biology of Greater Spotted Eagle (*Aquila clanga* Pallas, 1811). *Raptors in the new Millennium*, 62-75.
- Green Balkans (2017). Greater Chance for Lesser Kestrel (*Falco naumanni*) in Bulgaria - Lesser Kestrel Recovery LIFE11 NAT/BG/000360 After - LIFE Conservation Plan. 24 pp.https://greenbalkans.org/birdsofprey/lesserkestrelife/bg/Dokladi_i_dokumenti_za_izteglyane-c148
- Gregory R. D., S. P. Carter, S. R. Baillie 1997. Abundance, distribution and habitat use of breeding Goosanders *Mergus merganser* and Red-breasted Mergansers *Mergus serrator* on British rivers. *Bird Study*, 44: 1-12.
- Gryz J., D. Krauze-Gryz. 2018. Density dynamics, diet composition and productivity of sparrowhawk *Accipiter nisus* L. population in central Poland / *Leśne Prace Badawcze* Vol. 79 (3): 245–251.
- Gryz J., D. Krauze-Gryz, 2019. The Common Buzzard *Buteo buteo* Population in a Changing Environment, Central Poland as a Case Study. *Diversity*, 11 (35): 2-17.
- Grzybek, J., Michalak, I., Osiejuk, T. S., Tryjanowski, P. (2008). Densities and habitats of the Tawny Pipit *Anthus campestris* in the Wielkopolska region (W Poland). *Acta Ornithol.* 43: 221–225.
- Ganusevich, S. A., Maechtle, T. L., Seegar, W. S., Yates, M. A., McGrady, M. J., Fuller, M., Schueck, L., Dayton, J. and Henny, C. J. (2004). Autumn migration and wintering areas of peregrine falcons *Falco peregrinus* nesting on the Kola Peninsula, northern Russia. - *Ibis* 146: 291
- Golawski, A., S. Golawska. 2008. Habitat preference in territories of the Red-Backed Shrike *Lanius collurio* and their food richness in an extensive agriculture landscape. *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 54 (1), pp. 89–97.

- Hammer T., A. Liker, I. Szentirmai 2013. Habitat preference of Common Sandpipers (*Actitis hypoleucos*) along the River Rába, Hungary. *Ornis Hungarica* 21(1): 26–35.
- Heyder, 1963. Nachlese zur Verbreitung und Biologie des Mornellregenpfeifers *Eudromias morinellus* (L.). - Abh. und Ber. Staatl. Mus. Tierk., Dresden, 26, No 5-9, 103-111.
- Heneberg, P., Šimeček, K. 2004 Nesting of European bee-eaters (*Merops apiaster*) in Central Europe depends on the soil characteristics of nest sites. *Biologia, Bratislava*, 59: 205-211.
- Heneberg P. 2007. Sand martin (*Riparia riparia*) in the Czech Republic at the turn of the Millennium. *Linzer biol. Beitr.*, 39/1: 293-312.
- Hayman, P., Marchant, J. Prater, T. 1986. Shorebirds: An identification guide to the waders of the world. Helm, London.
- Heneberg P. 2004. Soil particle composition of eurasian kingfishers' (*Alcedo atthis*) nest sites. *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 50 (3): 185–193.
- Heredia, B., L. Rose, M. Painter. 1996. Globally threatened birds in Europe. Action Plans. Council of Europe Publishing, 408 p.
- Hockey, P.A.R.; Dean, W.R.J.; Ryan, P.G. 2005. *Roberts Birds of Southern Africa*. Trustees of the John Voelcker Bird Book Fund, Cape Town, South Africa.
- Hawkes R.W., J. Smart, A. Brown, R.E. Green, H. Jones, P.M. Dolman 2021. Effects of experimental land management on habitat use by Eurasian Stone-curlews. *Animal Conservation*. Open access article.
- Hudec K. (ed.). (1994) Fauna CR a SR. Ptaci- Aves. Academia ved Ceske Republiky, Praha.
- Hulea, D., 2002. Winter feeding ecology of the Red-breasted Goose (*Branta ruficollis*) – PhD Thesis, University of East Anglia, Norwich, UK, 154 p.
- Iankov, P., D. Gradinarov 2010. Conservation strategy for the Saker Falcon (*Falco cherrug*) in Bulgaria. – Proceedings of the Saker Conference, September 2010, Eger, Hungary.
- Iñigo, A., B. Barov (2010). Action plan for the lesser kestrel *Falco naumanni* in the European Union, p. 55. SEO|BirdLife and BirdLife International for the European Commission.
- Ivanov, B. Iankov, P. Boev, Z. Georgiev, D. Profirov, L. Dimitrov, M. (2014) "Списък на видовете птици в България към 31.12. 2014 г. List of the birds recorded in Bulgaria (Bulgarian List)."
- Jakubas D. 2005. Factor affecting the breeding success of the Grey Heron (*Ardea cinerea*) in northern Poland. *Journal of Ornithology*, 146: 27-33.
- Jedlikowski, J., Brambilla, M., Suska-Malawska, M. (2014). Finescale selection of nesting habitat in Little Crake *Porzana parva* and Water Rail *Rallus aquaticus* in small ponds, *Bird Study*, 61:2, 171-181, DOI: 10.1080/00063657.2014.904271.
- Jiguet F., S. Villarubias 2004. Satellite tracking of breeding black storks *Ciconia nigra*: new incomes for spatial conservation issues. *Biological Conservation*, 120: 157-164.
- Johnsgard, P. A. 1981. The plovers, sandpipers and snipes of the world. University of Nebraska Press, Lincoln, U.S.A. and London.
- Johst K., R. Brandl, R. Pfeifer. 2001. Foraging in a patchy and dynamic landscape: human land use and the White Stork. *Ecological Applications*, 11 (1): 60-69.
- Jones, T., Martin, K., Barov, B., Nagy, S. (Compilers). 2008. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Western Palearctic Population of the Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus*. AEW Technical Series No.36. Bonn, Germany, 127 p.
- Johnson, A., H. Hafner. 1970. Winter Wildfowl Counts in Southeast Europe and Western Turkey. *Wildfowl*, 21, 22-36.
- Kambourova N. 2005. The recent status of breeding bird communities of Srebarna Biosphere Reserve (NE Bulgaria). *Acrocephalus* 26 (125): 81–97.
- Kamp, J.; Koshkin, M. A.; Sheldon, R. D. 2009. Population size, breeding performance and habitat use of the Black-winged Pratincole *Glareola nordmanni*. *Bird Conservation International* 19(2): 149-163.
- Karlionova, N., Remisiewicz, M. & Pinchuk, P. 2006. Biometrics and breeding phenology of Terek Sandpipers in the Pripyat' Valley, S Belarus. *Wader Study Group Bull.* 110: 54–58.
- Karlsson, S. 2004. Season-dependent diet composition and habitat use of Red-backed Shrikes *Lanius collurio* in SW Finland. *Ornis Fennica* 81: 97-108.

- Kawaji N., S. Shiraishi 1979. Birds on the North Coast of the Sea of Ariake II. The Relation between Food Habits of Sandpipers and Invertebrates in the Substrate. J. Fat. Agr., Kyushu Univ., 23, 163-175.
- Keerberg L., R. Marja. 2020. Overview of sand martin (*Riparia riparia*) distribution, size of breeding colonies, nest predation and habitat use based on year 2017 data in Estonia. Hirundo, 33 (2): 16-29.
- Kerényi Z., E. Ivók 2013. Nestsite characteristics of the European Bee-eater (*Merops apiaster* L.) in the Gödöllő Hills. – Ornithologica Hungarica 21(2): 23–32.
- Kiss O., I. Catry, J. M. Avilése, S. Barišić, T. Kuzmenkog, S. Cheshmedzhiev, A. T. Marques, A. Meschinil, T. Schwartz, B. Tokody, Z. Végvári. 2020. Past and future climate-driven shifts in the distribution of a warm-adapted bird species, the European Roller *Coracias garrulus*. Bird Study, 1-17.
- Kiss O., Z. Elek, C. Moskát. 2014. High breeding performance of European Rollers *Coracias garrulus* in heterogeneous farmland habitat in southern Hungary. Bird Study, 61: 496–505.
- Kiss O., B. Tokody, B. Deák, C. Moskát. 2016. Increased landscape heterogeneity supports the conservation of European rollers (*Coracias garrulus*) in southern Hungary. Journal for Nature Conservation, 29: 97-104.
- Kmetova, E., P. Zhelev, A. Mechev, G. Gradev, I. Ivanov. (2012). Natural Colonies of Lesser Kestrel (*Falco naumanni*) in European Turkey and Discussion on the Chances of Natural Re-colonization of the Species in Bulgaria. Acta zool. bulg., Suppl. 4, 2012:47-54
- Koks, B. (1998). The Little Gull *Larus minutus* as breeding bird in the Netherlands. Sula, 12(4), 139–148.
- Koskimies, P. (1994). Broad-billed Sandpiper, *Limicola falcinellus*. Birds in Europe: Their Conservation Status, 264-265.
- Kostadinova I., S. Dereliev. 2001. Results from the Mid-Winter Counts of Waterbirds in Bulgaria for the period 1997-2001. BSPB Conservation Series. Book 3, BSPB, Sofia, BG, 96 pp.
- Kouzmanov G., G. Stoyanov, R. Todorov, 1996. Sur la biologie et la Protection de l'Aigle royal *Aquila chrysaetos* en Bulgarie. In: Meyburg B., R. Chancellor (Eds.), Eagle studies, World Working Group on Birds of Prey, Berlin, London & Paris, 505-516.
- Kovacs A., Barov B., Orhun C., Gallo-Orsi U. (2008) International Species Action Plan for the European Roller *Coracias garrulus garrulus*. 52 p.
- Krone, O., Treu, G. (2018). Movement patterns of white-tailed sea eagles near wind turbines. The Journal of Wildlife Management, 82:1367–1375.
- Kübler S., S. Kupko, U. Zeller. 2005. The kestrel (*Falco tinnunculus* L.) in Berlin: investigation of breeding biology and feeding ecology. Journal of Ornithology, 146: 271–278.
- Laine L. 1978. Autumn migration on the western coast of the Black Sea. - Lintumies, 13, 68-73.
- Larsen T., J. Moldsvor 1992. Antipredator Behavior and Breeding Associations of Bar-Tailed Godwits and Whimbrels. The Auk, 109 (3): 601-608.
- Lengyel, Sz. 1998. Distribution and status of the Common Sandpiper (*Actitis hypoleucos*) and Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*) along two rivers in North-Eastern Hungary. Aquila 103-104, p. 47-57.
- Limiñana, R., Arroyo, B., Terraube, J., McGrady, M., (2015) Using satellite telemetry and environmental niche modelling to inform conservation targets for a long-distance migratory raptor in its wintering grounds - cambridge.org
- López-López, P., de La Puente, J., Mellone, U., Bermejo, A. and Urios, V. 2016. Spatial ecology and habitat use of adult Booted eagles (*Aquila pennata*) during the breeding season: implications for conservation. Journal of Ornithology, 157(4): 981-993.
- Lovászi P., Bártol I., Moskát C. 2000. Nest-site selection and breeding success of the Lesser Grey Shrike (*Lanius minor*) in Hungary. Ring 22, 1: 157-164.
- Madders M. 2003. Hen Harrier, *Circus cyaneus* foraging activity in relation to habitat and prey. Bird Study, 50 (1) 55-60, DOI: 10.1080/00063650309461290
- Macierowski, G., Zduniak, P., Bocheński, M., Urbańska, M., Kryl, P., Polakowski. M. (2021). Breeding habitats and long-term population numbers of two sympatric raptors—Red Kite *Milvus milvus* and Black Kite *M. migrans*— in the mosaic-like landscape of western Poland. Journal of Ornithology, 162:125–134.
- Macleán I.M.D., M.M. Rehfish, S. Delany, R.A. Robinson. 2007. The Effects of Climate Change on Migratory Waterbirds within the African-Eurasian Flyway. British Trust for Ornithology, 100 p.
- Meissner, W. 2005. Autumn migration of the Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus* on the southern Baltic Coast. Ringing & Migration, 22(3), 171-176.

- Meissner, W., Golovatin, M., Paskhalny, S. 2012. Plasticity in choice of nesting habitat and nest location of Terek Sandpiper, *Xenus cinereus* – a review of published materials and new data from western Siberia. Wader Study Group Bull. 119(2): 89–96.
- Meissner W., Mikhail Golovatin, Sergey Paskhalny 2013. Geographical Differences in Nesting Habitats of Terek Sandpiper (*Xenus cinereus*). The Wilson J. of Ornithology, 125(4): 811-815.
- Malher F., Lesaffre G., Zucca M., Coatmeur, J. 2010. [The breeding birds of Paris. An urban atlas] Oiseaux nicheurs de Paris. Un atlas urbain. Paris: Corif. Delachauxet Niestlé.
- Månsson, J., Nilsson, L., Hake, M. 2013. Territory size and habitat selection of breeding Common Cranes (*Grus grus*) in a boreal landscape.
- Manikowska-Ślepowrońska B., M. Lazarus, K. Żółkoś, A. Zbyryt, I. Kitowski, D. Jakubas 2016. Influence of landscape features on the location of grey heron *Ardea cinerea* colonies in Poland. Comptes Rendus Biologies, 339, 11–12: 507-516.
- Martínez JE, Paga'n I, Palazo'n JA, Calvo JF (2007) Habitat use of booted eagles (*Hieraaetus pennatus*) in a special protection area: implications for conservation. Biodivers Conserv 16:3481–3488.
- Message, S., Taylor, D. 2005. Waders of Europe, Asia and North America: Helm Field Guide. Helm, London.
- Meyburg, B., Haraszthy, L., Strazds, M., Schaffer N. 1997. European Union Action Plans for 8 Priority Birds Species – Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*). 30 p.
- Meyburg B., C. Meyburg, J. Kowalski. 2005. Family break up, departure, and autumn migration in Europe of a family of Greater Spotted Eagles (*Aquila clanga*) as reported by satellite telemetry. J. Raptor Res., 39 (4): 462-466.
- Meyburg, B., L. Haraszthy, M. Strazds, N. Schäffer. 2015. European Species Action Plan for Greater Spotted Eagle (*Aquila clanga*).
- Meyburg, B.U., Boesman, P., Marks, J.S., Sharpe, C.J. (2016). Steppe Eagle (*Aquila nipalensis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Meyburg, B.U., Boesman, P. F. D., Marks, J. S., Sharpe, C. J. (2020). Steppe Eagle (*Aquila nipalensis*), version 1.0. In Birds of the World (J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal, D. A. Christie, and E. de Juana, Editors). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bow.steeag1.01>
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2017. Diet variability of Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* nestlings in the rural landscape of SE Poland. North-Western Journal of Zoology 13(2): 278-284.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk 2016. Habitat preferences of Picidae woodpeckers in the agricultural landscape of SE Poland: Is the Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* colonizing a vacant ecological niche? North-Western Journal of Zoology, 12 (1): 14-21.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2020. Nest-site selection of the Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) in the agricultural landscape of SE Poland. Acta zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 66(2):189-202.
- Michev T., L. Profirov 2003. Mid-winter numbers of waterbirds in Bulgaria (1977-2001). Results from 25 years of mid-winter counts carried out at the most important Bulgarian wetlands.
- Michev T., L. Profirov, M. Dimitrov, K. Nyagolov. 2004. The Birds of Lake Atanasovsko. Status and Checklist. Second Edition. Bourgas Wetlands publication series No 5, 44 p.
- Michev T., L. Profirov, K. Nyagolov, M. Dimitrov (2011) The Autumn migration of Soaring Birds at Bourgas Bay, Bulgaria. British Birds 104, January 2011. 16-37.
- Michev T.M., L.A. Profirov, B.T. Michev, L.A. Hristov, A.L. Ignatov, E.H. Stoynov, N.H. Chipev. 2018. Long-term Changes in Autumn Migration of Selected Soaring Bird Species at Burgas Bay, Bulgaria. Acta zool. bulg., 70 (1): 57-68.
- Milchev B., D. Chobanov, N. Simov. 2013. Diet and foraging habitats of non-breeding White Storks (*Ciconia ciconia*) in Bulgaria. Arch. Biol. Sci., Belgrade, 65 (3): 1007-1013.
- Milchev, B., Kodjabashev, N., Sivkov, Y., Chobanov, D. (2004) Post breeding season diet of the Mediterranean gull *Larus melanocephalus* at the Bulgarian Black Sea coast – Atlantic, 2004 - natuurtijdschriften.nl
- Mitchell, P. I.; Newton, S. F.; Ratcliffe, N.; Dunn, T.E. 2004. Seabird populations of Britain and Ireland. Christopher Helm, London.
- Mitrus C, Soćko B. 2004. Natural nest sites of the Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva* in a primeval forest. Acta Ornithologica, 39 (1), 53-57.

- Mitrus C., Socko B., Kleszko N. 2006. Habitat Characteristics, Age, and Arrival of Male Red-Breasted Flycatchers "*Ficedula parva*", 1000-1009.
- Mitrus C. 2007. Is the later arrival of young male red-breasted flycatchers (*Ficedula parva*) related to their physical condition? *Journal of Ornithology*, 148 (1): 53-58.
- Mitrus C., Sočko B. 2008. Breeding success and nest-site characteristics of Red-breasted Flycatchers *Ficedula parva* in a primeval forest. *Bird Study*, 55(2): 203-208.
- Mitrus J., Mitrus C., Sikora M. 2010. Changes in nestling diet composition of the red-breasted flycatcher *Ficedula parva* in relation to chick age and parental sex. *Animal Biology*, 60 (3): 319-328.
- Moga, C., T. Hartel, K. Öllerer, Á. Szapanyos. 2010. Habitat use by the endangered Lesser Grey Shrike *Lanius minor* in Central Romania. *Belgian Journal of Zoology* 140(2).
- Morelli, F., 2012. Plasticity of Habitat Selection By Red-Backed Shrikes (*Lanius collurio*) Breeding In Different Landscapes. *The Wilson Journal of Ornithology* 124(1):51–56.
- Mougeot, F. 2000. Territorial intrusions and copulation patterns in red kites, *Milvus milvus*, in relation to breeding density. *Animal Behaviour*, 59: 633-642.
- Moss E. 2015. Habitat Selection and breeding ecology of Golden Eagles in Sweden. Doctoral Thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, Umeå, 40 p.
- Nankinov D., (1992). Status and migration of the Slender-billed Gull (*Larus genei*) in Bulgaria *Avocetta* N 16: 95-97. (1992) <https://www.avocetta.org>
- Nesterenko M. A. 2000. Habitat use of Whiskered tern (*Chlidonias hybrida*) in the Danube delta at breeding. *ODU Bulletin*, no. 5, pp. 172-175.
- Nikolov I. 2004. Shoveler (*Anas clypeata*). *Acrocephalus*. 25(122): 173.
- Nowakowski J. J. 2003. Habitat structure and breeding parameters of the White Stork *Ciconia ciconia* in the Kolno Upland (NE Poland). *Acta Ornithologica*, 38 (1): 39-46.
- Olsen, K. M.; Larsson, H. 2003. *Gulls of Europe, Asia and North America*. Christopher Helm, London.
- Oro D., (2002). Breeding Biology and Population Dynamics of Slender-billed Gulls at the Ebro Delta (Northwestern Mediterranean) *Waterbirds* 25(1): 67-77, 2002
- Orłowski, G., Sęk, M. 2005. Semi-natural reedbeds as breeding habitat of Bluethroat (*Luscinia svecica* L.) on sewage farm in Wrocław city (South-Western Poland). *Polish Journal of Ecology*. Vol. 53, 1, 135-142.
- Palatitz, P., P. Fehérvári, S. Solt and B. Barov 2009. European Species Action Plan for the Red-footed Falcon *Falco vespertinus*. 49 p.
- Papp S. 2011. Breeding of Euroasian Sparrowhawks (*Accipiter nisus*) in two Hungarian towns. *Aquila* 118: 49–54.
- Penteriani, V., Faivre, B. (1997). Breeding density and nest site selection in a Goshawk *Accipiter gentilis* population of the Central Apennines (Abruzzo, Italy). *Bird Study*, 44 (2): 136-145. DOI: 10.1080/00063659709461049.
- Penteriani, V. 2002 Goshawk nesting habitat in Europe and North America: a review. *Ornis Fennica*, 79, 149– 163.
- Penteriani V. 1997. Breeding density and landscape-level habitat selection of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in a mountain area (Abruzzo Apennines, Italy). *J. Raptor Res.*, 31 (3): 208-212.
- Peshev H., Stoyanov E., Grozdanov A., Vangelova N. 2015. Reintroduction of the Griffon Vulture *Gyps fulvus* in Kresna Gorge, Southwest Bulgaria 2010 - 2015. *Fund for Wild Flora and Fauna*. 2015 doi: 10.13140/rg.2.1.2714.5684.
- Peshev H., Stoyanov E., Parvanov D., Grozdanov A. 2018. Seasonal and spatial dynamics of the population of the Griffon Vulture *Gyps fulvus* (Hablizl, 1783) (Aves: Accipitridae) in Southwestern Bulgaria. *Acta Zoologica Bulgarica*. 2018; Suppl. 12:67–75.
- Péter L. (comp.) 2012. White Stork (*Ciconia ciconia*) Joint Transnational Action Plan. Nimfea – Environment and Nature Conservation Association.
- Petkov N. 2012. Habitat characteristics assessment of the wetlands with breeding Ferruginous Duck *Aythya nyroca* and Pochard *A. ferina* in Bulgaria. *Acrocephalus*, 32 (150/151): 127–134.
- Petkov N., P. Iankov, D. Georgiev. 2006. Recent status and changes in the breeding population of the Black Stork *Ciconia nigra* in Bulgaria. *Biota*, 7(1-2): 77-82.
- Pierluissi S., King S. L., Kaller M. D., 2010. Waterbird nest density and nest survival in rice fields of Southwestern Louisiana. *Waterbirds*, 33 (3): 323-330

- Pöysä, H. 1984. Temporal and spatial dynamics of waterfowl populations in a wetland area – a community ecological approach. *Ornis Fennica* 61: 99-108.
- Poole, A., Bierregaard, R., Martell, M. (2002). Osprey (*Pandion haliaetus*). A Poole, F Gill, eds. The Birds of North America, Vol. 683. Philadelphia, PA: The Birds of North America, Inc.
- Popov, D., Meshkova, G. 2021. “Birds of Pomorie Lake – baseline field survey report”, LIFE19.
- Popov D., D. Kirov, P. Zhelev. 2012. Results from Marking of Sandwich Terns (*Sterna sandvicensis*) with Colour Rings and Radio Transmitters at Pomorie Lake. *Acta zool. bulg.*, Suppl. 4, 2012: 147-154.
- Poprach K., Machar I., Vrbkova J. 2013. Population trend, distribution and habitat requirements of the Montagu's Harrier (*Circus pygargus*) in central Moravia (Czech Republic). *Sylvia*, 49: 111–134.
- Prommer M., J. Bagyura, M. Váczi, P. Fehérvári 2018. Home Range Size and Habitat Use of Adult Saker Falcons *Falco cherrug* in the Breeding Season in Hungary.
- Rae, R., Francis, I., Strann, K. B., & Nilsen, S. 1998. The breeding habitat of Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus* in northern Norway, with notes of breeding ecology and biometrics. *BULLETIN-WADER STUDY GROUP*, 85, 51-54.
- Ragyov D., V. Shishkova. 2006. Saker falcon in Bulgaria: past, present and future. *Falco* 27: 4-8
- Ragyov D., E. Kmetova, A. Dixon, K. Franz, Y. Koshev, N. Nedialkov (comp.). 2009. Saker Falcon, *Falco cherrug* reintroduction in Bulgaria: Feasibility Study. SESN, Sofia.
- Ragyov, D., Demerdzhiev D, Angelov, I. 2008. Peregrine in Bulgaria – general overview. In: Sielicki J, Mizera T, editors. Peregrine Falcon populations – status and perspectives in the 21st century. Turul, Warsaw: European Peregrine Falcon Working Group, Society for the Protection of Wild Animals “Falcon”; 2008. p. 345–60.
- Rebollo, S., García-Salgado, G., Pérez-Camacho, L., Martínez-Hestekamp, S., Navarro, A., Fernández-Pereira, J. M. (2017). Prey preferences and recent changes in diet of a breeding population of the Northern Goshawk *Accipiter gentilis* in Southwestern Europe. *Bird Study*, 64, 464–475.
- Richards, A. 1990. Seabirds of the northern hemisphere. Dragon's World Ltd, Limpsfield, U.K.
- Ruokonen, M., L. Kvist, T. Aarvak, J. Markolla, V. Morozov, I. Oien, E. Syroechkovsky, P. Tolanen, J. Lumme. 2004. Population genetic structure and conservation of the lesser white-fronted goose *Anser erythropus*. *Conservation Genetics*, 5: 501–512.
- Sandgren C., T. Hipkissq H. Dettki, F. Ecke, B. Hörnfeldt, 2013. Habitat use and ranging behaviour of juvenile Golden Eagles *Aquila chrysaetos* within natal home ranges in boreal Sweden, *Bird Study Vol.* 61(1): 9-16.
- Sándor, A.D., Alexe, V., Marinov, M., Doroşencu, A., Domşa, C. B., Kiss, J. (2014). Nest-site selection, breeding success, and diet of white-tailed eagles (*Haliaeetus albicilla*) in the Danube Delta, Romania. *Turkish Journal of Zoology*, 38: 1-9.
- Sergio F. 2002. Density, nest sites, diet, and productivity of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in the Italian Pre-Alps. *J. Raptor Res.*, 36(1): 24-32.
- Sergio, F., Bogliani, G. 1999. Eurasian hobby density, nest area occupancy, diet, and productivity in relation to intensive agriculture. *Condor* 101: 806–817.
- Sergio F., Bijlsma R.G., Bogliani G., Wyllie I. 2001. *Falco subbuteo* Hobby // BWP Update. №3. P.133-156.
- Scheiffarth G. 2001. The diet of Bar-tailed Godwits *Limosa lapponica* in the Wadden Sea: Combining visual observations and faeces analyses. *Ardea -Wageningen-* 89(3):481-494
- Schäffer N. 1999. Habitat use and mating systems of the Corncrake and Spotted Crake. *Ökol. Vögel*, 21: 1–267.
- Sharps, K., Henderson, I., Conway, G., Armour-Chelu, N., Dolman, P.M. 2015. Home-range size and habitat use of European Nightjars, *Caprimulgus europaeus* nesting in a complex plantation-forest landscape. *Ibis Volume:* 157(2): 260-272.
- Shrubb M. 1993. The Kestrel. London: Hamlyn.
- Shurulinkov P., R. Tzonev. 2009. Die Wasservogel der unteren Donau-Niederungen während der Sommerfluten 2005 und 2006. *Ornithologische Mitteilungen*, 61 (10): 317-324.
- Shurulinkov P., I.Hristov, K.Hristov, I.Nikolov, B.Nikolov, S.Velkov, H.Dinkov, A.Ralev, N.Chakarov, D.Ragyov, R.Stanchev, L.Spasoov, I.Hristova 2007. Birds of Dragoman marsh and Chepun hills, W-Bulgaria – checklist, status and recent development of water birds populations. *J. Balkan Ecology*, 10(3): 251-264.
- Shurulinkov P., G. Daskalova, R. Tzonev. 2013. Breeding Waterbirds in Temporally Flooded Wetlands in Northern Bulgaria. *Acta Zool.Bulgarica* 65(2): 207-215.

- Shurulinkov P., G. Daskalova, S. Michov, V. Koev 2016. The distribution, numbers, and breeding of terns and waders on the sand islands along the Bulgarian-Romanian section of the Danube. *North-Western Journal of Zoology* 12 (1): 65-77.
- Shurulinkov P., Cheshmedzhiev S., Daskalova G., Dinkov H., Kirov K., Hristov I., Kutsarov Y., Koev V., Mihov S. 2019. Recent data on the distribution and numbers of the water birds in the wetlands along the Bulgarian-Romanian section of the Danube River. In: Shurulinkov P. et al. (eds.) *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian section of the Lower Danube*. Nova Publishers, New York, 341-374 p.
- Shurulinkov P., Daskalova G., Popov K, Dalakchieva S., Tsonev R., Dimchev I., Ralev A. 2020. Recent changes in the presence status and numbers of ruddy shelduck (*Tadorna ferruginea*) in the Eastern Balkans. *Historia Naturalis Bulgarica*, 41: 41-49.
- Sim I.M.W., A.V. Cross, D.L. Lamacraft, D.J. Pain. 2001. Correlates of Common Buzzard *Buteo buteo* density and breeding success in the West Midlands. *Bird Study*, 48: 317–329.
- Skorka, P., Martyka, R., Wojcik, J., Babiarz, T., Skorka, J. (2006). Habitat and nest site selection in the Common Gull *Larus canus* in southern Poland: Significance of man-made habitats for conservation of an endangered species. December 2006 *Acta Ornithologica* 41:137-144
- Squires, J., Reynolds, R. (1997). Northern Goshawk. *The Birds of North America*, 298: 2-27.
- Snow, D.W., Perrins, C.M. 1998. *The Birds of the Western Palearctic, Volume 1: Non-Passerines*. Oxford University Press, Oxford.
- Staneva A., I. Burfield (comp.). 2017. *European Birds of Conservation Concern*. BirdLife International, 171 p.
- Štastný K., Hudec K. 2016. *Fauna CR. Ptáci – Aves. 3*, Academia, Praha.
- Stermin, A., David, D., Holte, D., Schmitz-Ornith, A. (2019): Nesting habitat and nest features of Water Rails *Rallus aquaticus* and Little Crakes *Zapornia parva* on large wetlands, *Bird Study*, DOI: 10.1080/00063657.2019.1693962
- Svensson, L., Mullarney, K., Zetterström, D. (2009). *Bird guide*. Collins.
- Svensson L. 2013. Полеви определител на птиците на Европа, Северна Африка и Близкия Изток. БДЗП.
- Swan G. 2011. Spatial Variation in the Breeding Success of the Common Buzzard *Buteo buteo* in relation to Habitat Type and Diet. Ph-D in Imperial College, London, 2011, 66 p.
- Tanferna, A., López-Jiménez, L., Blas, J., Hiraldo, F., Sergio, F. (2013). Habitat selection by Black Kite breeders and floaters: Implications for conservation management of raptor floaters. *Biological Conservation*, 160: 1-9.
- Tapia L. J. Domínguez, Luis Rodríguez. 2007. Modelling habitat use and distribution of golden eagles *Aquila chrysaetos* in a low-density area of the Iberian Peninsula. *Biodivers Conserv.*, 16: 3559–3574. DOI 10.1007/s10531-006-9093-y
- Taylor B., B. van Perlo. 2000. *Rails. A Guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the World*. Robertsbridge, Sussex: Pica. ISBN 978-1-873403-59-4.
- Thompson S., A. Hazel, N. Bailey, J. Bayliss, J.T. Lee 2004. Identifying potential breeding sites for the stone curlew (*Burhinus oedipnemus*) in the UK. *Journal of Nature Conservation*, 12: 229-235.
- Todorov, E., Daskalova, G., Shurulinkov, P. (2015). Current Breeding Distribution and Conservation of White-tailed Eagle, *Haliaeetus albicilla* (L.) in Bulgaria. *Acta zool. bulg.*, 67 (1): 3-10.
- Tomialojc, L., & Stawarczyk, T. (2003). *Avifauna of Poland. Distribution, numbers and trends. II*. PTPP 'proNatura', Wrocaw.
- Treinsys R., D. Stončius, D. Augutis, S. Skuja. 2009. Breeding habitat of the Black Stork, *Ciconia nigra* in Lithuania: implications for conservation planning. *Baltic Forestry*, 15 (1): 33-40.
- Turcokova L., M. Meliskova, M. Balazova. 2016. Nest site location and breeding success of Common kingfisher (*Alcedo atthis*) in the Danube river system. *Folia Oecologica*, 43: 74-82.
- Velevski M., Grubač, B. 2008. Distribution and estimation of the population size of the Short-toed Snake-eagle, *Circaetus gallicus* in Macedonia. *Proceedings of the III Congress of Ecologists of the Republic of Macedonia with International Participation, 06-09.10.2007, Struga. Special issues of Macedonian Ecological Society, Vol. 8*, Skopje.
- Verstraeten G., L. Baeten, K. Verheyen. 2011. Habitat preferences of European Nightjars, *Caprimulgus europaeus* in forests on sandy soils. *Bird Study* 58, 120–129.
- Yalden, D. W. 1986. The habitat and activity of Common Sandpipers *Actitis hypoleucos* breeding by upland rivers. *Bird Study* 33(3):214-222

- Verkuil, Y., Dekinga, A., Koolhaas, A., van der Winden, J., van der Have, T.M. & Chernichko, I.I. 2006. Migrating Broad-billed Sandpipers achieve high fuelling rates by taking a multi-course meal. Wader Study Group Bull. 110: 15–20.
- Vickery, J. A.; Gill, J. A. 1999. Managing grassland for wild geese in Britain: a review. Biological Conservation 89: 93-106.
- Vilches A., R. Miranda, J. Arizaga, D. Galicia. 2012. Habitat selection by breeding Common Kingfishers (*Alcedo atthis* L.) in rivers from Northern Iberia. Ann. Limnol. - Int. J. Lim. 48: 289–294.
- Urban, E.K.; Fry, C.H.; Keith, S. 1986. *The Birds of Africa, Volume II*. Academic Press, London.
- White G., J. Purps, S. Alsbury (2006) *The Bittern in Europe: A guide to species and habitat management*. The RSPB, Sandy.
- Watson Jeff, 2010. *The Golden Eagle*, Second Edition, T & AD Poyser, London, 106-124.
- Watson J., S.R. Rae, R. Stillman. 1992. Nesting density and breeding success of Golden Eagle in relation to food supply in Scotland. Journal of Animal Ecology, 61: 543-550. <https://www.jstor.org/stable/5609>
- White, C. M., N. J. Clum, T. J. Cade, W. G. Hunt. 2002. Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*). In *The Birds of North America*, no. 660 (Poole A. and F. Gill, Eds.). Birds of North America, Philadelphia.
- William, S. Clark. 1999. *Guide de terrain aux Raptors de l'Europe, au Moyen-Orient et Afrique du Nord*. Oxford University Press. ISBN 01-98546-61-0.
- Wilson M. W., D. Fernández-Bellón, S. Irwin, J. O'Halloran 2017. Hen Harrier *Circus cyaneus* population trends in relation to wind farms. Bird Study, 64 (1): 20–29. <http://dx.doi.org/10.1080/00063657.2016.1262815>
- Wichmann, G., Dvorak, M., Teufelbauer, N., & Berg, H.-M. 2009. *Die Vogelwelt Wiens– Atlas der Brutvögel*. [The Avifauna of Vienna – Atlas of Breeding Birds]. Wien: Verlag Naturhistorisches Museum Wien.
- Zalles, J. I., And K. L. Bildstein, Eds. 2000. *Raptor watch: a global directory of raptor migration sites*. Birdlife International, Cambridge, England; and Hawk Mountain Sanctuary, Kempton, Pennsylvania.
- Zawadzka D., Zawadzki J. 2001. Breeding populations and diets of the Sparrowhawk *Accipiter nisus* and the Hobby *Falco subbuteo* in Wigry National Park (NE Poland). Acta Ornithol. 36: 25-31.
- Zhelev, P., Gradev, G., Marin, S. (2016). Radiotelemetry of Lesser Kestrel (*Falco naumanni*) in the course of reinforcement of the species in Bulgaria. - In: *Annuaire de l'Université de Sofia "St. Kliment Ohridski" Faculte de Biologie, First National Conference of Reintroduction of Conservation-reliant Species, Sofia 2015*, University Press 2016, pp. 145-152.
- Zielińska, M., Zieliński, P., Kołodziejczyk, P. Szewczyk, J. Betleja (2007). Expansion of the Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* in Poland. J. Ornithol. 148, 543–548. <https://doi.org/10.1007/s10336-007-0167-8>
- Ziesemer, F. Meyburg, B.U. (2015). Home range, habitat use and diet of Honey buzzards during the breeding season. British Birds 108: 467-481.
- Zoltán F., S. László 1988. Contribution to the food biology of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*). Aquila - Conservation of the Red-footed Falcon. 174 -181 pp.
- https://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=bg/eu/art12/envxbcg9q/BG_birds_reports_20191026-085458.xml&conv=612&source=remote#A028_W
- <https://www.iucnredlist.org/>